

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

BIOTEHNIČKI
FAKULTET

**85 GODINA
BIOTEHNIČKOG FAKULTETA
MONOGRAFIJA**

IZDAVAČ

UNIVERZITET CRNE GORE
BIOTEHNIČKI FAKULTET
Podgorica

ZA IZDAVAČA

Prof. dr Božidarka Marković, *dekan*

UREDNIK

Prof. dr Božidarka Marković

UREĐIVAČKI ODBOR

**Prof. dr Sanja Radonjić
Prof. dr Snježana Hrnčić
Prof. dr Zoran Jovović**

*Objavlivanje ove univerzitetske publikacije odobrio je Uređivački odbor
na Univerzitetu Crne Gore Odlukom 01/9-1423/1-1, Podgorica 18. 7. 2022. godine*

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

OSAMDESET PET GODINA BIOTEHNIČKOG FAKULTETA
MONOGRAFIJA

PODGORICA • 2022.

SADRŽAJ

Prof. dr Vladimir Božović RIJEČ REKTORA	12
Prof. dr Božidarka Marković RIJEČ DEKANA	13
ISTORIJAT FAKULTETA	15
Rad na unapređivanju poljoprivrede Crne Gore do 1937. godine	17
Od Državne ogledne stanice do Poljoprivrednog instituta (1937–1960)	19
Poljoprivredni institut od 1960. do 1997. godine	24
Biotehnički institut od 1997. do 2008. godine	30
Osnivanje studija poljoprivrede 2005. godine	33
Transformacija Instituta u Biotehnički fakultet 2008. godine	37
Akademici – članovi CANU	39
RUKOVODSTVO FAKULTETA KROZ ISTORIJU	43
Direktori Poljoprivrednog/Biotehničkog instituta	45
Dekani Biotehničkog fakulteta	47
ORGANIZACIJA, VIZIJA I MISIJA	49
Organizaciona struktura	51
Vizija i misija	54

NASTAVA I STUDIJSKI PROGRAMI	55
Osnovne akademske studije	59
Osnovne primijenjene studije	64
Master akademske studije	68
Master akademske interdisciplinarne studije	75
Master primijenjene studije	78
Doktorske studije	81
 NAUČNOISTRAŽIVAČKA DJELATNOST	 83
Centar za suptropske kulture – Bar	87
Centar za zemljište i melioracije	96
Centar za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje	102
Centar za zaštitu bilja	108
Centar za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo	115
Centar za stočarstvo	121
Centar za veterinarstvo	128
Centar za kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje – Bijelo Polje	131
Centar za agroekonomiku i ruralni razvoj	137
Centar za šumarstvo	139
 LABORATORIJE I OGLEDNA IMANJA	 143
 OSTALE DJELATNOSTI FAKULTETA	 175
Stručni poslovi	177
Saradnja sa javnim sektorom i privredom	179
Međunarodna saradnja	182
Međunarodne konferencije	184
Izdavačka djelatnost	186

ZAJEDNIČKE SLUŽBE – SEKRETARIJAT	189
Studentska služba	192
Biblioteka	193
ZAPOSLANI NA BIOTEHNIČKOM FAKULTETU	195
Zaposleni kojima je prestao radni odnos od 1997. do aprila 2022. godine	219
NAUČNOISTRAŽIVAČKI PROJEKTI OD 1997. GODINE	221
Nacionalni naučnoistraživački projekti	224
Međunarodni projekti	229
NAUČNE I STRUČNE PUBLIKACIJE	233
Knjige, monografije, udžbenici	235
Naučni radovi objavljeni u referentnim časopisima	239
NAGRADE I PRIZNANJA	261
Nagrade i priznanja instituciji	264
Nagrade istaknutim pojedincima u periodu 1997–2022.	267
Nagrade i priznanja studenata	269
Nagrade i priznanja za proizvode	271
SAVEZ STUDENATA I STUDENTSKE AKTIVNOSTI	273
Alumni klub	282
STUDENTI KOJI SU ZAVRŠILI STUDIJE	293
Literatura	311

RIJEČ REKTORA

Biotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore, kao najstarija, a u oblasti poljoprivrede i najsveobuhvatnija naučnoistraživačka i ustanova visokog obrazovanja, 2022. godine obilježava 85. godišnjicu postojanja i rada. To je veliki jubilej ne samo za ovu ustanovu već i za Univerzitet Crne Gore, pa i za državu.

Podignuta na temeljima Državne ogledne stanice za južne kulture, 1937. godine, ova za razvoj crnogorske poljoprivrede veoma važna institucija, tokom svog postojanja imala je različite organizacione forme, čiji je fokus uvijek bio na nauci, istraživanju, inovacijama, a od 2005. godine i na obrazovanju visokoškolskog kadra u oblasti poljoprivrede, za Crnu Goru strateški veoma važne privredne grane.

Iako se i u vremenu prije 1937. godine u Knjaževini i Kraljevini Crnoj Gori razvoju agrara pridavala znatna pažnja, tek sa osnivanjem Državne ogledne stanice za južne kulture u Baru započinje institucionalno organizovani naučnoistraživački rad u ovoj oblasti.

Predanim višedecenijskim radom i na naučnim osnovama zasnovanom razvoju poljoprivrede i proizvodnje hrane, Biotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore bio je i ostao jedan od nosećih stubova razvoja crnogorske poljoprivrede, kredibilan partner privredi i javnom sektoru, moderno organizovan i tržišno orijentisan, a već 17 godina snažno posvećen generacijama studenata koje obrazuje.

Generacije naučnih radnika i svi zaposleni Biotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore dali su snažan doprinos razvoju nauke i obrazovanja u Crnoj Gori, o čemu, između ostalog, svjedoče i brojna priznanja, medalje, povelje i slično.

Pred ovom organizaciono veoma složenom jedinicom, kao i uostalom cijelim Univerzitetom Crne Gore, brojni su izazovi koje treba savladati mudro i iskustveno. Nesumnjivo je da će Biotehnički fakultet znati da odgovori na sve izazove i da ćemo, kao i do sada, zajedno doprinositi daljem razvoju ove institucije, koja će obrazovati kadrove i kreirati nova znanja neophodna za razvoj crnogorske poljoprivrede, za opšte dobro države i društva u cjelini.

Podaci i ilustracije sadržane u ovoj monografiji svjedočanstvo su bogate istorije ove ustanove i predanog rada generacija stručnjaka na njenom uzdizanju i treba da budu podstrek i obaveza generacijama koje dolaze.

Svim zaposlenima i studentima Biotehničkog fakulteta čestitam ovaj značajni jubilej i želim uspjeh u daljem radu.

Prof. dr. Vladimir Božović

RIJEČ DEKANA

Publikacija koja je pred vama nastala je povodom obilježavanja osam i po decenija kontinuiranog naučnoistraživačkog rada institucije koja je od Državne ogledne stanice za južne kulture, kako se zvala pri osnivanju 1937. godine, izrasla u visokoobrazovnu ustanovu, Biotehnički fakultet danas.

Obilježavanje tako značajnog datuma, kao što je 85 godina postojanja, prilika je da se osvrnemo na pređeni put, sumiramo rezultate, prisjetimo važnih momenata i vrijednih pregalaca koji su doprinijeli razvoju ove institucije.

O dugoj tradiciji i razvojnom putu našeg fakulteta, pored postignutih rezultata, svjedoče i publikacije koje su pripremane povodom obilježavanja važnih godišnjica kao što su spomenice o 40 i 50 godina Poljoprivrednog instituta Titograd, iz 1977. i 1987. godine, te monografija „60 godina Poljoprivrednog – Biotehničkog instituta“ iz 1997. godine. Povodom obilježavanja 70 i 75 godina Biotehničkog fakulteta (2007. i 2012. godine) pripremljeni su dokumentarni video-zapisi o razvoju i radu naše institucije. Sve ove publikacije i zapisi bili su dragocjeni izvor podataka i važna polazišta za pripremu ove monografije. Budući da štampane publikacije nije bilo od 1997. godine, naročita je pažnja u ovoj monografiji posvećena periodu koji se odnosi na posljednjih 25 godina.

Počeci razvoja današnjeg Biotehničkog fakulteta vezuju se za 1937. godinu, kada je ukazom ministra poljoprivrede Kraljevine Jugoslavije osnovana Državna ogledna stanica za južne kulture u Topo-

lici kod Bara. Potom je u periodu od 1945. do 1952. godine osnovano više zavoda i oglednih stanica za istraživanja u raznim oblastima poljoprivrede, da bi svi oni 1960. godine institucionalno bili objedinjeni u Poljoprivredni institut, koji 1997. mijenja ime u Biotehnički institut, a 2008. godine, tri godine po otvaranju studija, zvanično se transformiše u Biotehnički fakultet.

I pored brojnih organizacionih promjena, različitih društvenih uređenja i ekonomskih prilika kroz koje smo kao institucija tokom više od osam decenija prolazili, ostali smo posvećeni svojoj misiji – da kroz naučnoistraživački i stručno-savjetodavni rad kreiramo nova znanja i budemo okosnica razvoja crnogorske poljoprivrede, a potom da stvaramo kadar sposoban da odgovori sve brojnijim izazovima u poljoprivredi i proizvodnji hrane.

Posljednjih 25 godina našu naučnoistraživačku djelatnost obilježila je intenzivna međunarodna saradnja sa brojnim srodnim institucijama, usavršavanje kadra u prestižnim naučnim ustanovama u Evropi i šire, uključivanje u međunarodne istraživačke timove, realizacija brojnih međunarodnih i nacionalnih projekata, primjena savremenih naučnih metoda i tehnika. Uporedo sa tim, podizan je nivo tehničke opremljenosti laboratorija i unapređivani su ukupni istraživački kapaciteti. Pored naučnoistraživačkog rada, razvijali smo i jačali stručne poslove, u prvom redu laboratorijske usluge prema velikom broju korisnika i druge stručno-savjetodavne i ekspertske usluge, kao i proizvodnju na oglednim imanjima.

Visoko obrazovanje jeste kruna višedecenijskog naučnoistraživačkog rada i razvoja naše institucije, tako da je Biotehnički fakultet 2005. godine u nastavni proces ušao spremno u pogledu kadrovske potencijala, tehničke opremljenosti i prostornih kapaciteta. Studijski programi su koncipirani u skladu sa zahtjevima Bolonjskog procesa i redovno su tokom reakreditacionih ciklusa unapređivani. Postepeno je širen obuhvat studijskih programa, a sve u skladu sa potrebama crnogorske poljoprivrede, trendovima i uporednim praksama u visokom obrazovanju u oblasti poljoprivrednih nauka.

Briga o studentima i posvećenost njihovim potrebama i interesima jedna je od ključnih ideja vodiča u našem radu. Veliki broj naših svršenih studenata uspješno gradi svoje profesionalne karijere u privredi i javnom sektoru. Mnogi su školovanje nastavili u inostranstvu, na prestižnim visokoobrazovnim institucijama.

Biotehnički fakultet danas predstavlja modernu visokoobrazovnu i naučnoistraživačku ustanovu. Rezultati su vidljivi i mjerljivi na svim poljima, a ogledaju se u velikom broju realizovanih projekata, rapidnom rastu broja naučnih i stručnih publikacija i u poboljšanoj naučnoistraživačkoj infrastrukturi.

U namjeri da što bolje predstavimo najstariju naučnoistraživačku instituciju u Crnoj Gori, u sadržaju monografije „85 godina Biotehničkog fakulteta“ svoje mjesto našlo je poglavlje o istorijatu i organizacionim promjenama, zatim dolaze poglavlja o studijskim programima, naučnoistraživačkim centrima, laboratorijama, o zaposlenima, te poglavlja o realizovanim projektima i publikacijama u posljednjih 25 godina, izdavačkoj djelatnosti, kao spisak studenata koji su do danas stekli neku od diploma na Biotehničkom fakultetu.

Publikovanjem ove monografije iskazujemo neizmjernu zahvalnost generacijama naših prethodnika, koji su marljivo radili na stvaranju i razvoju ove institucije. Vjerujemo da će sadržaj monografije pozudano svjedočiti o predanom radu sadašnjih generacija zaposlenih i postignućima naših studenata, uz nadu da će ova publikacija biti inspiracija narednim generacijama za nove iskorake.

Na kraju, želim da zahvalim radnom timu za pripremu monografije, svim profesorima, saradnicima, tehničkom i administrativnom osoblju, bivšim i sadašnjim studentima na veoma posvećenom i odgovornom odnosu tokom pripreme, kao i svima drugima koji su na bilo koji način doprinijeli da ova publikacija ugleda svjetlost dana.

Prof. dr Božidarka Marković

ISTORIJAT FAKULTETA

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

Institucionalno organizovani naučni rad u poljoprivredi Crne Gore počeo je osnivanjem prve naučne ustanove kod nas – Državne ogledne stanice za južne kulture u Baru 1937. godine, koja je bila polazište uspostavljanja današnjeg Biotehničkog fakulteta.

I pored toga što je 85 godina postojanja i kontinuiranog naučnog rada jedne institucije veoma dug period za naše prilike, mora se istaći da su važni koraci na unapređivanju poljoprivrede učinjeni i znatno prije 1937. godine. Rad na unapređivanju poljoprivrede preduziman prije osnivanja Državne ogledne stanice, bez obzira što u to vrijeme nije moglo biti riječi o naučnom radu u sadašnjem smislu, može se smatrati pretečom organizovanog naučnog rada u crnogorskoj poljoprivredi.

Najvažniji poduhvati, kao i pregaoci koji su dali trajni pečat razvoju poljoprivrede, zapisani su u spomenicima koje su pripremljene povodom obilježavanja 40 godina (1977) i 60 godina (1997) naše institucije. Kako bismo sačuvali od zaborava i prenijeli generacijama koje dolaze, najvažnije istorijske momente ćemo istaći u tekstu koji slijedi.

Rad na unapređivanju poljoprivrede Crne Gore do 1937. godine

U uslovima stalne borbe za slobodu, nijesu se mogle preduzimati neke posebne mjere za unapređivanje poljoprivrede sve do Berlinskog kongresa, kada je nastupio duži mirni period, a Crna Gora dobila status nezavisne države sa znatnim proširenjem teritorije. I prije, a duži period i poslije tog vremena, stočarstvo je bilo najvažnija, a zemljoradnja tek prateća privredna grana.

Kako se značajniji rad na unapređivanju poljoprivrede nije mogao preduzimati bez obrazovanja,

jedan od prvih poduhvata bilo je uvođenje predmeta Ekonomija, kao obaveznog, u nastavu na novoosnovanoj Bogosloviji na Cetinju, 1869. godine. Potom su učitelji u osnovnim školama djecu podučavali osnovnim poljoprivrednim znanjima, a preko državnih organa poljoprivrednicima su davana uputstva o naprednijem držanju stoke i gajenju biljaka.

Radi podizanja opšteg obrazovanja, a i znanja iz oblasti poljoprivrede, knjaz Nikola je pozivao i u

Crnu Goru primao mnoge učene ljude tog vremena, koji su svojim znanjem doprinosili njenom unapređivanju.

Tako je u periodu od 1874. do 1878. godine u Crnoj Gori boravio dr Đorđe Radić, istaknuti poljoprivredni prosvjetitelj i naučnik toga vremena, porijeklom iz Vojvodine. Dr Radić je, 1875. godine, uspostavio prvu poljoprivrednu školu – Knjaževsku crnogorsku zemljodjelsku školu, u Danilovgradu, i bio njen upravnik. Iako je škola zbog izbijanja rata kratko radila, boravak dr Radića bio je od velikog značaja za unapređivanje inače veoma zaostale poljoprivrede. On je odabirao sjemena i davao upute o gajenju pojedinih poljoprivrednih kultura, izvodio prve ogledne na krompiru, pisao knjige i stručne članke, koje je i po odlasku iz Crne Gore redovno slao crnogorskoj upravi i školama. U znak zahvalnosti, knjaz Nikola ga je udostojio čina plemenskog kapetana, priznanja koje je dodjeljivano samo izuzetnim ličnostima koje nijesu bile crnogorski državljani.

*Đorđe Radić (1839–1922),
poljoprivredni prosvjetitelj i naučnik*

Veoma važan poduhvat na unapređivanju poljoprivrede bilo je osnivanje Zavoda za mlječnu industriju u Nikšiću, 1880. godine, koji je knjaz Nikola osnovao kao „praktičnu stanicu od osobite koristi narodu u pouci oko oglednog gajenja stoke i dobitka od nje“. Za potrebe Zavoda, iz Austrije je uvedeno 100 krava i nekoliko priplodnjaka, a Knjaz je iste godine za upravnika angažovao Švajcarca dr L. Švaleja, pod čijom je upravom „stoka gajena po svim pravilima nauke i iskustva“, pa „sir i maslo iz Zavoda nijesu ustupali pred čuvenim švajcarskim proizvodima“, a njihova vrijednost priznata je na svjetskim izložbama u Briselu i Londonu.

Prvi školovani veterinari postavljeni u Crnoj Gori da rade na suzbijanju bolesti domaćih životinja, a naročito tuberkuloze goveda, bili su dr Antun Kobliška i Jozef Lanku, 1886. godine. Dr Kobliška je tokom boravka objavljivao stručne i naučne članke, te se smatra pioninom pisane misli iz veterinarske nauke u Crnoj Gori. Potom je za oblasnog veterinara u Podgorici, 1890. godine, postavljen Đorđe Stefaneli, porijeklom iz Rumunije, koji u Crnoj Gori ostaje do kraja života (do 1929. godine).

Na Cetinju je 1882. godine osnovano „Društvo za podizanje i gajenje šljiva u Crnoj Gori“, čiji je rad doprinio širenju šljive u krajevima gdje je ova voćka bila rijetka. Zanimljivo je i to da je knjaz Nikola, 1890. godine, naredio da svaki vojnik, u krajevima gdje loza može uspijevati, usadi te godine 200 loza, a da svaki brigadir uz to posadi i 20 maslina, komandiri i potkomandiri po deset, oficiri i barjaktari po pet, vodnici po dvije, a desetari po jednu maslinu.

U Crnoj Gori je u dva navrata (1891. i 1895. godine) boravio jedan od tada najuglednijih evropskih stručnjaka za stočarstvo i mljekarstvo, dr Leopold Adamec, koji je bio profesor na Univerzitetu u Krakovu i Visokoj poljoprivrednoj školi u Beču. U izvještaju koji je podnio knjazu Nikoli 1895, iznio je svoja zapažanja o stočarstvu u Crnoj Gori, sa predlogom mjera za unapređivanje stočarske proizvodnje.

Dr Leopold Adametz (1861–1941)

Na bazi Adamecovih preporuka, Odjeljenje narodne privrede Ministarstva unutrašnjih djela, 1901. godine, u Nikšiću, osniva Stočarski zavod sa poljoprivrednom stanicom. Zavod je za kratko vrijeme postao uzorno mjesto, gdje su poljoprivrednici mogli da se upoznaju sa racionalnom obradom zemlje i stručnim gajenjem stoke, pa je Zavod sve do Prvog svjetskog rata bio ugledno dobro za širenje naprednih znanja u poljoprivredi.

Drugi pokušaj unapređivanja poljoprivrede kroz školski sistem započeo je osnivanjem Knjaževske crnogorske zemljodjelske škole u Podgorici, 1893. godine, čiji je upravnik bio profesor Filip Jergović. Školu u trogodišnjem trajanju pohađale su dvije generacije učenika, državni pitomci, iz svake nahije po jedan. Pored opštih predmeta, izučavani su i brojni stručni predmeti: Zemljodjelstvo, Livadarstvo, Povrtarstvo, Stočarstvo, Svilarstvo, Pčelarstvo, Osnovi marvenog ljekarstva, Osnovi šumarstva, Poljoprivredno računovodstvo i Nauka o čuvanju zdravlja. U okviru školskog rasadnika postojalo je i „opitno polje“ na kome su učenici gajili poljske

usjeve i kalemove vinove loze. U rasadniku je postojao i mali sortimentski vinograd, sa oko 20 sora ta „fine jevropske loze“. Po završetku škole učenici su odlazili u svoj kraj i primjenjivali stečena znanja.

Rad na unapređivanju poljoprivrede u Crnoj Gori između dva svjetska rata bio je, u institucionalnom smislu, dosta skroman. Postojalo je Poljoprivredno odjeljenje pri Banskoj upravi na Cetinju i poljoprivredni referenti u srezovima. Razvijani su i neki oblici zadrugarstva, a preko povremenih tečajeva i izložbi uticalo se na poljoprivredno i opšte obrazovanje poljoprivrednika.

U Baru je 1933. godine osnovana Specijalna poljoprivredna škola za južne kulture, koja je do 1939. godine bila jednogodišnja, a potom dvogodišnja. Na imanju ove škole, tada jedinoj za južne kulture u Jugoslaviji, boravili su na praksi svršeni poljoprivredni inženjeri, kao i svršeni učenici srednjih poljoprivrednih škola iz čitave Kraljevine Jugoslavije.

Od Državne ogledne stanice do Poljoprivrednog instituta (1937–1960)

Najznačajniji momenat za dugoročni razvoj naučnoistraživačkog rada i unapređivanje crnogorske poljoprivrede bio je osnivanje Državne ogledne stanice za južne kulture u Topolici kod Bara. Osnovana je 1. aprila 1937. godine, Rješenjem Ministarstva poljoprivrede Kraljevine Jugoslavije br. 2634 I/II, a na osnovu paragrafa 70, tačka 3, Finansijskog zakona Kraljevine Jugoslavije za 1937/38. godinu „na mjesto srednje poljoprivredne škole predviđene Finansijskim zakonom za 1936/37. godinu“. Ovo je bila i prva specijalizovana naučnoistraživačka ustanova u Crnoj Gori.

ЗЕТСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ КРАЉЕВСКЕ БАНСКЕ УПРАВЕ ЗЕТСКЕ БАНОВИНЕ

СЛУЖБЕНО

Министарство Пољопривреде
Број 26341/II
10 априла 1937 год.
у Београду

На основу овлашћења датог ми § 70 тачка 3 Финансијског закона за 1937/38 годину, а на предлог Оделења за биљну производњу подручног ми Министарства

РЕШАВАМ:

Да се сходно наведеним законским одредбама оснује са 1 априлом 1937 год. Државна огледна станица за јужне културе у Тополици код Бара.

За уређење и рад све станице прописану правилник о устројству и раду њеном сходно § 70 тачка 3 истог Финансијског закона.

Опште одјељење, Одјељење за биљну производњу и Отсјек рачуноводства подручног ми Министарства учиниће даље шта треба.

Министар пољопривреде,
Св. Станковић

наслон-шупу за смештај тријера. У случају да ову шупу у року од мјесец дана не подигне, има му се тријер одмах одузети.

Чл. 6

На име ујма држаоц тријерске станице наплаћиваће 2% (два од сто) од очишћеног жита или одговарајућу своту у новцу. Од овога ујма 1% задржаће себи као награду око вођења станице, за трошкове око одржавања и поправке стројева, мазива, кајиша и т. д. Преостали 1% ујма припада Зетској бановини. Овај ујам ако није убран у новцу, продаће га Срески пољопривредних реферант по пијачвој цијени и новац доставити Главној филијали државне хипотекарне банке на Цетињу у фонд тријерских станица

Чл. 7

Из овога фонда створена готовина, трошиће се за обнављање и надопуну постојећих тријерских станица, за ново оснивање истих, као и за набавку справа.

Rješenje Ministarstva poljoprivrede Kraljevine Jugoslavije o osnivanju Državne ogledne stanice za južne kulture u Topolici kod Bara, 1937. godine

Pravilnikom o ustrojstvu ove državne ustanove, donijetim 7. maja 1938. godine, Stanici je stavljeno u zadatak da proučava i radi na unapređivanju južnog voćarstva u cijelom Primorju, od Suška do Bojane, te da sve naučne tekovine populariše i pruža podatke za praktično primjenjivanje istih u praksi. Tim pravilnikom je određeno da

Stanica ima naučnoistraživačke odsjeke: Odsjek za maslinarstvo, Odsjek za smokvarstvo, Odsjek za agrume, Odsjek za razno južno voće, Fitopatološki odsjek i Hemijsko-pedološki odsjek.

Na osnovu § 70 t. 3 Finansijskog zakona za 1937/38 godinu propisujem ovaj

PRAVILNIK

O USTROJSTVU DRŽAVNE OGLEDNE STANICE ZA JUŽNE KULTURE U TOPOLICI KOD BARA

Član 1

Naziv stanice je »Državna ogledna stanica za južne kulture« sa sedištem u Topolici kod Bara.

Član 2

Stanica je državna ustanova i potčinjena je neposredno Ministarstvu poljoprivrede.

Član 3

Zadatak stanice je:

1) da proučava kulture južnog voća i da sve naučne tekovine populariše i pruža podatke za praktično primenjivanje istih u praksi;

2) da organizuje stručne ogledne kako na svoje imanju tako i na imanju državnih i samoupravnih ustanova, a po potrebi i na privatnim imanjima gde za to bude imalo uslova;

3) da, kako po svojoj inicijativi tako i po naređenju Ministarstva poljoprivrede, proučava svestrane vrednosti svih vrsta i sorata južnih kultura s pogledom na klimatske i zemljišne prilike, da odabira one koje su najbolje i koje će moći sa uspehom i sa korišću gajiti;

4) da vrši oplemenjivanje onih domaćih ili odo-maćenih sorata koje su po raznim krajevima razmno-žene a koje zbog nedostatka izvesnih svojih osobina ne zadovoljavaju bilo proizvođača ili potrošača;

5) da svestrano proučava poljoprivredne i trgo-vačke vrednosti raznih stranih vrsta i sorata južnog voća u pravcu prilagođavanja našem podneblju i zemljištu i da sa njima oplemenjuje i popravlja naše sorte kao i da sa našim dobrim sortama popravlja izvesne nedostatke njihove;

6) da vrši ispitivanje podneblja i zemljišta u raznim krajevima gde ima uslova za gajenje južnog voća i da prema tome vrši reoniranje njihove pro-izvodnje;

7) da proučava štetočine na južnom voću i da propisuje načine za njihovo suzbijanje ili za predo-hranu ovih kultura od njih;

8) da ispituje razne insekticide i fungicide kod odbrane južnih kultura od raznih štetočina;

9) da na osnovu naučnih istraživanja pruža poljoprivrednicima podatke o mogućnosti intenzivnog i racionalnog gajenja južnih kultura putem izbora najunosnijih i najboljih sorata, obrade zemljišta pod kulturama, ustanovljavanja količina organskih i mi-neralnih đubriva za razne vrste kultura kao i način njihove upotrebe, izbora zemljišta i položaja, načina korišćenja zemljišta ispod voćaka i navodnjavanja, načina sadenja, rastojanja i nege;

10) da proučava osobine i metode vegetativnog i generativnog razmnožavanja južnih kultura;

11) da proučava podloge za južne kulture i da ustanovljava njihovu vrednost za različite uslove;

12) da vrši ispitivanje u pravcu što raznovrsnije upotrebe plodova južnih kultura. Sve dobivene rezul-tate pružaće poljoprivrednicima na praktično prime-nljivi način;

13) da vrši pomološke studije i sprema građu za izradu pomologije južnih kultura;

14) da po odobrenju Ministarstva poljoprivrede povremeno izdaje naučne i praktične publikacije o radu po raznim pitanjima iz voćarstva a na osnovu stečenih rezultata u Stanici. Izdaci na ove publikacije pašće na teret budžeta Ministarstva poljoprivrede, odnosno Stanice u koliko za to bude budžetom imala sredstava;

15) da prati naučni rad na polju unapređenja juž-nih kultura;

16) da po nalogu Ministarstva poljoprivrede odr-žava kurseve iz naprednog gajenja južnih kultura školovanim poljoprivrednicima;

17) da ispituje nove vrste voćarskih sprava i alata;

18) da daje stručna mišljenja i predloge javnim vlastima, kao i usmene i pismene savete iz oblasti gajenja južnih kultura kako raznim poljoprivrednim ustanovama tako i privatnim licima koja to od Sta-nice budu tražila.

Član 4

Stanica će podići potrebne zgrade i urediti labo-rafrije, ogledne rasadnike i voćnjake, staklare i ostalo što je potrebno za naučni i praktični rad.

Od osnivanja, u Stanici su radila četiri naučna i stručna saradnika, a prvi direktor je bio inženjer Špiro Pejanović, fitopatolog. Odsjeci su bili opremljeni odgovarajućom laboratorijskom opremom.

Prve godine rada Stanica je bila smještena u bivšem dvorcu kralja Nikole na Topolici, a 1938. je premještena u novopodignutu zgradu namijenjenu za stanovanje osoblja, a samo privremeno i za njen smještaj. Odmah po osnivanju Stanici je dodijeljeno 50 ha zemljišta, koje je ranije bilo dio školskog imanja.

Osnovni zadatak Stanice, između ostalog, bio je da izvodi oglede u širokom rejonu gajenja južnog voća, da bira, oplemenjuje i rejonizira pojedine vrste i njihove sorte za odgovarajuća područja, da proučava biljne bolesti i štetočine i mogućnosti njihovog suzbijanja.

U toku Drugog svjetskog rata, od 1941. do 1945. godine, rad Stanice bio je sveden na najmanju mjeru, ali se uspjela sačuvati njena imovina, posebno ogledni zasadi. Ubrzo po oslobođenju, ova ustanova je prerasla u **Zavod za južne kulture i vinogradarstvo**.

Osnivanje i prvi rezultati Stanice predstavljali su snažan podstrek za formiranje sličnih naučnoistraživačkih stanica i zavoda u drugim djelovima Crne Gore, čijim je kasnijim objedinjavanjem nastao Poljoprivredni, potom Biotehnički institut, odnosno današnji Biotehnički fakultet.

Neposredno nakon Drugog svjetskog rata započeo je intenzivan rad na obnovi zemlje, oživljavanju poljoprivrede i osnivanju novih naučnih ustanova u oblasti poljoprivrede. Tako je, Odlukom Ministarstva poljoprivrede NR Crne Gore, već sredinom 1945. godine osnovan **Zavod za poljoprivredna istraživanja**

Zgrada Državne ogledne stanice za južne kulture na Topolici u Baru, korišćena do zemljotresa 1979. godine

u Titogradu (sa zemljišnim kompleksom od oko 50 ha na Kruševcu i okruženju), **Zavod za stočarstvo u Nikšiću** 1946. godine (kasnije preseljen u Ivangrad, današnje Berane), potom **Stanica za ispitivanje zemljišta** u Baru 1949. godine, **Veterinarsko-dijagnostička stanica** u Titogradu 1950. godine, **Stanica za voćarstvo u Bijelom Polju** 1952. godine, **Stanica za stočarstvo u Žabljaku** 1954. godine, **Stanica za vještačko osjemenjivanje stoke** u Titogradu 1956. godine i dr., o čemu će više biti riječi u poglavljima o današnjim naučnoistraživačkim centrima.

Sve te ustanove prošle su kroz razne organizacione faze – reorganizovane su, spajane, premještane iz jednog u drugo mjesto ili ukidane. Naučnog kadra u poljoprivredi bilo je malo, ali je poslijeratni period ipak bio karakterističan i po ubrzanom razvoju poljoprivrede, koji je praćen unapređivanjem kapaciteta naučnih institucija u toj oblasti.

Uporedo sa intenziviranjem razvoja poljoprivrede, krajem 1954. godine formira se Poljoprivredna komora NR Crne Gore, koja, u saradnji sa Zavodom za poljoprivredna istraživanja, pokreće stručno-informativno glasilo (časopis) „Naša poljoprivreda“ s ciljem što bržeg širenja stručnih i naučnih znanja iz poljoprivrede. Od 1959. godine časopis se izdaje pod nazivom „Naša poljoprivreda i šumarstvo“, a od 1962. godine, kada Poljoprivredni institut preuzima ulogu i izdavača i uredništva, časopis dobija naziv „Poljoprivreda i šumarstvo“, kako se publikuje i danas.

Zavod za poljoprivredna istraživanja u Titogradu se početkom 1960. godine useljava u novu zgradu na Kruševcu (današnji Bulevar revolucije). Iste godine se u novu zgradu useljava i Stanica za voćarstvo u Bijelom Polju, u kojoj je i danas, kao i Zavod za južne kulture i vinogradarstvo u Baru.

Zgrada Poljoprivrednog instituta u Titogradu na Kruševcu (današnji Bulevar revolucije), korišćena od 1960. do 1988. godine

Poljoprivredni institut od 1960. do 1997. godine

Za organizaciju i kontinuitet razvoja naučnoistraživačkih ustanova u Crnoj Gori poseban značaj ima 1960. godina. Tada je većina postojećih naučnih institucija u oblasti poljoprivrede integrisana u Poljoprivredni institut sa sjedištem u Titogradu. Prvi direktor Instituta, u periodu od 1960. do

1964, bio je Ljubo Pavićević, koji je prethodno bio direktor Zavoda za poljoprivredna istraživanja (od 1949. godine). Izvan tadašnjeg Instituta ostali su samo Zavod za suptropske kulture u Baru i Stanica za ribarstvo u Titogradu.

136

На основу члана 13 Закона о организацији научноистраживачких установа у Црној Гори („Службени лист НРЦГ“, бр. 34/57), Извршно вијеће Народне скупштине Народне Републике Црне Горе доноси

УРЕДБУ

О ОСНИВАЊУ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ИНСТИТУТА У ТИТОГРАДУ КАО НАУЧНЕ УСТАНОВЕ

Члан 1

Оснива се Пољопривредни институт као самостална научна установа (у даљем тексту: Институт).

Члан 2

Залатак Института је да путем научних метода и проналазака ради на проучавању, истраживању и решавању проблема у области ратарства, повртларства, виноградарства, викарства, сточарства, ливадарства и панчарства, заштите биља, искитивање земљишта, и да проналази могућности и облике примјене научних резултата и отворила у пракси.

Члан 3

Институт има својство правног лица.

Члан 4

Институт се организује и ради по одредбама Закона о организацији научног рада, ове уредбе и својих правила.

У оквиру Института постоје:

Станица за воћарство у Бијелом Пољу и

Станица за сточарство у Жаблику.

Правилима Института могу се у оквиру Института оснивати и друге станице, огледна поља и друге јединице за експериментални рад.

Правилима Института ближе се одређују задаци, организација, састав и овлашћења органа управљања и унутрашњег пословања.

Члан 5

Институтом управља Савјет и директор.

Органи управљања раде у дјелокругу и на начин одређен Законом о организацији научног рада.

Члан 6

Савјет Института састоји се од 11 чланова. Два члана именује Извршно вијеће из реда научних и других јавних радника; по једног претставника одређује: Пољопривредно-шумарска комора Народне Републике Црне Горе, Главни савез земљорадничких задруга Народне Републике Црне Горе, Друштво пољопривредних инжењера и техничара Народне Републике Црне Горе и Републички савјетодавни центар; четири члана бира из своје средине научно-стручни колектив Института.

Директор Института члан је Савјета по положају.

Члан 7

Институт има свој финансијски план који самостално доноси.

Наредбодавац за извршење плана је директор Института.

Финансијско пословање Института обавља по прописима Закона о буџетима и финансирању самосталних установа.

Члан 8

Институт може образовати следеће фондове:

- 1) фонд за замјену и допуну;
- 2) фонд за научно-истраживачки рад;
- 3) фонд за обртна средства;
- 4) фонд за награђивање;
- 5) фонд за станбenu изградњу; и
- 6) резервни фонд.

Ови фондови се формирају из оствареног вишка прихода над расходима или из намјенијских додација према одредбама прописа и правила.

Средства фондова могу се користити само према њиховој намјени.

Члан 9

Институт ће преузети имовину, новчана средства, права и обавезе, као и извршити распоред службеника и радника досадашњег Завода за пољопривредна истраживања у Титограду и Института за дуван у Титограду.

Члан 10

Надзор над законитошћу рада Института врши Савјет за културу Народне Републике Црне Горе, а остала надзорна права врше органи одређени Законом о организацији научног рада.

Члан 11

Даном ступања на снагу ове уредбе престаје да важи Решење о проглашењу Завода за пољопривредна истраживања у Титограду као установе са самосталним финансирањем („Службени лист НРЦГ“, бр. 18/59), Решење о оснивању Института дувана у

Титограду као установе са самосталним финансирањем („Службени лист НРЦГ“ бр. 3/57), Решење о оснивању Станице за сточарство у Жаблику („Службени лист НРЦГ“, бр. 16/59) и Решење о оснивању Станице за воћарство у Бијелом Пољу („Службени лист НРЦГ“ бр. 8/58).

Члан 12

Ова уредба ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Народне Републике Црне Горе“.

Број 1999
22 јула 1960 године
Титоград

ИЗВРШНО ВИЈЕЋЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Претседник,
Филип Бајковић, с. р

ПОМОЋ НАУЧНЕ СЛУЖБЕ

ПРОИЗВОДЊИ

НАША пољопривредна научноистраживачка служба обједињује се формирањем Пољопривредног института Црне Горе који ће почети да функционише у јануару 1961. године. О значају ове наше нове институције и њеној намјени у садашњој фази развита наше пољопривреде, на нека питања Редакције одговори је инжењер Љубо Павићевић, директор Завода за пољопривредна истраживања Црне Горе.

— Донесена је одлука о формирању Пољопривредног института Црне Горе. Хоћете ли нам нешто рећи о организационом устројству ове нове установе, односно о организацији научноистраживачке пољопривредне службе?

— У нашој земљи постоји велики број научноистраживачких пољопривредних установа. Тенденција је да се ова служба обједини, да се мање установе овог типа припоје већим, чиме се проширује дјелокруг њиховог рада. Ова групација била је нужна у садашњој фази развита наше пољопривредне производње. Већ је одлучено да се све наше пољопривредне установе научноистраживачког смјера (изузев двије које се баве специфичном проблематиком) груписују у једну, централну, републичку — Пољопривредни институт. Реорганизација је у току.

— Може ли се оснивањем Института рачунати на већу помоћ научне службе производњи?

— Свакако. Код нас се, на примјер, улажу огромна средства за изградњу хидромелиорационих система. За израду инвестиционих програма и успјешна хидромелиорациона рјешења мора се претходно вршити испитивање земљишта, а за то ће при Институту постојати посебно одјељење, односно завод. Површине под воћњацима и виноградима се стално проширују. Са овом граном производње социјалистичка газдинства имају обимне планове. Производња се не може препустити стихiji. Нужно је обезбиједити сортни садни материјал за плантажне воћњаке, стручна упутства о начину и времену

Разговор са инжењером Љубом Павићевићем, директором Завода за пољопривредна истраживања Црне Горе

садње итд. То ће бити задатак Завода за воћарство и виноградарство, наравно, на бази сопствених искустава и дугогодишњих огледа.

Завод за ратарство при Институту настојаће да производњи препоручи боље сор-

Инж. ЉУБО ПАВИЋЕВИЋ

те високородних пшеница и да прописује аprotехнику. Ове културе код нас већ у великој продиру. Уопште, за интензификацију пољопривредне производње нужна је интервенција научноистраживачке службе. Досадашњим огледима и испитивањима утврђене су сорте које најбоље одговарају нашим условима. Вршени су огледи са око 40 сорти пшенице. Ту још долази у обзир и силажни кукуруз, важан за исхрану стоке. Уопште, задатак овог одјељења је да проучава и утврђује мјере за повећање приноса у ратарској производњи.

— Какви су планови за унапређење повртарства?

— Имамо повољне услове за производњу раног и касног поврћа. Можемо рачунати на двије до три годишње жетве. За тренутне потребе нашег тржишта поврће добављамо из друге републике. То је аномалија. Поврће се код нас може производити у току читаве године на отвореном пољу, изузев два до три зимска мјесеца. Како и на који начин? Широкој производњи ту треба да притекне у помоћ научна служба.

Тако је и са сточарством. Знамо да говедарство у нашој пољопривредној производњи има приоритет. Наше планине су богате изворима свјеже сточне хране. Савремена биљна производња темељи се на сточарству. Наши услови са становишта потреба домаће потрошње и могућности извоза нијесу искоришћени. Држање домаће бунде, због малих количина меса и млијека, није рентабилно. Увозимо високопродуктивна грла. Али не иде баш лако. Треба утврдити услове аклиматизације ових пасмина. И ту се морамо ослонити на огледе и испитивања. Ово ће бити задатак Завода за сточарство при Институту. Код нас још увијек на 16 хектара површина долази по једно грло. Таква економика газдовања не може се прихватити. Према савременим принципима производње рачуна се на четри па и до десет грла по хектару. Кад смо већ код овога, треба рећи да би Институт морао да има два огледна центра на којима би се организовала савремена сточна производња у медитеранском и планинском дијелу Црне Горе.

Једном ријечју, рекао је на крају инжењер Љубо Павићевић, у нашој пољопривреди врши се тако рећи технолошко-биолошка револуција. Интензификација пољопривредне производње не може се замислити без солидне научноистраживачке подлоге, па је и оснивање Института стога нужно у садашњој фази развита пољопривреде, а на тај начин извршиће се и концентрација кадрова.

Novinski članak: Razgovor sa Ljubom Pavićevićem povodom osnivanja Poljoprivrednog instituta u Titogradu, „Pobjeda“, 13. novembar 1960. godine

ПОЉОПРИВРЕДНИ ИШЕ-
ЋЕРИ И ТЕХНИЧАРИ, СТУ-
ДЕНТИ И БАЦИ ПОЉОПРИ-
ВРЕДНИХ ШКОЛА ЦРНЕ
ГОРЕ ПАЛИ У НАРОДНО-
ОСЛОБОДИЛАЧКОЈ БОР-
БИ 1941 - 1945

НИГ. ТОМАШ ИНИЋ, НАРОДНИ ХЕРОЈ
САВО ИЛИЋ, НАРОДНИ ХЕРОЈ
МИЛУТИН АКИЋЕВИЋ, НАР. ХЕРОЈ
САЛКО ДЉКОВИЋ
НИТАР БОКАН
РАДИВОЈЕ БОЉЕВИЋ
ДИМИТРИЈЕ БУЛАЈИЋ
НИГ. КОСТА ВИДОВИЋ
БРАНКО ВИШЊИЋ
НИГ. ДУШАН ВЛАХОВИЋ
НИЛАН ВУЈАЧИЋ
НИГ. ЛАЗАР ВУКОВИЋ
НИГ. МИЛИВОЈЕ БИЛАС
НИГ. ВОИСЛАВ БУРАШКОВИЋ
РАДОСЛАВ БУРОВИЋ
НИГ. ДРАГО ЈАУКОВИЋ
СРЕТЕН ЈОВОВИЋ
БАЈО ЈОЈИЋ
НИГ. ДРАГОЉУБ ЈОКСИМОВИЋ
БР. МИЛУТИН КАНИЋ

ШБЕПАН КАПИСОДА
МСТ БУРО КАШБЕЛАН
МСТ БЕЛКО КИШЕВИЋ
НАТО КИШЕВИЋ
МСТ ЈОВАН КОВАЧЕВИЋ
РАДОСАВ КОВАЧЕВИЋ
МУНИЋ КУЧЕВИЋ
РАДОВАН ЛУТОВАЦ
ВАСО НАРТИНОВИЋ
БЛАЖО НИЉАНИЋ
РАДМИЛА ЦЕДИЋ
СОКОЛА НИКИЋ
НИРОЈЕ ПАВИЋЕВИЋ
МИЛО ПОПОВИЋ
РАДЕ ПОПОВИЋ
САВО ПОПОВИЋ
ЈОВАН РАДАЧА
МСТ ПАВЛЕ РАДОЊИЋ
ЕМИН РЕЦЕПАГИЋ
ЈУСУФ РЕЦЕПАГИЋ

МСТ ЛУКА СЕЛИЋ
РАДОВАН СТОЈОВИЋ
ВУЛЕ ЂИРОВИЋ
ПАУН ЂИРОВИЋ
САВО ШУШОВИЋ

САВЕЗ ДРУШТАВА ПОЉО-
ПРИВРЕДНИХ ИНЖЕЊЕРА
И ТЕХНИЧАРА ЦРНЕ ГОРЕ

ТИТОГРАД 19-12-1961

SPOMEN PLOČA U GLAVNOM HOLU BIOTEHNIČKOG FAKULTETA

Međutim, već 1963. godine, Uredbom Izvršnog vijeća Skupštine Crne Gore („Sl. list SRCG“, br. 22/63), umjesto postojećih ustanova osnovan je Zavod za unapređivanje poljoprivrede, u čiji sastav ulaze: Poljoprivredni institut, Zavod za subtropske kulture, Dijagnostičko-veterinarska stanica, Centar za vještačko osjemenjivanje stoke. Tako nastaje naučno-istraživačka ustanova osposobljena za sveobuhvatan istraživački rad u svim oblastima poljoprivrede i veterini. U tom sastavu i pod tim imenom Zavod funkcionira do 1971. godine, kada ponovo dobija naziv Poljoprivredni institut sa sjedištem u Titogradu.

Nakon toga uslijedio je period stabilnog i plodnog naučnoistraživačkog rada. Osnivane su nove

ili osavremenjivane postojeće laboratorije, a sve u skladu sa potrebama i aktuelnim trendovima nauke u oblasti poljoprivrede. U periodu od 1964. do 1974. godine direktor Zavoda za unapređivanje poljoprivrede, a potom Poljoprivrednog instituta, bio je inž. Branko Bulatović.

Poljoprivredni institut je, zajedno s ostalim visokoškolskim i naučnim ustanovama u Crnoj Gori, 2. aprila 1974. godine potpisao Samoupravni sporazum o udruživanju u Univerzitet u Titogradu, čime dobija nove sadržaje rada i mogućnosti razvoja. U ime Poljoprivrednog instituta Sporazum je potpisao tadašnji direktor Branko Bulatović.

[Handwritten signature]

Za Ekonomski fakultet

[Handwritten signature]

Za Pedagošku akademiju

[Handwritten signature]

Za Tehnički fakultet

[Handwritten signature]

Za Istorijski institut

[Handwritten signature]

za Pravni fakultet

[Handwritten signature]

Za Institut za biološka
i medicinska istraživanja

[Handwritten signature]

Za Višu pomorsku školu

[Handwritten signature]

Za Poljoprivredni institut

*Predstavnici članica budućeg Univerziteta potpisuju Sporazum o udruživanju u Univerzitet u Titogradu,
2. april 1974. godine (B. Bulatović – treći slijeva)*

Od uspostavljanja Poljoprivrednog instituta pa do kraja 1996. godine, Institut je u svom sastavu imao zavode prema oblastima naučnoistraživačkog rada, i to:

- a) u Titogradu, odnosno Podgorici: Zavod za proučavanje zemljišta; Zavod za ratarstvo i povrtarstvo; Zavod za vinogradarstvo i voćarstvo; Zavod za stočarstvo; Zavod za zaštitu bilja; Veterinarski zavod i Zavod za agroekonomska istraživanja;
- b) izvan Podgorice: Zavod za voćarstvo u Bijelom Polju i Zavod za suptropske kulture i zaštitu od zagađenja u Baru.

Naučnoistraživački rad se u kontinuitetu razvijao, prateći trendove razvoja savremene nauke u svim oblastima, ali i potrebe razvoja crnogorske poljoprivrede. To je podrazumijevalo stalno kadrovska jačanje, tehničko opremanje postojećih i novih laboratorija.

Ubrzo nakon objedinjavanja svih naučnih ustanova iz ove oblasti, Poljoprivredni institut se suočio sa nedostatkom prostornih kapaciteta za dalje napredovanje. To je prevaziđeno izgradnjom nove zgrade u Titogradu 1987. godine, u kojoj je i danas sjedište Fakulteta. Zgrada je tada izgrađena kao Biotehnički centar, u kojoj je Poljoprivrednom institutu pripao prostor od 3.550 m² (oko 75%), a Biološkom zavodu (današnji studijski program Biologija) oko 25% prostora.

Centar za suptropske kulture u Baru se 1985. godine, takođe, uselio u novu zgradu, površine oko 1200 m², nakon što je ranije korišćena zgrada na Topolici teško oštećena u zemljotresu 1979. godine. Time su prostorni kapaciteti za naučnoistraživački rad (laboratorije, radni kabineti) bili veoma dobro riješeni, a koriste se i danas.

Pored poboljšanja uslova za rad, Poljoprivredni institut je krajem osamdesetih i devedesetih godina prošlog vijeka znatno ojačao kadrovske resurse. Za kratko vrijeme zaposleno je više od 20 mladih istraživača saradnika iz različitih oblasti. Takva razvojna orijentacija Instituta u tom periodu bila je podržana iz

državnih fondova Crne Gore, prvenstveno finansiranjem brojnih naučnih i razvojnih projekata u koje su bili uključeni novoangažovani mladi istraživači.

Donošenje Zakona o vraćanju poljoprivrednog zemljišta iz društvene svojine ranijim vlasnicima, 1992. godine („Sl. list RCG“, br. 14/92; 24/92), negativno je uticalo na status i stanje dijela oglednih imanja, od kojih su neka djelimično, a neka u potpunosti vraćena.

To je naročito bilo izraženo kod imanja u Rasovu, u Bijelom Polju i imanja u Baru i Sutomoru. Jedino je ogledni kompleks „Lješkopolje“ u najvećoj mjeri sačuvan, kao i dio imanja – rasadnika kod poslovne zgrade u Baru, dok su se imanja u Donjoj Gorici, Sutomoru i u Rasovu (Bijelo Polje) prestala koristiti u ogledne svrhe. Funkciju direktora Poljoprivrednog instituta od polovine 1974. pa do 1991. godine obavljao je dr Žarko Kalezić, a od 1991. do 2007. godine dr Ljubomir Pejović.

Laboratorija u Zavodu za suptropske kulture u Baru, krajem osamdesetih godina XX vijeka

Rad u laboratoriji Zavoda za proučavanje zemljišta, osamdesetih godina XX vijeka, Titograd

Biotehnički institut od 1997. do 2008. godine

Odlukom Vlade Republike Crne Gore od 6. juna 1996. godine („Sl. list RCG“, br. 19, od 20. juna 1996), Poljoprivredni institut – Podgorica organizuje se i posluje pod nazivom Biotehnički institut – Podgorica, sa sjedištem u Podgorici. Članom 3 ove odluke regulisano je da su djelatnosti Instituta – osnovna, primijenjena i razvojna istraživanja iz različitih oblasti poljoprivrede, veterine i šumarstva.

Shodno odredbama iz navedene odluke, Savjet Biotehničkog instituta je 22. jula 1996. usvojio Statut, na koji je saglasnost dala Vlada Republike Crne Gore 13. februara 1997. godine, nakon čega Poljoprivredni institut i zvanično počinje da funkcioniše pod imenom Biotehnički institut. Statutom je predviđeno da Biotehnički institut ima nauč-

noistraživački i razvojni sektor. U okviru naučno-istraživačkog sektora dotadašnji zavodi su preimenovali u centre, a glavna novina bila je osnivanje Centra za šumarstvo. Rad i razvoj pojedinih centara detaljno je prikazan u posebnom poglavlju ove monografije.

ODLUKA

O ORGANIZOVANJU NAUČNIH USTANOVA U REPUBLICI CRNOJ GORI

("Službeni list Republike Crne Gore", br. 019/96 od 20.06.1996, 027/98 od 24.07.1998)

Član 1

Postojeće organizacije iz oblasti naučnih djelatnosti u Republici Crnoj Gori organizuju se kao naučne ustanove, i to:

1. Institut za biološka i medicinska istraživanja - Podgorica, organizuje se i posluje pod nazivom INSTITUT ZA BIOLOGIJU MORA - KOTOR, sa sjedištem u Kotoru,
2. Poljoprivredni institut - Podgorica, organizuje se i posluje pod nazivom BIOTEHNIČKI INSTITUT - PODGORICA, sa sjedištem u Podgorici,
3. Briše se. (Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o organizovanju naučnih ustanova u Republici Crnoj Gori, "Sl. list RCG", br. 27/98)
4. Istorijski institut Socijalističke Republike Crne Gore, organizuje se i posluje pod nazivom ISTORIJSKI INSTITUT CRNE GORE, sa sjedištem u Podgorici.

Član 2

Djelatnost Instituta za biologiju mora - Kotor je:

- osnovna, primijenjena i razvojna istraživanja iz oblasti marikulture;
- iskorišćavanje, zaštita i unapređenje priobalnog mora Crnogorskog primorja;
- neurobiološka istraživanja;
- istraživanja bioaktivnih jedinjenja ekstrata flore i faune Crne Gore;
- okceanografska istraživanja;
- zaštita životne sredine;
- osposobljavanje i usavršavanje kadrova za naučni rad i
- drugi poslovi u skladu sa zakonom i Statutom Instituta.

Član 3

Djelatnost Biotehničkog instituta - Podgorica je:

- osnovna, primijenjena i razvojna istraživanja iz oblasti poljoprivrede, veterine i šumarstva;
- proučavanje šumskih staništa i istraživanje najpovoljnijih načina pošumljavanja;
- zaštita životne sredine;
- osposobljavanje i usavršavanje kadra za naučni i stručni rad;
- izdavanje naučnih i stručnih publikacija;
- proizvodnja sjemenskog i sadnog materijala u biljnoj i priplodnog materijala u stočarskoj proizvodnji;
- kontrola kvaliteta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i stočne hrane, sjemenskog i sadnog materijala, kvaliteta i plodnosti zemljišta;
- savjetodavne i istraživačko-razvojne usluge radi osvajanja novih ili poboljšanja postojećih proizvoda u biljnoj i stočarskoj proizvodnji i
- drugi poslovi u skladu sa zakonom i Statutom Instituta.

*Odluka Vlade o organizovanju naučnih ustanova u Republici Crnoj Gori,
„Službeni list RCG“, br. 019/96, 21. jun 1997; br. 027/98, 24. jul 1998. godine*

U svojim centrima i na oglednim imanjima Biotehnički institut je 1997. godine imao ukupno 131 zaposlenog, što je bio i najveći broj zaposlenih tokom postojanja Instituta i Fakulteta. Od tog broja bilo je 16 doktora nauka, 17 magistara, 26 inženjera, 27 laboranata i tehničkog osoblja, 29 pomoćnih i kvalifikovanih radnika na oglednim imanjima, kao i neophodna administracija. Skoro svi tadašnji magistri bili su na doktorskim studi-

jama, a više od polovine inženjera na postdiplomskim studijama.

Biotehnički institut je nastavio tradiciju Poljoprivrednog instituta – da i dalje bude ključna institucija u razvoju crnogorske poljoprivrede. Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja sa brojnim stranim naučnim institucijama naročito se intenzivira krajem 90-ih godina i kasnije,

tj. nakon ukidanja međunarodnih sankcija. Mladi istraživači iz skoro svih oblasti i centara, kroz duže ili kraće boravke, usavršavaju se u inostranstvu ili rade istraživanja za doktorske i magistarske teze u brojnim evropskim državama i institucijama (Italija, Španija, Grčka, Njemačka, Holandija, Švedska, Slovenija, Austrija i druge), a i izvan Evrope (Izrael, Sjedinjene Američke Države, Kina i dr.). Pored plodnog naučnoistraživačkog rada, saradnici Instituta su kao eksperti aktivno bili uključeni u aktivnosti koje je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede pokrenulo na početku veoma zahtjevnog procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Uloga Instituta, u tom smislu, posebno je došla do izražaja početkom dvijehiljaditih godina, kada

se intenzivira formiranje novih i jačanje postojećih stručnih i savjetodavnih službi i institucija potrebnih za razvoj poljoprivrede i proizvodnje hrane na savremenim osnovama.

Tako su na Biotehničkom institutu, u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, formirane stručno-savjetodavne službe: Služba za selekciju stoke, 2000. godine, Laboratorija za mljekarstvo, 2001. godine, i Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, 2003. godine. Rad tih službi u cjelosti je finansiralo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Službe su se razvijale i svojim aktivnostima pokrivale cjelokupnu teritoriju Crne Gore, a imale su preko 50 zaposlenih, uglavnom inženjera i manji broj magistara i tehničara. Krajem 2017. godine

Zgrada Biotehničkog fakulteta u Podgorici (useljena 1988. godine)

stručne službe su reorganizovane, odvojene od Biotehničkog fakulteta i ušle u sastav Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, dok je Laboratorija za mljekarstvo ostala sastavni dio Biotehničkog fakulteta.

U cilju jačanja kapaciteta za sveobuhvatni nadzor i kontrolu zdravlja životinja i proizvoda animalnog porijekla u skladu sa EU propisima, u periodu 2003–2005. pristupilo se dogradnji postojeće zgrade Biotehničkog instituta, koja je finansirana iz EU fondova. U dograđeni objekat, projektno nazvan „Biotehnički institut – faza 2“, preseljen je tadašnji Centar za veterinu i slatkovodno ribarstvo sa svom opremom i kadrom, a Odlukom Vlade Crne Gore, od 7. oktobra 2004, registrovan je kao Javna ustanova „Specijalistička veterinarska laboratorija“. Laboratorija je, izvan Instituta, kao samostalan subjekt počela sa radom 1. marta 2005. godine.

Radi jačanja tehničkih kapaciteta fitosanitarnog sektora, odgovornog za kontrolu i zaštitu zdravlja bilja, sjemenske proizvodnje i kontrole kvaliteta poljoprivrednih proizvoda biljnog porijekla, 2006. godine je iz EU fondova finansirana rekonstrukcija i opremanje oko 1000 m² laboratorijskog prostora u zgradi Biotehničkog fakulteta. Od 2018. godine intenzivno se radi na pripremi projektne dokumentacije za izgradnju nove nacionalne referentne laboratorije za zaštitu bilja, na četvrtom (dograđenom) spratu postojeće zgrade Biotehničkog fakulteta.

Osnivanje studija poljoprivrede 2005. godine

Ideja o osnivanju studija iz oblasti poljoprivrede na Poljoprivrednom, odnosno Biotehničkom institutu postojala je još od formiranja Univerziteta u Crnoj Gori. Polazište za takvu razvojnu orijentaciju upravo je bila duga i bogata tradicija u naučnoistraživačkom radu, razvijena infrastruktura i solidan kadrovski potencijal. Ova se ideja prvi put zvanično prezentuje u dokumentu „Racionalizacija Univerziteta“, iz 1984. godine, u kojem su, povodom 10 godina postojanja Univerziteta, date smjernice daljeg razvoja. Elaborat i zahtjev za pokretanje studija poljoprivrede prvi put je podnesen u septembru 1998. godine, ali saglasnost Vlade tada nije dobijena.

Ubrzo nakon integrisanja Univerziteta Crne Gore 2004. godine, sagledavajući potrebe razvoja visokog obrazovanja u Crnoj Gori, ali i u oblasti poljoprivrede, već početkom 2005. godine ušlo se u pripremu novog elaborata za otvaranje studija poljoprivrede. Upravni odbor UCG je, Odlukom br. 01-874/1, od 19. 04. 2005. godine, imenovao Matičnu komisiju za studije poljoprivrede, u sastavu: dr Ljubomir Pejović – direktor Biotehničkog instituta (predsjednik Komisije), prof. dr Mitar Mišović – prorektor UCG, prof. dr Milojica Jaćimović – dekan Prirodno-matematičkog fakulteta, prof. dr Božidar Nikolić – Mašinski fakultet, zatim dr Zora Vučinić, dr Nikola Adžić i dr Natalija Perović – naučni savjetnici u Biotehničkom institutu. Matična komisija je imala zadatak da obavi sve pripremne radnje za realizaciju studija poljoprivrede na Biotehničkom institutu, kao i da obavlja poslove iz nadležnosti Vijeća univerzitetske jedinice, shodno Statutu UCG.

Crna Gora
Vlada Crne Gore
Savjet za visoko obrazovanje

Na osnovu člana 26 stava 1 Zakona o visokom obrazovanju
("Službeni list RCG", br. 60/30),
Savjet za visoko obrazovanje izdaje

Sertifikat o početnoj akreditaciji

Biotehnički institut - Podgorica, Univerzitet Crne Gore
(Naziv i sjedište visokoškolske ustanove)

Biljna proizvodnja (180 ECTS)
Stočarstvo (180 ECTS)
(Naziv studijskog programa)

Stepen - Bečelor; Diploma akademskih osnovnih studija
(Stepeni i diplome koje se dodjeljuju)

Izdato: 1. juna 2005. Podgorica Važi do: 1. juna 2008. Broj: 05-1/5-31

PREDSJEDNIK SAVJETA ZA VISOKO OBRAZOVANJE

Prof. dr Dražen K. Vukčević

Sertifikat o početnoj akreditaciji studijskih programa Biljna proizvodnja i Stočarstvo, jun 2005. godine

Republika Crna Gora
VLADA REPUBLIKE CRNE GORE
Broj: 02-4220
Podgorica, 23. jun 2005. godine

Republika Crna Gora
MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE
Broj: 01-3662
Podgorica, 24. 06. 2005.

Republika Crna Gora
MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

Broj:	29.06.2005
Opis:	
Dr. 411-1348	

MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

PODGORICA

Vlada Republike Crne Gore, na sjednici od 16. juna 2005. godine, razmotrila je Zahtjev za davanje saglasnosti na Odluku o osnivanju samostalnog studijskog programa "Poljoprivreda" na Biotehničkom institutu u Podgorici - Univerzitet Crne Gore, koji je dostavilo Ministarstvo prosvjete i nauke.

S tim u vezi, Vlada je donijela sljedeći

ZAKLJUČAK

Vlada Republike Crne Gore je dala saglasnost na Odluku o osnivanju samostalnog studijskog programa "Poljoprivreda" na Biotehničkom institutu u Podgorici - Univerzitet Crne Gore, koju je Upravni odbor Univerziteta Crne Gore donio na sjednici od 19.4.2005. godine.

GENERALNI SEKRETAR VLADE
Mirović

Saglasnost Vlade Crne Gore o osnivanju studija iz oblasti poljoprivrede

Savjet za visoko obrazovanje je, nakon ocjene ispunjenosti uslova, izdao sertifikat za početnu akreditaciju na period od tri godine, a Vlada Republike Crne Gore je, Odlukom od 23. juna 2005. godine, izdala saglasnost za osnivanje studija poljoprivrede. Akreditovana su dva studijska programa na osnovnim akademskim studijama: Biljna proizvodnja i Stočarstvo (180 ECTS), u Podgorici. Već sljedeće, 2006. godine početna akreditacija je dobijena i za primijenjene studije poljoprivrede, sa četiri studijska programa: Vinogradarstvo i vinarstvo, Ratarstvo i povrtarstvo (u Podgorici), Mediteransko voćarstvo u Baru i Kontinentalno voćarstvo u Bijelom Polju.

U momentu osnivanja studija (2005. godine) Biotehnički fakultet je imao skoro sve kadrovske i

tehničke preduslove za realizaciju nastave. Imao je 27 doktora nauka sa naučnim zvanjima, oko 15 magistara, od kojih je većina doktorirala u narednih pet godina, dobro opremljene laboratorije, ogledna imanja u Podgorici i Baru i dr.

Prvi studenti studija poljoprivrede u Crnoj Gori (Biljna proizvodnja i Stočarstvo) upisani su u junu 2005. godine, a redovna nastava počela je 5. septembra iste godine.

U postupku reakreditacije studijskih programa na Univerzitetu Crne Gore 2007. godine, Savjet za visoko obrazovanje je 13. 12. 2007. godine donio Odluku o izdavanju sertifikata o reakreditaciji Univerziteta Crne Gore za period od pet godina, prema kojem se studije na Biotehničkom fakultetu

Upis prve generacije studenata, jun 2005. godine

organizuju kao akademske po modelu 3+1+1 i kao primijenjene studije po modelu 3+1, kako slijedi:

- osnovne akademske studije (Bachelor) – 3 godine, 180 ECTS kredita, studijski programi: Biljna proizvodnja i Stočarstvo;
- postdiplomske akademske specijalističke studije – 1 godina (60 ECTS), studijski programi: Voćarstvo i vinogradarstvo, Ratarstvo i povrtarstvo, Zaštita bilja i Stočarstvo;
- postdiplomske akademske magistarske studije – 1 godina, 60 ECTS kredita, studijski programi isti kao na specijalističkim: Voćarstvo i vinogradarstvo, Ratarstvo i povrtarstvo, Zaštita bilja i Stočarstvo;
- osnovne primijenjene studije poljoprivrede – 3 godine, 180 ECTS kredita, studijski programi: Mediteransko voćarstvo (u Baru) i Kontinentalno voćarstvo (u Bijelom Polju).

Svi ovi studijski programi reakreditovani su ponovo 2012. godine. Tada su dodatno akreditovane i postdiplomske primijenjene specijalističke studije

poljoprivrede (60 ECTS kredita): Rasadničarstvo u Baru i Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje u Bijelom Polju.

Sveobuhvatnom reformom studija na Univerzitetu Crne Gore 2016/17. godine, usvojen je model studiranja 3+2+3 (osnovne, master i doktorske studije). Na Biotehničkom fakultetu akademske studije su akreditovane kao osnovne, master i doktorske, dok su primijenjene studije akreditovane kao osnovne i master studije.

Ovom akreditacijom studijski program Stočarstvo preimenovan je u Animalna proizvodnja, a u šestom semestru svih osnovnih studija uvedeni su moduli. Akreditovana su i dva nova interdisciplinarna akademska master studijska programa: Agrobiznis i ruralni razvoj i Bezbjednost hrane. Više detalja o strukturi aktuelnih studijskih programa dato je u poglavlju Nastava i studijski programi.

Promocija studija poljoprivrede – „Dan otvorenih vrata“, 2008. godine

Transformacija Instituta u Biotehnički fakultet 2008. godine

Transformacija Biotehničkog instituta u Fakultet pokrenuta je ubrzo po osnivanju studija, tako da je saglasnost Senata i Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore dobijena već u junu 2006. godine (Odluka br. 01-1754, od 13. juna 2006. godine). Konačnu odluku o transformaciji Biotehničkog instituta u Biotehnički fakultet donijela je Vlada Crne Gore u junu 2008. godine (Zaključak Vlade br. 03-5697/2, od 12. juna 2008. godine).

S obzirom na višedecenijski status naučnog instituta, svi istraživači Biotehničkog instituta – naučni radnici birani su u naučna zvanja, sve do zvaničnog dobijanja statusa Fakulteta. Prvi konkurs za izbor u akademsko zvanje na Biotehničkom fakultetu Univerziteta Crne Gore raspisan je 2008. godine.

U proteklih 14 godina ukupno je 29 istraživača sa Biotehničkog fakulteta dobilo izbor u akademsko zvanje na Univerzitetu Crne Gore.

Biotehnički fakultet danas ima 91 zaposlenog, i to 37 doktora nauka, od čega ih je 28 sa akademskim zvanjem, pet magistara, a ostalo je stručno, administrativno i tehničko osoblje, po čemu se svrstava u jednu od većih organizacionih jedinica Univerziteta Crne Gore.

Dugogodišnja tradicija, iskustvo i resursi kojima raspolaže Fakultet danas, omogućavaju mu da uspješno realizuje sve tri svoje ključne djelatnosti: nastavu, naučnoistraživački i stručno-savjetodavni rad.

Crna Gora
VLADA CRNE GORE
Broj:03-5697/2
Podgorica, 12. jun 2008. godine

Crna Gora
MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE
PODGORICA
Broj 01-2352/2
Podgorica 13.06. 2008 god.

MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

PODGORICA

Vlada Crne Gore, na sjednici od 5. juna 2008. godine, razmotrila je Odluku Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore o transformaciji Biotehničkog instituta u Biotehnički fakultet, koja je Vladi dostavljena radi davanja saglasnosti.

S tim u vezi, Vlada je donijela sljedeći

ZAKLJUČAK

Vlada daje saglasnost na Odluku Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore o transformaciji Biotehničkog instituta u Biotehnički fakultet, koju je Upravni odbor Univerziteta Crne Gore donio na sjednici od 13. juna 2006. godine.

Crna Gora
MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE
PODGORICA

Primljeno:	16. VI 2008		
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
05-115-		2026	

CO:
- Univerzitet Crne Gore
- Kom.za ek.politiku i finansije

Zaključak Vlade Crne Gore o transformaciji Biotehničkog instituta u Biotehnički fakultet

Akademici – članovi CANU

Tokom osam i po decenija institucionalnog trajanja veliki je broj naučnih radnika i pregalaca koji su svoj radni vijek, ili dio njega, posvetili radu u ovoj instituciji i dali snažan doprinos njenom razvoju.

Sadašnja generacija zaposlenih na Biotehničkom fakultetu s ponosom ističe da su u ovoj instituciji svoj radni vijek provela tri akademika Crnogorske akademije nauka i umjetnosti: Ljubo Pavićević, Marko Ulićević i Milorad Mijušković. Oni su ostavili trajan pečat u razvoju crnogorske poljoprivrede, a njihov doprinos razvoju nauke u poljoprivredi nadilazi, ne samo crnogorske, nego i nekadašnje jugoslovenske okvire.

Dr Ljubo Pavićević
(1911–2000)

Rođen je 1911. godine u Dolu Pješivačkom. Gimnaziju je završio u Nikšiću, a Poljoprivredni fakultet u Zagrebu, 1938, gdje je obavio i specijalizaciju iz oplemenjivanja bilja, kod prof. Tavčara, i doktorirao 1973. godine.

Nakon završetka studija, do početka Drugog svjetskog rata, radio je u Banskoj upravi na Cetinju. Nakon oslobođenja bio je referent za poljoprivredu Opštine Danilovgrad i u Ministarstvu poljoprivrede na Cetinju, odakle je 1946. prešao u Poljoprivredni institut u Titogradu, gdje je neprekidno radio na unapređivanju ratarskih kultura, čak i po odlasku u penziju. Pored interesovanja za brojne probleme unapređivanja ratarstva u Crnoj Gori, posebno su zapaženi rezultati njegovog rada na proučavanju autohtonog kulturnog bilja, u prvom redu pšenice, kukuruza, krompira i srodnika suncokreta. Pokretač je i dugogodišnji odgovorni urednik časopisa „Poljoprivreda i šumarstvo“ (1966–1993). Iz oblasti kojima se bavio, objavio je oko 170 naučnih i stručnih radova, prikaza i priloga.

Prilikom osnivanja Društva za nauku i umjetnost Crne Gore, tj. Crnogorske akademije nauka i umjetnosti 1973. godine, izabran je u prvi sastav te institucije kao dopisni član. Za redovnog člana izabran je 1985. godine. Tokom dva mandata bio je sekretar Odjeljenja prirodnih nauka i član Predsjedništva Akademije, kao i predsjednik Odbora za projekat „Priroda i prirodna bogatstva Crne Gore“. Matica srpska u Novom Sadu izabrala ga je 1987. godine za stalnog člana-saradnika.

Za svoj rad akademik Pavićević dobio je brojna društvena priznanja: Trinaestojulsku nagradu (1967), Nagradu oslobođenja grada Titograda (1971) i više odlikovanja i povelja.

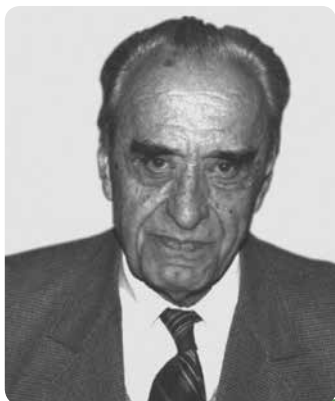
Dr Marko Ulićević
(1919–1999)

Rođen je 5. februara 1919. godine u Brčelima (Bar). Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, gimnaziju na Cetinju (1938), a Poljoprivredni fakultet u Beogradu (1949), gdje je i doktorirao (1964). Bio je viši inspektor i načelnik Inspektorata Republičke komisije državne kontrole na Cetinju (1946–1950), zamjenik direktora i glavni agronom PD „Kruševac“ u Titogradu (1950–1952), rukovodilac Zavoda za vinogradarstvo i voćarstvo Poljoprivrednog instituta – Titograd, u svojstvu naučnog savjetnika (od 1952. neprekidno do penzionisanja, 1972). Od 1972. bio je spoljni saradnik i Poljoprivrednog i Agroekonomskog instituta.

Organizovao je i vodio naučna istraživanja u vinogradarstvu u Crnoj Gori, zatim u nekim granama voćarstva, a bavio se i agroekonomskim temama. Učestvovao je u pokretanju i uređivanju stručnih i naučnih časopisa („Poljoprivreda i šumarstvo“, „Arhiv za poljoprivredne nauke“ i dr.).

Od posebnog su značaja, i za nauku i za praksu, njegovi prilozi proučavanju agroekoloških uslova za gajenje vinove loze u Crnoj Gori, proučavanju sorti i podloga vinove loze. Među prvima u Jugoslaviji organizovao je rad i rukovodio radom na stvaranju novih sorti vinove loze. Kao rezultat tog oplemenjivačkog rada, zaključno sa 1992. godinom, u Crnoj Gori je priznato 14 novih sorti vinove loze. Objavio je preko 150 radova, uglavnom iz oblasti vinogradarstva, ali i iz kulture breskve, koju je prvi uveo u Crnu Goru, zatim badema, jagode itd. Bio je dopisni član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (CANU) od njenog osnivanja, a za redovnog člana izabran je 1. marta 1985. godine. Sekretar Odjeljenja prirodnih nauka i član Predsjedništva CANU bio je u periodu 1973–1981, a zatim i generalni sekretar od 1983. do 1985. i 1993. godine.

Za izuzetan doprinos u nauci dobio je Trinaestojulsku nagradu (1976) i Nagradu oslobođenja Titograda (1974).

Dr Milorad Mijušković
(1922–2011)

Rođen je 6. decembra 1922. godine u Nikšiću. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Nikšiću, a agronomske studije na Visokoj poljoprivrednoj školi u Grinjonu, u Francuskoj. Doktorirao je na Poljoprivrednom fakultetu u Zagrebu, 1965. godine.

Od 1949. godine pa do penzionisanja, krajem 1987, stalno je radio u Poljoprivrednom institutu u Titogradu (Podgorici), a od kraja 1949. rukovodio je njegovim Odjeljenjem, odnosno Zavodom za zaštitu bilja.

Svoj radni vijek posvetio je proučavanju problema zaštite bilja od biljnih bolesti, štetočina i korova, posebno onim specifičnim za Crnu Goru. I po penzionisanju nastavlja da se bavi ovim proučavanjima. Objavio je, u domaćim i stranim časopisima, preko 190 radova, kao i četiri monografije. Veliki broj njegovih radova našao je mjesta u najpoznatijim svjetskim referentnim časopisima. Bio je član redakcionih odbora više naučnih časopisa u Crnoj Gori i Jugoslaviji, a takođe i urednik nekoliko posebnih publikacija.

Izabran je 1973. za dopisnog člana Društva za nauku i umjetnost Crne Gore (kasnije: Crnogorska akademija nauka i umjetnosti), a za redovnog člana Akademije 1981. godine. Bio je potpredsjednik CANU, član ili predsjednik nekoliko Akademijinih odbora ili drugih organa.

Za dostignuća u nauci dobio je 1969. godine Trinaestojulsku nagradu, a kao priznanje za svoj doprinos razvoju poljoprivredne nauke dobio je od stručnih i naučnih udruženja i institucija veći broj povelja, plaketa i diploma. Odlikovan je Ordenom Republike sa srebrnim vijencem.

BIOTEHNIČKI
FAKULTET

85
godina
2022.

Osnovane
studije Poljoprivrede

2005.

Član
Univerziteta Crne Gore

1974.

Časopis
„Poljoprivreda i šumarstvo“

1955.

2008.

BIOTEHNIČKI FAKULTET

1997.

BIOTEHNIČKI INSTITUT

1960.

POLJOPRIVREDNI INSTITUT

1937.

DRŽAVNA OGLEDNA STANICA

RUKOVODSTVO FAKULTETA KROZ ISTORIJU

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

Direktori Poljoprivrednog /Biotehničkog instituta

Svi zavodi i ogledne stanice, koje su u periodu od 1937. do 1959. godine osnivane za potrebe istraživanja i unapređivanja različitih oblasti poljoprivrede, imale su rukovodioce, što je opisano u poglavljima o naučnoistraživačkim centrima. Ovdje su predstavljena rukovodstva od objedinjavanja zavoda i stanica u Poljoprivredni institut 1960. godine do danas.

Dr Ljubo Pavićević

Direktor Zavoda za poljoprivredna istraživanja bio je od 1949. do 1961, potom prvi direktor Poljoprivrednog instituta, od 1961. do 1964. godine.

Rođen je 1911. godine u Dolu Pješivačkom, a preminuo 2000. godine u Podgorici. U svojoj bogatoj naučnoj karijeri primarno se bavio proučavanjem ratarskih kultura, u prvom redu autohtonih sorata pšenice, kukuruza, krompira i srodnika suncokreta, od kojih je formirao kolekciju na Oglednom imanju Instituta.

Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja.

Branko Bulatović, dipl. inž.

Direktor Poljoprivrednog instituta bio je od 1964. do 1974. godine.

Rođen je 6. januara 1921. u Blatini, opština Kolašin, a preminuo 2012. godine. Bio je učesnik NOB-a od 1941. godine. Poljoprivredni fakultet u Zemunu završio je 1951. godine. Bio je poslanik Skupštine Crne Gore i delegat u Saveznom vijeću Skupštine SFRJ.

Odlikovan je Ordenom za hrabrost, Ordenom zasluge za narod III reda i Ordenom bratstva i jedinstva sa srebrnim vijencem.

Dr Žarko Kalezić

Direktor Poljoprivrednog instituta bio je od 1974. do 1991. godine.

Rođen je 1931. godine u Sladojevom Kopitu, opština Danilovgrad, a preminuo 2015. godine u Podgorici. U naučnom radu bavio se agroekonomskim temama. Tokom duge i bogate karijere bio je na brojnim odgovornim funkcijama u Crnoj Gori i u Saveznoj vladi (Savezna Republika Jugoslavija).

Za svoj rad odlikovan je Ordenom Republike sa srebrnim vijencem i Ordenom Republike sa bronzanim vijencem.

Dr Ljubomir Pejović

Direktor Poljoprivrednog instituta bio je od 1992. do 1997. godine, a od 1997. do 2007. godine direktor Biotehničkog instituta. U periodu od 2005. do 2007. godine obavljao je funkciju dekana.

Rođen je 1941. godine u Staniseljćima, Podgorica. Čitav radni vijek proveo je u Centru za vinogradarstvo i voćarstvo Poljoprivrednog, kasnije Biotehničkog instituta. Uglavnom se bavio istraživanjima u oblasti vinogradarstva, a posebno sortnim proučavanjima. Penzionisan je 2007. godine u zvanju naučnog savjetnika.

Za svoj rad dobio je brojna priznanja, a odlikovan je i Ordenom zasluga za narod sa srebrnim zracima.

U vrijeme osnivanja studija poljoprivrede (2005. godine) Biotehnički fakultet je imao status naučnoistraživačkog instituta kojim je rukovodio direktor dr Ljubomir Pejović, a koji je odlukom Upravnog odbora UCG ovlašten da obavlja i funkciju dekana. Godine 2007. funkciju direktora preuzima dr Natalija Perović, koja nakon transformisanja Instituta u Biotehnički fakultet (jun 2008. godine) zvanično postaje dekan.

Dekani Biotehničkog fakulteta

Dr Natalija Perović

Direktor Biotehničkog instituta bila je od 2007. do 2008. godine. Nakon transformacije Instituta u Biotehnički fakultet postala je prvi dekan i tu dužnost obavljala od 2008. do 2013. godine

Rođena je 13. maja 1951. godine u SSSR. Godine 1992. zapošljava se u Zavodu za proučavanje zemljišta Poljoprivrednog instituta, u zvanju naučnog saradnika, a uža naučna oblast kojom se bavila je agrohemija. Pensionisana je u zvanju naučnog savjetnika, 2013. godine.

POMOĆNICI/PRODEKANI U PERIODU OD 2007. DO 2010. GODINE:

dr Biljana Lazović, pomoćnik direktora – prodekan za nastavu;
dr Miomir Jovanović, pomoćnik direktora – prodekan za finansije;
dr Milan Marković / dr Slavko Mirecki, pomoćnik direktora – prodekan za nauku i međunarodnu saradnju.

PRODEKANI U PERIODU OD 2010. DO 2013. GODINE:

dr Aleksandra Despotović, prodekan za nastavu;
dr Miomir Jovanović, prodekan za finansije;
dr Slavko Mirecki, prodekan za nauku i međunarodnu saradnju.

Prof. dr Miomir Jovanović

Dekan Biotehničkog fakulteta bio je u dva mandata – od 2013. do 2019. godine.

Rođen je 1967. godine u Ivangradu. Od jula 1992. godine zaposlen je na Fakultetu. Sada je u zvanju redovnog profesora. Bavi se agroekonomskim naukama, a posebno tržištem poljoprivrednih proizvoda, marketingom, agrarnom politikom i ruralnim razvojem.

PRODEKANI U PERIODU 2013–2016. I 2016–2019. GODINE:

prof. dr Aleksandra Despotović, prodekan za nastavu;
prof. dr Jelena Latinović, prodekan za nauku i međunarodnu saradnju.

Prof. dr Božidarka Marković

Dekan Biotehničkog fakulteta u mandatnom periodu 2019–2022. godine, a u toku je drugi mandat (2022–2025).

Rođena je 1966. godine u Plužinama. Zaposlena je na Biotehničkom fakultetu od maja 1992. godine, a sada je u zvanju redovnog profesora. Bavi se naukom u stočarstvu, sa naglaskom na ovčarstvo i kozarstvo, a posebno karakterizacijom i očuvanjem genetičkih resursa u stočarstvu.

PRODEKANI U MANDATNOM PERIODU 2019–2022. GODINE:

prof. dr Snježana Hrnčić, prodekan za nastavu;

prof. dr Sanja Radonjić, prodekan za nauku i međunarodnu saradnju;

prof. dr Zoran Jovović, prodekan za razvoj i saradnju sa privredom.

*Rukovodioci Biotehničkog insituta / fakulteta u posljednjih 25 godina,
slijeva: prof. dr Miomir Jovanović, dr Natalija Perović, prof. dr Božidarka Marković, dr Ljubomir Pejović*

ORGANIZACIJA, VIZIJA I MISIJA

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

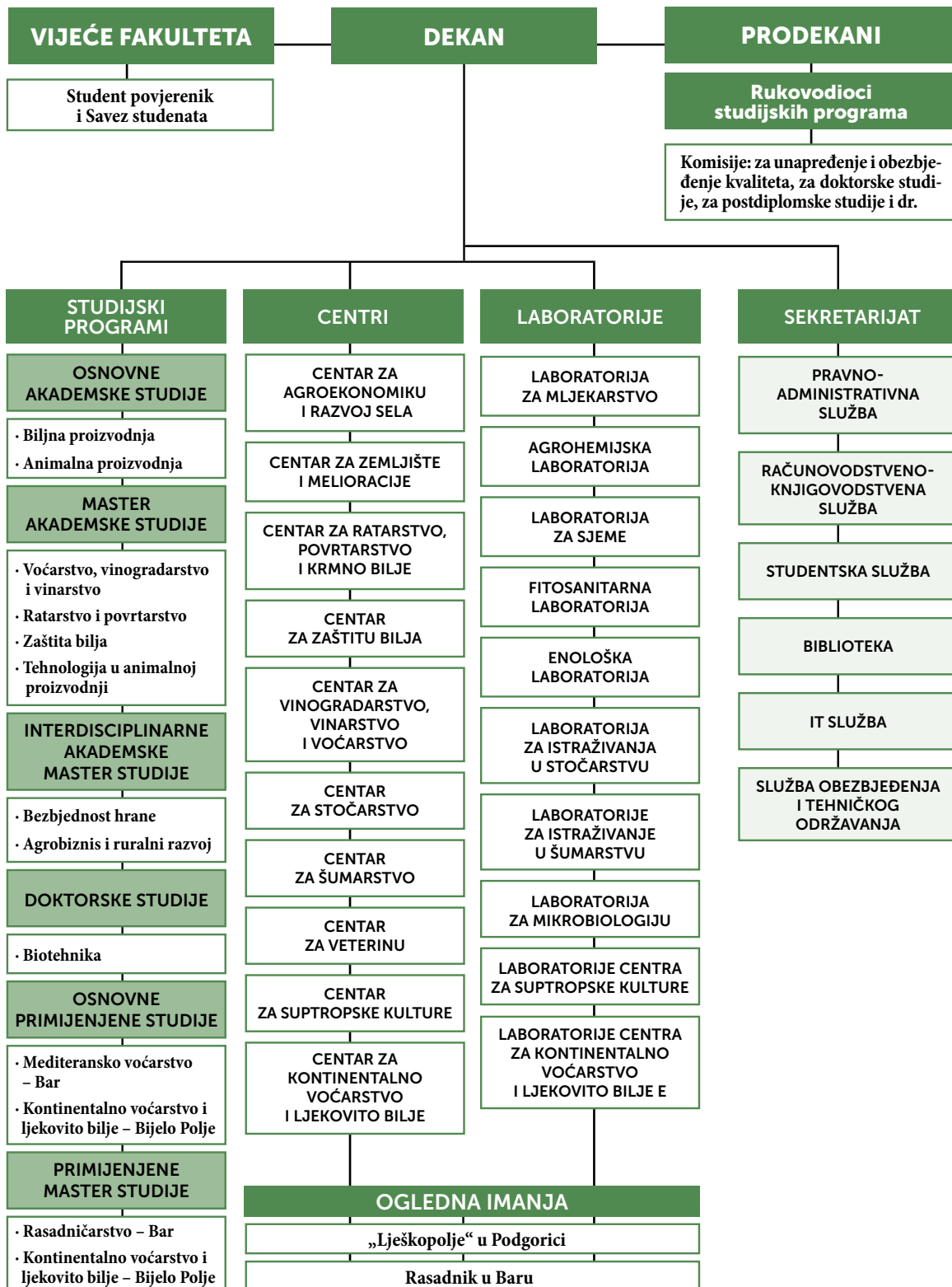
Organizaciona struktura

Biotehnički fakultet, nakon integrisanja Univerziteta Crne Gore 2004. godine, nema status pravnog lica, već je organizaciona jedinica Univerziteta Crne Gore sa pravima i obavezama koje su definirane Zakonom o visokom obrazovanju i Statutom Univerziteta Crne Gore. Dugogodišnja tradicija, iskustvo i resursi kojima raspolaže omogućavaju da Biotehnički fakultet danas uspješno realizuje

sve tri ključne djelatnosti: nastavu, naučnoistraživački i stručno-savjetodavni rad.

Unutrašnja organizaciona struktura Biotehničkog fakulteta mijenjala se uporedo sa razvojem djelatnosti i oblasti rada, istraživačkih centara i njima pripadajućih laboratorija, kao i drugih unutrašnjih jedinica.

Organizaciona šema Biotehničkog fakulteta

Shodno Statutu Univerziteta Crne Gore, organ rukovođenja fakultetom je dekan. Dekan je u svom radu odgovoran Vijeću, rektoru i Upravnom odboru Univerziteta. Mandat dekana traje tri godine, sa mogućnošću još jednog uzastopnog izbora. Dekanu u radu pomažu prodekani.

Dekanski kolegijum predstavljaju dekan i prodekani, rukovodioci studijskih programa i sekretar fakulteta, a po potrebi i student povjerenik.

Vijeće fakulteta je najviši stručni organ fakulteta koji odlučuje o pitanjima nastave, naučne i stručne aktivnosti, u skladu sa Statutom Univerziteta. Vijeće čini sve osoblje sa akademskim i naučnim zvanjem, predstavnici saradnika i predstavnici studenata. Shodno tome, u maju 2022. godine Vijeće Biotehničkog fakulteta je brojalo 36 članova: 28 članova sa akademskim zvanjem, 1 saradnik u nastavi i 7 predstavnika studenata. Vijećem predsjedava dekan.

Dekanski tim, slijeva: prof. dr Snježana Hrnčić – prodekan za nastavu, prof. dr Zoran Jovović – prodekan za razvoj i saradnju sa privredom, prof. dr Božidarka Marković – dekan, prof. dr Sanja Radonjić – prodekan za nauku i međunarodnu saradnju

Vizija i misija

Vizija Biotehničkog fakulteta je da bude vodeća visokoškolska i naučnoistraživačka institucija koja obrazuje kadar, kreira i primjenjuje nova znanja za potrebe dugoročno održivog razvoja crnogorske poljoprivrede i ruralnih područja, što ga čini prepoznatljivim u regionu i šire.

Misija Biotehničkog fakulteta je da:

- uz primjenu savremenih nastavnih metoda obrazuje visokokvalifikovane stručnjake koji su osposobljeni da odgovore na sve izazove u savremenoj poljoprivredi, prehrambenoj industriji i naučnoistraživačkom radu;
- kreira nova znanja, dosljedno prateći savremena naučna dostignuća u poljoprivrednim naukama, realizacijom multi i interdisciplinarnih istraživanja;
- vrši prenos znanja i usluga do krajnjih korisnika u svrhu razvoja poljoprivrede i ruralnih područja.

U ispunjavanju svoje misije, Fakultet obrazuje buduće agronome, uvažavajući čitav lanac proizvod-

nje od njive do trpeze, sprovodi istraživanja koja su odraz razvojnih potreba crnogorskog društva i osnov za podizanje konkurentnosti poljoprivrede, uvodi inovacije i teži izvrsnosti i široj međunarodnoj prepoznatljivosti. Tržištu nudi moderna znanja, zasnovana na najnovijim dostignućima u poljoprivrednim naukama, sa ciljem da se na najbolji način odgovori na sve brojnije izazove u razvoju poljoprivrede i seoskih sredina. U svojim aktivnostima maksimalno uvažava potrebu očuvanja životne sredine i promoviše principe održivog razvoja.

Novi koncept rada i misija Fakulteta, pored nastave, još više nameće potrebu unapređivanja i razvoja naših tradicionalnih djelatnosti, prvenstveno naučnoistraživačkog rada, transfera znanja i pružanja usluga. S tim ciljem Fakultet je uradio i usvojio Strategiju razvoja (2020–2024) koja treba da bude vodilja u prepoznavanju i ostvarivanju razvojnih prioriteta.

NASTAVA I STUDIJSKI PROGRAMI

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

Nastavni proces na osnovnim, master i doktorskim studijama na Biotehničkom fakultetu organizovan je u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju i Statutom Univerziteta Crne Gore i usklađen sa Evropskim sistemom prenosa kredita ECTS – *European Transfer Credit System*.

Na akademskim studijama nastava se realizuje po modelu 3+2+3 (osnovne, master i doktorske), na primijenjenim po modelu 3+2 (osnovne i master).

Svaki semestar ima 30 ECTS kredita, što znači da osnovne studije imaju 180 ECTS kredita, master studije 120 ECTS kredita, a doktorske studije 180 ECTS kredita. Na svim nivoima studija nastavni proces dominantno realizuje nastavno osoblje sa Biotehničkog fakulteta, posebno iz užestručnih predmeta. U realizaciji nastave na opštim predmetima učestvuju profesori sa Prirodno-matematičkog fakulteta, Metalurško-tehnološkog, Filološkog fakulteta (hemija, matematika, botanika, statistika, strani jezici i dr.), dok se na manjem broju užestručnih predmeta na studijskom programu Animalna proizvodnja angažuju profesori sa drugih univerziteta ili institucija.

U realizaciji nastave na interdisciplinarnim master programima, pored nastavnog kadra Fakulteta, učestvuju i nastavnici sa Ekonomskog, Mašinskog i Fakulteta za turizam i hotelijerstvo UCG.

Osnovne akademske studije organizuju se na dva studijska programa: Biljna proizvodnja i Animalna proizvodnja. Oba studijska programa imaju po dva modula u šestom semestru studija. Biljna proizvodnja ima module: Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo i Ratarstvo i povrtarstvo, a Animalna proizvodnja: Zootehnika i Animalni proizvodi.

Primijenjene osnovne studije se organizuju na dva studijska programa, i to: Mediteransko voćarstvo i Kontinentalno voćarstvo i Ljekovito bilje. Oba studijska programa imaju po dva modula u šestom semestru studija. Mediteransko voćarstvo ima module: Rasadničarstvo i Ekološka poljoprivreda, a Kontinentalno i Ljekovito bilje module: Kontinentalno voćarstvo i Ljekovito bilje.

Dvogodišnje **master akademske studije** se izvode na tri studijska programa, koji proističu iz osnovnih studija Biljne proizvodnje: Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo, Ratarstvo i povrtarstvo i Zaštita bilja, kao i na studijskom programu: Tehnologije u animalnoj proizvodnji, koji proističe iz osnovnih studija Animalne proizvodnje. Prva generacija dvogodišnjih master studija upisana je studijske 2020/21. godine.

Postoje i dva **interdisciplinarna akademska master studijska programa**: Agrobiznis i ruralni

razvoj i Bezbjednost hrane. Ove studije mogu da upišu studenti sa završenim osnovnim akademskim studijama Biljna proizvodnja i Animalna proizvodnja, kao i studenti sa srodnih studijskih programa sa drugih fakulteta.

Na Biotehničkom fakultetu postoje i dvogodišnje **primijenjene master studije**: Rasadničar-

stvo i Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje (120 ECTS), koje se takođe realizuju od studijske 2020/21.

Doktorske studije, pod nazivom Biotehnika, u trajanju od tri godine ili 180 ECTS, pokrenute su 2017. godine.

Osnovne akademske studije

Studijski program BILJNA PROIZVODNJA

Osnovni cilj ovog studijskog programa je obrazovanje mladih putem sticanja teorijskog i praktičnog znanja o gajenju poljoprivrednog bilja, kao i o osnovnim principima proizvodnje u pojedinim oblastima biljne proizvodnje: voćarstvu, vinogradarstvu, ratarstvu i povrtarstvu.

Nakon završetka osnovnih akademskih studija Biljna proizvodnja dobija se diploma akademskih osnovnih studija: BEČELOR – BILJNA PROIZVODNJA (Bachelor of Science), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura studija i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Hemija	3	0	2	6	O
2.	Botanika	3	0	2	6	O
3.	Matematika sa informatikom	3	2	0	6	O
4.	Agrometeorologija	2	1	0	4	O
5.	Statistika	2	2	0	4	O
6.	Engleski jezik I	2	1	0	4	O
UKUPNO		15	6	4	30	
II semestar						
7.	Fiziologija biljaka	3	0	2	5	O
8.	Genetika	2	1	1	4	O
9.	Biohemija biljaka	3	0	1	5	O
10.	Pedologija	4	0	1	7	O
11.	Mikrobiologija	3	0	1	5	O
12.	Engleski jezik II	2	1	0	4	O
UKUPNO		17	2	6	30	
III semestar						
13.	Melioracije	3	1	1	6	O
14.	Mehanizacija u biljnoj proizvodnji	4	0	1	7	O
15.	Agrohemija	4	0	1	7	O
16.	Opšte ratarstvo	3	1	1	6	O
17.	Osnovi agroekonomije	3	0	0	4	O
UKUPNO		17	2	4	30	

IV semestar						
18.	Opšte voćarstvo	4	0	1	7	O
19.	Opšte vinogradarstvo	4	0	1	7	O
20.	Opšte povrtarstvo	3	1	1	6	O
21.	Krmno bilje	3	0	1	5	O
22.	Praktična obuka I	0	4	0	5	O
UKUPNO		14	5	4	30	
V semestar						
23.	Fitopatologija	4	0	1	6	O
24.	Entomologija	4	0	1	6	O
25.	Fitofarmacija	3	0	1	5	O
26.	Tržište i marketing poljoprivredno-prehrambenih proizvoda	3	1	0	5	O
27.	Ekonomika i organizacija biljne proizvodnje	3	1	0	4	O
28.	Pčelarstvo	2	1	0	4	O
UKUPNO		19	3	3	30	
VI semestar						
Modul: Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo						
29.	Posebno vinogradarstvo	3	1	1	6	O
30.	Kontinentalno voćarstvo	4	1	1	7	O
31.	Mediterransko voćarstvo	3	1	1	6	O
32.	Berba, čuvanje i pakovanje voća	2	0	1	5	O
33.	Vinarstvo	2	0	1	4	O
34.	Tehnologija prerade grožđa	2	0	0	2	O
UKUPNO		16	3	5	30	
Modul: Ratarstvo i povrtarstvo						
35.	Specijalno ratarstvo	3	2	0	6	O
36.	Specijalno povrtarstvo	3	2	0	6	O
37.	Organska proizvodnja	3	2	0	6	O
38.	Tehnologija proizvodnje ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja	3	1	0	5	O
39.	Sjemenarstvo	3	1	0	5	O
40.	Zaštita bilja u ekološkoj proizvodnji	2	1	0	2	O
UKUPNO		17	9	0	30	

Studijski program ANIMALNA PROIZVODNJA

Studije Animalna proizvodnja omogućavaju sticanje teorijskih i praktičnih znanja o gajenju pojedinih vrsta domaćih životinja, o organizovanju stočarske proizvodnje uz održivo korišćenje resursa, kao i o osnovnim principima proizvodnje proizvoda životinjskog porijekla.

Nakon završetka studijskog programa Animalna proizvodnja dobija se diploma akademskih osnovnih studija: BEČELOR – ANIMALNA PROIZVODNJA (Bachelor of Science), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura Studijskog programa i ostvareni uspjeh.

Redni broj	P R E D M E T	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Hemija	3	0	2	6	O
2.	Matematika sa informatikom	3	2	0	6	O
3.	Statistika	2	2	0	5	O
4.	Zoologija	3	0	2	6	O
5.	Engleski jezik I	2	2	0	4	O
6.	Sociologija sela	2	0	0	3	O
UKUPNO		15	6	4	30	
II semestar						
7.	Opšta genetika	2	0	2	5	O
8.	Biohemija životinja	3	0	1	5	O
9.	Mikrobiologija	3	0	2	5	O
10.	Proizvodnja krmnog bilja	3	1	1	6	O
11.	Anatomija i fiziologija domaćih životinja	3	0	2	6	O
12.	Engleski jezik II	2	0	0	3	O
UKUPNO		16	1	8	30	
III semestar						
13.	Osnovi ishrane i hraniva	3	0	2	7	O
14.	Osnovi agroekonomije	3	0	0	4	O
15.	Opšte stočarstvo	3	1	1	7	O
16.	Mehanizacija i oprema u stočarstvu	3	1	1	6	O
17.	Stočarstvo i životna sredina	3	1	0	6	O
UKUPNO		15	3	4	30	
IV semestar						
18.	Oplemenjivanje domaćih životinja	3	2	0	7	O
19.	Ishrana preživara	3	1	1	7	O
20.	Ishrana nepreživara	3	1	1	7	O

21.	Animalni genetički resursi	2	0	1	4	O
22.	Pčelarstvo	2	0	1	5	O
UKUPNO		13	4	4	30	
V semestar						
23.	Zoohigijena i preventiva bolesti	3	1	1	6	O
24.	Govedarstvo	3	1	1	6	O
25.	Svinjarstvo	3	1	1	6	O
26.	Živinarstvo	3	1	1	6	O
27.	Ovčarstvo sa kozarstvom	3	1	1	6	O
UKUPNO		15	5	5	30	
VI semestar						
Modul: Zootehnika						
28.	Ribarstvo	2	0	2	4	O
29.	Lovstvo	2	1	0	4	O
30.	Konjarstvo	2	1	1	4	O
31.	Menadžment u stočarstvu	3	2	0	6	O
32.	Mljekarstvo	3	0	2	6	I
33.	Osnove proizvodnje i prerade mesa	3	0	2	6	I
34.	Opšte ratarstvo	3	1	1	6	I
35.	Opšte vočarstvo	3	1	1	6	I
UKUPNO		15	4-6	5-7	30	
Modul: Animalni proizvodi						
36.	Mljekarstvo	3	0	2	6	O
37.	Osnove proizvodnje i prerade mesa	3	0	2	6	O
38.	Tržište animalnih proizvoda	3	1	0	6	O
39.	Konjarstvo	2	1	1	4	O
40.	Lovstvo	2	1	0	4	I
41.	Ribarstvo	2	0	2	4	I
42.	Menadžment u stočarstvu	2	2	0	4	I
43.	Opšte povrtarstvo	2	1	1	4	I
44.	Dobra proizvođačka praksa	2	0	1	4	I
UKUPNO		15	2-5	5-8	30	

Izvođenje nastave na Studijskom programu Biljna proizvodnja, Podgorica

Izvođenje nastave na Studijskom programu Animalna proizvodnja, Podgorica

Osnovne primijenjene studije

Studijski program MEDITERANSKO VOĆARSTVO

Osnovni cilj Studijskog programa je obrazovanje mladih ljudi za primjenu praktičnih i teorijskih znanja u oblasti mediteranskog voćarstva. Specifični uslovi klime i reljefa primorskog pojasa, kao i poljoprivredne kulture koje se gaje u ovoj zoni, zahtijevaju specijalizovana znanja, koja studenti stiču izučavanjem oblasti datih u narednoj tabeli.

Nakon završetka ovih studija dobija se diploma primijenjenih osnovnih studija: BEČELOR – MEDITERANSKO VOĆARSTVO (Bachelor), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura studija i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Pedologija	3	0	2	6	O
2.	Fiziologija biljaka	3	0	2	6	O
3.	Hemija	2	0	1	4	O
4.	Biohemija biljaka	2	0	1	4	O
5.	Poljoprivredna botanika	2	0	1	5	O
6.	Statistika u poljoprivredi	2	2	0	5	O
UKUPNO		14	2	7	30	
II semestar						
7.	Agrohemija	3	0	1	6	O
8.	Melioracije i uređenje zemljišta	2	0	2	5	O
9.	Poljoprivredna genetika	3	1	1	6	O
10.	Agrometeorologija	2	1	0	4	O
11.	Mikrobiologija	2	0	2	5	O
12.	Engleski jezik I	2	1	0	4	O
UKUPNO		14	3	6	30	
III semestar						
13.	Agrumarstvo	3	1	1	5	O
14.	Opšte voćarstvo	3	0	2	6	O
15.	Specijalno voćarstvo	3	1	1	5	O
16.	Štetočine voćaka	3	0	2	5	O
17.	Engleski jezik II	2	1	0	4	O
18.	Agropomotehnika	2	1	0	5	I
19.	Navodnjavanje i đubrenje	2	0	1	5	I

20.	Projektovanje u voćarstvu	2	1	0	5	I
21.	Integralna zaštita voćaka	2	0	1	5	I
22.	Ukrasno mediteransko bilje	2	1	0	5	I
UKUPNO		16	3-4	6-7	30	
IV semestar						
23.	Listopadno suptropsko voćarstvo	2	1	1	6	O
24.	Rasadnička proizvodnja	2	0	2	7	O
25.	Bolesti voćaka	3	0	1	7	O
26.	Planiranje i upravljanje u voćarstvu	2	2	0	5	O
27.	Praktična obuka	0	0	5	5	O
UKUPNO		9	3	9	30	
V semestar						
28.	Maslinarstvo	3	0	2	6	O
29.	Mehanizacija u mediteranskom voćarstvu	3	1	1	6	O
30.	Fitofarmacija	3	1	1	6	O
31.	Zimzeleno suptropsko voće	3	1	1	6	O
32.	Vinogradarstvo	2	1	0	6	I
33.	Tropsko voćarstvo	2	1	0	6	I
UKUPNO		14	4	5	30	
VI semestar						
Modul: Rasadničarstvo						
34.	Tržište i marketing poljoprivrednih proizvoda	3	2	0	6	O
35.	Berba, čuvanje i pakovanje suptrop. voća	3	0	2	6	O
36.	Troškovi i kalkulacije u poljoprivredi	3	2	0	6	O
37.	Uljarstvo	3	1	1	6	O
38.	Tehnologija prerade suptropskog voća	3	1	1	6	O
UKUPNO		15	6	4	30	
Modul: Ekološka poljoprivreda						
39.	Ekološko voćarstvo	3	1	1	6	O
40.	Agrobiodiverzitet i biljni genetički resursi	2	1	1	5	O
41.	Zaštita bilja u ekološkoj proizvodnji	2	0	2	5	O
42.	Ekonomski aspekti ekološke proizvodnje	2	2	0	4	O
43.	Gajenje voćaka na okućnici	3	0	1	5	O
44.	Kontrola kvaliteta i bezbjednost hrane	3	1	0	5	O
UKUPNO		15	5	5	30	

Studijski program KONTINENTALNO VOČARSTVO I LJEKOVITO BILJE

Cilj Studijskog programa je obrazovanje i osposobljavanje studenata za primjenu praktičnih znanja u oblasti kontinentalnog voćarstva i ljekovitog bilja. Podizanje i njega voćnjaka, gajenje i proizvodnja ljekovitog bilja, organizacija proizvodnje i plasman proizvoda na tržište glavne su karakteristike obrazovanja koje nudi ovaj program.

Nakon završetka studija dobija se diploma primijenjenih osnovnih studija: BEČELOR – KONTINENTALNO VOČARSTVO I LJEKOVITO BILJE (Bachelor), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura studija i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Hemija	2	0	2	4	O
2.	Fiziologija biljaka	3	0	2	6	O
3.	Poljoprivredna botanika	2	0	2	5	O
4.	Statistika u poljoprivredi	2	2	0	5	O
5.	Biohemija biljaka	2	0	1	4	O
6.	Pedologija	4	0	2	6	O
UKUPNO		15	2	9	30	
II semestar						
7.	Agrohemija	4	0	2	7	O
8.	Poljoprivredna genetika	2	2	0	5	O
9.	Melioracije i uređenje zemljišta	2	0	1	5	O
10.	Agrometeorologija	2	1	0	4	O
11.	Mikrobiologija	2	0	2	4	O
12.	Engleski jezik I	2	1	0	5	O
UKUPNO		14	4	5	30	
III semestar						
13.	Samoniklo kontinentalno ljekovito bilje	3	1	1	5	O
14.	Opšte voćarstvo	3	1	1	6	O
15.	Opšte vinogradarstvo	2	1	0	4	O
16.	Proizvodnja sadnog materijala	3	1	1	6	O
17.	Mehanizacija u biljnoj proizvodnji	3	1	1	5	O
18.	Engleski jezik II	2	1	0	4	O
UKUPNO		16	6	4	30	

IV semestar						
19.	Bolesti voćaka	2	0	1	5	O
20.	Agromenadžment	3	2	0	7	O
21.	Praktična obuka I	0	0	5	7	O
22.	Štetočine voćaka	2	0	1	5	O
23.	Berba, čuvanje i pakovanje ljekovitog i aromatičnog bilja*	3	2	0	6	I
24.	Vinarstvo*	3	2	0	6	I
UKUPNO		10	4	7	30	
V semestar						
25.	Jabučaste voćke	3	1	1	7	O
26.	Jezgraste voćke	3	1	1	7	O
27.	Koštičave voćke	3	1	1	6	O
28.	Jagodaste voćke	3	1	1	6	O
29.	Sredstva za zaštitu bilja u kontinentalnom voćarstvu	2	0	1	4	O
UKUPNO		14	4	5	30	
VI semestar						
Modul: Kontinentalno voćarstvo						
30.	Tehnologija prerade voća i povrća	3	1	1	6	O
31.	Berba, čuvanje i pakovanje voća	3	1	1	6	O
32.	Pčelarstvo	3	0	2	6	O
33.	Sistemi uzgoja i rezidba voćaka	3	1	1	6	O
34.	Izborni predmet*	3	1/2	0/1	6	I
UKUPNO		15	3-5	5-6	30	
Modul: Ljekovito bilje						
35.	Sakupljanje, pakovanje i čuvanje kontinentalnog ljekovitog bilja	3	1	1	6	O
36.	Primijenjena farmakognozija	3	1	1	6	O
37.	Tržište i marketing agrobiznisa	3	2	0	6	O
38.	Praktična obuka iz oblasti ljekovitog bilja	0	0	5	6	O
39.	Izborni predmet*	3	0/1	½	6	I
UKUPNO		12	4-5	8-9	30	

* Student bira jedan izborni predmet u IV semestru i jedan u VI semestru sa drugog modula

Master akademske studije

Studijski program VOĆARSTVO, VINOGRADARSTVO I VINARSTVO

Cilj Studijskog programa je nadgradnja znanja stečenih na osnovnim akademskim studijama i sticanje užespecialističkih znanja o proizvodnji i preradi voća i grožđa, kao i o načinu čuvanja i plasmanu proizvoda. Kroz samostalna istraživanja i izradu master rada, studenti stiču nova znanja i dublje upoznaju specifičnosti proizvodnje u različitim oblastima, što će ih osposobiti da daju doprinos dugoročno održivom razvoju predmetnih oblasti.

Nakon završetka studija studijskog programa Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo dobija se diploma master akademskih studija: MASTER – VOĆARSTVO, VINOGRADARSTVO I VINARSTVO (Master of Science), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura studija i ostvareni uspjeh.

Redni broj	P R E D M E T	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Savremeni uzgojni oblici u voćarstvu	2	2	0	5	O
2.	Prerada voća	3	0	1	5	O
3.	Maslinarstvo i uljarstvo	3	0	1	5	O
4.	Biološko-ekološke osnove vinogradarstva	3	0	1	5	O
5.	Podizanje i održavanje voćnjaka i vinograda	3	0	2	6	O
6.	Tehnologija gajenja vinove loze	3	1	0	4	O
UKUPNO		17	3	5	30	
II semestar						
7.	Rasadničarstvo	3	0	2	6	O
8.	Kvalitet vina i njegovo čuvanje	3	0	2	5	O
9.	Samoniklo voće	3	0	1	5	O
10.	Oplemenjivanje voćaka i vinove loze	3	0	2	6	O
11.	Stručna praksa	0	4	0	4	O
12.	Alternativne ratarske kulture	2	1	1	4	I
13.	Kontrola kvaliteta vina i jakih alkoholnih pića	2	1	1	4	I
14.	Eksploatacija i održavanje poljoprivrednih mašina	2	1	1	4	I
UKUPNO		14	5	8	30	

III semestar						
15.	Jabučasto i koštičavo voće	3	1	1	7	O
16.	Jezgrasto i jagodasto voće	3	1	0	6	O
17.	Suptropsko voće	2	1	0	5	O
18.	Ampelografija	3	1	0	6	O
19.	Pomotehnika	3	1	0	6	O
UKUPNO		14	5	1	30	
IV semestar						
20.	Prijava teme master rada				10	
21.	Obrana master rada				20	
UKUPNO					30	

Student bira jedan izborni predmet u II semestru (predmeti su obavezni na drugom studijskom programu)

Studijski program RATARSTVO I POVRTARSTVO

Cilj ovog studijskog programa je obrazovanje studenata za primjenu užespecialističkih znanja i naprednih tehnologija u proizvodnji povrća (u zaštićenom prostoru i na otvorenom) i u gajenju najvažnijih ratarskih kultura, sjemenskoj proizvodnji, preradi ratarskih kultura. Kroz samostalna istraživanja studenti stiču nova znanja i osposobljavaju se da daju

doprinos u iznalaženju odgovora na sve brojnije izazove u ovom sektoru poljoprivrede.

Nakon završetka studija stiče se diploma akademskih master studija: MASTER – RATARSTVO I POVRTARSTVO (Master of Science), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura studija i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Agroekologija	3	2	0	7	O
2.	Sistemi biljne proizvodnje	3	2	0	7	O
3.	Oplemenjivanje ratarsko-povrtarskih kultura	3	2	0	7	O
4.	Troškovi i kalkulacije u ratarsko-povrtarskoj proizvodnji	3	2	0	5	O
5.	Viroze biljaka	3	0	2	4	I
6.	Podizanje i održavanje voćnjaka i vinograda	3	0	2	4	I
7.	Osnove savremenog stočarstva	3	1	1	4	I
8.	Organska proizvodnja u stočarstvu	3	2	0	4	I
UKUPNO		15	8-10	0-2	30	

II semestar						
9.	Alternativne ratarske kulture	3	1	0	6	O
10.	Eksploatacija i održavanje poljoprivrednih mašina	3	2	0	6	O
11.	Tehnologija prerade ratarsko-povrtarskih proizvoda	3	1	0	5	O
12.	Kvalitet i sigurnost organske hrane	3	1	0	5	O
13.	Biljni genetički resursi	3	1	0	4	O
14.	Sredstva za zaštitu bilja	3	0	1	4	I
15.	Prirodni neprijatelji i mjere biološkog suzbijanja	2	0	1	4	I
16.	Samoniklo voće	3	0	1	4	I
UKUPNO		17-18	6	0-1	30	
III semestar						
17.	Postžetvene tehnologije ratarsko-povrtarskih proizvoda	3	2	0	6	O
18.	Herbologija	3	2	0	6	O
19.	Ukrasno bilje	2	2	0	5	O
20.	Bolesti i štetočine ukrasnog bilja	2	2	0	5	O
21.	Ekotoksikologija i zaštita životne sredine	3	0	1	4	I
22.	Sertifikacija sjemenskog i sadnog materijala	3	0	1	4	I
23.	Nematologija	2	0	2	4	I
24.	Pomotehnika	3	1	0	4	I
25.	Tradicionalni proizvodi animalnog porijekla	3	1	0	4	I
UKUPNO		15-16	8-10	0-3	30	
IV semestar						
26.	Prijava teme master rada				10	
27.	Obrana master rada				20	
UKUPNO					30	

Student u I i II semestru bira po jedan izborni predmet. U III semestru student bira dva izborna predmeta (predmeti su obavezni na drugom studijskom programu).

Studijski program ZAŠTITA BILJA

Cilj Studijskog programa je sticanje specifičnih znanja koja se tiču zaštite zdravlja bilja od brojnih prouzrokača biljnih bolesti i štetočina, kao i načina njihovog suzbijanja, naročito u kontekstu klimatskih promjena, intenzivne međunarodne trgovine biljem, kao i potrebe za održivim razvojem poljoprivrede. Kroz nastavne oblasti koje izučavaju i samostalni istraživački rad, studenti se osposobljavaju za obavljanje

poslova u oblasti zaštite bilja i proizvodnje zdravstveno bezbjedne hrane i samostalno donošenje odluka u ovoj izuzetno značajnoj oblasti poljoprivrede.

Završetkom studija stiče se diploma akademskih master studija: MASTER – ZAŠTITA BILJA (Master of Science), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura Studijskog programa i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Bolesti ratarsko-povrtnarskih kultura	3	0	2	6	O
2.	Štetočine ratarsko-povrtnarskih kultura	3	0	2	6	O
3.	Viroze biljaka	3	0	2	6	O
4.	Urbana zoologija	2	1	1	4	O
5.	Mikoze biljaka	2	0	1	4	O
6.	Insekti vektori biljnih patogena	2	0	1	4	O
UKUPNO		15	1	9	30	
II semestar						
7.	Štetočine voćaka i vinove loze	3	0	2	6	O
8.	Bolesti voćaka i vinove loze	3	0	2	6	O
9.	Sredstva za zaštitu bilja	3	0	2	6	O
10.	Akarologija	2	0	2	4	O
11.	Biocidi	2	0	2	4	O
12.	Prirodni neprijatelji i mjere biološkog suzbijanja	2	0	1	4	O
UKUPNO		15	0	11	30	
III semestar						
13.	Bakterioze biljaka	2	0	2	5	O
14.	Nematologija	2	0	2	5	O
15.	Tehnologija zaštite bilja	2	0	2	5	O
16.	Ekotoksikologija i zaštita životne sredine	3	0	2	5	O
17.	Sertifikacija sjemenskog i sadnog materijala	3	0	2	6	O
18.	Bolesti i štetočine ukrasnih biljaka	2	0	1	4	I
19.	Ukrasno bilje	2	0	1	4	I
UKUPNO		14	0	11	30	

IV semestar						
20.	Prijava teme master rada				10	
21.	Obrana master rada				20	
UKUPNO					30	

Student bira jedan izborni predmet.

Studijski program TEHNOLOGIJE U ANIMALNOJ PROIZVODNJI

Cilj Studijskog programa jeste sticanje specijalističkih znanja o novim tehnologijama gajenja pojedinih vrsta stoke i živine, kao i savremenim tehnologijama u proizvodnji i preradi mlijeka, mesa i drugih proizvoda animalnog porijekla. Tokom istraživačkog rada za izradu master teze, studenti su u prilici da sveobuhvatnije sagledavaju primjenu savremenih principa nauke u najvažnijim segmentima stočarske proizvodnje.

Po završetku studija stiče se diploma akademskih master studija: MASTER – TEHNOLOGIJE U ANIMALNOJ PROIZVODNJI (Master of Science), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura Studijskog programa i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Fiziologija reprodukcije, rasta i laktacije domaćih životinja	3	0	2	6	O
2.	Osnove savremenog stočarstva	3	1	1	6	O
3.	Principi selekcije domaćih životinja	3	1	1	6	O
4.	Novi trendovi u ishrani domaćih životinja	3	1	1	6	O
5.	Organska proizvodnja u stočarstvu	3	2	0	6	O
UKUPNO		15	5	5	30	
II semestar						
6.	Tehnologija prerade mesa	3	0	2	6	O
7.	Tehnologija prerade mlijeka	3	0	2	6	O
8.	Biotehnologija u stočarstvu	3	0	2	6	O
9.	Bezbjednost hrane animalnog porijekla	3	1	1	6	O
10.	Troškovi i kalkulacije u stočarstvu	3	2	0	6	O
UKUPNO		15	3	7	30	

III semestar – Lista 1						
11.	Tehnologija odgajivanja preživara	3	1	0	6	I
12.	Tehnologija odgajivanja nepreživara	3	1	0	6	I
13.	Ishrana mliječnih grla	3	1	0	6	I
14.	Ponašanje i dobrobit životinja	2	1	0	4	I
15.	Zootehnički propisi i savjetodavstvo	2	1	0	4	I
III semestar – Lista 2						
16.	Tradicionalni proizvodi animalnog porijekla	3	1	0	6	I
17.	Funkcionalni proizvodi animalnog porijekla	2	1	0	4	I
18.	Tehnologija konzerviranja hrane za životinje	3	1	0	6	I
19.	Livadarstvo sa pašnjaštvom	2	1	0	4	I
UKUPNO		14–17	6	0	30	
IV semestar						
20.	Prijava teme master rada				10	O
21.	Obrana master rada				20	O
UKUPNO					30	

Student u III semestru bira po tri predmeta sa Liste 1 i sa Liste 2.

Izvođenje nastave na Studijskom programu Mediteransko voćarstvo, Bar

Izvođenje nastave na Studijskom programu Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje, Bijelo Polje

Master akademske interdisciplinarne studije

Studijski program AGROBIZNIS I RURALNI RAZVOJ

Cilj Studijskog programa je sticanje znanja iz oblasti agrarne ekonomije, agrobiznisa i ruralnog razvoja, kao i ovladavanje akademskim vještinama vezanim za analiziranje i kreiranje agrarne politike, upravljanje poljoprivrednom proizvodnjom i analizom njene uspješnosti, marketing i plasman poljoprivrednih proizvoda.

Nakon završetka studija stiče se diploma master akademskih interdisciplinarnih studija: MASTER – AGROBIZNIS I RURALNI RAZVOJ (Master of Science), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura Studijskog programa i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Agrarna politika i ruralni razvoj	3	2	0	6	O
2.	Agrarna i ruralna ekonomija	3	2	0	6	O
3.	Ruralni turizam	3	2	0	6	O
4.	Šumarstvo u ruralnim područjima	3	2	0	6	O
5.	Održivi razvoj turizma	3	2	0	6	O
UKUPNO		15	10	0	30	
II semestar						
6.	Modeliranje i analiza podataka u agrobiznisu	3	2	0	6	O
7.	Rizici i osiguranje u poljoprivredi	3	2	0	6	O
8.	Evaluacija investicija u agrobiznisu	3	2	0	6	O
9.	Informacioni sistemi u poljoprivredi	3	2	0	6	O
10.	Menadžment ljudskih resursa	3	2	0	6	I
11.	Ruralno finansiranje	3	2	0	6	I
12.	Strateško planiranje agrarnog i ruralnog razvoja	3	2	0	6	I
13.	Farm menadžment	3	2	0	6	I
UKUPNO		15	10	0	30	

III semestar						
14.	Metodologija naučnoistraživačkog rada	3	2	0	6	O
15.	Obračun i analiza troškova i rezultata u poljoprivredi	3	2	0	6	O
16.	Agromarketing	3	2	0	6	O
17.	Prehrambeno inženjerstvo	3	2	0	6	O
18.	Finansijsko izvještavanje i revizija	3	2	0	6	I
19.	Menadžment malih i srednjih preduzeća u poljoprivredi	3	2	0	6	I
20.	Sociologija ruralnog razvoja	3	2	0	6	I
21.	Principi voćarsko-vinogradarske proizvodnje	3	2	0	6	I
22.	Biotehnologija u stočarstvu	3	2	0	6	I
UKUPNO		15	10	0	30	
IV semestar						
23.	Prijava teme master rada				10	O
24.	Obrana master rada				20	O
UKUPNO					30	

Svi studenti biraju jedan predmet u II i III semestru za koji se pokaže najveće interesovanje.

Studijski program BEZBJEDNOST HRANE

Cilj ovog studijskog programa je obrazovanje i osposobljavanje studenata za različite aspekte i proizvodnje hrane biljnog i životinjskog porijekla, analizu kritičnih tačaka u proizvodnji, čuvanju, zaštiti i plasmanu prehrambenih proizvoda, preduzimanju mjera za sprečavanje razvoja mikroorganizama, prouzrokovaca biljnih bolesti i štetočina i drugih mogućih kontaminanata hrane biljnog i životinjskog porijekla i pića.

Po završetku studija stiče se diploma master akademskih interdisciplinarnih studija: MASTER – BEZBJEDNOST HRANE (Master of Science), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura Studijskog programa i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Poznavanje i nutritivna vrijednost hrane	2	2	0	6	O
2.	Tehnološke operacije u proizvodnji hrane	3	2	0	6	O
3.	Konzervisanje, pakovanje i čuvanje hrane	2	2	0	6	O
4.	Mikrobiologija hrane	2	2	0	6	O
5.	Hemijski i fizički zagađivači hrane	2	2	0	6	O
UKUPNO		11	10	0	30	
II semestar						
6.	Dobra proizvođačka praksa u preradi hrane	2	1	0	5	O
7.	Ekotoksikologija	2	1	0	5	O
8.	Pesticidi	2	2	0	5	O
9.	Kontrola vina i jakih alkoholnih pića	2	2	0	5	O
10.	Štetočine poljoprivrednih proizvoda	2	0	2	5	O
11.	Fitopatogeni mikroorganizmi u proizvodnji hrane	2	0	2	5	O
UKUPNO		12	6	4	30	
III semestar						
12.	Sistem kvaliteta i bezbjednosti hrane	2	2	0	5	O
13.	Zaštita životne sredine	2	2	0	5	O
14.	Tržište hrane	2	2	0	5	O
15.	Sertifikacija i akreditacija u proizvodnji i kontroli hrane	2	2	0	5	O
16.	Standardi i standardizacija u poljoprivrednoj proizvodnji	2	2	0	5	O
17.	Tehnologija i kontrola kvaliteta voda	2	2	0	5	I
18.	Poljoprivreda i održivi razvoj	2	2	0	5	I
19.	Tehnologija nusproizvoda i otpadnih voda u poljoprivredi	2	2	0	5	I
20.	Tehnologija vina i standardi u proizvodnji	2	2	0	5	I
UKUPNO		12	12		30	
IV semestar						
21.	Prijava teme master rada				10	O
22.	Obrana master rada				20	O
UKUPNO					30	

Master primijenjene studije

Studijski program KONTINENTALNO VOĆARSTVO I LJEKOVITO BILJE

Osnovni cilj Studijskog programa je nadgradnja znanja, stečenih na osnovnim primijenjenim studijama, koja se odnose na savremene aspekte voćarske proizvodnje, proizvodnje i prerade kontinentalnog voća i ljekovitog bilja, značaja genetičkih resursa poljoprivrednih kultura, održivog korišćenja prirodnih resursa i biomase, organizacije proizvodnje i plasmana proizvoda.

Nakon završetka studija stiče se diploma master primijenjenih studija: MASTER – KONTINENTALNO VOĆARSTVO I LJEKOVITO BILJE (Master), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura Studijskog programa i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Apikultura i proizvodi od pčela	3	0	2	6	O
2.	Organska proizvodnja voća	3	1	1	6	O
3.	Tehnologija gajenja kontinentalnog ljekovitog bilja	3	1	1	6	O
4.	Korišćenje biomase poljoprivrednih proizvoda	3	1	1	6	O
5.	Zakonska regulativa u voćarskoj proizvodnji	3	1	1	6	O
UKUPNO		15	4	6	30	
II semestar						
6.	Podizanje voćnjaka	3	1	1	6	O
7.	Održivi razvoj prirodnih resursa ljekovitog i aromatičnog bilja	3	1	1	6	O
8.	Praktična obuka	0	0	5	6	O
9.	Troškovi i kalkulacije u voćarstvu	3	2	0	6	O
10.	Genetički resursi u voćarstvu	3	1	1	6	O
UKUPNO		12	5	8	30	
III semestar						
11.	Pomologija	3	1	1	6	O
12.	Oplemenjivanje voćaka	3	1	1	6	O
13.	Tehnologija voćnih rakija	3	1	1	6	O

14.	Agrarna politika	3	2	0	6	O
15.	Fitosanitarna ispravnost sadnog materijala	3	1	1	6	O
UKUPNO		15	6	4	30	
IV semestar						
16.	Prijava teme master rada				10	O
17.	Obrana master rada				20	O
UKUPNO					30	

Studijski program RASADNIČARSTVO

Osnovni cilj Studijskog programa je sticanje znanja i vještina za planiranje i organizovanje rasadničke proizvodnje, u prvom redu suptropskih kultura, ali i ukrasnog bilja i drugih kultura. Studenti stiču znanja u primjeni različitih tehnika u rasadničkoj proizvodnji, uređenju prostora okućnica i vrtova, kao i u poznavanju zakonske regulative u sertifikaciji i plasmanu sadnog materijala.

Nakon završenih studija dobija se diploma master primijenjenih studija: MASTER – RASADNIČARSTVO (Master), a u dodatku diplome bliže se opisuju struktura Studijskog programa i ostvareni uspjeh.

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Pred.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Biološke osnove razmnožavanja voćaka	3	1	0	6	O
2.	Podloge voćaka	3	1	0	6	O
3.	Specijalno rasadničarstvo	3	1	1	6	O
4.	Kultura tkiva	3	1	1	6	O
5.	Praktična obuka	0	0	6	6	O
UKUPNO		12	4	8	30	
II semestar						
6.	Kontejnerska proizvodnja voćnih sadnica	3	1	1	6	O
7.	Ekonomika i organizacija rasadničke proizvodnje	3	2	0	6	O
8.	Primjena biostimulatora u rasadničkoj proizvodnji	3	1	1	6	O

9.	Fitosanitarna ispravnost sadnog materijala	3	0	2	6	O
10.	Ekološko voćarstvo	2	1	0	6	I
11.	Uljarstvo	2	1	0	6	I
UKUPNO		14	5	4	30	
III semestar						
12.	Biomasa kao energent	3	1	1	6	O
13.	Primjena supstrata u rasadničarstvu	3	1	1	6	O
14.	Proizvodnja dendrološkog sadnog materijala	2	1	1	6	O
15.	Zakonska regulativa u rasadničkoj proizvodnji	2	1	0	6	O
16.	Kalemarsvo	3	1	1	6	O
UKUPNO		13	5	4	30	
IV semestar						
17.	Prijava teme master rada				10	O
18.	Obrana master rada				20	O
UKUPNO					30	

Student bira jedan izborni predmet u II semestru.

Doktorske studije

Studijski program BIOTEHNIKA

Doktorske studije na Biotehničkom fakultetu realizuju se od 2017. godine. Studijski program Biotehnika kroz izborne predmete nudi mogućnost odabira užih naučnih oblasti koje se odnose na: Ratarstvo i povrtarstvo, Zaštitu bilja, Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo, Stočarstvo, Melioracije, Agrobiznis i ruralni razvoj i Bezbjednost hrane.

Tokom trogodišnjih studija doktorandi se osposobljavaju za naučni rad u različitim oblastima poljo-

privrednih nauka, za primjenu inovativnih rješenja koja su u skladu sa savremenim dostignućima i sl. Studije se organizuju u skladu sa Pravilima doktorskih studija na Univerzitetu Crne Gore.

Nakon završetka doktorskih studija studijskog programa Biotehnika, shodno Zakonu o nauci, dobija se diploma – DOKTOR POLJOPRIVREDNIH NAUKA (PhD – Doctor of Science).

Redni broj	PREDMET	FOND ČASOVA			ECTS	Obavezan/ Izborni
		Predav.	Vježbe	Lab.		
I semestar						
1.	Metodologija naučnoistraživačkog rada	4	2	-	8	O
2.	Održiva poljoprivreda	4	2	-	7	O
3.	Istorija poljoprivrede i sociologija ruralnog razvoja	4	2	-	7	O
4.	Pomologija	4	2	-	8	I
5.	Proizvodnja bilja u zaštićenom prostoru	4	2	-	8	I
6.	Fitopatologija	4	2	-	8	I
7.	Biometrika i bioinformatika u stočarstvu	4	2	-	8	I
8.	Tehnologija autohtonih mlječnih proizvoda*	4	2	-	8	I
9.	Tehnologija vina	4	2	-	8	I
10.	Hemija zemljišta	4	2	-	8	I
UKUPNO		16	8	0	30	
II semestar						
11.	Polazna istraživanja	1	1	-	22	O
12.	Selekcija i oplemenjivanje	4	2	-	8	I
13.	Proizvodni sistemi u stočarstvu	4	2	-	8	I
14.	Proizvodnja bilja na oranicama	4	2	-	8	I
15.	Pesticidi	4	2	-	8	I
16.	Savremeno maslinarstvo	4	2	-	8	I

17.	Tehnološke operacije i oprema u proizvodnji vina	4	2	-	8	I
18.	Agrarna i ruralna politika	4	2	-	8	I
19.	Ekonomika investicija u agrobiznisu	4	2	-	8	I
20.	Melioracije zemljišta	4	2	-	8	I
UKUPNO		5	3	0	30	
III semestar						
21.	Rad na istraživanju od značaja za doktorsku tezu 1	1	1	-	30	O
UKUPNO					30	
IV semestar						
22.	Rad na istraživanju od značaja za doktorsku tezu 2	1	1	-	30	O
UKUPNO					30	
V semestar						
23.	Rad na istraživanju od značaja za doktorsku tezu 3	1	1	-	30	O
UKUPNO		1	1	0	30	
VI semestar						
24.	Priprema i odbrana doktorske teze	1	1	-	30	O
UKUPNO		1	1	0	30	

I i II semestar: od ponuđenih šest izbornih predmeta, student bira jedan.

NAUČNOISTRAŽIVAČKA DJELATNOST

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

Naučnoistraživački rad je ključna djelatnost naše institucije od njenog osnivanja do danas. Može se reći da je to noseći stub oko kojeg su se razvijale ostale važne djelatnosti.

Naučnoistraživačka djelatnost realizuje se kroz fundamentalna i primijenjena istraživanja u oblasti poljoprivrednih nauka. Širokim spektrom istraživanja koja se realizuju na Biotehničkom fakultetu značajno se doprinosi razvoju različitih oblasti poljoprivrede: maslinarstva, vinogradarstva i vinarstva, zdravstvenoj zaštiti bilja, gajenju suptropskih i kontinentalnih voćnih vrsta, proizvodnji povrća, njivskih kultura i stočne hrane, gajenju i zdravstvenoj zaštiti goveda, ovaca, koza i drugih vrsta stoke, kao i istraživanja u oblasti agroekonomije i ruralnog razvoja, te u oblasti šumarstva.

Istraživanja u navedenim oblastima obuhvataju:

- sortna istraživanja, primjenu savremenih tehnologija u uzgoju bilja i proizvodnji sadnog materijala, biljne genetičke resurse, organsku proizvodnju, ljekovito i aromatično bilje;
- tehnologiju prerade grožđa i masline;
- proučavanje osobina zemljišta i kontrolu njegove plodnosti, ishranu biljaka;
- proučavanje prouzrokovaca biljnih bolesti i štetočina i mjera njihovog suzbijanja;
- proučavanje tehnologije gajenja, ishrane i oplemenjivanja najvažnijih vrsta stoke, genetička proučavanja najvažnijih autohtonih i lokalnih rasa i sojeva stoke, proizvodnje i prerada mlijeka i mesa, zdravstvene zaštite životinja i primjene korisnih mikroorganizama u prehrambenoj industriji;
- agroekonomska istraživanja fokusirana na agrarnu politiku, razvoj poljoprivrede i sela, analizu tržišta i primjenu marketinga u poljoprivredi;
- istraživanja u oblasti zaštite šuma, rasadničarske proizvodnje u šumarstvu i gazdovanja šumama.

Fakultet realizuje brojne nacionalne i međunarodne naučnoistraživačke projekte. Sa pokretanjem studija, Fakultet se aktivno uključuje u međunarodne projekte koji imaju za cilj unapređivanje visokog obrazovanja (kreiranje novih kurikuluma ili unapređenje nastavnih procesa i infrastrukture), kao što su ranije bili TEMPUS i HERD, a danas ERASMUS i CEPUS projekti. Istraživači se uključuju u realizaciju EU programa (FP7, HORIZON 2020 i HORIZON EUROPE, COST akcije) i druge međunarodne projekte.

Naučna istraživanja realizuju se u okviru deset istraživačkih centara, koji su usko specijalizovani za različite oblasti poljoprivrede, a navedeni su redoslijedom njihovog osnivanja:

- Centar za suptropske kulture – Bar,
- Centar za zemljište i melioracije,
- Centar za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje,
- Centar za zaštitu bilja,
- Centar za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo,
- Centar za stočarstvo,
- Centar za veterinarstvo,
- Centar za kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje – Bijelo Polje,
- Centar za agroekonomiku i ruralni razvoj,
- Centar za šumarstvo.

Centar za suptropske kulture – Bar

Istorijat razvoja Centra

Državna ogledna stanica za južne kulture u Topolici kod Bara formirana je 1. aprila 1937. dekretom ministra poljoprivrede Kraljevine Jugoslavije. Rad Stanice je bio, shodno Pravilniku iz maja 1938. godine („Sl. novine“, br. 101–XXXIII), organizovan u šest odsjeka: za maslinarstvo, smokvarstvo, agrume, razno južno voće, Fitopatološki i Hemijsko-pedološki odsjek.

Ubrzo po osnivanju, Stanici je dodijeljeno 50 ha zemljišta za podizanje kolekcija i istraživanje. Početak rada Stanice svodio se uglavnom na rješavanje problema organizacije, izgradnje i opremanja. Važan zadatak bio je i uređenje oglednog polja, introdukcija i kolekcionisanje vrsta i sorata južnog voća, podizanje vjetrozaštitnih pojaseva i uređenje laboratorija.

Od osnivanja pa do kraja rata u Stanici su radili agronomi: Špiro Pejanović, inženjer, specijalista fitopatolog, direktor Stanice do 1939. godine; Nikola Maračić, pedolog; Milan Redžić, koji je specijalizirao južne kulture u Italiji i vodio smokvarstvo; Veljko Duboković, specijalizirao agrumarstvo u Palermu (Italija); Ljubomir Rumora, radio na aromatičnom i ljekovitom bilju, a Milo M. Popović specijalizirao u Monpeljeu suptropske kulture i radio na vođenju ogleđa i kolekcija do 1941. godine. Za vrijeme rata i kratko poslije direktor Ogledne stanice bio je Radovan Đurović, a od 1947. godine upravnik Stanice i glavni istraživač za južne kulture bio je Milan Redžić.

Inž. Milan Redžić sa kolegom ispred zgrade Stanice u Baru dok je bila u sastavu Instituta za jadranske kulture u Splitu (1948–1951)

U periodu od 1948. do 1950. godine Stanica je radila u sastavu Instituta za jadranske kulture i melioraciju krša u Splitu, kao savezna institucija, da bi potom opet postala samostalna institucija republičkog značaja, pod nazivom Ogledna stanica za južne kulture, nakon čega se finansira po programu iz budžeta Republike.

Stanica je 1959. ponovo promijenila ime u Zavod za suptropske kulture, organizovan u pet odsjeka: *Odsjek za maslinarstvo i uljarstvo*, *Odsjek za agrumarstvo*, *Odsjek za ostale suptropske kulture*, *Odsjek za tehnologiju voća* i *Odsjek za zaštitu bilja*. Pravilnikom su određeni zadaci svakog odsjeka, kao i dužnosti i obaveze osoblja i način poslovanja ustanove. Svi odsjeci su bili opremljeni odgovarajućim laboratorijskim uređajima.

U to vrijeme u Stanici počinje da radi veći broj mladih inženjera: Vido Dumović, koji organizuje hemijsko-tehnološku laboratoriju i uvodi eksperimente sa fitohormonima; Srećko Mirčetić, kao fitopatolog radi od 1952. do 1957. godine i uvodi u primjenu insekticide za zaštitu masline i agruma; zatim Velimir Drecun vodi maslinarstvo, a Sofija Vlašić vodi ostale suptropske kulture (pamuk, kikiriki, lufu, kamfor, tung, kineski orah i dr.). Po odlasku Vida Dumovića, 1955. godine, zapošljava se Miodrag Novičević, specijalista za tehnologiju voća i povrća. Od 1956. do 1961. u Stanici radi Boris Markišić, specijalista za zaštitu bilja, a 1958. zapošljava se Dimitrije Kosać, koji je u Monpeljeu specijalizirao štetočine masline.

Srećko Mirčetić, fitopatolog, uvodi insekticide za zaštitu masline – prskanje masline u zasadu Poljoprivredne škole, 1954. godine

Sve do 1954. godine Stanica u Baru je imala kolekcione zasade (oko 50 ha) vodećih suptropskih voćnih i drugih vrsta, kao i rasadnik i staklenik. U tom periodu postojala je kolekcija od 72 sorte smokava, 57 vrsta i sorti agruma, 14 sorti japanskih jabuka, 43 sorte i klona šipka (nara), ogledna parcela sa pet sorti kikirikija, ogledna parcela lavande, ogledi sa sortama paradajza, ogled sa 20 sorti pamuka, kikirikija, kaučukonosne biljke i dr., zatim kolekcija pistaća, kineskog oraha, tungovog drveta, kao i druge suptropske kulture koje su čuvane u stakleniku (avokado, banana, kafa, čaj, pasiflora, kamforovo drvo i dr.).

Na oglednim poljima u Šušanj i Sutomoru, 1956. godine, podignute su prve kolekcije maslina sa introdukovanim dalmatinskim sortama, kasnije sa italijanskim i na kraju (1967) marokanskim sortama (pet) i dvjema domaćim sortama (žutica i fran). U tom periodu u Sutomoru je podignuta i kolekcija badema i koštičavog voća, kao i zasad masline, a osim toga bila je organizovana i rasadnička proizvodnja citrusa, masline, smokava, šipka i dr. Na Oglednom imanju „Šušanj“ (6,2 ha) bio je zasad mandarine unšiu, kolekcija citrusa, japanskih jabuka, masline, tungovog drveta, kineskog oraha, fejoe i nekih rijetkih vrsta citrusa (fortunela, *Citrus mirtifolia* i sl.).

Kako je Zavod djelovao na području od Ulcinja do Bokokotorskog zaliva, u Tivtu je na 11 ha oglednih površina zasnovan rasadnik, a proizvođile su se sadnice citrusa, maslina, smokve, šipka, japanske jabuke, kajsijske, breskve, kruške i sl.

Odlaskom Milana Redžića, 1959. godine, za upravnika je izabran inž. Miodrag Novičević.

U periodu od 1961. do 1965. u Zavodu se zapošljavaju inženjeri: Časlav Gojnić, specijalista za DDD (dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija), Ksenija Miranović, specijalista za maslinarstvo, i Maksim Plamenac, specijalista za agrume, koji se i najduže zadržavaju u Zavodu. U tom periodu zapošljava se i tehnički kadar: Aleksandar Klisić, Zejnel Omerbašić, Mihailo Mašanović, od 1970. godine Ljudmila Vukazić, Anđa Glavanović, Čazim Šabović, Bosiljka Raičević, a potom i Vicko Paladin i drugi koji su se kratko zadržali.

U sklopu Zavoda se 1969. godine osniva DDD služba, koja je pod rukovodstvom inženjera Časlava Gojnića sa uspjehom radila do 1992. godine.

Zaposleni u Centru (nakon zemljotresa 1979. smješten u barakama), slijeva: Aleksandar Klisić, Ksenija Miranović, Bosiljka Raičević, Ljudmila Vukazić, Čazim Šabović, Anđa Glavanović i Ivanka Kraus

Zavod se 1963. godine objedinjuje sa Poljoprivrednim institutom – Titograd i drugim srodnim ustanovama iz oblasti poljoprivrede u jedinstvenu instituciju – Zavod za unapređenje poljoprivrede, koji 1971. godine dobija naziv Poljoprivredni institut – Titograd. Te godine za upravnika Zavoda postavlja se Dimitrije Kosać, koji na toj dužnosti ostaje do odlaska 1971. godine; potom je dužnost upravnika obavljao Maksim Plamenac, do 1974. godine, kada doktorira Ksenija Miranović i postavlja se za šefa Zavoda i na toj dužnosti ostaje do 1983. godine.

Iste te godine u Zavod se zapošljavaju diplomirani inženjeri Momčilo Radulović i Stoja Ljutica, hemičar, a 1984. godine tehnolog Veselin Nikčević.

Tokom sedamdesetih godina saradnici Zavoda učestvuju u realizaciji više interdisciplinarnih projekata iz oblasti zaštite životne sredine, u saradnji sa Institutom za biologiju mora – Kotor, Institutom za biomedicinska istraživanja, Hidrometeorološkim zavodom, Medicinskim zavodom, Poljoprivrednim fakultetom u Beogradu i Institutom za primjenu nuklearne energije u poljoprivredi.

U periodu od 1990. do 1994. godine u Zavodu radi veći broj mladih inženjera, od kojih se zadržavaju Biljana Lazović, Srđan Mugoša, Tatjana Perović i Veselin Vuletić. Od 1994. u Zavodu radi dr Ranko Popović. Diplomirani inženjeri Miroslav Čizmović i Slavojka Malidžan zapošljavaju se 1997, Mirjana Adakalić i Miloš Šturanović 2003. i tehničari – Nataša Dajković 2000, Žarko Klisić 2001. i Milan Simonović 2008.

U periodu od 1983. do 1989. mjesto šefa Zavoda pokriva Časlav Gojnić, a potom Maksim Plamenac (1989–1990), mr Momčilo Radulović u više navrata (1990–1993, 1997–2009), dr Ksenija Miranović (1993–1997), dr Ranko Popović (2009–2018) i od 2019. do kraja 2021. godine ovo mjesto ponovo pokriva dr Momčilo Radulović, a od početka 2022. godine doc. dr Tatjana Perović.

Slijedeći razvoj i organizacione promjene matične institucije Poljoprivrednog instituta, koji se 1997. godi-

ne transformiše u Biotehnički institut, Zavod postaje Centar za suptropske kulture. Deset godina kasnije, tj. od školske 2006/07. godine, u okviru Centra organizuju se primijenjene studije poljoprivrede, studentski program Mediteransko voćarstvo.

Danas su u Centru zaposlena četiri doktora nauka: Biljana Lazović, Tatjana Perović, Mirjana Adakalić, Miroslav Čizmović, dva magistra (Slavojka Malidžan i Miloš Šturanović), inženjer Žarko Klisić, laborant Nataša Dajković, referent u Studentskoj službi Milan Simonović, higijeničarka Nada Maljević i dva radnika u rasadniku (Petar Vučetić i Braim Đokić). Nedavno su otišli u penziju dr Momčilo Radulović i hemičar mr Stoja Ljutica, ali su i dalje honorarno angažovani u nastavi, odnosno u Laboratoriji za maslinovo ulje.

Iz problematike suptropskog voćarstva odbranjeno je osam magistarskih radova: Momčilo Radulović 1989, Biljana Lazović 1995, Tatjana Perović 2000, Miroslav Čizmović 2001, Veselin Vuletić 2002, Slavojka Malidžan i Mirjana Adakalić 2003, Miloš Šturanović 2008. i Stoja Ljutica 2009. godine.

Do sada je šest saradnika Centra odbranjilo doktorske disertacije: Ksenija Miranović 1972, Momčilo Radulović 1995, Biljana Lazović 1999, Tatjana Perović 2010, Miroslav Čizmović 2013. i Mirjana Adakalić 2014. godine.

Naučni i stručni doprinos

U proteklih 85 godina Centar je imao iste zadatke – proučavanje suptropskih kultura s ciljem uvođenja novih vrsta i sorti, poboljšanje kvaliteta i povećanje proizvodnje. Izučavane su autohtone i neke strane vrste i sorte južnog voća: masline, smokve, citrusa, japanske jabuke, šipka, aktinidije i dr. Značajan doprinos u proširenju osnove za naučna istraživanja dali su inženjer Maksim Plamenac (penzionisan 1994. godine), radom na podizanju kolekcija i uvođenjem novih sorti i vrsta agruma, i dr Ksenija Miranović (penzionisana 1997. godine), radom na podizanju kolekcija masline, introdukciji stranih

sorti ovih i drugih kultura itd. Rezultati istraživanja prezentovani su u naučnim i stručnim radovima, knjigama, naučnim projektima, studijama, savjetima i drugim vidovima naučnog i stručnog rada.

Sve do 2006. godine (kada u Centru počinje realizacija Studijskog programa za mediteransko voćarstvo) osnovna djelatnost Centra bili su naučnoistraživački projekti i stručni rad na oglednim zasadima. Naučnoistraživački rad se nastavlja nesmanjenom dinamikom i nakon 2007. godine, od kada su istraživači i saradnici iz Centra realizovali više međunarodnih (FAO, Tempus, IOC, IAEA i dr.) i bilateralnih projekata (sa Austrijom, Bosnom i Hercegovinom, Grčkom, Hrvatskom, Italijom, Sjevernom Makedonijom, Slovenijom, Srbijom), a Centar je bio domaćin mnogim ekspertima, specijalizantima, doktorandima, magistrandima, diplomcima i drugim stručnjacima koji su ovdje radili kompletno istraživanje ili dio svojih istraživanja.

Tokom posljednje dvije decenije, kroz niz projektnih aktivnosti, u Centru je opremljena i u funkciju stavljena Laboratorija za molekularne analize biljnog materijala (ekstrakciju i amplifikaciju DNK) i kulturu tkiva, a nabavkom dodatne opreme unaprijeđen je rad u postojećim laboratorijama (za zaštitu

bilja, za maslinovo ulje, kontrolu kvaliteta sadnog materijala), što je sve zajedno stvorilo preduslove i za znatno širi obuhvat istraživačke i stručne aktivnosti.

Realizovana su istraživanja na klonskoj selekciji citrusa i masline, bioklimatologije masline, zatim uticaja nekih agrotehničkih mjera na prinos i kvalitet ploda masline i dr. Takođe se radilo na inventarizaciji i proučavanju listopadnih suptropskih kultura (smokva, šipak, japanska jabuka), kolekcionisanju i karakterizaciji genetičkih resursa suptropskih kultura, na primjeni fitohormona i biostimulatora za brzu proizvodnju sadnog materijala, a realizovani su i projekti vezani za zaštitu suptropskih kultura od naznačajnijih bolesti i štetočina.

U Laboratoriji za maslinovo ulje, zajedno sa panelom, vrše se hemijska i senzorna analiza i u njoj se, osim za potrebe naučnoistraživačkog rada, vrše analize i za brojne proizvođače ulja, organizuju obuke i sl.

U laboratorijama Centra vrše se hemijske analize plodova i biljnog materijala za potrebe naučnih projekata, a pružaju se usluge trećim licima vezane za određivanje kvaliteta životnih namirnica i drugih artikala koji su predmet uvoza i izvoza.

Zgrada Centra za suptropske kulture, Bar

U rasadniku Centra, koji raspolaže rashladnom komorom, plastenikom od 1000 m², staklenikom od 300 m² i ostalom pratećom opremom, kao i matičnim stablima, vrši se umnožavanje vrsta i sorata za dalje ispitivanje, kao i komercijalno gajenje već ispitanih sorti, preporučenih za plantažno gajenje u našim uslovima.

Tokom višedecenijskog postojanja naučni radnici Centra za suptropske kulture objavili su više stotina naučnih radova u zemlji i inostranstvu, a kao autori ili koautori objavili su više knjiga iz problematike suptropskog voćarstva: Milan Redžić – *Mandarina unšiu i Japanska jabuka i šipak*, Ksenija Miranović – *Monografija Maslina*, Ranko Popović – *Aktinidija*, Momčilo Radulović – *Egzotično voće, Suptropske i tropske voćke i Japanska mandarina*.

Zaposleni doktori i magistri nauka uključeni su u izvođenje nastave na akademskim i primijenjenim studijskim programima na svim nivoima studija.

Dr Ranko Popović, sve do penzionisanja početkom 2021. godine, radio je u oblasti listopadnih suptropskih voćnih vrsta (smokva, šipak, japanska jabuka, aktinidija), a posebno se bavio različitim aspektima razmnožavanja i rizogeneze u proizvodnji sadnog materijala suptropskih kultura.

Dr Momčilo Radulović uglavnom se bavio istraživanjem introdukovanih vrsta i sorti citrusa, klonskom selekcijom mandarine, a radio je i na ispitivanju ožiljavanja aktinidije. Učestvovao je u pokretanju i kreiranju primijenjenog studijskog programa Mediteransko voćarstvo. Radio je na realizaciji brojnih naučnoistraživačkih projekata, programa i studija razvoja. U penziju je otišao u januaru 2022. godine.

Stoja Ljutica rukovodila je Laboratorijom za hemijske analize ploda i biljnog materijala suptropskih kultura, kontrole kvaliteta maslinovog ulja i dr. Bila je uključena u realizaciju naučnoistraživačkih projekata, a penzionisana je krajem 2021. godine.

Ogledne kolekcije domaćeg nara

Odabir i priprema lisnih grančica za reznice za proizvodnju sadnica

Dr Biljana Lazović radi u oblasti maslinarstva, na istraživanju introdukovanih i autohtonih sorti masline, na njihovoj morfološkoj i molekularnoj karakterizaciji, genetičkim resursima suptropskih kultura i spontane flore, varijabilnošću autohtone germplazme masline, karakteristikama maslinovog ulja i dr. Radila je na realizaciji brojnih međunarodnih i nacionalnih naučnoistraživačkih projekata.

Dr Mirjana Adakalić obavila je više usavršavanja iz oblasti maslinarstva i uljarstva, primjene molekularnih markera i bioinformatike u karakterizaciji i kulturi tkiva. Radi na morfološkoj i molekularnoj karakterizaciji masline i drugih gajenih i spontanih suptropskih kultura (badem, kesten, maginja), statističkoj obradi podataka i dr.

Dr Miroslav Čizmović dominantno se bavi proučavanjem morfoloških, bioloških i pomoloških osobina listopadnih suptropskih voćnih vrsta, prvenstveno smokve i šipka. Radi na kontroli

Postavljanje reznica u podlogu za ožiljavanje

sadnog materijala voćaka i monitoringu matičnih stabala. Zadužen je za ažuriranje podataka Banke biljnih gena i Međunarodne baze podataka za genetičke resurse EURISCO.

Dr Tatjana Perović radi u oblasti zaštite bilja – fitofarmacije. Bavi se monitoringom bolesti i štetočina suptropskih kultura, modelima za prognozu infestacije štetočina, primjenom bioloških preparata u zaštiti bilja, prevencijom introdukcije i širenja karantinske bakterije *Xylella fastidiosa* i dr. Obavila je više specijalizacija iz zaštite bilja u inostranstvu. Vodi Laboratoriju za zaštitu bilja u Centru.

Mr Slavojka Malidžan radi u oblasti agrumarstva. Magistrirala je 2003. u oblasti genetike i oplemenjivanja biljaka. Predmet njenih istraživanja je citogenetika citrusa, morfološka i ge-

netička karakterizacija genotipova koji pripadaju rodovima *Citrus*, *Poncirus* i *Fortunella*. Radi na oplemenjivanju mandarine (*Citrus unchiu Marc.*): izdvajanje ranih selekcija, obrazovanje sjemenih zametaka i poliembriioniji, ploidnosti, morfologiji polena i dr.

Mr Miloš Šturanović radi na agrotehnici u suptropskom voćarstvu. Bio je angažovan na programima Ministarstva poljoprivrede (MIDAS) i drugim programima (CINS).

Zaposleni u Centru za suptropske kulture

Centar za zemljište i melioracije

Razvoj, naučni i stručni doprinos Centra

Hemijsko-pedološki odsjek je postojao od osnivanja Državne ogledne stanice za južne kulture u Baru, u kojem je radio inženjer Nikola Maračić. Međutim, prva pedološka proučavanja na teritoriji Crne Gore datiraju još od početka pedoloških radova u tadašnjoj Jugoslaviji. Tako je već 1924. i 1925. godine J. Kaluđerović objavio svoje radove o melioracijama Ulcinjskog polja i isušivanju Skadarskog jezera, a u periodu 1930–1940. objavljeno je više radova o problemima plavne zone Skadarskog jezera (D. Carikov), o nekim primorskim i kraškim poljima Crne Gore (D. Carikov i Đ. Zloković).

Prva sistematska proučavanja zemljišta u Crnoj Gori počela su u proljeće 1949, kada je Ministarstvo poljoprivrede FNRJ formiralo grupu za izradu „Pedološke mape za isušivanje Skadarskog jezera“ sa sjedištem u Baru – Topolica, na čijem je čelu bio Srboljub Vukašinović. Krajem ljeta iste godine završena je pedološka studija za zemljišta Ulcinjskog i Štojskog polja, Donjozetske i Ceklinske kasete u plavnoj zoni Skadarskog jezera i zemljišta Bjelopavličke ravnice. Ubrzo nakon toga, u Crnu Goru dolazi Borivoj Pušić, koji osniva prvu crnogorsku pedološku instituciju, formiranu krajem 1949. godine od strane Ministarstva poljoprivrede Crne Gore, pod nazivom Pedološki zavod u Baru – Topolica, i postaje njen prvi direktor i na tom mjestu ostaje do 1951. godine.

Pedološke studije koje su tada rađene za potrebe melioracija, pored neophodnih podataka za projektovanje melioracionih i agrotehničkih mjera, pružaju i prve naučne informacije o genezi i sistematskoj pripadnosti zemljišta ovog područja.

Godine 1952. Pedološki zavod ulazi u sastav Zavoda za poljoprivredna istraživanja Titograd, kao odjeljenje za ispitivanje zemljišta, a od juna 1954. godine preseljava se iz Bara u Titograd. Za to vrijeme stručno-operativne poslove obavljaju tehnički saradnici: Grujica Đuretić, Vasilije Jovanović i N. Mićović, a u periodu 1954–1956. godine i inženjeri M. Prelević i Kosta Stojanović.

Od 1956. godine, na inicijativu Jugoslavenskog društva za proučavanje zemljišta, počinju sistematska pedogenetska proučavanja zemljišta za izradu pedološke karte Jugoslavije. Pošto na jugoslovenskom nivou sve do 1964. godine nije bilo jedinstvene metodologije i normativa za ovakva proučavanja, taj kapitalni terenski i laboratorijski rad praktično je ostao bez kartografskih elemenata o zastupljenosti i prostiranju sistematskih jedinica zemljišta u smislu kvantitativne inventarizacije zemljišnog potencijala i njegove melioracione problematike.

Pored pedoloških istraživanja za potrebe melioracija i privođenja zemljišta kulturi u ravninama, kao i rada na pedogenetskom proučavanju tipova zemljišta, Damjan Pejović počinje i neka stacionirana praćenja i proučavanja metoda odvodnjavanja i navodnjavanja zemljišta u Zetsko-bjelopavličkoj ravnici. Sredi-

nom 1958. godine Grujica Đuretić, nakon završetka studija, nastavlja da radi na Institutu, a krajem 1959. preuzima i rukovođenje ovim odjeljenjem. Dolaskom inženjera Marije Pavićević i Mihaila Đuretića (1961), kao i tehničara Stanke Brnović (1960), Petra Čelebića (1964) i Milijane Keković, stvaraju se i bolje kadrovske mogućnosti za raznovrsnija i šira proučavanja, kao i za postepenu specijalizaciju u istraživačkom radu. Nastavljaju se detaljna proučavanja zemljišta u melioracionim područjima, a naročito proučavanja problema odvodnjavanja, navodnjavanja i đubrenja, tako da već 1964. praktično nema značajnijeg ravnog kompleksa zemljišta u Crnoj Gori za koja nijesu obavljena agro i hidropedološka istraživanja i data rješenja za njihovu melioraciju.

Pitanje izrade pedološke karte razmjera 1 : 50.000 ponovo se pokreće 1964. godine, kad se, pri Saveznom fondu za naučni rad, formira Komisija za razradu kriterijuma i normativa, kao i za praćenje i koordinaciju rada na toj karti. Centar za proučavanje zemljišta od prvih dana radi na ovom projektu i od tada se neprekidno odvija sistematski rad na pedološkom proučavanju zemljišta cjelokupne teritorije Crne Gore i sukcesivnoj izradi i štampanju pedološke karte razmjera 1 : 50.000. Centar je svake godine obrađivao po dvije sekcije, tj. po 110.000 ha površine, i do 1978. završio sva terenska i laboratorijska istraživanja. Štampanje karata u boji okončano je tek 1988. godine. Završetkom osnovne pedološke karte 1 : 50.000 sačinjen je prvi put potpuni inventar sa klasifikacijom i kartografijom zemljišta Crne Gore na cijeloj njenoj teritoriji. Time je postignut vrijedan naučni doprinos poznavanju njenih zemljišta, zemljišta Jugoslavije i ovog dijela Evrope. Osim naučnog, osnovna pedološka karta ima i izuzetan praktični značaj. Ona pruža niz podataka i informacija o zemljištima, jer su na njoj prikazani tipovi, podtipovi, varijeteti i forme zemljišta, zatim dubina i sastav, matična podloga, stjenovitost površine, erozija, zamočvarenost, oglejenost itd.

Sa povećanjem obima poslova na izradi pedološke karte, sve većih zahtjeva hidropedološkog istraživa-

nja melioracionih područja, te rješavanja problema uređenja, iskorišćavanja i kontrole plodnosti zemljišta, nametnula se potreba kadrovske jačanja, pa u Centar dolaze Budimir Fuštić (1967) i Pavle Samardžić (1970). Imajući u vidu dobre uslove rada i obučenosť osoblja, ovaj Centar je, za tadašnje prilike, postizao veoma značajne rezultate.

Dr Budimir Fuštić radio je kao saradnik, istraživač i rukovodilac (od 1984. godine) u Centru za proučavanje zemljišta Poljoprivrednog instituta u Titogradu. Radio je pretežno na pedološkim istraživanjima i izradi pedološke karte 1 : 50.000. Proučavao je razne probleme iz oblasti zemljišta, posebno iz pedologije, melioracija i erozije zemljišta. Sâm ili u saradnji sa drugim saradnicima uradio je veliki broj studija, elaborata, programa i projektnih rješenja iz pedologije, melioracija, bonitiranja i klasiranja zemljišta, prostornog planiranja itd.

Ojačan kadrovski i materijalno, Centar se sve više angažuje na fundamentalnim proučavanjima iz oblasti uređenja i zaštite zemljišta, odvodnjavanja, navodnjavanja i fertilizacije. Na svakoj od ovih užih oblasti radi po jedan istraživač-specijalista, a svi zajednički učestvuju u radu na pedološkoj karti i drugim kompleksnim pedološkim istraživanjima Crne Gore.

Od 1972, Centar je angažovan na bonitiranju zemljišta za potrebe geodetske službe i katastra. Urađena je pedološka, geološka i klimatološka osnova, razrađeni su kriterijumi bonitiranja zemljišta, detaljno proučena i obrađena republička ugledna zemljišta, kao i sreska ugledna zemljišta svih katastarskih srezova. Time su stvoreni uslovi za detaljno bonitiranje i klasiranje zemljišta na teritoriji Crne Gore.

Pored nabrojanih dugoročnih poslova i programskih istraživanja, Centar redovno obavlja mnoge stručno-razvojne poslove i vrši raznovrsne laboratorijske analize za potrebe prakse, kao što su: izrada studija, analiza i projekata iz oblasti uređenja zemljišta i poljoprivrednih melioracija, agrohemijske analize i poslovi kontrole plodnosti zemljišta, sve vrste laboratorijskih analiza za potrebe kontrole kvaliteta

poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, repromaterijala u proizvodnji i prometu itd.

Završetkom osnovne pedološke karte otvoren je niz drugih specifičnih naučnoistraživačkih tema, na kojima su angažovani dipl. inž. Mirjana Španović-Radulović (od 1979. godine, kada je počela da radi u Centru), poljoprivredni tehničar Ilija Vukčević (od 1981) i dr Natalija Perović (od 1992. godine).

Dr Mirjana Radulović, naučni saradnik, u svom naučnoistraživačkom radu dala je poseban doprinos proučavanju statusa i dinamike nitrata i teških metala u obradivim zemljištima Zetske ravnice. Njena istraživanja nitrata azota u zemljištu i biljkama Zetske ravnice po prvi put su skrenula pažnju na problem mogućeg zagađenja agroekosistema i ponudila adekvatna rješenja. Od osnivanja studija na Biotehničkom fakultetu do penzionisanja, 2015, bila

je angažovana kao predavač na predmetima Pedologija i Melioracije, a učestvovala je i u izvođenju nastave na predmetu Zaštita zemljišta i vazduha na Metalurško-tehnološkom fakultetu.

Dr Natalija Perović, naučni savjetnik, od početka rada u Centru do penzionisanja, 2013. godine, bavila se proučavanjem hemizma makro i mikro nutrijenata i plodnosti visokokarbonatnih smeđih zemljišta. Na rezultatima njenih proučavanja utemeljena je optimizacija ishrane vinove loze na Čemovskom polju. Započela je proučavanje mikroelemenata u Zetsko-bjelopavličkoj ravnici i Ulcinjskom polju i uvela prihranu vinove loze sa mikroelementima kao obaveznu tehnološku mjeru. Bila je predavač na predmetima Fiziologija biljaka i Agrohemija na Biotehničkom fakultetu, mentor i komentor u izradi magistarskih radova i doktorskih disertacija na istom fakultetu i Hemijskom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

Otvaranje pedološkog profila zemljišta – praktična obuka studenata

*Pedološki profil zemljišta na lokalitetu Nikolj Crkva,
A. D. „Plantaže“*

Prof. dr Stanka Filipović, istaknuta crnogorska naučnica u oblasti hemije voda, radila je u Centru za zemljište i melioracije od 2000. godine do odlaska u penziju 2005. U tom periodu bavila se istraživanjima uticaja kvaliteta vode za navodnjavanje na zemljište i biljku, koja su ukazala na antropogeni uticaj i neophodnost integrisanog monitoringa.

Opis djelatnosti

Osnovna djelatnost Centra je stručni i naučno-istraživački rad o zemljištu, koji obuhvata proučavanje i rješavanje problema korišćenja, uređivanja i očuvanja zemljišta, kao i davanje preporuka za poljoprivrednu praksu. Centar raspolaže opremom za terenska i laboratorijska istraživanja u domenu pedologije, agrohemijske, melioracije, erozije i bonitiranja.

Aktivnosti Centra odnose se na: proučavanje i rad na genezi i klasifikaciji zemljišta; izradu pedoloških i drugih vrsta karata; prostorno predstavljanje podataka o karakteristikama zemljišta korišćenjem GIS tehnika i odgovarajućih prostornih analiza; proučavanje fizičkih, hemijskih i bioloških karakteristika zemljišta; razradu postupaka za očuvanje i povećanje plodnosti zemljišta; proučavanje navodnjavanja i odvodnjavanja i drugih meliorativnih mjera, erozije i mjera za njeno sprečavanje, oštećenih i zagađenih zemljišta i mjera njihove rekultivacije, uticaja karakteristika zemljišta i uslova gajenja na biljku; kao i pružanje stručne pomoći poljoprivrednim proizvođačima.

Centar pruža sljedeće vrste usluga: izrada studija, programa i projektne dokumentacije za razne korisnike, revizija istih i stručni nadzor, ispitivanje i vođenje kontrole plodnosti zemljišta sa preporukama za đubrenje, ispitivanje kvaliteta organskih i mineralnih đubriva, razrada modela za proizvodnju ekološke hrane i konsalting.

U ovom periodu proučavane su određene specifičnosti važnijih tipova zemljišta: odvodnjavanje teških glinovitih zemljišta Bjelopavličke ravnice i Primorja, intenzitet erozije smeđeg kiselog zemljišta na škriljcima, norme i rokovi navodnjavanja povrća, masline i vinograda. Ispitivane su mogućnosti melioracija kiselih zemljišta i prirodnih travnjaka, meliorativna problematika ravnih kompleksa, oštećena zemljišta i mogućnosti njihove rekultivacije, plodnost zemljišta i racionalna potrošnja mineralnih đubriva, dinamika i sadržaj biogenih elemenata obradivih zemljišta, uključujući i potencijalno toksične elemente, kao i proučavanja problematike erozije zemljišta i oticaja iz slivova na sjeveroistoku Crne Gore i Primorju.

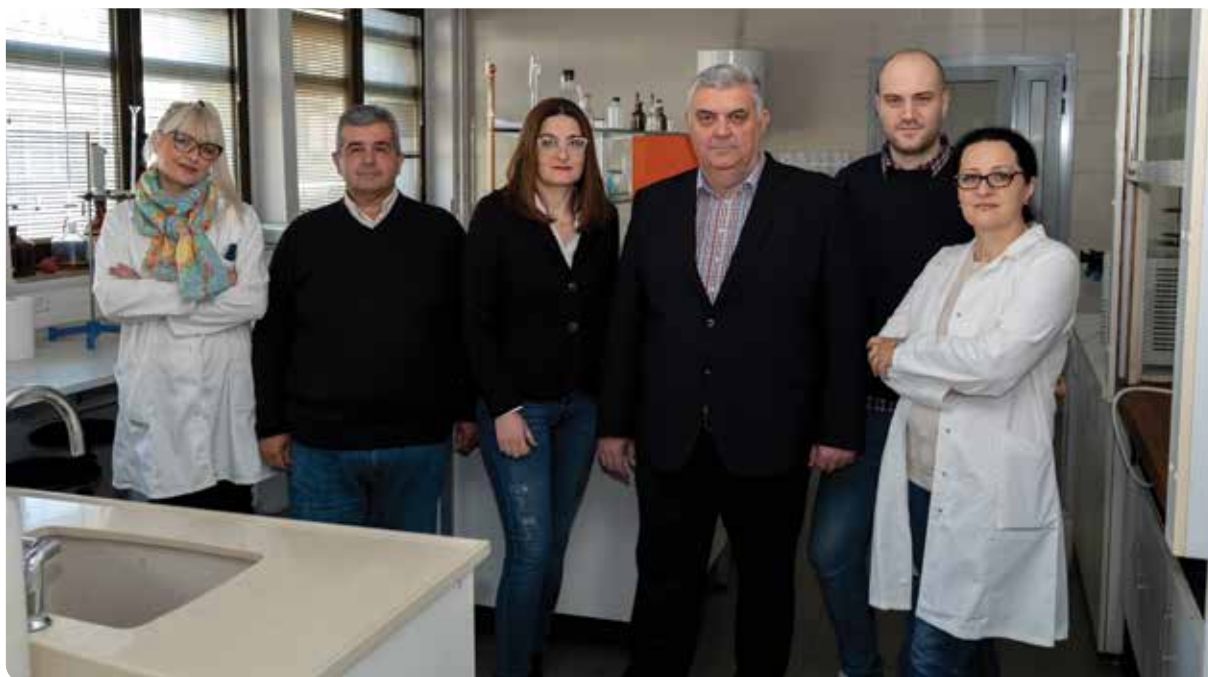
Zaposleni u Centru

U Centru za zemljište i melioracije zaposleni su: doc. dr Mirko Knežević; doc. dr Ana Topalović; doc. dr Velibor Spalević; Daliborka Lekić, spec. sc., viši laborant; Mirko Bulatović, viši laborant i Jelena Vukčević, viši laborant.

Dr Velibor Spalević, docent, svoj angažman u Centru započeo je 1995. godine. Od početka bavio se proučavanjem zemljišta, posebno erozijom poljoprivrednog i šumskog zemljišta. Baveći se sve ozbiljnijim izazovima vezanim za degradaciju, tj. propadanje ili gubitak proizvodnog kapaciteta zemljišta, dr Spalević je razvio sopstvene istraživačke pristupe i modele, kao i tehničko-inovativna rješenja, koja su registrovana kod Ministarstva nauke Srbije. Istraživanja degradacije zemljišta primjenom ovih modela koriste se za rješavanje problema degradacije zemljišta u Svjetskoj organizaciji za proučavanje zemljišta i voda. Plodan naučni rad rezultirao je velikim brojem radova koji su objavljeni u prestižnim naučnim časopisima.

Dr Ana Topalović, docent, radi u Centru za zemljište i melioracije od 2000. godine. Oblast naučnog rada je hemija zemljišta i agrohemija. Posljednjih deset godina intenzivno se bavi proučavanjem uticaja osobina zemljišta i/ili načina đubrenja na primarne i sekundarne metabolite (fenolna jedinjenja) biljaka, kao biološkom aktivnošću biljnih ekstrakata. Bila je angažovana u razvoju Agrohemijske laboratorije, kao i u obuci kadra i širenju usluga Laboratorije.

Dr Mirko Knežević, docent, radi u Centru za zemljište od 1998. godine. Oblast naučnog rada je uticaj klimatskih promjena na potrebe za vodom, automatizacija sistema za navodnjavanje, digitalizacija i mapiranje nacionalnih podataka o zemljištu. Poseban doprinos je dao u pogledu izrade baze podataka o zemljištu, kako onih „istorijskih“ – korišćenih za izradu Pedološke karte Crne Gore, tako i u poslovima analiza zemljišta u Agrohemijskoj laboratoriji Centra.

Zaposleni u Centru za zemljište i melioracije

Centar za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje

Istorijat razvoja Centra

O organizovanom radu na unapređivanju njivskog bilja u Crnoj Gori u periodu prije Drugog svjetskog rata, nažalost, nema dostupnih podataka. Osnivanjem Zavoda za poljoprivredna istraživanja u Titogradu 1945. godine započinje organizovani naučnoistraživački rad u ovoj oblasti. Na proučavanju ratarskih kultura u tom periodu radili su Božo Jovanović, koji je bio i prvi direktor Zavoda, Vladimir Martinović i Ljubo Pavićević. Od ratarskih kultura u Crnoj Gori tada su gajeni kukuruz, pšenica, ječam, ovas, raž, heljda, pasulj, bob, naut, lan, konoplja, krompir, duvan, lucerka, tikva, raštan i stočna repa i oni su bili glavni predmet njihovog stručnog i naučnog interesovanja. Shvatajući značaj vrlo izraženih razlika u klimi, reljefu i vegetaciji na relativno malom geografskom prostoru Crne Gore, Zavod za poljoprivredna istraživanja je formirao ogledna polja na imanjima društvenih gazdinstava na više mjesta u Crnoj Gori. Na njima su uglavnom izvođena sortna i agrotehnička proučavanja do tada kod nas neraširenih ratarskih i povrtarskih vrsta. Istovremeno sa proučavanjem novog sortimenta i savremenih tehnologija počinje i briga o velikom broju domaćih i odomaćenih sorti i populacija koje su se u to vrijeme gajile u Crnoj Gori, ali i o divljim srodnicima pojedinih gajenih vrsta interesantnih za selekciju i neka buduća istraživanja.

Unapređivanje ratarske proizvodnje kroz kreiranje novih znanja i primjenu savremenih tehnologija ostala je stalna misija saradnika Centra za ratarstvo,

povrtarstvo i krmno bilje bez obzira na organizacione transformacije kroz koje je Poljoprivredni institut prošao tokom dugog perioda svog postojanja.

Opis djelatnosti

Pored osnovne nastavne djelatnosti, u Centru za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje značajna pažnja usmjerena je na naučnoistraživački rad iz oblasti tehnologije proizvodnje (ratarska proizvodnja, povrtarska proizvodnja na otvorenom i u zaštićenom prostoru, proizvodnja krmnog bilja, proizvodnja ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja i alternativnih ratarskih biljaka), biljnih genetičkih resursa, organske proizvodnje, agroekologije, klimatskih promjena itd. U okviru Centra izvode se i proučavanja savremene poljoprivredne mehanizacije i novih tehničko-tehnoloških rješenja u obradi zemljišta, sjetvi, njezi kultura i žetvi.

Saradnici Centra angažovani su i na pružanju stručnih, savjetodavnih i laboratorijskih usluga, kao i na implementaciji programa Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (stručna kontrola nad proizvodnjom sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog bilja, monitoring kvaliteta sjemenskog materijala i biljni genetički resursi), izradi legislative (zakoni, podzakonska akta), izradi nacionalnih programa i strategija, radu radnih grupa za pregovore Crne Gore sa EU itd. Centar posjeduje veoma dobro opremljenu Laboratoriju za sjeme, a u njegovoj nadležnosti

Primarna karakterizacija autohtonih populacija pšenice

je i upravljanje Nacionalnom bankom biljnih gena, koja je smještena na Fakultetu.

Naučni i stručni doprinos Centra

Od osnivanja Zavoda za poljoprivredna istraživanja na velikom broju ogleda širom Crne Gore započnje proučavanje novih visokoprinosnih sorti velikog broja ratarskih kultura (pšenica, ječam, kukuruz, krompir, pamuk, soja i dr.) i tehnologije njihovog uzgoja (rokovi sjetve, gustina, đubrenje). Najveći doprinos razvoju nauke o ratarstvu u Crnoj Gori dao je akademik Ljubo Pavićević, koji je preko 35 godina svog radnog vijeka posvetio domaćim populacijama pšenice i njihovih divljih srodnika, kukuruзу, krompiru i pasulju, tada najvažnijim ratarskim kulturama u Crnoj Gori. On je na teritoriji Crne Gore i Hercegovine uspio da sakupi više od 150 diploidnih i tetraploidnih autohtonih vrsta i varijeteta pšenice koji se čuvaju u Nacionalnoj banci biljnih gena. Naučno

nasljeđe akademika Pavićevića ima neprocjenjivu vrijednost za crnogorsku poljoprivrednu nauku, ali i šire.

Nakon akademika Pavićevića, poslove istraživača u oblasti ratarstva 1986. godine preuzima Milutin Simović, a nakon njegovog odlaska na mjesto pomoćnika ministra poljoprivrede u Vladi Crne Gore (1997), u Centar za ratarstvo i povrtarstvo dolazi Zoran Jovović.

Prvo plansko sakupljanje lokalnih populacija kukuruza sa teritorije bivše Jugoslavije urađeno je početkom 60-ih godina prošlog vijeka. Sve sakupljene lokalne populacije su, na osnovu većeg broja morfoloških i bioloških osobina, svrstane u 18 agroekoloških grupa, od kojih je jedna označena kao crnogorski tvrduci. U Banci gena Instituta za kukuruz „Zemun Polje“ čuva se 320 lokalnih populacija kukuruza porijeklom iz Crne Gore, dok je u Nacionalnoj banci konzervisano njih 68, sakupljenih tokom 2009. i 2010. godine.

Na inicijativu istraživača Centra za ratarstvo, 1984. godine u brdsko-planinskom području Crne Gore počinje proizvodnja sjemenskog krompira. Stručni nadzor nad proizvodnjom sjemena je od početka povjeren saradnicima Biotehničkog instituta. Sjemenski krompir proizveden u Crnoj Gori je odličnog kvaliteta, zbog čega je veoma tražen na domaćem tržištu. Godišnje se u Crnoj Gori proizvede od 1000 do 1500 tona sjemena, odnosno 35–40% ukupnih potreba, čime se značajno smanjuju količine uvezene iz inostranstva.

Pored stručne i zdravstvene kontrole, istraživači ove institucije sprovode i obimna sortna i agrotehnička istraživanja, a započinju i program proučavanja i zaštite i domaćih populacija krompira koje su se još uvijek zadržale u proizvodnji.

Crnogorske unikatne lokalne populacije krompira: maus (gore) i ljubičasti šareni (dolje)

Proučavanju krompira dat je poseban značaj. Nakon akademika Pavićevića, od 1986. do 1997. godine, proučavanjem krompira bavio se mr Milutin Simović, a od 1997. prof. dr Zoran Jovović. U brojnim ogledima tokom posljednje tri decenije, širom Crne Gore proučavan je veliki broj visokoprinosnih inostranih sorti krompira, kao i uticaj različitih agrotehničkih mjera (rokovi sadnje, veličina sadnog materijala, gustina sadnje, đubrenje, navodnjavanje, efikasnost herbicida, mogućnost ljetnje sadnje itd.) na prinos i kvalitet krompira.

Osim sjemenskog krompira, saradnici Centra za ratarstvo imali su važnu ulogu i u pokretanju sjemenske proizvodnje žita (ječam, ovas, pšenica i tritikale). Iako su površine pod ovim kulturama još uvijek skromne (30–50 ha), zbog konstantnog rasta površina pod žitima, postoji značajna mogućnost za njihovo povećanje.

Na proučavanju njivskog bilja, pored akademika Ljuba Pavićevića, radili su i Vasilije Ražnatović (od 1956. do 1964. godine), Milutin Simović (od 1986. do 1997) i Zoran Jovović (od 1997. godine do danas).

Zbog nedostatka stručnog kadra, proučavanju povrća se dugo vremena nije poklanjala odgovarajuća pažnja. Naučnoistraživačkim radom u povrtarstvu kratkotrajno su se bavili Kosta Stojanović (1953–1954) i Zlata Radulović (1956–1960), a nakon njih, u nešto dužem vremenskom periodu, Marko Golović, koji je u Institutu radio od 1976. do 1987. godine. Od 1989. do 1994. godine stručni saradnik na povrtarstvu bio je Željko Vidaković. U tom periodu uglavnom su se izvodila sortna i agrotehnička proučavanja radi postizanja većih prinosa i ranostasnije proizvodnje povrća. Godine 1995. u Zavod dolazi Nataša Mirecki i započinje istraživanja na povrću u zaštićenom prostoru, proizvodnji povrća po principima organske proizvodnje, ali i drugim temama.

Proučavanje potencijala prirodnih travnjaka i mogućnosti njihove popravke počinje tek 1959. godine, dolaskom u Institut Milorada Đuričkovića, koji

Stručna kontrola sjemenskih usjeva žita

je u Zavodu za ratarstvo završio svoj radni i životni vijek 1982. godine. Osim prirodnih travnjaka, u tom periodu vršena su i proučavanja na lucerki, sijanim travnjacima, a ispitivana je i mogućnost gajenja nekih jednogodišnjih krmnih biljaka. U periodu 1983–1984. godine ovim poslovima se bavio i Novak Šćekić. Od 1985. godine, na krmnom bilju radi Radisav Dubljević, koji nastavlja ranija proučavanja, ali pokreće i druga aktualna pitanja (proizvodnja silaže iz različitih biljnih izvora, uticaj roka sjetve, gustine sadnje, đubrenja, navodnjavanja i vremena košenja na kvalitet različitih krmnih kultura proizvedenih na oranicama).

Iako Crna Gora ima izvanredne uslove za proizvodnju velikog broja ljekovitih, aromatičnih i začinskih biljnih vrsta, na njihovom istraživanju je u prošlosti veoma malo rađeno. Od 1964. do 1975. go-

dine na proučavanju ljekovitog i ukrasnog bilja radila je Blanka Bajagić. Nakon nje, pa sve do 2016. godine, nije bilo istraživanja ove veoma značajne grupe biljaka. Sa širenjem plantažne proizvodnje u Crnoj Gori, započinju i obimna istraživanja o mogućnostima plantažnog uzgoja smilja, lavande, matičnjaka, pelina i ruzmarina po principima organske proizvodnje, uključujući i proizvodnju sadnog materijala.

Od sredine 1994. godine, sa dolaskom u Zavod za ratarstvo i povrtarstvo Dragoljuba Mitrovića, otpočinje naučnoistraživački rad iz oblasti poljoprivredne mehanizacije. Njegov rad bio je usmjeren na proučavanje i primjenu linija mašina u proizvodnji krompira i spremanju sijena, silaže i sjenaže. Pored toga, Dragoljub Mitrović se dugi niz godina bavio proučavanjem različitih metoda u rekultivaciji degradiranih zemljišta. U penziju je otišao 2021. godine.

Ogledi sa sadnim materijalom smilja

U periodu 1997–2021. godine u Centru za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje magistrirala su dva saradnika (Zoran Jovović, 1998. i Nataša Mirecki, 1999), a doktorirala četiri: Dragoljub Mitrović (1999), Radisav Dubljević (2001), Zoran Jovović (2002) i Nataša Mirecki (2003).

Značajan doprinos u realizaciji projekata, doktorskih disertacija i magistarskih teza dali su tehnički saradnici i radnici Zavoda za ratarstvo i povrtarstvo:

Ilija Radović, Tadija Šaletić, Petko Popović, Zagorka Bošković, Vojin Đurović, Antun Uglik, Radonja Obradović i Tomislav Radulović, savjesnim izvođenjem terenskih i laboratorijskih poslova.

U dosadašnjem periodu, rukovodioci Centra za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje bili su akademik Ljubo Pavićević, Vaso Ražnatović, Marko Golović, Radisav Dubljević i Nataša Mirecki.

Zaposleni u Centru za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje

Centar za zaštitu bilja

Istorijat Centra

Organizovani naučni rad iz zaštite bilja, kao i u drugim oblastima u poljoprivredi u Crnoj Gori, počeo je osnivanjem Državne ogleadne stanice za jadranske kulture u Baru, 1937. godine. U okviru osnovne djelatnosti – proučavanja i unapređivanja južnog voćarstva u cijelom Primorju, Stanica je imala i Fitopatološki odsjek, sa jednim fitopatologom (inž. Špiro Pejanović), koji je bio i njen upravnik.

Nakon završenog rata i osnivanja Zavoda za poljoprivredna istraživanja u Titogradu, 1945. godine, formiran je 1947. godine Odsjek za zaštitu bilja. U Odsjeku je kratko radio entomolog Stevo Mihailović, a 1948. i 1949. godine entomolog Vojo Ivanović, koji je i rukovodio Odsjekom. U januaru 1949. u Odsjek dolazi fitopatolog Milorad Mijušković, koji, nakon odlaska Voja Ivanovića, preuzima rukovođenje Odsjekom (kasnije Odjeljenje, a nakon toga Zavod za zaštitu bilja) sve do odlaska u penziju krajem 1987. Od tada pa do avgusta 1997. Zavodom je rukovodio entomolog Velizar Velimirović, a od 1997. pa do odlaska u penziju 2009. godine, rukovodilac Centra za zaštitu bilja bila je fitopatolog Zora Vučinić. Izvjesno vrijeme u Centru su radili i inž. Anton Zakarije, inž. Savo Radulović i dipl. inž. Željko Radojević.

U Centru za zaštitu bilja najveći dio svog radnog vijeka provela je i dr Jelka Tiodorović, fitopatolog, koja je u Centru radila od 1979. do 2019. godine, kada odlazi u penziju u zvanju višeg naučnog sa-

radnika. U Centru je radila i dipl. inž. Olga Jakić, stručni saradnik, od 1997. do 2019. godine, kada odlazi u penziju. Od tehničkih saradnika u Zavodu, a kasnije u Centru za zaštitu bilja radili su Branko Vujović, Sretko Radulović, Zarija Đurović, Milorad Raičević i Branislav Vučković.

Od osnivanja, zaposleni u Odsjeku za zaštitu bilja suočavali su se sa potrebom rješavanja brojnih problema. Zbog kompleksnosti razvoja poljoprivrede u poslijeratnim uslovima, raznolikosti reljefa, klime i zemljišta, zaštita bilja u Crnoj Gori bila je veoma specifična. Među najranije organizovanim akcijama širih razmjera bilo je suzbijanje šljivine štitaste vaši u Polimlju i skakavaca na jugu Crne Gore. S vremenom se počeo razvijati i istraživački rad iz oblasti zaštite bilja. Zbog malog broja specijalista, bio je ograničenog obima.

Skoro sve što je tada proučeno u Crnoj Gori, a odnosi se na prouzrokovalač bolesti i štetočine citrusa, masline, smokve i šipka, predstavljalo je novi prilog za tadašnju jugoslovensku, a dijelom i za svjetsku nauku. Značajan segment proučavanja obuhvatao je štetne organizme na povrtarskim kulturama i ukrasnim biljkama, patogene vinove loze, duvana, bolesti i štetočine breskve. Na kontinentalnim voćnim vrstama najviše su proučavane bolesti i štetočine šljive i jabuke. Mnoge karantinske bolesti i štetočine u Crnoj Gori, koje su pronašli stručnjaci Zavoda, registrovane su po prvi put u tadašnjoj Jugoslaviji. S obzirom na to da u šumarstvu i hortikulturi decenijama nije bilo or-

ganizovanog naučnog rada, zaposleni u Zavodu su se bavili i problemima koje su izazivali štetni organizmi i u ovim oblastima. U okviru zajedničkog rada, u Zavodu za zaštitu bilja godinama je vršeno praćenje pojave, stanja, šteta i mjera suzbijanja karantinskih, ekonomski štetnih i ostalih biljnih bolesti i štetočina.

Sredinom devedesetih godina prošlog vijeka u Zavodu su zaposlena dva fitopatologa, jedan entomolog i dva tehnička saradnika. Kasnije je značajno podmlađivanje kadra i zapošljavanje mladih saradnika rezultiralo time da sada u Centru ukupno radi šest doktora nauka iz oblasti fitopatologije, entomologije, fitofarmacije, nematologije i virusologije.

U okviru Centra za zaštitu bilja, 2009. godine počela je da funkcioniše Fitosanitarne laboratorija, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja. Laboratorija je ovlašćena od Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove za obavljanje zdravstvene zaštite bilja: laboratorijska ispitivanja štetnih organizama, stručnih i tehničkih poslova od javnog interesa. U okviru Fitosanitarne laboratorije funkcionišu specijalizovane laboratorije za: fitopatologiju, entomologiju, virusologiju, fitonematologiju i urbanu zoologiju i za fitofarmaciju.

Opis djelatnosti

U Centru za zaštitu bilja zaposleno je šest doktora nauka, od kojih su četiri u zvanju redovnog profesora (Snježana Hrnčić, Sanja Radonjić, Jelena Latinović i Nedeljko Latinović) i dva u zvanju docenta (Jelena Zindović i Igor Pajović). Osnovna djelatnost zaposlenih je nastavna, kroz angažman na osnovnim, master i doktorskim studijama.

Pored nastavne djelatnosti, neodvojivi segment funkcionisanja Centra je naučnoistraživački rad. Brojni su nacionalni i međunarodni projekti na kojima su zaposleni u Centru učestvovali u po-

sljednjih 20 godina. To je rezultiralo objavljivanjem velikog broja radova, kako u prestižnim naučnim časopisima, koji se nalaze u relevantnim međunarodnim bazama podataka, tako i u nacionalnim i stručnim časopisima. Kontinuirani naučnoistraživački rad zaposlenih u Centru nastavak je izuzetno bogate tradicije, koju su cijenjeni prethodnici ostavili kao zalag za budućnost i osnovu za dalje unapređivanje naučnoistraživačkog rada i nastavnog procesa u oblasti zaštite bilja.

Saradnici Centra angažovani su i na pružanju stručnih, savjetodavnih i laboratorijskih usluga. Odgovorni su za realizaciju Programa fitosanitarnih mjera Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove: zdravstvene zaštite bilja – posebni i stalni nadzori nad štetnim organizmima, monitoring i fitosanitarne mjere, edukacije, zdravstvene kontrole uzoraka bilja i biljnog materijala u prometu preko državne granice. Učestvuju i u izradi legislative (komisije za izradu Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja, Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, podzakonskih akata), radu radnih grupa za pregovore Crne Gore sa EU itd.

Fitosanitarne laboratorija Centra za zaštitu bilja opremljena je savremenom opremom za dijagnosticiranje štetnih organizama na biljkama i biljnim proizvodima. Opremanje je finansirano od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Evropske agencije za rekonstrukciju, kroz projekat „Jačanje veterinarskog i fitosanitarnog sektora u Crnoj Gori“, 2004.

Naučni i stručni doprinos

Još od osnivanja, u Centru za zaštitu bilja kao dvije glavne oblasti istraživanja izdvojile su se entomologija i fitopatologija (mikologija). Začetnik proučavanja štetočina na poljoprivrednim i šumskim biljkama u Crnoj Gori bio je akademik Milorad Mijušković, koji je svoj radni vijek posvetio proučavanju problema u oblasti zaštite bilja. Iako se prvenstveno bavio biljnim bolestima, dao je veliki

doprinos u proučavanju biljnih štetočina (insekti i grinje). Potreba za njihovo detaljno proučavanje nametnula se veličinom šteta koje su izazivale i izuzetnošću njihove pojave. Radilo se uglavnom o štetočinama koje ranije ili uopšte nijesu bile poznate i izučavane u SFRJ ili se radilo o poznatim vrstama insekata koji su se pojavljivali kao novi problem u Crnoj Gori. Najveći broj vrsta koje su obuhvaćene njegovim istraživanjima odnosio se na štetočine na poljoprivrednom i šumskom bilju u južnom dijelu Crne Gore.

Akademik Mijušković ostavio je poseban pečat i doprinos proučavanju fitopatoloških problema u Crnoj Gori. Njegovi radovi iz fitopatologije odnosili su se na mnogobrojne bolesti poljoprivrednih, šumskih i ukrasnih biljaka, koje je tokom svog izuzetno plodnog naučnoistraživačkog rada opisao. Pri tome je prednost davao mikoza. Osim toga što je identifikovao veliki broj mikromiceta, kako na gajenom bilju tako i na spontanoj flori, proučavao je hiperparazitne gljive, što je od posebnog značaja za biodiverzitet i biološku zaštitu.

U Zavodu za zaštitu bilja u periodu od 1962. do 1997. godine radi Velizar Velimirović, kada u zvanju naučnog savjetnika odlazi u penziju. Dr Velimirović se bavio proučavanjem štetnih insekata, ali i grinja, posebno štitastih vaši na citrusima i na maslini, njihovim prirodnim neprijateljima i mogućnostima biološke borbe, kao i štetočina masline, citrusa, smokve, breskve i vinove loze. Neke od vrsta koje je proučavao dr Velimirović bile su nove za faunu tadašnje Jugoslavije, kao npr. breskvina vaš *Pterochloroides persicae* Cholodk. Zajedno sa saradnicima, sprovodio je aktivnosti na suzbijanju masovnih pojava biljnih štetočina (gubara, skakavaca i gundelja).

Radni odnos u Zavodu 1970. godine zasniva Zora Vučinić, kao diplomirani inženjer zaštite bilja. Doktorsku disertaciju iz oblasti fitopatologije odbranila je 1991. godine na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu. Sve do odlaska u penziju, 2010. godine, u zvanju naučni savjetnik, uglavnom se bavila proučavanjem biljnih bolesti na gajenom bilju, ali i spontanoj flori u prirod-

Terenski rad – kečiranje štetnih insekata u usjevu krompira

nom ekosistemu, a čiji su uzročnici patogene gljive i bakterije. U koautorstvu sa akademikom Mijuškovićem, 1974. godine objavljen je rad pod naslovom „Prilog proučavanju parazitne mikoflore Crnogorskog primorja“, u kome su samo na Primorju evidentirane 322 vrste gljiva na oko 190 biljaka domaćina. Posebnu pažnju Vučinić je poklonila izučavanju hiperparazitnih gljiva nađenih u Crnoj Gori, što je 2001. godine pretočeno u monografiju „Hyperparasitic or other associated fungi in mycopopulations in Montenegro“.

Tokom dugogodišnjeg rada u Centru za zaštitu bilja dr Jelka Tiodorović je proučavala uzročnike bolesti ekonomski najznačajnijih kultura u Crnoj Gori. Na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu, 1992. godine odbranila je magistarsku tezu, a doktorsku disertaciju 1999. godine. Aktivno je učestvovala u radu na dijagnosticiranju biljnih patogena na inspekcijskim uzorcima uvezenog bilja i biljnih proizvoda. Svojim angažmanom na poslovima zdravstvene kontrole sadnog i sjemenskog materijala, te poslovima u okviru izvještaj-noprognozne službe iz zaštite bilja, dr Jelka Tiodorović unaprijedila je naučnostručna saznanja iz oblasti fitopatologije u Crnoj Gori. Njeni naučni rezultati doprinijeli su uspješnijoj zaštiti krompira i duvana i smanjenju šteta na ovim kulturama u Crnoj Gori.

U svim poslovima koji su se odnosili na problematiku biljnih štetočina veliki doprinos dao je tehnički saradnik Milorad Raičević, koji je bio angažovan u svim entomološkim istraživanjima i stručnim poslovima od dolaska u Zavod 1977. pa do odlaska u penziju krajem 2017. godine.

Godine 1994. u Centar za zaštitu bilja dolazi Snježana Hrnčić, a 1997. godine radni odnos u Centru zasniva i Sanja Radonjić, obje na mjesto entomologa. Njihov dosadašnji naučnoistraživački rad usmjeren je na identifikaciju štetnih insekata i grinja, proučavanje njihove bionomije; monitoring i kontrolu karantinskih i ekonomski značajnih štetočina na voćkama, vinovoj lozi, povrtarskim,

ratarskim kulturama i ukrasnim biljkama. Imajući u vidu ekonomski značaj nekih štetočina za poljoprivrednu proizvodnju u Crnoj Gori, posebna pažnja posvećena je dvjema vrstama voćnih muva – muvi masline *Bactrocera oleae* Gmel. i mediteranskoj voćnoj muvi *Ceratitis capitata* Wiedem., čiji se kontinuirani monitoring vrši godinama. Imajući u vidu savremenu poljoprivrednu proizvodnju, posebna pažnja se posvećuje pojavi novih invazivnih vrsta insekata i grinja. Tako su u proteklih dvadesetak godina pronađene 32 nove vrste u entomofauni i akarofauni Crne Gore, a nađene su na raznim poljoprivrednim i ukrasnim biljkama. Kontinuirani istraživački rad na polju entomologije odvijao se i kroz brojne nacionalne i međunarodne projekte, a rezultati su publikovani u prestižnim međunarodnim naučnim publikacijama.

Monitoring štetnih insekata i grinja u zaštićenom prostoru

Sprovođenje mjera nadzora i kontrole komaraca

U nematologiji i urbanoj zoologiji u posljednjih petnaest godina napravljeni su znatni pomaci i tako postavljen temelj budućeg razvoja. Istraživanja u ovoj oblasti počela su 2004. godine, dolaskom Igora Pajovića u Centar za zaštitu bilja. Kroz brojne nacionalne i međunarodne projekte obrađene su teme vezane za entomofaunistička istraživanja kupusnjača i vinove loze, a njihovi rezultati pružaju uvid u čitavu lepezu opasnih, ekonomski štetnih životinja. Dr Pajović se bavio i proučavanjem sinantropnih molestanata, artropoda, vektora i njima prenosivih izazivača zaraznih bolesti ljudi i/ili životinja na teritoriji Crne Gore, regiona i cijelog istočnog dijela Mediterana. Posebno je važan interdisciplinarni i multi-sektorski pristup sagledavanju uticaja klimatskih promjena, zatim pokretanje istraživanja vezanih za nadzor invazivnih komaraca kao vektora koji prenose razne patogene.

Od decembra 1996. godine u Centru radi Jelena Latinović, na mjestu fitopatologa. Tokom svog naučnoistraživačkog rada bavila se različitim fitopatološkim problemima poljoprivrednih kultura, a manjim dijelom i ukrasnih i šumskih biljaka. Od posebnog značaja su prvi nalazi određenih vrsta fitopatogenih gljiva, ne samo za područje Crne Gore već i šire. Identifikovana je i opisana potpuno nova vrsta gljive koja narušava kvalitet

i komercijalnu vrijednost plodova jabuke, a koja je dobila naziv *Zygophiala montenegroensis*, a kao nova na području Crne Gore i Evrope ustanovljena je i vrsta *Zygophiala cylindrica*. Slično je u SAD po prvi put opisan SBFS kompleks gljiva na šljivi kao domaćinu, a zatim iz roda *Biscogniauxia* nova fitopatogena gljiva – uzročnik ubrzanog sušenja bukve u šumama južne Evrope.

Na poslovima iz oblasti fitofarmacije na Biotehničkom fakultetu, od 1999. godine, zaposlen je Nedeljko Latinović, čime je značajno unaprijeđen i intenziviran rad na ispitivanju primjene sredstava za zaštitu bilja. Posebno veliki značaj imaju istraživanja koja se odnose na mogućnost stvaranja novih biofungicida, što je od važnosti za alternativna rješenja u integralnoj zaštiti bilja, odnosno za smanjenje upotrebe sintetičkih hemijskih jedinjenja. Njegov rad se ogleda i u inovativnoj aktivnosti, jer je učestvovao u izradi jednog nacionalnog patenta,

*Eskorioza (crna pjegavost) vinove loze
– *Phomopsis viticola**

a u postupku priznavanja je i jedan evropski patent. Aktivno učestvuje u oblasti primjene i registracije sredstava za zaštitu bilja u Crnoj Gori, kao i analizi uzoraka biljnog materijala.

Prva proučavanja u oblasti biljne virusologije započeta su 2002. godine, dolaskom Jelene Zindović. Osnivanjem Virusološke laboratorije (2005) ova istraživanja se intenziviraju i obuhvataju različite aspekte u proučavanju biljnih virusa, uključujući dijagnostičke procedure, identifikaciju i karakterizaciju karantinskih i ekonomski značajnih biljnih virusa, genetsku varijabilnost i epidemiologiju. Kao rezultat istraživanja, u Crnoj Gori je utvrđen status više od 90 različitih vrsta virusa, dokazano prisustvo oko 40 vrsta i sprovedena de-

Rad u virusološkoj laboratoriji

taljnija proučavanja za ekonomski najznačajnije viruse u proizvodnji vinove loze, voćaka, kao i povrtarskih i ratarskih kultura.

Zaposleni u Centru za zaštitu bilja

Centar za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo

Istorijat razvoja Centra

Institucionalno organizovan naučnoistraživački rad iz oblasti vinogradarstva u Crnoj Gori započeo je 1952. godine, kada je u Zavodu za poljoprivredna istraživanja u Titogradu formiran Odsjek za vinogradarstvo, koji je 1974. godine prerastao u Odjeljenje, 1977. u Zavod, a dvadeset godina kasnije u Centar za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo.

Prva naučna istraživanja u vinogradarstvu (1952) bila su izučavanje agroekoloških uslova za gajenje vinove loze u pojedinim vinogorjima Crne Gore, agrobioloških i tehnoloških karakteristika domaćih, odomaćenih i nekih novijih sorti. Rezultati tih početnih istraživanja trebalo je da posluže za izradu rejonizacije u vinogradarstvu.

Do 1956. godine Zavod nije imao svoje ogledne vinograde, jer su kolekcioni zasadi, podignuti pred rat, na Topolici u Baru (70 sorti) i Kruševcu u Titogradu (36 sorti) bili uništeni ili zapušteni. Dobijanjem Oglednog polja od 20 ha 1956, koje je 1961. godine prošireno za još 20 ha, počelo se sa podizanjem kolekcionih i sortimentnih vinograda, a nešto kasnije i oglednih vinograda u kojima su vršena brojna agrotehnička i ampelotehnička istraživanja (obrada, đubrenje, navodnjavanje, gustina i raspored sadnje, sistemi gajenja i dr.). Ubrzo poslije zasnivanja Oglednog polja u Lješkopolju, Odjeljenje (Zavod) počinje da se bavi proizvodnjom loznog i voćnog sadnog materijala.

Naučnoistraživački rad u tom periodu bio je usmjeren na odabir najpogodnijih sorti vinove loze za pojedina vinogradarska područja, iznalaženje najboljih podloga za najznačajnije sorte vinove loze u ekološkim uslovima važnijih proizvodnih područja, iznalaženje najpovoljnije tehnologije u podizanju i njezi vinograda i sl. Na pomenutim ispitivanjima u tom periodu radili su akademik Marko Ulićević, dr Ljubomir Pejović, dr Vasilije Četković, dr Svetozar Pejović i drugi istraživači.

Opis djelatnosti

Saradnici Centra za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo, pored nastavne djelatnosti, bave se i naučnoistraživačkim radom iz tehnologije vinogradarske i voćarske proizvodnje, proizvodnje crvenih i bijelih vina, biljnih genetičkih resursa, agroekologije i dr. Aktivno učestvuju u realizaciji većeg broja projekata nacionalnog, regionalnog i međunarodnog značaja iz oblasti vinogradarstva, vinarstva i voćarstva, a angažovani su i na pružanju stručnih, savjetodavnih i laboratorijskih usluga, kao i izradi legislative (zakoni i podzakonska akta), radu radnih grupa za pregovore Crne Gore sa EU itd. U okviru Centra nalazi se i Enološka laboratorija, koja je vrlo dobro opremljena, kao i Banka biljnih gena za rod *Vitis*.

U Enološkoj laboratoriji vrši se fizičko-hemijska analiza vina za puštanje u promet. Na tim poslovima je do odlaska u penziju (2018) radila laborantkinja Nada Lakić, a sada je raspoređen inž. Periša

Vukčević. U planu je i osnivanje laboratorije za senzorne analize vina i jakih alkoholnih pića, pošto su prof. dr Radmila Pajović Šćepanović, dr Tatjana Popović i doc. dr Danijela Raičević zvanični degustatori Crne Gore za senzorno ocjenjivanje vina i jakih alkoholnih pića.

Naučni i stručni doprinos Centra

Na proučavanjima sortnog sastava vinograda Zavod radi od 1952. godine, na osnovu kojih su 1956. podignuti prvi kolekcionari zasadi domaćih i odomaćenih sorti u Lješkopolju. U kolekciju su uključene sve sačuvane sorte iz starih kolekcija, sve sorte nađene na području Crne Gore i veći broj sorti kojima su raspolagale druge značajnije kolekcije u Jugoslaviji: Poreč, Split, Jastrebarsko, Ljubuški, Skoplje i dr. Ukupno je bilo sakupljeno oko 350 sorti i 16 vrsta loznih podloga.

Od 1975. do 2000. godine iz zemalja bivše Jugoslavije, i iz svijeta, introdukovano je oko 200 stonih i vinskih sorti, tako da je ukupan broj sorti u staroj kolekciji iznosio 550.

Sakupljeni sortiment domaćih i odomaćenih sorti kasnije je poslužio kao bogati genetički potencijal pri radu na stvaranju novih sorti vinove loze polnom hibridizacijom. Postupak od prvih ukrštanja roditeljskih parova pa do prijavljivanja Komisiji za priznavanje sorti trajao je najmanje 25 godina. Od 1980. do 1993. godine priznato je 14 novih stonih sorti vinove loze koje su stvorene u Centru. To su sorte: vrani biser, rani vranac, julska razaklija, gorica, ribnica, crna razaklija, PIT 11, PIT 13, PIT 14, PIT 15, PIT 16, PIT 18, PIT 19, PIT 20. Autori ovih sorti su akademik Marko Ulićević, dr Ljubomir Pejović, Dušan Boljević, Ilija Marićević, Vladislav Žarić i drugi saradnici.

U 2001. godini priznato je još šest sorti, i to: podgorička besjemena, moračanka, zelenika, zagorka, lješkopoljka, razaklija besjemena. Selekcioniari ovih sorti su akademik Marko Ulićević, dr Ljubomir Pe-

Rani vranac

Razaklija besjemena

jović, dr Slavko Mijović, dr Vesna Maraš i tehnički saradnici Ilija Marićević i Radoica Škatarić.

Najveći doprinos razvoju vinogradarske nauke u Crnoj Gori dao je akademik Marko Ulićević, koji je svoje veliko znanje i iskustvo prenosio na mlađe saradnike. Nakon akademika Ulićevića, poslove istraživača u vinogradarstvu preuzima dr Ljubomir Pejović, a nakon njegovog odlaska na mjesto direktora Biotehničkog instituta – dr Slavko Mijović.

Pored rada na stvaranju novih sorti vinove loze, rukovođenja i učestvovanja u naučnoistraživačkim projektima, dr Ljubomir Pejović (od 1968. do odlaska u penziju 2007. godine) i dr Slavko Mijović (od 1987. do iznenadne smrti 2020. godine) su tokom dugogodišnje profesionalne karijere bili posvećeni Ogladnom imanju „Lješkopolje“, gdje su podigli veliki broj hektara vinograda i radili na uvođenju novih tehnologija u proizvodnji grožđa i vina. Njihova posebna zasluga je u podizanju stare ampelografske kolekcije vinove loze na Ogladnom imanju, kao i nove koja je nastala prenošenjem sorti tokom 2004. i 2005. godine.

Od 1992. do 2004. godine u Centru se vinogradarstvom bavila dr Vesna Maraš, radeći na proučavanju morfoloških, agrobioloških i tehnoloških karakteristika novih sorti vinove loze stvorenih na Biotehničkom institutu, proučavanju ampelografskih karakteristika varijeteta sorte kratošija, varijabilnosti ove sorte i sl.

Sredinom 1997. godine dr Tatjana Popović počinje sa radom na izučavanju agrobioloških i privredno-tehnoloških karakteristika crnogorskih autohtonih sorti, ali i introdukovanih vinskih i stonih sorti vinove loze, na molekularnoj identifikaciji autohtonih sorti i istraživanju njihovog porijekla. Bavila se i izučavanjem uticaja đubriva, navodnjavanja, rezidbe, klimatskih promjena na prinos i kvalitet grožđa vinskih i stonih sorti koje se dominantno gaje u Podgoričkom subregionu.

Lješkopoljka

PIT 18

Novi zasadi vinograda podizani 2004. i 2005. godine na Oglednom imanju „Lještopolje“

Odmah nakon zasnivanja Oglednog polja, Zavod je počeo i sa podizanjem kolekcionih zasada bresaka, badema, kajsija, šljiva, trešanja, višanja, smokava, maslina, ljetnjih sorti jabuka i krušaka i jagoda. Na toj osnovi počela su sistematska proučavanja koštičavog i jagodičastog voća; u početku istraživači koji su radili na proučavanjima u vinogradarstvu, a od 1965. godine njima se počeo baviti specijalistički kadar, dipl. inž. Savo Brnović i Jakša Pavićević, a do 1977. dipl. inž. Svetozar Pejović. Od 1985. godine u oblasti voćarstva radi dr Ranko Prenkić, a od 1993. dr Aleksandar Odalović, koji nastavljaju ranija istraživanja, ali započinju i nova. Učestvuju u realizaciji naučnoistraživačkih projekata kroz koje su proučavali uticaj sorti, podloga i ishrane na rodnost i kvalitet plodova breskve, uticaj oprašivača na zametanje plodova ljetnjih sorti jabuke, na introdukciji i proučavanju novih sorti koštičavog voća (breskve, nektarine i trešnje) u agroekološkim uslovima Zetsko-bjelopavličke ravnice i dr.

U oblasti vinarstva, u Zavodu je rađeno na vinifikaciji crnih i bijelih vina. Iako su bila vrlo značajna, ova istraživanja su prekinuta zbog odlaska istraživa-

ča dipl. inž. Nikole Petrovića i dipl. inž. Svetlane Đurašević, kao i zbog nedostatka finansijskih sredstava. Stanje u ovom sektoru se mijenja dolaskom dipl. inž. Radmile Pajović, 1997. godine, kada započinje naučnoistraživački rad iz ove oblasti koji je usmjeren na vinifikaciju raznih sorti za proizvodnju crvenih i bijelih vina, kao i na utvrđivanje najpovoljnijih tehnoloških rješenja za dobijanje visokokvalitetnih vina. Fokus istraživanja prof. Pajović-Šćepanović u ovoj oblasti je definisanje polifenolnog profila i potencijala grožđa i vina autohtonih crvenih vinskih sorti i vina, u prvom redu vranca i kratošije. Iskustvo i znanje stečeno na usavršavanju i specijalizacijama omogućili su da, zajedno sa kolegama, razvije i postavi desetak stručnih i naučnih metoda za analize grožđa i vina u Enološkoj laboratoriji Biotehničkog fakulteta. Kroz realizaciju više projekata izvršeno je opremanje Enološke laboratorije. Time je postavljen čvrst osnov za dalja naučna istraživanja iz oblasti vinogradarstva i vinarstva u Crnoj Gori. Enološka laboratorija je u međuvremenu dobila i ovlaštenje za rad i pružanje usluga analiza i deklarisanja vina za fizička lica i privredne subjekte.

Godine 2006. u Centar dolazi Danijela Raičević, koja se uključuje u projekte iz vinogradarstva i vinarstva. Bavi se proučavanjem uticaja različitih metoda vinifikacije i enoloških sredstava na ekstrakciju i sadržaj fenolnih materija, senzorna svojstva vina vranac, kao i proučavanjem biogenih amina u vinu i kvantitativnom analizom stilbena u vinu vranac. Zajedno sa kolegama, učestvuje u osavremenjivanju Enološke laboratorije, razvijanju savremenih metoda za analizu grožđa i vina i odgovorni je tehnolog u vinopodrumu „Lješkopolje“.

U dosadašnjem periodu rukovodioci Zavoda/Centra za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo bili su akademik Marko Ulićević, dr Ljubomir Pejović, dr Slavko Mijović i dr Ranko Prenkić.

Saradnici Centra značajan dio svog radnog angažmana posvećuju i stručnim aktivnostima na Oglednom imanju i tako daju doprinos osavremenjavanju proizvodnih tehnologija u oblastima vinogradarstva, vinarstva i voćarstva.

Od 1997. do 2021. godine, akademski stepen doktora nauka stekli su: Ranko Prenkić (1998), Vesna Maraš (2000), Aleksandar Odalović (2002), Radmila Pajović (2006), Tatjana Popović (2008) i Danijela Raičević (2011), a magistrirala su četiri saradnika: Aleksandar Odalović (1998), Radmila Pajović (2001), Tatjana Popović (2003), Danijela Raičević (2007). Danas je u Centru angažovano 5 doktora nauka, dva iz voćarstva, dva iz vinarstva i jedan iz vinogradarstva. Pored istraživača, u Centru rade i dva tehnička saradnika, Radoica Škatarić i inž. Periša Vukčević.

Zaposleni u Centru za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo

Centar za stočarstvo

Razvoj Centra za stočarstvo

Osnova za organizovani naučnoistraživački rad i unapređivanje stočarstva u Crnoj Gori zvanično je stvorena formiranjem Zavoda za stočarstvo u Nikšiću 1946. godine, koji je bio zamišljen da bude centralna ustanova za proučavanje i unapređivanje crnogorskog stočarstva. Osnivanju ovog zavoda prethodili su brojni raniji poduhvati preduzimani radi unapređivanja stočarstva i to putem angažovanja uglednih stručnjaka izvan Crne Gore i osnivanje stručnih ustanova (Zavoda za mljekarsku industriju, 1880. godine, i Stočarskog zavoda sa poljoprivrednom stanicom u Nikšiću, 1906. godine), o čemu je bilo riječi u prvom poglavlju Monografije.

Prvi direktor Zavoda za stočarstvo bio je inž. Josif Džuverović, zapaženi stručnjak za stočarstvo, potom inž. Marko Mićunović, a 1948. godine za direktora Zavoda dolazi dr Rudo Vukina sa Poljoprivrednog fakulteta u Zagrebu, gdje je bio asistent čuvenom profesoru Albertu Ogrizeku. Iako je u Zavodu za stočarstvo boravio relativno kratko, do kraja 1949. godine, tokom boravka pisao je radove i radio na primjeni masovne selekcije i klasifikacije ovaca, organizaciji rada na poljoprivrednim dobrima, organizovao stočarske obuke i dr.

Zavod je 1950. godine reorganizovan u Ogleđnu stanicu za stočarstvo, koja je 1951. preseljena u Ivangrad (Berane), a za njenog direktora postavljen je inženjer Petar Lalatović. Od Ogleđne stanice u Ivangradu i Poljoprivrednog dobra „Polimlje“, 1953. godine formiran je Zavod za stočarstvo, čiji je prvi

direktor bio Vladimir Vujnović, a pored njega u Zavodu su radili i inženjeri Mihailo Ljumović, Miro Komatina i Milan Mašović i više poljoprivrednih tehničara. Iako je naučnoistraživački rad bio poreden proizvodnim i razvojnim zadacima Zavoda, postojalo je odjeljenje za naučnoistraživački rad sa jednim, a nekad i dva istraživača i tri laboratorijska asistenta. Jedan od glavnih zadataka Zavoda bio je organizovanje službe za selekciju stoke, proizvodnja priplodnog podmlatka u govedarstvu i nekim naučnim zadacima iz oblasti ukrštanja u ovčarstvu, tipološkim proučavanjima goveda Polimlja, kao i na ogledima sa đubrenjem planinskih livada.

Zavod je 1959. godine transformisan i organizovan kao Odjeljenje za stočarstvo u novokonstituisanom Poljoprivrednom institutu u Titogradu, gdje je nakon godinu i po u potpunosti i preseljen. Time započinje intenzivniji naučnoistraživački rad u stočarstvu. Rukovodilac Odjeljenja do 1963. bio je Milan Šanović, a potom dr Mihailo Ljumović, sve do sredine 1988. godine.

U Zavodu su od 1962. godine radili poljoprivredni tehničari Bojana Terzić i Uroš Boljević, a od 1964. do 1979. godine inž. Danica Vukčević. Godine 1970. u Zavodu je počeo raditi inženjer Nikola Adžić, a ubrzo potom i inženjeri: Čedomir Bojović, Milivoje Vasić, Božo Dedeić, pogonski inženjeri Slobodan Perović i Milan Sudar i tehničar Miladin Tomović.

Nakon dr Ljumovića, šef Zavoda za stočarstvo, od 1988. pa sve do odlaska u penziju 2003. godine, bio je dr Nikola Adžić.

Krajem osamdesetih godina prošlog vijeka nastupa novo kadrovsko jačanje u Zavodu za stočarstvo. Tako je 1988. godine, kao istraživač saradnik, počeo raditi Milan Marković, potom Božidarka (Popović) Marković i Slavko Mirecki 1992, a Miljan Veljić 1993. godine. U periodu od 1990. do 1997. godine u Zavodu je radio Dejan Milatović, magistar biohemijских nauka, koji svoju naučnu i akademsku karijeru nastavlja u Sjedinjenim Američkim Državama.

Promjenom imena Poljoprivrednog u Biotehnički institut 1996. godine, Zavod je preimenovan u Centar za stočarstvo, a osnivanjem studija iz oblasti poljoprivrede 2005. godine, Centar za stočarstvo postaje nosilac realizacije studijskog programa Stočarstvo, koji se od 2017. godine organizuje pod nazivom Animalna proizvodnja.

U Centru je, kao mladi istraživač i saradnik u nastavi, od 2003. do 2012. godine, radila mr Mirjana Damjanović, saradnik u nastavi, koja je u tom periodu magistrirala u oblasti ishrane domaćih životinja. Već iz prve generacije svršenih studenata stočarstva, kao saradnik u nastavi, od 2010. godine angažovana je Dušica Radonjić, a od 2015. godine Milena Đokić. U Centru je u dva navrata (2002–2005. i 2010–2013) radila Aleksandra Martinović-Stjepanović, a tokom posljednje dvije studijske godine, kao saradnik u nastavi, angažovan je Aleksandar Martinović.

U posljednjih 15 godina u Centru za stočarstvo su, za potrebe istraživanja i obuku studenata, opremljene i u funkciju stavljene dvije laboratorije: Laboratorija za hranu i hraniva i Laboratorija za molekularno-genetička istraživanja u stočarstvu. Opremanje ovih laboratorija obezbijeđeno je isključivo iz međunarodnih projekata.

Naučnoistraživački i stručni doprinos

Naučnoistraživački i stručni rad u stočarstvu počeo je da se razvija i prije osnivanja Zavoda za stočarstvo 1946. godine. Sve do formiranja Odjeljenja, a potom Zavoda za stočarstvo, i objedinjavanja u jedinstvenu ustanovu – Poljoprivredni institut (1960), istraživanja su se uglavnom odnosila na proučavanje morfoloških, a u manjoj mjeri i proizvodnih osobina autohtonih rasa i sojeva goveda i ovaca. Pedesetih godina prošlog vijeka naročito se isticao rad inž. Petra Lalatovića, koji je posebnu pažnju posvetio proučavanju domaće populacije ovaca i goveda. On prvi objavljuje naučne radove o zetskoj žuji, vasjevičkoj rudi, pivskoj ovci, kao i o domaćoj buši sa područja ivangradske opštine.

Snažan doprinos i trajni pečat razvoju naučnoistraživačkog rada i misli u stočarstvu Crne Gore, a i šire, dao je dr Mihailo Ljumović (1927–1998) koji

Proučavanja i rad na unapređivanju ovčarstva 70-ih godina XX vijeka

je bio prvi doktor nauka u oblasti stočarstva u Crnoj Gori. Naučnim radom se počeo baviti veoma rano; već 1951. godine, kao student četvrte godine, dobija nagradu Rektorata Univerziteta u Sarajevu za samostalni istraživački rad iz stočarstva. Doktorirao je na Poljoprivrednom fakultetu u Sarajevu, 1964. godine. Cio svoj radni vijek posvetio je naučnoistraživačkom i stručnom radu u oblasti oplemenjivanja, selekcije i genetičkog unapređivanja populacija goveda i ovaca, ali i drugih vrsta stoke, kao i svim drugim temama aktuelnim u stočarstvu tog vremena. Posebno su interesantna njegova ispitivanja nasljedno uslovljenih i ambijentalnih varijacija, koja su uključivala i kranioška proučavanja različitih populacija i rasa goveda.

Kadrovskim jačanjem 70-ih godina, intenzivira se istraživački rad, pa se, pored proučavanja u oblasti morfoloških i proizvodnih osobina goveda, ovaca i koza, radilo i na proučavanju tovnih i klaničnih osobina junadi i jagnjadi, na meliorativnom i industrijskom ukrštanju u govedarstvu i ovčarstvu, na ispitivanju finoće i randmana vune, kao i na eksperimentima iz fiziologije ishrane domaćih životinja i siliranja travno-djetelinskih smješa.

Značajan doprinos razvoju naučnoistraživačkog i stručnog rada u Centru za stočarstvo, u periodu od 1970. do 2003. godine, dao je dr Nikola Adžić. On je

naročitu pažnju posvetio proučavanju osobina mliječnosti, prinosa i kvaliteta mlijeka različitih populacija ovaca, što je bila tema magistarske teze, a potom i doktorske disertacije, koju je odbranio 1982. godine na Poljoprivrednom fakultetu u Sarajevu. U kasnijem radu posvetio se dugogodišnjem proučavanju autohtonih mlječnih proizvoda sa područja Crne Gore, iz čega su proistekle vrijedne publikacije, kao što su „Autohtoni mlječni proizvodi“ (1995) i „Crnogorski skorup“ (2001). Kao naučni savjetnik u penziji, učestvovao je u realizaciji nastave na studijskom programu Stočarstvo, u periodu od 2008. do 2016. godine, i u to vrijeme objavio je monografiju „Konj“ i udžbenik „Konjarstvo“.

U periodu od 1986. do 1992. godine Centar za stočarstvo realizuje prvi veliki međunarodni naučni projekat „The biotechnical methods for improvement of sheep production“, koji je podrazumijevao dugogodišnja proučavanja efekta različitih šema ukrštanja autohtonih i uvezenih – visokoproduktivnih rasa ovaca na prinos mesa i klanične osobine jagnjadi u različitim uzrastima i pri različitim režimima ishrane, zatim prinos i parametre kvaliteta vune, osobine mliječnosti i dr.

Drugu polovinu devedesetih i početak XXI vijeka obilježila su istraživanja od značaja za naučno usavršavanje mladih istraživača, što je ujed-

Autohtoni mlječni proizvodi (durmitorski skorup i njeguški sir)

no predstavljalo i otvaranje novih istraživačkih oblasti. Tako je primjena mješovitih modela (modela oca i BLUP animal modela) za ocjenu oplemenjivačke vrijednosti priplodnih goveda, ali i drugih vrsta, bila u fokusu naučnog usavršavanja Milana Markovića, dok je proučavanje biohemijskih parametara mlijeka, u prvom redu sadržaja holesterola u mlječnim proizvodima i mogućnosti snižavanja njegovog sadržaja u tradicionalnim proizvodima (njeguškom siru i skorupu), kao i drugi aspekti proizvodnje mlječnih proizvoda, bilo je oblast istraživanja i naučnog usavršavanja Slavka Mireckog.

Intenziviraju se istraživanja u kozarstvu (nakon perioda zabrane držanja koza), pa je proučavanje autohtonih populacija koza, morfološke, reproduktivne i osobine mliječnosti, kao i istraživanja genetičkog polimorfizma proteina kozjeg mlijeka primjenom savremenih molekularno-genetičkih tehnika bilo predmet dugogodišnjih istraživanja Božidarke Marković. Značajan pomak napravljen je u istraživanjima u svinjarstvu i živinarstvu, gdje su proučavanje parametara nasljeđivanja pri ra-

zličitim šemama ukrštanja svinja, kao i primjena različitih tehnologija odgoja u proizvodnji živinskog (brojlerskog) mesa bili predmet istraživačkog rada Miljana Veljića.

Iako je od osnivanja Studija prioritet nastava, saradnici Centra za stočarstvo realizuju i brojne naučnoistraživačke projekti i stručne programe. Uspostavljanje intenzivne međunarodne saradnje rezultiralo je u posljednjih 15 godina učešćem u velikom broju međunarodnih projekata i radom sa brojnim istraživačkim timovima. Brojna istraživanja u posljednje dvije decenije usmjerena su na proučavanje i očuvanje genetičkih resursa u stočarstvu, uključujući genetičku karakterizaciju autohtonih rasa i populacija stoke. Iz ovoga je proistekla monografija „Genetički resursi u stočarstvu Crne Gore“, u kojoj su prikazani rezultati skoro svih naučnih istraživanja od sredine prošlog vijeka pa do danas i koja predstavlja do sada najsveobuhvatniju publikaciju o stočarstvu Crne Gore. Nastavljena su istraživanja u oblasti mljekarstva, posebno primijenjena istraživanja koja se odnose na kreiranje novih proizvoda. U svrhu za-

Studenti na vježbama iz predmeta Konjarstvo

štite porijekla tradicionalnih proizvoda, sprovedena su kompletna istraživanja za pljevaljski, lisnati (kolašinski) sir i durmitorski skorup, koji su već dobili oznaku zaštite porijekla, a u proceduri dobijanja zaštite su kučki sir i sir prljo.

Uključivanjem mladih istraživača i opremanjem laboratorija, širio se obuhvat naučnoistraživačkog rada. Tako je sa dolaskom Dušice Radonjić otvoreno novo istraživačko područje u oblasti ishrane domaćih životinja, gdje je naglasak stavljen na proučavanje prirodnih livada i pašnjaka kao, za Crnu Goru, veoma važne krmne baze. Proučavani su botanički sastav i biohemijske karakteristike, zatim struktura i sadržaj masnih kiselina u mlijeku i mlječnim proizvodima, kao i uspostavljanje optimalnih modela korišćenja raspoloživih prirodnih resursa.

Genomska proučavanja pojedinih autohtonih rasa stoke primjenom SNP Bid čipova visoke gustine, na kojima radi mr Milena Đokić, danas su najsavremenije naučne tehnologije u molekularnoj i populacionoj genetici u stočarstvu.

Pored naučnoistraživačkog rada, Centar za stočarstvo je uspješno obavljao i stručne poslove. Nakon izrade Programa razvoja stočarstva 1997. godine, u

Rad na genetičkom proučavanju u stočarstvu

Centru za stočarstvo je 2000. godine osnovana Služba za selekciju stoke, čiji je rukovodilac bio dr Milan Marković. Služba je sprovodila kontrolu produktiv-

Savremena farma mliječnih goveda; studenti na vježbama iz predmeta Govedarstvo

nosti goveda, kao i brojne druge razvojne programe i mjere u stočarstvu. Od decembra 2017. godine Služba je transformisana i funkcionise kao dio Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

U okviru Centra za stočarstvo, 2001. godine osnovana je nacionalna Laboratorija za mljekarstvo, a njen rukovodilac, sve do kraja 2017. godine, bio je dr Slavko Mirecki. Laboratorija je zadužena za kontrolu kvaliteta sirovog mlijeka i mlječnih proizvoda za potrebe svih proizvođača i prerađivača mlijeka u Crnoj Gori. Od 2008. godine Centar za stočarstvo je odgovoran za implementaciju Programa očuvanja genetičkih resursa u stočarstvu (National Focal Point).

Iz Centra za stočarstvo do sada je doktoriralo 7 istraživača: Mihailo Ljumović 1964, Nikola Adžić 1982, Milan Marković 1999, Slavko Mirecki 2000, Božidarka Marković 2004, Miljan Veljić 2016. i Dušica Radonjić 2019. godine.

Sada su u Centru zaposleni: prof. dr Milan Marković, prof. dr Slavko Mirecki, prof. dr Božidarka Marković, dr Miljan Veljić, dr Dušica Radonjić, mr Milena Đokić i Aleksandar Martinović, spec. stoč.

Zaposleni u Centru za stočarstvo

Centar za veterinarstvo

Razvoj veterinarske struke u Crnoj Gori

Stručni rad na zaštiti zdravlja životinja u Crnoj Gori počinje 1879. godine, osnivanjem Saniteta u Ministarstvu unutrašnjih djela Knjaževine Crne Gore, a prvi zakonski akt u oblasti zdravstvene zaštite životinja, pod naslovom „Propis protiv stočnih zaraznih bolesti“, Sanitet je donio 1891. godine. Prvi školovani veterinari u Crnoj Gori, koji su počeli sa radom 1886. godine, bili su dr Antun Kobliška i Jozef Lanku, porijeklom iz Dubrovnika. Dr Kobliška je objavio nekoliko značajnih radova vezanih za ishranu životinja, mlijeko i mjere borbe protiv tuberkuloze goveda. Od 1890. do 1929. godine u Nikšiću je radio dr Đorđije Stefaneli, koji je bio porijeklom iz Rumunije. On se naročito bavio ispitivanjima metiljavosti domaćih životinja. Prvi školovani veterinar sa područja Crne Gore bio je Stanko Radović, koji je nakon završetka Više veterinarske škole u Harkovu, 1908. godine, počeo sa radom u Moračko-rovačkoj oblasti, 1911. godine. Kasnije je radio i u Podgorici i Cetinju kao savjetnik, inspektor i šef Veterinarskog odjeljenja Zetske banovine. U periodu između dva rata, sa područja Crne Gore jedino je dr Tomaš Tomašević imao završen Veterinarski fakultet. Ostali veterinari, koji su u tom periodu radili u Crnoj Gori, bili su sa strane. Tek 1954. i 1955. godine u Crnu Goru dolaze veterinari koji su završili Veterinarski fakultet u Zagrebu i Beogradu, a koji su bili porijeklom iz Crne Gore. Tada počinje intenzivniji razvoj veterinarske struke u Crnoj Gori.

Istorijat Centra za veterinarstvo

Razvoj Centra za veterinarstvo počinje 1950. godine, kada je u Titogradu osnovana prva Veterinarsko-dijagnostička stanica, koja je imala veoma važnu ulogu u razvoju veterinarske struke u Crnoj Gori. Stanica je obavljala obdukciju životinja, različite laboratorijske analize, kao i imunoprofilaktičke mjere.

Razvoju Veterinarsko-dijagnostičke stanice doprinijelo je njeno spajanje sa Centrom za vještačko osjemenjavanje, koji je osnovan 1956. godine. Spajanjem te dvije institucije nastaje Veterinarski zavod, u kojem se stvaraju bolji uslovi za naučnoistraživački rad, bolju saradnju i usavršavanje u struci. Tada počinje i objavljivanje radova o pojedinim zaraznim i parazitskim bolestima.

Kroz naučne projekte, magistarske i doktorske teze, Zavod se bavio veoma značajnim temama, kao što su: ehinokokoza, mastitis, leptospiroza, adenovirusi domaće živine, trihinelozna, metiljavost, ketoza i sterilitet krava, deficit selena kod goveda u planinskim krajevima Crne Gore, patologija ptica ekosistema Skadarskog jezera i njihov uticaj na epizootologiju domaće živine, uticaj stres sindroma u svinja na proizvodno-zdravstvene rezultate i kvalitet mesa, indukcija i sinhronizacija estrusa u ovaca, imunološki aspekti neplodnosti krava, enzootski pobačaj ovaca u sjevernom dijelu Crne Gore i dr. Istraživanja Zavoda su bila fokusirana na zdravstvenu i uzgojnu problematiku crnogorskog stočarstva i higijensku

ispravnost namirnica animalnog porijekla, posebno autohtonih proizvoda.

U Zavodu je 1997. godine radilo pet veterinara (dva doktora nauka, jedan magistar i dva magistranda) i jedan biolog, specijalista mikrobiologije. Ovaj broj je bio nedovoljan da odgovori svim tadašnjim izazovima i zato se radilo na otvaranju prostora za nove stručnjake koji bi bili usmjereni na oblast steriliteta i reprodukcije domaćih životinja i parazitologije.

Veterinarski zavod se 1997. godine transformiše u Centar za veterinarstvo i slatkovodno ribarstvo. U periodu od 1997. do 2004. godine Centar je bio ojačan sa još dva magistra i jednim doktorom veterinarskih nauka. Oni su se bavili parazitologijom, zaraznim bolestima, mastitisom i higijenom namirnica animalnog porijekla. Poseban doprinos razvoju Centra dali su dr Darko Mandić, dr Kezun Perović i dr Danilo Kažić. Dr Darko Mandić se bavio mnogim problemima veterinarske struke, a najviše problemi-

ma reprodukcije i zaraznim i parazitskim bolestima domaćih životinja. Dr Kezun Perović se bavio proučavanjem razvoja veterinarske struke u Crnoj Gori, uticajem stresa na zdravlje i proizvodne sposobnosti životinja, kao i zaraznim bolestima domaćih životinja. Dr Danilo Kažić se najviše bavio proučavanjem parazita i parazitskih bolesti riba Skadarskog jezera, parazitima i parazitskim bolestima domaćih životinja, kaveznim uzgojem ribe, higijenom namirnica animalnog porijekla i dr.

Odlukom Vlade Crne Gore iz 2004. godine, Centar za veterinarstvo je gotovo potpuno kadrovski i sasvim tehnički preuzet od strane novoformirane Specijalističke veterinarske laboratorije, koja funkcioniše izvan Biotehničkog fakulteta, u nadležnosti Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Time je usporen razvoj Centra, a samim tim i veterinarske nauke u Crnoj Gori.

Opis djelatnosti

Sredstvima iz nacionalnog projekta *Izolacija i karakterizacija autohtonih bakterija mliječne kiseline u cilju proizvodnje specifičnih sireva u Crnoj Gori (2009–2012. g.)* i angažovanjem jedinog saradnika Centra dr Mirjane Bojanić-Rašović, 2012. godine obnovljena je Laboratorija za mikrobiologiju. Aktivnosti kojima se bavi prof. dr Mirjana Bojanić-Rašović, prvenstveno kroz nastavni proces, vezane su za zdravstvenu zaštitu i dobrobit životinja, mikrobiologiju, zoohigijenu i bezbjednost hrane, dok su naučna istraživanja, zbog pomenutih okolnosti, smanjenog obima.

Naučni i stručni doprinos Centra

Veliki broj pomenutih projekata i aktivnosti kojima se Centar bavio od svog osnivanja ukazuje na njegov značaj i neophodnost njegovog postojanja i daljeg jačanja. Kako su fakulteti i instituti baza za razvoj svake nauke, to bi ovaj centar trebalo razvijati u pravcu formiranja Veterinarskog fakulteta i instituta. Stvaranjem ovih institucija bi se stvorila mnogo bolja povezanost i efikasnost rada veterinarske struke i nauke u Crnoj Gori, koja se bavi veoma kompleksnom i značajnom problematikom za svako, pa i naše društvo.

Centar za kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje – Bijelo Polje

Istorijat razvoja Centra

Krajem 1952. godine Vlada NR Crne Gore osniva Stanicu za voćarstvo u Bijelom Polju, čime počinje organizovani naučnoistraživački i stručni rad na unapređivanju voćarstva u Gornjem Polimlju i šire. Tome je prethodilo osnivanje Niže poljoprivredne škole u Bijelom Polju, 1946. godine, koja je u svom sastavu imala voćni rasadnik. Ova škola tokom 1948/49. godine prerasta u Srednju poljo-

privrednu školu, a 1951. se umjesto nje formira Centralni rasadnik kontinentalnih voćaka.

Osnivanjem Stanice za voćarstvo prestali su da postoje Centralni rasadnik i Srednja poljoprivredna škola, a njihova imovina pripala je Stanici za voćarstvo. Za prvog upravnika postavljen je diplomirani inženjer Radosav Jovančević.

Stanica je 1974, u okviru Poljoprivrednog instituta Titograd, dobila naziv Zavod za voćarstvo Bijelo

Laboratorija Stanice za voćarstvo u Bijelom Polju

Polje, a 1997. godine, kada je Poljoprivredni institut promijenio ime u Biotehnički institut, postala je Centar za kontinentalno voćarstvo, ljekovito i aromatično bilje.

Stanica za voćarstvo u Bijelom Polju osnovana je sa ciljem da se:

- proučava domaći sortiment voćaka ispitivanjem biološko-fizioloških osobina sorti, kvalitet plodova za stonu potrošnju i preradu, otpornost na prouzročivače bolesti i štetočine i dr.;
- proučava introdukovani sortiment radi mijenjanja i poboljšanja sortimenta u okviru pojedinih voćnih vrsta u Crnoj Gori;
- stvaraju nove sorte koristeći kolekcije voćaka;
- proizvodi sadni materijal za područje Crne Gore;
- primijene rezultati istraživanja u praksi, pruži stručna pomoć voćarima pri izradi studija, projekata, podizanju i održavanju zasada i sl.

Formiranjem Odsjeka za pomologiju i oplemenjivanje voćaka, sa Pododsjekom za rasadničku proizvodnju, znatno je proširena djelatnost Stanice za voćarstvo.

Opis djelatnosti

Najvažniji segmenti naučnoistraživačkog rada u Centru su proučavanje bioloških, morfoloških, fizioloških i tehnoloških osobina introdukovanih i autohtonih sorti kontinentalnih voćaka, kao i prirodnih populacija samoniklih voćaka. Naročito je intenzivan rad na domestikaciji džanarike, drijena, šipurka, borovnice, oskоруše i drugih divljih vrsta voćaka koje su znatno zastupljene na ovom području. Akcenat u istraživanjima je i na značaju pčela kao oparašivača gajenih i samoniklih biljnih vrsta. Naučnoistraživački rad obuhvata i inventarizaciju i determinaciju najznačajnijih ljekovitih biljaka i ispitivanje mogućnosti plantažnog uzgajanja ugroženih vrsta (npr. lincure).

Selekcionisani genotipovi drijena, kosten 3 i oraha BP9

Nastavna djelatnost se odvija preko osnovnih i master primijenjenih studija koje su počele školske 2006/07. godine.

Naučni i stručni doprinos Centra

Prva naučna istraživanja u oblasti kontinentalnog voćarstva u Crnoj Gori uglavnom počinju 1953. godine, i bila su usmjerena na domaće (autohtone) sorte različitih voćnih vrsta, jer do tada nije bilo planske introdukcije kvalitetnih sorti kontinentalnih voćaka. Formiranjem Stanice za voćarstvo stvorena je kolekcija od 150 sorti jabuke, 49 sorti kruške, 34 sorte šljive, 9 sorti breskve, 23 sorte trešnje, 15 sorti višnje, 4 sorte kajsije, 19 sorti jagode, 16 sorti crne ribizle, 3 sorte crvene ribizle, 7 sorti maline i 3 sorte kupine. U daljem periodu još je kolekcionisano 10 sorti jabuke, 3 sorte kruške, 10 sorti lijeske, 15 genotipova oraha, 14 sorti

crne ribizle, 12 sorti crvene ribizle, 3 sorte maline i 10 sorti visokožbunaste borovnice.

Kasnije su istraživanja usmjerena ne samo na autohtoni nego i na introdukovani sortiment, na izučavanje prirodnih uslova za određene voćne vrste, izučavanje samoniklog voća, agrotehničke mjere u oblasti voćarstva, proizvodnju sadnog materijala, izučavanje ljekovitih i medonosnih biljaka, razvoj pčelarstva i sl.

U Centru je hibridizacijom stvorena sorta jabuke rani delišes, priznata od strane Savezne komisije 1984. godine.

Centar je od formiranja do 1990. godine, uporedo sa naučnim istraživanjima, proizvodio sadni materijal onih vrsta i sorti kontinentalnih voćaka koje su kroz dugogodišnje provjere odabrane kao pogodne za kontinentalni dio Crne Gore.

Na osnovu sprovedenih istraživanja, u proizvodnju se uvode najbolje svjetske sorte kontinentalnih voćaka, prilagođene datim agroekološkim uslovima. Time je promijenjena struktura i sortiment voćaka u Polimlju i Potarju.

U Centru se proizvodilo elitno sjeme od tipova šumske jabuke, divlje kruške, divlje trešnje i džanarike u količini od preko 500 kg godišnje i prodavalo u svim republikama bivše Jugoslavije. Centar je imao saradnju sa srodnim ustanovama u Jugoslaviji, kao i sa katedrama za voćarstvo poljoprivrednih fakulteta. Naučne ustanove Francuske, Engleske i Danske posebno su bile zainteresovane za naše domaće sorte trešnje i kruške, kao i za sjeme od selekcionisanih tipova divlje kruške.

Proučavanje autohtonog genetičkog materijala kontinentalnog voćarstva intenzivirano je 1989. radom na projektu „Formiranje genofonda za po-

Rezidba voćaka, studenti na praktičnim vježbama

trebe Banke biljnih gena Jugoslavije“. Urađena je inventarizacija i *in situ* kolekcionisanje na različitim lokalitetima: 9 aksešena jabuke, 8 aksešena kruške, 7 aksešena šljive, 4 aksešena trešnje, 5 aksešena džanarrike i 2 aksešena oraha.

Zbog neriješenog pitanja vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem, kolekcioni i ogledni objekti Centra – Babića brijeg i Rasovo su od 1991. godine van funkcije. Kolekcije kontinentalnih voćnih vrsta su uništene, kao i veoma vrijedne kolekcije jagodastog voća, čime je značajno narušena osnova naučnih istraživanja u kontinentalnom voćarstvu.

Saradnici Centra su, zahvaljujući regionalnim projektima „Characterization of apple local varieties (*Mallus domestica*) from South East European region“ i „Collection and field evaluation of local Plum (*Prunus domestica*) genetic resources from South East European network“, u periodu 2008–2011, izvršili *in situ* inventarizaciju autohtonih sorti jabuke (79 genotipova) i šljive (44 genotipa) na teritoriji

Crne Gore. U 2010. godini, u Bijelom Polju (na privatnom imanju) je formirana poljska kolekcija (*ex situ*) 60 genotipova jabuke i 15 genotipova šljive.

Kada je u pitanju ljekovito bilje, planinsko područje Crne Gore obiluje prostranstvima pogodnim za njegov uzgoj. Međutim, povećana potražnja za ljekovitim i aromatičnim biljem istovremeno ugrožava biodiverzitet, jer je sve više prisutna nelegalna eksploatacija ljekovitog bilja, a posebno rijetkih i ugroženih vrsta. Upravo je to bio jedan od glavnih razloga da saradnici Centra, kao jednu od mjera zaštite biodiverziteta, počnu promovisati plantažni uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja.

Saradnici Centra koji su u periodu do 2021. godine stekli akademski stepen doktora nauka su: Radosav Jovančević (1968), Ljubo Krgović (1981), Miodrag Jovančević (2000), Gordana Šebek (2002), Đina Božović (2003), Vučeta Jaćimović (2006) i Jasmína Balijagić (2013), a stepen magistra nauka – Miodrag Jovančević i Gordana Šebek (1995),

Plantažno gajenje ljekovitih biljaka

Đina Božović (1997), Vučeta Jaćimović (1999) i Jasmina Balijagić (2009).

U dosadašnjem periodu, rukovodioci Centra za kontinentalno voćarstvo, ljekovito i aromatično bilje bili su: Radosav Jovančević, Ljubo Krgović, Gordana Šebek i Miodrag Jovančević, a rukovodioci studij-

skog programa Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje (ranije Kontinentalno voćarstvo) Miodrag Jovančević, Vučeta Jaćimović i Đina Božović.

Zaposleni u Centru za kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje

Centar za agroekonomiku i ruralni razvoj

Istorijat razvoja Centra

Centar je osnovan 1974. godine, pod nazivom Zavod za agroekonomska proučavanja, kao naučnoistraživačka jedinica Poljoprivrednog instituta. Kompleksna problematika crnogorskog agrara i kadrovski kapaciteti, od osnivanja Centra do danas, definisali su i pravce istraživanja ka ekonomici porodičnih poljoprivrednih gazdinstava sa zastupljenom stočarskom i biljnom proizvodnjom, tržištu i marketingu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, socioekonomskim karakteristikama porodičnih gazdinstava, agrarnoj politici i dr.

Opis djelatnosti

Pored osnovne nastavne djelatnosti (osnovne, master i doktorske studije), u Centru za agroekonomiku i ruralni razvoj posebna pažnja usmjerena je na naučnoistraživački rad (osnovna, primijenjena i razvojna istraživanja), sa naglaskom na agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj, kao i stručnu djelatnost – izradu i ocjenu investicionih programa i biznis planova, reviziju, evaluaciju investicija, poslove planiranja i projektovanja, izradu zakona i podzakonskih akata, programa i strategija, članstva u brojnim radnim grupama za pregovore Crne Gore sa EU i sl. U planu je formiranje Laboratorije za agroekonomske analize, u kojoj će se realizovati ekonomska i matematičko-statistička istraživanja iz oblasti agroekonomije i ruralnog razvoja, uključujući stručne i naučne ekspertize, u saradnji sa kolegama sa drugih jedinica Univerziteta Crne Gore.

Naučni i stručni doprinos Centra

Od osnivanja do danas, u Centru su realizovane brojne projektne aktivnosti i ostvarena saradnja sa naučnoistraživačkim institucijama iz regiona i šire (Kanada, Italija, Rusija, Hrvatska, Srbija itd.).

Zaposleni u Centru su kao rukovodioci i članovi istraživačkih timova učestvovali u realizaciji brojnih projekata i naučnih i stručnih radova i ostvarili članstva u mnogim naučnim i strukovnim asocijacijama, između ostalih u Društvu agrarnih ekonomista Jugoslavije, Društvu agrarnih ekonomista Balkana (DAEB), Svjetskoj asocijaciji za dodjelu ISIN brojeva (ANNA), članstva u radnim tijelima PKCG, pojedinih pregovaračkim grupama Vlade Crne Gore u postupku pregovora za članstvo u EU i dr.

Kao odgovor na brojne izazove – integracione procese i implementaciju politike EU kroz mjere agrobudžeta, potrebu za stručnjacima, koji ne samo što će se baviti tehnološkim unapređivanjem već i ekonomskom isplativošću pojedinih linija proizvodnje u poljoprivredi, korišćenjem podrške kroz razne fondove EU, izradom projekata i biznis planova, po prvi put je u Crnoj Gori 2017. godine akreditovan interdisciplinarni master studijski program Agrobiznis i ruralni razvoj. Prva generacija studenata upisana je u studijskoj 2020/2021. godini. Takođe, u okviru doktorskih studija Biotehnika studenti imaju mogućnost da nastave dalje usavršavanje iz oblasti agroekonomije. U proteklom periodu, zaposleni u Centru su realizovali više bilateralnih projekata, a u toku je projekat ERASMUS + KA107, koji se uspješ-

no realizuje. Projekti su omogućili da se razvije kvalitetna međunarodna saradnja, posebno sa partnerima iz Hrvatske. Sprovedene aktivnosti značajno doprinose internacionalizaciji i međunarodnoj prepoznatljivosti Centra i Fakulteta.

Od osnivanja do danas, u Centru (Zavodu) su radili:

Prof. dr Žarko Kalezić (1931–2015), redovni profesor i osnivač i dugogodišnji rukovodilac Zavoda za agroekonomska proučavanja, direktor Poljoprivrednog instituta u periodu 1974–1991. godine i zamjenik saveznog ministra za poljoprivredu SR Jugoslavije u periodu 1991–1994. godine. U periodu dok je bio direktor Poljoprivrednog instituta, profesor Kalezić je realizovao niz projekata, među kojima se posebno izdvaja izgradnja poslovne zgrade u Podgorici, u kojoj je smješten današnji Bi-

otehnički fakultet. Može se reći da je prof. dr Žarko Kalezić jedan od glavnih vizionara i stvaralaca prostornih i kadrovskih uslova za razvoj Biotehničkog fakulteta u Podgorici; Dr Bogdan Bulatović (1950–2018), naučni savjetnik i dugogodišnji rukovodilac Zavoda za agroekonomska proučavanja i član upravljačkih struktura Fakulteta (Instituta); Rada Minić (penzioner), dipl. ekonomista, radila je u Centru do prelaska na poslove šefa računovodstva Fakulteta; Prof. dr Miomir Jovanović, redovni profesor. U dva mandata bio je prodekan za finansije (2007–2013), član Senata Univerziteta Crne Gore i dekan Biotehničkog fakulteta (2013–2019); Prof. dr Aleksandra Despotović, redovni profesor. Obavljala je poslove prodekana za nastavu u periodu 2010–2013. i 2013–2019. godine; dr Miljan Joksimović, saradnik u nastavi.

Zaposleni u Centru za agroekonomiku i ruralni razvoj

Centar za šumarstvo

Istorijat šumarske nauke u Crnoj Gori do osnivanja Centra

Početak naučnoistraživačkog rada u šumarstvu Crne Gore vezuje se za djelatnost prvih doktora nauka iz ove oblasti nakon II svjetskog rata. Dr Dušan Vučković je svoj radni angažman počeo na Odsjeku za šumarstvo Zetske banovine još 1934. godine. Prelaskom u Istorijski institut 1960. godine, izučavao je istorijat šumske privrede u Crnoj Gori. U tom periodu objavio je tri knjige u izdanju Istorijskog instituta: „Šumarstvo i lovstvo u Crnoj Gori u drugoj polovini XIX i prvoj polovini XX vijeka“, 1962. godine, „Kapitalističko iskorištavanje šuma“, 1966. godine, i „Drvena industrija u Crnoj Gori 1873–1941“, 1969. godine. Doktorirao je na Šumarskom fakultetu u Beogradu, 1964. godine. Više godina je bio član redakcijskog odbora časopisa „Poljoprivreda i šumarstvo“, a bio je i član savjeta časopisa „Šumarski list“ iz Zagreba.

Dr Mihailo Vučković je svoj radni angažman započeo 1957. godine u Sekretarijatu za poljoprivredu i šumarstvo Izvršnog vijeća NR Crne Gore, a potom u Centru za unapređivanje šumarstva i savjetodavnu službu, od 1960. do 1963. godine, na poslovima unapređivanja sjemenarstva, rasadničke proizvodnje i genetike. Nakon toga, bio je postavljen za direktora novoosnovanog Republičkog zavoda za zaštitu prirode, gdje je, osim rukovođenja ovom ustanovom, vodio referate za nacionalne parkove i rezervate prirode. Bio je pokretač i dugogodišnji urednik časopisa „Glasnik Republičkog zavoda za zaštitu prirode SR Crne Gore“. Doktorirao je na Katedri za sveop-

šte svjetsko šumarstvo Šumarskog fakulteta u Brnu (Češka), 1974. godine.

Značajem i ulogom šumske privrede u privrednom razvoju Crne Gore bavio se dr Veljko Martinović. Doktorsku disertaciju, pod istim naslovom, odbranio je na Šumarskom fakultetu u Beogradu, 1974. Osim toga, dr Martinović je objavio brojne naučne i stručne radove iz zaštite šumskog zemljišta od erozije, a bavio se i načinom organizacije naučnog rada iz ove oblasti. Ekonomski fakultet u Titogradu izdaje njegovu monografiju pod nazivom „Šumska privreda u razvoju Crne Gore“. Rad dr Martinovića „Neophodnost formiranja naučno-istraživačke organizacije u oblasti šumarstva Crne Gore“, objavljen u časopisu „Poljoprivreda i šumarstvo“ 1997. godine, predstavljao je jednu od inicijalnih aktivnosti koja je dovela do formiranja Zavoda za šumarstvo u tadašnjem Poljoprivrednom institutu, kao prve naučnoistraživačke organizacije u šumarstvu Crne Gore.

Prije osnivanja Centra za šumarstvo, u oblasti zaštite šuma i šumske fitopatologije u Poljoprivrednom institutu radio je dr Vladimir Vujanović. Od izuzetnog značaja za šumarsku nauku je njegov angažman na uspostavljanju prve mreže bioindikacijskih tačaka u Crnoj Gori. Svoju doktorsku disertaciju, „Proučavanje zdravstvenog stanja četinarskih šuma na području Nacionalnog parka ‘Durmitor’ sa posebnim osvrtom na patogenu mikofloru“, odbranio je 1995. godine na Šumarskom fakultetu u Beogradu.

Naučne radove iz oblasti mikologije objavljivao je i Branislav Perić, osnivač časopisa „Mycologia Mon-

tenegrina“, koji je izlazio i kao publikacija Biotehničkog fakulteta u periodu 2009–2017. godine (od XII do završnog XX broja).

Osnivanje i djelatnost Centra za šumarstvo

Centar za šumarstvo je osnovan 1997. godine kao jedna od jedinica tadašnjeg Biotehničkog instituta, i to je bio prvi naučni centar koji se organizovano bavio naučnoistraživačkim radom iz oblasti šumarstva u Crnoj Gori. Danas su u Centru zaposlena dva doktora nauka i jedan magistar. Oni su realizovali brojne naučnoistraživačke projekte, objavili veliki broj naučnih radova iz šumarstva i obavljali stručne djelatnosti. Saradnici Centra uključeni su u nastavni proces na Biotehničkom fakultetu, kao i u izdavačku djelatnost Fakulteta. Učestvovali su i u izradi brojnih sektorskih studija, strateških i zakonskih dokumenata i time dali doprinos razvoju šumarstva u Crnoj Gori.

Tehnički je opremljena i Laboratorija za šumarstvo, koja ispituje kvalitet šumskog sjemena, na osnovu Zakona o reproduktivnom materijalu šumskog drveća. Pored toga, u ovoj laboratoriji se vrše istraživanja iz oblasti zaštite šuma i ukrasnog bilja, rasadničke proizvodnje šumskog drveća, prirasta, kao i molekularna karakterizacija patogenih i simbiotskih gljiva.

Zaposleni u Centru za šumarstvo

U Centru rade doc. dr Milić Čurović, dr Jelena Lazarević i mr Darko Dubak.

Naučnoistraživačku djelatnost doc. dr Milića Čurovića karakteriše širok spektar tema kojima se bavi: tipološka istraživanja, istraživanja strukturnih karakteristika šumskih ekosistema Biogradske gore i Ljubišnje, definisanje ekoloških jedinica i tipova šuma kao osnov za gazdovanje šumama, ekologija šuma, uticaj klimatskih promjena na šumske ekosisteme, uticaj šuma na procese erozije zemljišta, definisanje i pro-

Žir hrasta Quercus cerris

Micelije gljive na hranljivoj MMN podlozi

Mikorize na korijenu munike

mjene areala šumskih vrsta, produkcija i potencijal za korišćenje biomase, kao i teme iz oblasti organizacije i upravljanja šumama, proučavanja divljači i lovstva.

Dr Jelena Lazarević bavi se temama iz zaštite šuma, mikologije, rasadničke proizvodnje i pejzažne arhitekture. Osnovne oblasti njenih istraživanja su: bolesti šumskog drveća, prvenstveno četinarara, diverzitet gljiva i mikoriza šumskog drveća u planinskim područjima Crne Gore, mikorizne i patogene gljive koje se javljaju sa munikom, zajednice gljiva u zemljištu i zajednice gljiva u asocijaciji sa drugim vrstama šumskog drveća. Primjenom molekularnih metoda istraživanja i izolacijom DNK iz korijena munike detektovala je 147 taksona gljiva, na četinama munike je pronašla više od 500 taksona endofitnih, epifitnih i patogenih gljiva. Bavila se i mogućnostima mikorizacije sadnica četinarara, kao i rasprostranjenjem i ekologijom gljiva truležnica u gradskim sredinama, bolestima urbanog zelenila, podzemnim gljivama, te genetičkom karakterizacijom populacija šumskog drveća u Crnoj Gori.

Naučnoistraživačka i stručna djelatnost mr Darka Dubaka pretežno je vezana za oblast zaštite šuma i fitopatologije, istraživanja bioekoloških karakteristika gljive *Cryphonectria parasitica* (Murr.) Barr. – izazivača bolesti raka kore pitomog kestena, kao i istraživanja nekih fitopatoloških oboljenja četinarskih vrsta. Koordinator je za poslove prikupljanja podataka o vitalnosti i zdravstvenom stanju šuma na bioindikacijskim tačkama u Crnoj Gori, za obradu i unos tih podataka u bazu ICP centra u Hamburgu.

Naučni i stručni doprinos Centra

Istraživačke aktivnosti u oblasti šumarstva u Crnoj Gori došle su do izražaja formiranjem Centra za šumarstvo na Biotehničkom institutu (sada fakultetu). U posljednjih dvadesetak godina objavljeno je više od 130 naučnih radova, od kojih je više od 30 objavljeno u vodećim međunarodnim časopisima koji se nalaze na SCI/SCIE listama, kao i brojne stručne monografije (ili poglavlja), sektorske studije i slično.

Zaposleni u Centru za za šumarstvo

LABORATORIJE I OGLEDNA IMANJA

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

The logo features the number '85' in a bold, black, sans-serif font. A red ribbon-like graphic element is integrated with the number, starting from the top of the '5', looping around its right side, and extending downwards. Below the '85' is the text '1937–2022' in a smaller, black, sans-serif font.

Skoro svi naučnoistraživački centri Biotehničkog fakulteta imaju i pripadajuće laboratorije, a neki centri i više laboratorijskih jedinica. Zahvaljujući intenzivnoj projektnoj aktivnosti u posljednje dvije decenije, laboratorijska oprema je u svim starijim laboratorijama obnovljena i osavremenjena, a nanovo je opremljeno više laboratorija. Laboratorije se koriste za naučnoistraživački rad, za obuku studenata, ali i za pružanje usluga trećim licima kroz razne vrste analiza.

Agrohemijska laboratorija

GODINA OSNIVANJA: Godine 1937. osnovan Hemijsko-pedološki odsjek i Laboratorija u Baru. Od 1954. nadležnost prenesena na Centar za zemljište i melioracije u Podgorici.

OPIS DJELATNOSTI: Širok opseg analitičkih usluga, uključujući fizičko-hemijske analize zemljišta i biljnog materijala.

Analiza zemljišta: mehanički (tekstura) i agregatni (struktura) sastav, gustina i poroznost, određivanje sadržaja vlage, aktivna, izmjenjiva i hidrolitička kiselost, elektrolitička provodljivost, CEC, ukupni i aktivni karbonati, ukupni i organski ugljenik (humus), ukupni azot, ukupni i pristupačni fosfor, kalijum, kalcijum, magnezijum, gvožđe, mangan, cink i bakar.

Analiza biljnog materijala: ukupni sadržaj hranljivih elemenata.

Primjenjuju se standardne metode ISO Međunarodne organizacije za standardizaciju i Asocijacije zvaničnih analitičkih hemičara (AOAC) i metode usvojene od strane Jugoslovenskog društva za proučavanje zemljišta (JDPZ, 1966).

KLJUČNA OPREMA: Atomski apsorpcioni spektrofotometar – AAS (Shimadzu, AA – 6800), CHN analizator (LECO, model 628), UV–Vis (Varian, Cary 100), plameni fotometar (PG Instruments, FP902), uređaj za razaranje/digestiju uzoraka sa 42 mjesta za kivete od 100 ml (Velp) i sa 6 mjesta za kivete od 250 ml (Foss), liofilizator (CHRIST, Alpha 1–2).

AKREDITACIJA: Za obavljanje analiza zemljišta i biljnog materijala, Laboratorija na godišnjem nivou dobija ovlaštenje od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

KONTAKT OSOBE: Doc. dr Mirko Knežević, doc. dr Ana Topalović, Daliborka Lekić spec. sc.; e-mail: mirkok@ucg.ac.me, anato@ucg.ac.me, dadal@ucg.ac.me

Laboratorija za sjeme

GODINA OSNIVANJA: Godine 2004. u Centru za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje.

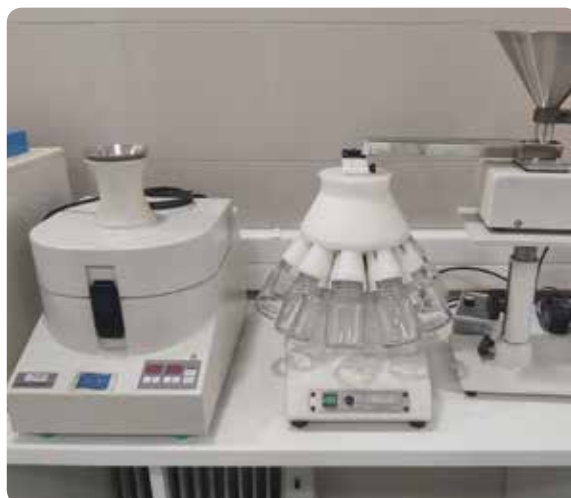
OPIS DJELATNOSTI: Ispitivanje kvaliteta sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja: čistoća sjemena, energija klijanja, klijavost, sadržaj vlage u sjemeni, masa 1000 sjemena i hektolitarska masa.

Koristi se za praktičnu nastavu studenata, u naučno-istraživačke svrhe, a pruža i usluge trećim licima.

KLJUČNA OPREMA: Komora za naklijavanja sjemena, sušnica, kalibrator za strna žita, čistač sjemena, automatski razdjeljivač sjemena, brojač sjemena, laboratorijski mlin.

AKREDITACIJA: Rješenjem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove ovlašćena je nacionalna laboratorija za ispitivanje kvaliteta sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja.

KONTAKT OSOBA: Prof. dr Zoran Jovović, e-mail: zoran.jovovic.btf@gmail.com

Fitosanitarna laboratorija

U okviru Centra za zaštitu bilja funkcioniše Fitosanitarna laboratorija sa pet specijalizovanih laboratorija za: fitopatologiju, entomologiju, virusologiju, fitonematologiju i urbanu zoologiju i za fitofarmaciju.

Laboratorija za entomologiju

GODINA OSNIVANJA: Od osnivanja Centra za zaštitu bilja.

OPIS DJELATNOSTI: Koristi se za naučnoistraživačku, nastavnu i stručnu djelatnost koja se odnosi na štetne insekte i grinje (monitoring, izvještajno-prognozni programi i fitosanitarne mjere, posebni nadzori nad štetočinama, hitne fitosanitarne mjere, edukacija).

KLJUČNA OPREMA: Stereomikroskop (uvećanje do 100X) sa kamerom Zeiss i kompjuter, stereomikroskop Zeiss uvećanja 40X, istraživački mikroskop Axioscop Zeiss, fitotron Weiss Gallenkamp, zamrzivač -32°C , termostat POL EKO.

KONTAKT OSOBE: Prof. dr Snježana Hrnčić, e-mail: snjezanah@ucg.ac.me; prof. dr Sanja Radonjić, e-mail: sanjar@ucg.ac.me

Laboratorija za fitofarmaciju

GODINA OSNIVANJA: Godine 2003. u sklopu Centra za zaštitu bilja.

OPIS DJELATNOSTI: Istraživanja biološke efikasnosti sredstava za zaštitu bilja i rezistentnosti štetnih organizama prema sredstvima za zaštitu bilja, kao i ispitivanja novosintetisanih aktivnih materija i biofungicida.

KLJUČNA OPREMA: Laminarna komora, termost, oprema za ELISA test, ledne prskalice.

KONTAKT OSOBE: Prof. dr Jelena Latinović, e-mail: jelenalat@ucg.ac.me; prof. dr Nedeljko Latinović, e-mail: nlatin@ucg.ac.me

Laboratorija za fitopatologiju

GODINA OSNIVANJA: Od osnivanja Centra za zaštitu bilja.

OPIS DJELATNOSTI: Istraživanja i analize prisustva i odlika gljiva i bakterija kao uzročnika biljnih bolesti za potrebe naučnoistraživačkog rada, obuku studenata i analize uzoraka za treća lica.

KLJUČNA OPREMA: Istraživački mikroskopi, binokular, komora za gajenje biljaka u kontrolisanim uslovima, oprema za PCR testiranje.

KONTAKT OSOBE: Prof. dr Jelena Latinović, e-mail: jelenalat@ucg.ac.me; prof. dr Nedeljko Latinović, e-mail: nlatin@ucg.ac.me

Laboratorija za virusologiju

GODINA OSNIVANJA: Godine 2007. u Centru za zaštitu bilja.

OPIS DJELATNOSTI: Analize biljnog materijala na prisustvo različitih karantinskih i ekonomski značajnih virusa i virusima sličnih organizama u svrhu naučnoistraživačkog rada i pružanja usluga.

Stručno i tehnički osposobljena za obavljanje različitih vrsta analiza:

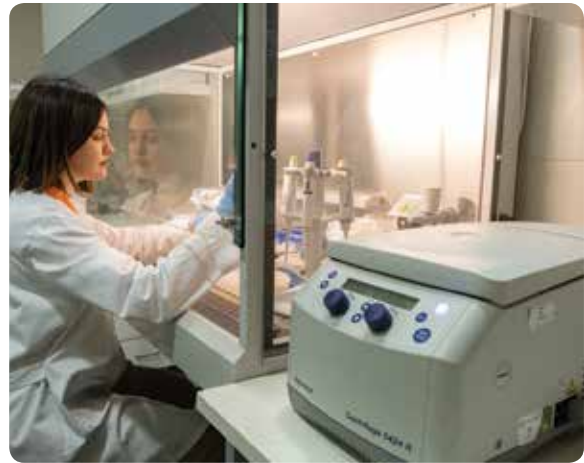
- biološke (biotest),
- serološke (ELISA test, Western blot),
- molekularne analize (PCR, RT-PCR, IC-RT-PCR, nested PCR).

KLJUČNA OPREMA: Za molekularnu dijagnostiku: termosajkler, centrifuga sa hlađenjem, blok

inkubator, vorteks, fluorometar, sistem za horizontalnu elektroforezu, transiluminator. Za serološku dijagnostiku: čitač mikrotitarskih pločica, ispirać i punjač mikrotitarskih pločica, sistem za vertikalnu elektroforezu. Za biološka testiranja: inkubator, centrifuga, tehnička i analitička vaga.

AKREDITACIJA: Laboratorija se svake godine ovlašćuje Rješenjem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

KONTAKT OSOBA: Doc. dr Jelena Zindović, e-mail: jelenazindovic@yahoo.com

Laboratorija za nematologiju i urbanu zoologiju

GODINA OSNIVANJA: Godine 2008. u Centru za zaštitu bilja.

OPIS DJELATNOSTI: Aktivnosti Laboratorije odnose se na sprečavanje unosa i širenja štetnih nematoda kroz dugogodišnji nadzor nad biljem, biljnim proizvodima i objektima pod nadzorom; kao i na sprovođenje fitosanitarnih mjera koje su neophodne da se zaštiti zdravstveno stanje bilja, u skladu sa međunarodnim standardima.

U posljednjih desetak godina pokrenut je i naučnoistraživački rad u oblasti nadzora i monitoringa vektora i njima prenosivih patogena, izazivača humanih i animalnih bolesti, kako autohtonih tako i invazivnih.

KLJUČNA OPREMA: Deep freezer Equitec -86°C V-4-STD; Carl Zeiss Stereo Binocular Microscope; STEMI 305 binocular and AxioImager M2 microscopes.

KONTAKT OSOBA: Doc. dr Igor Pajović, e-mail: igorp@ucg.ac.me

Enološka laboratorija

GODINA OSNIVANJA: Godine 1974. u Centru za vinogradarstvo, voćarstvo i vinarstvo.

OPIS DJELATNOSTI: Nudi širok opseg analitičkih usluga, uključujući fizičko-hemijske analize vina i senzornu ocjenu vina i jakih alkoholnih pića.

Analize šire: specifična težina šire, kontrola sadržaja šećera i ukupnih kiselina, kontrola pH šire.

Analize vina: relativna gustina vina, kontrola pH, sadržaja alkohola, ekstrakta, ukupnih kiselina, isparljivih kiselina, šećera, slobodnog i ukupnog SO₂.

Primjenjuju se i savremene instrumentalne tehnike: spektrofotometrija (određivanje ukupnih polifenola, ukupnih antocijana, niskomolekularnih (LMP) i visokomolekularnih proantocijanida (HMP), antioksidacijskog kapaciteta i dr.) i tečna hromatografija visokih performansi (HPLC metoda).

KLJUČNA OPREMA: Destilaciona jedinica i Denzi Mat (Gibertini), Alkolyzer i Denzi Meter (Anton Paar), titracioni uređaj – Titrino plus 848 (Metrohm), uređaj za određivanje CO₂ u vinu (Anton Paar), tečni hromatograf (HPLC) i spektrofotometar (Agilent Technologies).

AKREDITACIJA: Ovlašćena je laboratorija za kontrolu kvaliteta vina od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore i nalazi se na spisku ovlašćenih laboratorija Official Journal of European Union C 87 of 10 2007.

KONTAKT OSOBE: Prof. dr Radmila Pajović-Šćepanović, doc. dr Danijela Raičević, Periša Vukčević, dipl. inž.; e-mail: vino.lab.btf@gmail.com

Laboratorija za istraživanja u stočarstvu

Istraživanja u oblasti stočarstvu organizuju se u dvije laboratorije: Laboratoriji za molekularnu genetiku u stočarstvu i Laboratoriji za hranu i hraniva.

Laboratorija za molekularnu genetiku u stočarstvu

GODINA OSNIVANJA: Godine 2011. u Centru za stočarstvo.

OPIS DJELATNOSTI: Za potrebe naučnoistraživačkog rada i praktične obuke studenata vrše se analize genetičkog (biološkog) materijala domaćih životinja: izolacija genomske DNK/RNK iz različitog biološkog materijala, amplifikacija putem lančane polimerizacije (PCR), genetička karakterizacija primjenom određenih markera.

U Laboratoriji se čuva biološki materijal domaćih životinja, kao i uzorci izolovane genomske DNK.

KLJUČNA OPREMA: PCR Thermocycler, UV PCR kabinet, Centrifuga 5430 R, sistem za horizontalnu i vertikalnu elektroforezu, sistem za vizuelizaciju i snimanje gelova, nano view spektrofotometar, inkubator, digester, zamrzivač (−40 C i −20C), vortex.

KONTAKT OSOBE: Dr Božidarka Marković, e-mail: bmarkovic@t-com.me; Mr Milena Đokić, e-mail: milena.dj1405@gmail.com

Laboratorija za hranu i hraniva

GODINA OSNIVANJA: Godine 2010. u Centru za stočarstvo.

OPIS DJELATNOSTI: Rade se analize hemijskog sastava (sadržaj vlage, suve materije, pepela, masti, sirovog proteina, sirove celuloze, kao i ADF i NDF vlakna) stočne hrane (kabaste i koncentrovane) i proizvoda animalnog porijekla (meso, mlijeko i pre-rađevine).

Koristi se u naučnoistraživačkom radu i obuci studenata.

KLJUČNA OPREMA: VELP Kjeldal destilator i Kjeldal digestor, Soxtherm, Fibretherm i Firebag (Gerhard), peć za žarenje uzoraka, sušnica (Mememrt), analitičke i digitalne vage.

KONTAKT OSOBE: Dr Dušica Radonjić, e-mail: dradonjic5@gmail.com; Aleksandar Martinović, e-mail: aleksandarmartinovic98@gmail.com

Laboratorija za mljekarstvo

GODINA OSNIVANJA: Osnovana je 2001. kao nacionalna referentna laboratorija za kontrolu kvaliteta sirovog mlijeka.

OPIS DJELATNOSTI: Rade se analize hemijskog, citološkog i mikrobiološkog kvaliteta sirovog mlijeka (kravljeg, kozjeg i ovčjeg), sadržaj masti, proteina, laktoze, suve materije, tačka smrzavanja (% dodate vode), broj somatskih ćelija i ukupan broj bakterija, a rezultati se koriste za formiranje otkupne cijene mlijeka.

Određuje se i hemijski sastav mlječnih proizvoda: sira, jogurta, fermentisanih mlječnih proizvoda, surutke, pavlake, maslaca, sladoleda, mlječnih deserata.

KLJUČNA OPREMA: MilkoScan, Fossomatic, BactoScan i Cryoscope 4D3. Laboratorija je akreditovana prema međunarodnom standardu ISO/IEC 17025:2018 za 4 metode koje se sprovode u analizi po međunarodnim ISO (IDF) standardima.

KONTAKT OSOBE: Mr Nikoleta Nikolić, Maja Blagojević, dipl. inž.; e-mail: milklab@t-com.me

Laboratorija za mikrobiologiju

GODINA OSNIVANJA: Godine 2012. u sklopu Centra za veterinu.

OPIS DJELATNOSTI: Koristi se za izvođenje studentskih vježbi, kao i za manje zahtjevna istraživanja u oblasti izolacije i identifikacije aerobnih mikroorganizama.

KLJUČNA OPREMA: Autoklav, inkubator, suvi sterilizator, mikroskop, biosigurnosni kabinet.

KONTAKT OSOBA: Mirjana Bojanić-Rašović, e-mail: mirab@ucg.ac.me

Laboratorija za istraživanja u šumarstvu

GODINA OSNIVANJA: Godine 2008, u Centru za šumarstvo.

OPIS DJELATNOSTI: Obavlja se zdravstvena kontrola šumskog i ukrasnog bilja, uključujući i bilje iz uvoza; proučavaju taksonomske, fiziološke i ekološke karakteristike patogenih i mikoriznih gljiva i radi njihova genetička karakterizacija molekularnim metodama.

Započeta su istraživanja na genetičkoj karakterizaciji šumskog drveća, a rade se i istraživanja kvaliteta sadnog materijala, prirast šumskog drveća i dr.

KLJUČNA OPREMA: Stereomikroskop ZEEIS Discovery V12 sa digitalnom kamerom, faznokontrastni mikroskop Zeiss Axioskop 2 Plus, komora Sanyo MLR –351H, autoklav, laminarna komora, PCR Termocikler T3000, PCR radna stanica: sistem za elektroforezu, Blu Green Led Transiluminator: termokomora.

AKREDITACIJA: U skladu sa Zakonom o reproduktivnom materijalu šumskog drveća, ovlaštena je od Uprave za šume za ispitivanje kvaliteta i sertifikaciju šumskog sjemena.

KONTAKT OSOBA: Dr Jelena Lazarević, e-mail: enalazarevic@ac.me; ena.lazarevic@gmail.com

Laboratorije Centra za suptropske kulture

Centar za suptropske kulture raspolaže sa četiri laboratorije, u kojima se obavlja veliki broj analiza za potrebe naučnoistraživačkog rada i pružanja usluga trećim licima i vrši obuka studenata i proizvođača. To su: Laboratorija i panel za maslinovo ulje, Laboratorija za pomološka ispitivanja, DNK analize i kulturu tkiva, Laboratorija za zaštitu bilja (suptropskih kultura) i kontrolu sadnog materijala.

Laboratorija za maslinovo ulje

GODINA OSNIVANJA: Od osnivanja Centra za suptropske kulture u Baru (1937) razvijala se i Laboratorija.

OPIS DJELATNOSTI: Analize maslinovog ulja: sadržaj slobodnih masnih kiselina, peroksidni broj, indeks refrakcije, metil estri masnih kiselina (sastav masnih kiselina) – provjera autentičnosti, K vrijednosti (K_{268} , K_{323} , ΔK), ukupni fenoli, senzorske karakteristike maslinovog ulja.

Uspostavljanjem panela za senzornu ocjenu maslinovog ulja proširen je obim analiza za istraživanja, obuku studenata i proizvođača i pružanje usluga.

KLJUČNA OPREMA: Gasni hromatograf (GC), tečni hromatograf (HPLC), spektrofotometar, vakuum uparivač, digitalne tehnička i analitička vaga, centrifuga.

AKREDITACIJA: Odlukom Ministarstva poljoprivrede iz 2017. godine, Laboratorija je ovlaštena za hemijske analize, a ovlaštenjem iz januara 2022. godine i za senzorne analize maslinovog ulja – prvi panel u Crnoj Gori.

KONTAKT OSOBE: Prof. dr Biljana Lazović i mr Stoja Ljutica, dipl. hem. (po ugovoru); e-mail: biljanal@t-com.me

Laboratorija za pomologiju, DNK analize i kulturu tkiva

GODINA OSNIVANJA: Postoji od osnivanja Stanice u Baru. Od 2010. dopunjena opremom za DNK analize i kulturu tkiva.

OPIS DJELATNOSTI: Morfološke i pomološke analize biljnog materijala, lista, ploda, cvasti, priprema ekstrakata za hemijske analize ploda subtropskih i drugih kultura.

Molekularna istraživanja – izolacija DNK iz lista biljnih vrsta, kvantifikacija koncentracije, PCR, elektroforeza i UV vizualizacija. Priprema ekstrakta za dalje analize.

Kultura tkiva – eksperimentalno se ispituje mogućnost umnožavanja biljnog materijala (maslina i dr.) na kulturi *in vitro*, kao i mogućnost čuvanja genetičkih resursa.

Pored korišćenja za potrebe naučnoistraživačkih projekata, koristi se za edukaciju studenata (osnovne i master studije).

KLJUČNA OPREMA: PCR (EPPENDORF), fluorometar (HOEFER), horizontalna elektroforeza (ME 20-10-20), UV komora (ELCHROM), laminarna komora (ESCO), autoklav (UTKB), bi-destilacioni

aparat (GFL), komora za rast, zamrzivači, vortex, centrifuga, vage, pH metar, sušnica i dr.

KONTAKT OSOBA: Doc. dr Mirjana Adakalić,
e-mail: adakalic@yahoo.com

Laboratorija za zaštitu bilja i kontrolu sadnog materijala

GODINA OSNIVANJA: Postoji od osnivanja Centra za suptropske kulture u Baru. Od 2016. godine dodatno je opremljena i proširila aktivnosti/djelatnosti.

OPIS DJELATNOSTI: Zdravstveni pregledi biljnog materijala u programu monitoringa bolesti i štetočina suptropskih kultura; ispitivanje efikasnosti sredstava za zaštitu bilja.

Molekularna identifikacija fitopatogene bakterije *Xylella fastidiosa* (LAMP metodom) i ispitivanja zdravstvene ispravnosti i kvaliteta sadnog materijala iz domaće proizvodnje i uvoza.

Ispitivanja ispunjenosti standarda kvaliteta sadnog materijala u prometu, matičnih stabala, provjera sorte čistoće, zdravstvene ispravnosti i kvaliteta sadnog

materijala i matičnih stabala u domaćoj proizvodnji, kao i pri uvozu.

KLJUČNA OPREMA: Binokularna lupa sa kamerom (Nikon SMZ 800), vlažna komora (Memmert) i CGENE mini Enbitech.

AKREDITACIJA: Laboratorija je ovlašćena od strane Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove za analize molekularne identifikacije fitopatogene bakterije *Xylella fastidiosa*.

KONTAKT OSOBE: Doc. dr Tatjana Perović, e-mail: tperovic@t-com.me; dr Miroslav Čizmović, e-mail: miroslaw@t-com.me

Laboratorije Centra za kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje

Praktična obuka studenata na osnovnim primijenjenim i master primijenjenim studijama u Centru za kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje u Bijelom Polju, kao i analize za potrebe naučnoistraživačkog rada obavljaju se u Laboratoriji za pomologiju i Laboratoriji za ljekovito bilje.

Laboratorija za pomologiju

GODINA OSNIVANJA: Od osnivanja Centra za kontinentalno voćarstvo.

OPIS DJELATNOSTI: Utvrđivanje fizičkih i hemijskih parametara voćnih plodova (sadržaj suve materije i pepela, redukujućih i neredukujućih ugljenih hidrata, organskih kiselina i sl.), kao i osnovnih parametara kvaliteta zemljišta: pH, karbonati, humus i dr.

Osnovna funkcija je praktični rad sa studentima na predmetima Hemija, Biohemija, Agrohemija i Fiziologija biljaka.

KLJUČNA OPREMA: Spektrofotometar, kolorimetar, pH metar, analitička vaga, peć za žarenje, refraktometar RQflex 10 plus, aparat za destilaciju vode, mikroskop.

KONTAKT OSOBA: Gordana Šebek,
e-mail: sebek@t-com.me

Laboratorija za ljekovito bilje

GODINA OSNIVANJA: Formirana je 2005. godine u Centru za kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje.

OPIS DJELATNOSTI: Za potrebe izvođenja studentskih vježbi i izradu stručnih i naučnih radova u proučavanju ljekovitih biljaka, određuju se bi-hemijski sastav i morfometrijske karakteristike biljnog materijala (dimenzija biljaka i pojedinih organa, ekstrakcija eteričnih ulja, dehidratacija), kao i determinacija ljekovitih biljaka.

KLJUČNA OPREMA: Spektrofotometar, pH metar, digitalna i tehnička vaga, mikroskop, dehidrator, klevendžer, sterilizator, UV mjerač.

KONTAKT OSOBA: Jasmina Balijagić, e-mail: jas.be@t-com.me

Banka biljnih gena

Banke biljnih gena predstavljaju najsigurnije mjesto za očuvanje biljnih genetičkih resursa za hranu i poljoprivredu. Osim konzervacije, njihov zadatak je da prikupljaju informacije o uzorcima kako bi oplemenjivačima, istraživačima, ali i ostalim zainteresovanim licima obezbijedili lakši pristup kolekcijama.

Banka biljnih gena formirana je i opremljena kroz međunarodni SEEDNet projekat (2003–2011), od kada se redovno dopunjava novim genotipovima, najprije ratarskih i povrtnarskih kultura, a zatim ljekovitog bilja, šumskih biljnih vrsta i dr. U Banci gena čuva se sjeme više stotina genotipova/populacija različitih žitarica sa područja CG.

GODINA OSNIVANJA: Godine 2004.

OPIS DJELATNOSTI: Očuvanje i održivo korišćenje biljnih genetičkih resursa (inventarizacija, konzervacija, regeneracija, morfološka karakterizacija, genetička identifikacija, dokumentacija), razmjena uzoraka na međunarodnom nivou itd.

KLJUČNA OPREMA: Čistač sjemena, komora za sušenje sjemena, oprema za pakovanje i označavanje uzoraka, komora za naklijavanje sjemena, brojač sjemena, komora za čuvanje aktivnih kolekcija (+4°C), zamrzivači za dugoročno čuvanje sjemena (-20°C).

AKREDITACIJA: Crna Gora je ratifikovala Međunarodni ugovor o biljnim genetičkim resursima za hranu i poljoprivredu; članica je Integrisanog sistema evropske banke gena (AEGIS) i aktivno učestvuje u Evropskom kooperativnom programu za biljne genetičke resurse (ECPGR).

Sve aktivnosti na očuvanju biljnih genetičkih resursa obavljaju se u skladu sa procedurama i standardima Međunarodnog instituta za biljne genetičke resurse (IPGRI).

KONTAKT OSOBA: Prof. dr Zoran Jovović, e-mail: zoran.jovovic.btf@gmail.com

Nastavno-obrazovnu, naučnoistraživačku i stručno-savjetodavnu djelatnost Biotehnički fakultet obavlja u Podgorici, Baru i Bijelom Polju gdje, pored objekata i prateće infrastrukture, posjeduje i ogledna imanja. Ogledna imanja su važan resurs Fakulteta gdje se osim proizvodnje i praktične obuke studenata, realizuju i brojni naučnoistraživački projekti.

Ogledno imanje „Lješkopolje“ – Podgorica

Ogledno imanje „Lješkopolje“ u Podgorici najvažniji je objekat Biotehničkog fakulteta za stručnu i naučnu podršku razvoju poljoprivrede, a posebno vinogradarstva i vinarstva. Imanje je formirano 1951. godine na površini od 20 ha, da bi 1961. godine bilo prošireno za još 20 ha.

Ubrzo nakon osnivanja Oglednog imanja počelo je podizanje kolekcionih i sortnih zasada vinove loze u kojima su vršena brojna agrotehnička i ampelotehnička istraživanja (obrada, đubrenje, navodnjavanje, gustina i raspored sadnje, sistemi gajenja i dr.). U kolekcionom zasadu sorti i podloga vinove loze sačuvane su sorte iz starih kolekcija, sve sorte nađene na području Crne Gore, kao i veći broj sorata iz drugih značajnijih kolekcija iz bivše Jugoslavije, što je ukupno činilo oko 350 sorti i 16 vrsta loznih podloga. Na njima su vršena sistematska proučavanja važnijih ampelografskih osobina. Zbog nedostatka kadra i finansijskih sredstava, ova istraživanja prekinuta su 1968. godine.

Rad na ovoj kolekciji obnovljen je 1975. godine, kada iz drugih zemalja regiona i svijeta započinje introdukcija velikog broja savremenih stonih sorti vinove loze, svih doba zrenja, kao i crnih i bijelih vinskih sorti. To je dovelo do formiranja kolekcije od preko 550 sorti vinove loze, što je ovu kolekciju činilo jednom od najbogatijih u bivšoj Jugoslaviji i na Balkanu.

Pored kolekcije vinove loze, podignuti su i ogledni vinogradi sa autohtonim sortama: vranac, kratošija, bijeli krstač i razaklija, u kojima su vršena broj-

na proučavanja, a ove sorte kasnije su korišćene za širenje i u oplemenjivačke svrhe. Kroz oplemenjivačke programe, tokom 70-ih i 80-ih godina prošlog vijeka stvorene su brojne vinske i stone sorte grožđa.

Po osnivanju Oglednog imanja otpočelo je podizanje kolekcionih zasada breskve, badema, kajsije, šljive, trešnje, višnje, smokve, masline, ljetnjih sorti jabuke, kruške i jagode. Na taj način stvorena je dobra osnova za proučavanje koštičavog i jagodastog voća, sa ciljem izbora najpovoljnijih vrsta i sorata za agroekološke uslove ovog i drugih područja. Sa podizanjem kolekcionih i matičnih zasada započinje i proizvodnja sadnog materijala (prvenstveno loznog i sadnica bresaka). To je značajno doprinijelo širenju površina pod vinogradima i voćnjacima sa novim sortama.

Donošenjem Zakona o vraćanju poljoprivrednog zemljišta iz društvene svojine bivšim vlasnicima, 1992. godine, doveden je u pitanje opstanak Oglednog imanja, a samim tim i svih oglednih zasada i kolekcija koje su godinama stvarane. Ipak, Vlada Republike Crne Gore je prihvatila stručne ekspertize i odlučila da zaštiti Ogledno imanje, a bivše vlasnike obešteti davanjem u zamjenu drugog zemljišta iz kompleksa Sadine. Međutim, nije sačuvan dio Oglednog imanja koji je bio već zaposjednut od strane bivših vlasnika, a na kojima su bili matični zasadi.

Danas Ogledno imanje „Lješkopolje“ raspolaže sa 35 ha zemljišta, od čega je oko 22 ha pod vinogra-

dima, jedan ha su voćnjaci, a oko pet ha su slobodne površine namijenjene podizanju novih zasada. Većina zasada vinove loze (oko 17 ha) podignuta je u periodu 2004–2006. godine. Preostala površina je pod plastenicima, ratarskim kulturama, vinskim podrumom, putevima, stazama i ekonomskim dvorištem.

U vinogradu Oglednog imanja nalazi se *in situ* kolekcija domaćih, odomaćenih i introdukovanih sorti vinove loze, koja sa 443 genotipa predstavlja jednu od najbogatijih kolekcija u regionu. Svaka sorta (genotip) u kolekciji zastupljena je najmanje sa po sedam čokota. Kolekcija predstavlja dragocjeni resurs biljnih gena roda *Vitis*. Osim ove, Fakultet

posjeduje i kolekciju autohtone sorte kratošija, u kojoj su sakupljeni, umnoženi i posađeni varijeteti – biotipovi kratošije iz različitih vinogradarskih regiona Crne Gore.

Okosnicu sortimenta na Oglednom imanju čine sorte za crvena vina, vranac i u nešto manjem obimu kratošija, koje zauzimaju ukupnu površinu od 17,6 ha. Od bijelih vinskih sorti, sa manjim brojem čokota, zastupljene su crnogorske autohtone sorte krstač i žižak. Stone sorte, u prvom redu kardinal, ribijer, palieri 5, muskat italija, uzgajaju se na površini od oko 0,8 ha.

Zbog nedostataka radne snage i sve veće konkurencije na tržištu, prestalo se sa proizvodnjom loznog i voćnog sadnog materijala 2012. godine.

Imanje raspolaže i vinskim podrumom koji je stavljen u funkciju 1956. godine i kao takav je najstariji u Crnoj Gori. Vinski podrum raspolaže svom neophodnom opremom za preradu grožđa i smještaj vina i lozove rakije. Kapacitet podruma je 300.000 litara. Zavisno od klimatskih uslova, godišnje se preradi od 100 do 180 tona grožđa.

Zahvaljujući specifičnostima lokaliteta, sortimentu, kvalitetu grožđa, zatim tehnologiji koja se primjenjuje i znanjima stečenim kroz naučna istraživanja, Biotehnički fakultet proizvodi prepoznatljiva vina: vranac i vranac barrique, koji su nosioci velikog broja zlatnih medalja i nagrada. Pored vina, proizvode se standardna i muskatna lozova rakija, koje su kao brend pod nazivom „Institutova loza“ izuzetno cijenjene među potrošačima.

Vinogradarsku i voćarsku proizvodnju na Ogdrenom imanju u prethodnom periodu vodili su tehnički saradnik Dragomir Lakić i dipl. inž. Ranko Barjaktarević, a danas te poslove obavljaju dipl. inž. Milorad Vesić i inž. Radosav Spalević. Pored njih, na Imanju su danas zaposleni još i: Mitar Otašević – podrumar, Miljan Žuža – traktorista, Vinka Stešević – pomoćna radnica i stražarska služba (Željko Četković, Saša Banjević, Slaven Radulović i Dragan Raičković).

Imanje je nekad imalo i do 30 stalno zaposlenih. Međutim, u posljednjih 15 godina taj broj se stalno smanjuje, pa se za najveći dio radnih operacija angažuje povremena ili sezonska radna snaga, što sve više postaje usko grlo u normalnom funkcionisanju i proizvodnji.

Vinarski podrum Biotehničkog fakulteta

Asortiman proizvoda

Ogledno imanje u Baru

Kako su se potrebe i prioriteti za razvoj države i društva s vremenom mijenjale tako se mijenjala i namjena površina korišćenih za potrebe oglednih imanja Centra za subtropske kulture. Sredinom šezdesetih godina XX vijeka, Zavodu je oduzeto zemljište u Baru (za preseljenje Pristana i za izgradnju Jadranske magistrale), kao i u Tivtu (za potrebe izgradnje aerodroma), tako da su uništene brojne kolekcije, a prekidom drenažnih kanala propale su i kolekcije na površinama koje su ostale

u vlasništvu Zavoda, među kojima i kolekcije u Sutomoru. Od tri intenzivna zasada masline (Sutomoru, Tivat i Ulcinj) danas ne postoji nijedan. U periodu od 1962. do 1974. godine eksperimenti sa maslinama vršeni su i u maslinjaku Poljoprivredne škole u Baru, ali je pod naletom urbanizacije i taj zasad uništen. Značajan dio zemljišnih površina koje su korišćene na lokalitetu Šušanj, a dijelom i u Sutomoru, u protekle dvije decenije bio je predmet restitucije ili urbanizacije.

Ogledno imanje u Baru – rasadnik (plastenik, staklenik) i kolekcioni zasadi suptropskih voćnih vrsta

Danas Centar za suptropske kulture raspolaže Oglednim imanjem u Spičanskom polju (Sutomore), površine oko šest ha (koje se ne koristi u proizvodne svrhe više od 30 godina), i rasadnikom sa zemljištem površine 0,7 ha, lociranim u krugu poslovne zgrade u Baru. Na Oglednom imanju u Baru nalazi se rasadnik suptropskih voćnih kultura koji raspolaže rashladnom komorom, plastenikom od 1.000 m², staklenikom od 300 m² i ostalom pratećom opremom. Staklenik je podijeljen u tri bloka, opremljen je sistemom za orošavanje i zamagljivanje.

Rasadnik posjeduje i matične zasade različitih suptropskih voćnih vrsta (maslina, smokva, šipak, limun, mandarina, pomorandža, fortunela itd.) koji služe za proizvodnju kalem grančica i pupoljaka za kalemljenje. Umnožavanje vrsta i sorata obavlja se sa ciljem daljeg proučavanja, ali i u komercijalne svrhe. U sklopu Centra nalaze se kolekcioni zasa-

di genetičkih resursa suptropskih kultura, masline i šipka. Ranije su postojale i kolekcije smokve (13 lokalnih sorti) i šipka (6), ali su, nažalost, prije nekoliko godina stradale u požaru.

Ogledno imanje u Bijelom Polju

U okviru Centra za kontinentalno voćarstvo, ljekovito i aromatično bilje u Bijelom Polju postojalo je ogledno imanje na dva lokaliteta, u Babića Brijegu i Rasovu. Prvi je u neposrednoj blizini Bijelog Polja, sada praktično u naseljenom dijelu grada, a drugi na 4,5 km od Bijelog Polja. Od 1992. godine i donošenja Zakona o vraćanju poljoprivrednog zemljišta bivšim vlasnicima, ovi kompleksi su van funkcije. Bivši vlasnici su uzurpirali zemljišta oglednog imanja, iako je sudskim putem dokazano da je isto otkupljeno u regularnoj proceduri. I pored toga, uzurpacija i dalje traje, a sva dosadašnja nastojanja da se oni zakonskim procedurama udalje sa oglednih imanja su bez uspjeha.

Negativne posljedice takvog stanja su ogromne. Sve kolekcije kontinentalnih voćnih vrsta podizane i održavane više decenija uništene su; takođe, uništene su i veoma vrijedne kolekcije jagodastog voća, koje u tom obimu nije posjedovala nijedna institucija u tadašnjoj Jugoslaviji, kao i kolekcija voćnih podloga i novostvorenih hibrida jabuke i kruške. Time je značajno narušena osnova naučnih istraživanja u kontinentalnom voćarstvu, kao i za rasadničku proizvodnju i praktičnu edukaciju studenata, koja se uglavnom odvija u privatnim zasadima i na kolekcijama koje su formirali istraživači na svojim imanjima.

OSTALE DJELATNOSTI FAKULTETA

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

Stručni poslovi

Biotehnički fakultet od svog osnivanja ima veoma važnu ulogu u razvoju crnogorske poljoprivrede. Tradicionalno je uloga Fakulteta da kroz primjenu savremenih istraživanja, obrazovanje i pružanje usluga daje odgovore na brojne izazove koji se susreću u praksi. U tome su veoma važna znanja i iskustva koja istraživači stiču na različitim univerzitetima i naučnim centrima širom svijeta, koja kasnije prenose najširem krugu korisnika.

Primjena naučnih rezultata u proizvodnoj praksi jedan je od ključnih ciljeva u radu Fakulteta, jer jedino koncept razvoja baziran na znanju može obezbijediti konkurentnost i održivost poljoprivrede i obezbijediti njenu uspješnu tranziciju ka funkcionalnoj tržišnoj poljoprivredi.

Spektar stručnih poslova koje Fakultet pruža je širok i podrazumijeva pružanje stručnih, savjetodavnih i laboratorijskih usluga za potrebe privrede i poljoprivrednih proizvođača, zatim realizaciju brojnih programa i razvojnih projekata Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i drugih institucija.

Laboratorijske usluge. U više ranije opisanih laboratorija, osim za potrebe istraživanja i rad studenata, pružaju se usluge brojnim poljoprivrednim proizvođačima i privrednim subjektima. Primjera radi, Laboratorija za mljekarstvo, kao jedina akreditovana laboratorija na Fakultetu, saraduje sa svim mljekarama u Crnoj Gori i vrši analize kvaliteta mlijeka za sve proizvođače koji mlijeko isporučuju mljekarama (oko 3000 proizvođača). Više naših laboratorija ima ovlašćenje od strane Ministarstva poljoprivrede ili Uprave za bezbjednost hrane i fitosanitarne poslove kojim se ovlašćuju za pružanje širokog seta usluga privrednim subjektima ili fizičkim licima. Tako Enološka laboratorija vrši analize vina radi puštanja u promet za veći broj malih vinarija, ali i kompaniju „13. jul – Plantaže“. Laboratorija za maslinovo ulje vrši hemijsku i senzornu analizu maslinovog ulja za proizvođače sa područja Bara, Ulcinja i šire. To takođe podrazumijeva povremeno organizovanje trening panela za maslinovo ulje u cilju edukacije proizvođača o najvažnijim aspektima proizvodnje ekstradjevičanskog ulja.

Laboratorija za ispitivanje zemljišta, odnosno Agro-hemijska laboratorija, pruža usluge fizičko-hemijskih analiza zemljišta i biljnog materijala za poljoprivredne proizvođače, naročito one koji su se orijentisali na intenzivniju proizvodnju (plastenici, staklenici, podizanje voćnjaka i vinograda i sl.).

Fitosanitarne laboratorije, laboratorije za sjeme i sadni materijal imaju najveći obim laboratorijskih i stručnih usluga, koje se pružaju u sklopu realizacije programa i mjera od javnog interesa, ali i za potrebe individualnih proizvođača i privrede. To podrazumijeva redovnu kontrolu zdravlja poljoprivrednog bilja i usjeva u domaćoj proizvodnji, ali i kontrolu zdravstvenog stanja proizvoda biljnog porijekla u fazi uvoza. Stručnjaci Fakulteta vrše nadzor i kontrolu cjelokupne sjemenske proizvodnje (krompira i žitarica) i proizvodnje i prometa sadnog materijala (povrtnarskih i voćnih vrsta, ukrasnog i šumskog bilja).

Sastavni dio laboratorijskih usluga u navedenim, ali i ostalim laboratorijama, je davanje savjeta i preporuka za dalje postupanje u različitim aspektima poljoprivredne proizvodnje.

Organizacija kurseva i treninga. U sklopu raznih projektnih aktivnosti, ali i kroz redovne godišnje aktivnosti, često se za proizvođače organizuju kursevi i obuke. Obuke koje se organizuju su opšteg karaktera (sa multidisciplinarnim pristupom) ili uskospecijalizovane, kao što je panel-trening za senzornu ocjenu maslinovog ulja, obuka za zaštitu bilja, obuka za primjenu određene tehnologije u proizvodnji i preradi mlijeka, obuka za sprovođenje dobre higijenske prakse i sl.

Veoma važna aktivnost u ovom segmentu je organizovanje manifestacije „Dani polja“ („Dani polja krompira“ ili „Dani polja žita“), gdje se okuplja veliki broj proizvođača i direktno se na polju demonstrira primjena određenih tehnologija, proizvodni rezultati određenih sortimenata i sl.

Stručne ekspertize i studije se rade obično na zahtjev pojedinaca ili institucija u cilju iznalaženja optimalnog rješenja za određene situacije koje se tiču poljoprivredne proizvodnje.

Obuka poljoprivrednih proizvođača

Saradnja sa javnim sektorom i privredom

Tokom višedecenijskog postojanja Biotehnički fakultet je uspostavio vrlo intenzivnu saradnju sa brojnim ustanovama, naučnim i obrazovnim institucijama, privrednim subjektima, a tradicionalno i sa individualnim poljoprivrednim gazdinstvima.

Najintenzivniju saradnju Fakultet ima sa Ministarstvom prosvjete i nauke u oblasti naučnoistraživačkih i inovativnih projekata, programa mobilnosti u visokom obrazovanju i dr.

Tradicionalno je dobra saradnja sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Saradnja sa Ministarstvom poljoprivrede uključuje svakodnevnu i intenzivnu saradnju sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Biotehnički fakultet je nosilac realizacije više komponenti Programa fitosanitarnih mjera i nekih programa definisanih Agrobudžetom:

- Programi zdravstvene zaštite bilja,
- Program praćenja sredstava za zaštitu bilja i sredstava za ishranu bilja,
- Program kontrolnih ispitivanja proizvodnje sjemenskog, sadnog materijala i biljnih genetičkih resursa,
- Program mjera kontrole kvaliteta mlijeka (rad Mljekarske laboratorije),
- Program očuvanja genetičkih resursa u stočarstvu i dr.

Saradnja sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede obuhvata i zajednički rad na pripremi strateških i zakonodavnih dokumenata, realizaciju brojnih projektnih aktivnosti koje imaju za cilj unapređivanje pojedinih segmenata poljoprivrede (projekti SWG, IFAD, MIDAS i dr.).

Potpisivanje ugovora između Univerziteta Crne Gore i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede o izgradnji Fitosanitarne laboratorije, nadogradnjom zgrade Biotehničkog fakulteta (januar 2022. godine)

Pored pomenutih ministarstava, Fakultet saraduje i sa drugim ustanovama: Institutom za javno zdravlje, Centrom za ekotoksikološka istraživanja, Zavodom za metrologiju, Akreditacionim tijelom i brojnim drugim tijelima i agencijama.

Treba posebno istaći višestruku saradnju sa Privrednom komorom Crne Gore, učešćem naših stručnjaka u radu brojnih tijela i komisija Komore, kao i u zajedničkom organizovanju događaja (konferencije, seminari, radionice, obuke i sl.). Posljednjih desetak godina naročito je intenzivirana saradnja sa Crnogorskom akademijom nauka i umjetnosti (CANU). Okosnicu članstva u Odboru za poljoprivredu i šumarstvo Akademije čine upravo saradnici sa Biotehničkog fakulteta. Do sada je zajednički organizovano više okruglih stolova i tribina, a realizovan je i vrijedan projekat na proučavanju genetičkih resursa, čiji su rezultati publikovani u dvije monografije objavljene u izdanju (CANU).

Veoma važan segment rada i jedan od prioriteta Fakulteta je saradnja sa privredom, i to u okviru sve tri ključne djelatnosti (nastava, nauka i stručni poslovi). Privredni subjekti, kao i mnogi in-

dividualni poljoprivredni proizvođači, veoma su važna nastavna baza za Biotehnički fakultet. Za studente svih studijskih programa organizuju se posjete različitim privrednim subjektima i poljoprivrednim gazdinstvima, gdje se direktno u proizvodnji realizuje praktični dio nastave (vježbe), a po potrebi se organizuje dio eksperimentalnih istraživanja (za master i doktorske radove). To je ujedno dobra prilika da i studenti i nastavno osoblje, u direktnoj komunikaciji sa privrednicima, dobiju povratno mišljenje kakvi stručnjaci i koji profili su potrebni privredi. Upravo takve informacije budu osnova za usklađivanje i inoviranje nastavnih programa kako bi bili usaglašeni sa savremenim potrebama i zahtjevima tržišta rada.

Saradnja sa privredom je neophodna i sve značajnija u realizaciji naučnoistraživačkih i razvojnih projekata i drugih programa i inicijativa. Osim toga, Fakultet povremeno, za potrebe privrednika iz primarne proizvodnje i prerađivačkog sektora i individualnih proizvođača, organizuje obuke, radionice, predavanja, a sve u svrhu bržeg transfera znanja i upoznavanja sa novim tehnologijama.

Studenti na stručnoj praksi iz oblasti ratarstva

Da bi se formalizovala ta saradnja, Fakultet je sa većim brojem privrednih subjekata sklopio ugovore o poslovno-tehničkoj saradnji. Uspostavljanje saradnje sa privrednim subjektima u oblasti agrara, uključujući i porodična gazdinstva, biće značajno intenzivirano u narednom periodu. Obrazovanje u savremenim uslovima mora imati stalan karakter, jer ne postoji sistem obrazovanja koji je u stanju da obezbijedi tako široku lepezu

uskospecijalizovanih kadrova kakvi se u današnje vrijeme sve više zahtijevaju. Iz tih razloga nastavak obrazovanja u samoj praksi, kroz rad i uz rad biće sve neminovniji. Zbog toga povezivanje nauke i preduzeća iz oblasti agrobiznisa predstavlja jedan od strateških prioriteta Fakulteta, kojim se dugoročno obezbjeđuje kvalitetna baza za praksu i zapošljavanje naših studenata.

*Edukacija proizvođača u organizaciji
Glavnog grada*

*Studenti na praktičnoj nastavi kod proizvođača povrća
u zaštićenom prostoru*

Praktična nastava studenata Stočarstva u mesnoj industriji

Međunarodna saradnja

Uspostavljanje i razvijanje međunarodne saradnje u svim segmentima djelatnosti jedan je od strateških prioriteta i trajno opredjeljenje Biotehničkog fakulteta. Kao rezultat ovog strateškog cilja, u posljednjih 25 godina ostvarena je bilateralna, regionalna i multilateralna saradnja sa brojnim srodnim obrazovnim i naučnim institucijama iz zemalja našeg okruženja i šire (u okviru Evropskog istraživačkog prostora, sa institucijama iz SAD, Azije). Ta uspješna saradnja je, između ostalog, rezultirala realizacijom oko 200 projekata (nacionalnih, međunarodnih, bilateralnih), što čini Biotehnički fakultet pouzdanim partnerom na polju nauke i istraživanja u oblasti poljoprivrede i šumarstva.

Fakultet se, naročito posljednjih nekoliko godina, sve više prepoznaje kao institucija koja ostvaruje sve

značajnije učešće i u međunarodnim programima iz oblasti obrazovanja. Dosadašnjom realizacijom brojnih međunarodnih i nacionalnih projekata, a naročito FP7 REGPOT – AgriSciMont projekta (2010–2013), vidno su unaprijeđeni naučnoistraživački resursi Biotehničkog fakulteta, budući da je značajno osavremenjenu infrastrukturu pratio veoma predani rad na stalnom usavršavanju naučnog i stručnog kadra. Time su stvoreni preduslovi za konkurisanje za fondove koji su dostupni kroz programe HORIZON 2020 i HORIZON EUROPE.

Pored nacionalnih naučnoistraživačkih projekata, koje finansira Ministarstvo nauke Crne Gore i koji su godinama predstavljali jedan od osnovnih izvora finansiranja i zamajac istraživanja u oblasti poljoprivrednih nauka u Crnoj Gori, zastuplje-

Otvaranje FP7 REGPOT projekta – AgriSciMont, jun 2010. godine

nost međunarodnih projekata u strukturi projekata Biotehničkog fakulteta postaje sve značajnija u posljednjih 15 godina.

U dosadašnjem periodu realizovano je, ili je još u toku, više kategorija međunarodnih projekata. Tako je u okviru programa FP7, SEE.ERA-NET, HERIC, COST, HERD, EUREKA, HORIZON 2020 realizovano više od 50 projekata.

Veoma su značajni i brojni projekti bilateralne saradnje sa srodnim institucijama iz Austrije, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Italije, Sjeverne Makedonije, Grčke, NR Kine.

S obzirom na to da je jedan od strateških ciljeva Biotehničkog fakulteta podizanje nivoa kvaliteta nastavnog procesa, izuzetno važnu kategoriju predstavljaju projekti koji se odnose na unapređivanje nastavnog procesa i mobilnosti nastavnog osoblja i studenata, a finansiraju se iz EU fondova (TEMPUS, CEEPUS, Erasmus+). Primjera radi, samo je u toku posljednje tri godine (2019–2021) za realizaciju odobreno šest projekata iz kategorije Erasmus+ (međunarodna kreditna mobilnost) sa sljedećim institucijama: Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Agricultural University of Athens, Slovak University of Agriculture in Nitra, The University of Tuscia – Viterbo, Banat's University of Agricultural Sciences and Veterinary

Medicine Timișoara. Fakultet podržava i stimuliše najbolje studente na mobilnost na srodnim fakultetima iz regiona i Evrope. U posljednje dvije godine realizovano je 8 dolaznih mobilnosti iz navedenih institucija i 12 odlaznih mobilnosti akademskog i neakademskog osoblja Biotehničkog fakulteta.

Saradnici Fakulteta ostvarili su značajno učešće u međunarodnim projektima koji se bave očuvanjem i održivim korišćenjem biljnih i animalnih genetičkih resursa, kao i u realizaciji IPA programa. Takođe, Fakultet je prepoznat kao respektabilna institucija koja je učestvovala u istraživanjima koja su finansirali: Svjetska organizacija za hranu i poljoprivredu (FAO), Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA), Evropska agencija za sigurnost hrane (EFSA), Međunarodni centar za genetički inženjering i biotehnologiju (ICGEB).

Da je uspostavljanje i razvijanje međunarodne saradnje sa drugim, srodnim institucijama segment kojem se na Biotehničkom fakultetu poklanja posebna pažnja govore i potpisani sporazumi o međuinstitucionalnoj saradnji sa Poljoprivrednim fakultetom u Banja Luci, Fakultetom agrotehničkih znanosti u Osijeku, Poljoprivredno-prehrambenim fakultetom u Sarajevu, Institutom za ratarstvo i povrtarstvo u Novom Sadu, Institutom za zaštitu bilja i životnu sredinu u Beogradu.

Erasmus + projekat HarISA, sastanak projektnih timova, Drač – Albanija, april 2022. godine

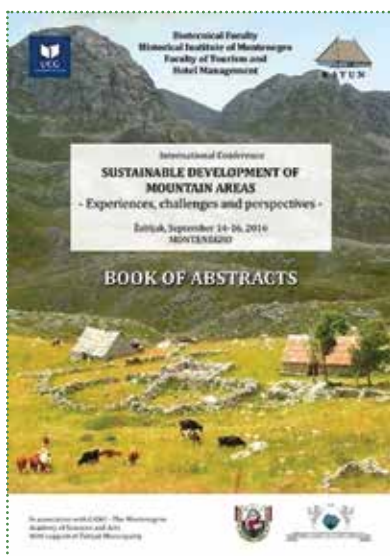
Međunarodne konferencije

Biotehnički fakultet je u posljednjih deset godina bio suorganizator velikog broja konferencija i glavni organizator i domaćin nekoliko međunarodnih konferencija:

- **Role of research in sustainable development of agriculture and rural areas**, 23–25. maja, 2012. godine u Podgorici, u okviru projekta AgriSciMont;
- **IOBC /wprs WG konferencija: Integrated protection of olive crops**, 12–15. maja, 2013. godine u Bečićima;
- **Sustainable development of mountain areas – Experiences, challenges and perspectives**, 15–18. septembra 2016. godine na Žabljaku, u okviru KATUN–INVO HERIC projekta;
- **VIII European Mosquito Control Association Conference**, 12–16. marta, 2017. godine, Budva, u okviru projekta LOVČEN – Invo HERIC;

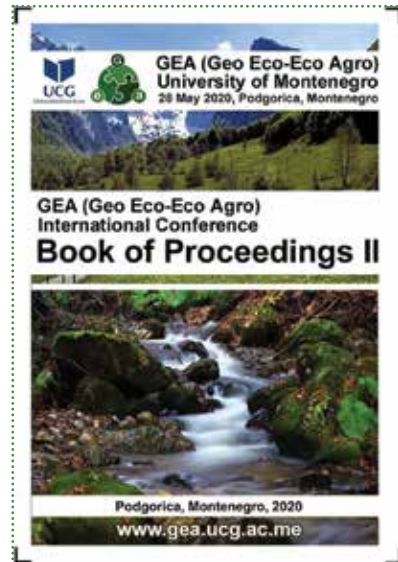
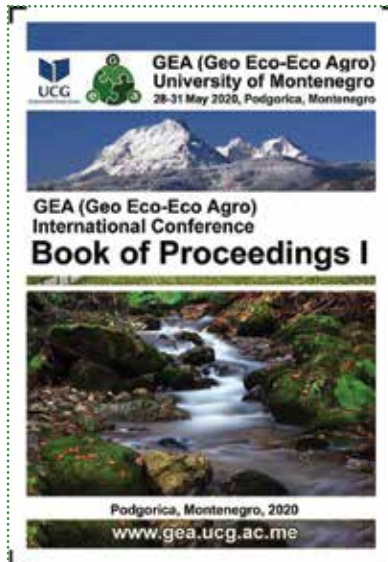
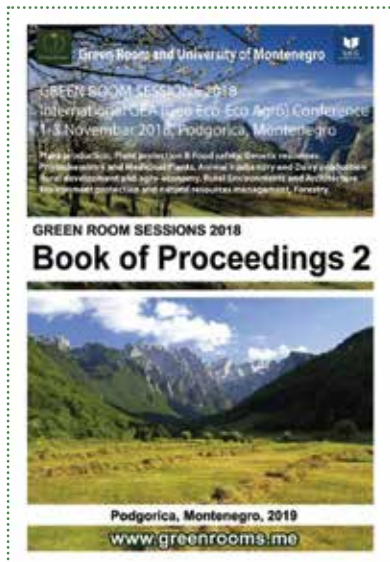
- **Green room sessions International GEA (GEA-ECO-ECO) Conference**, 1–3. novembra, 2018. godine u Podgorici;
- **GEA International (Geo Eco–Eco Agro)**, 28–30. maja, 2020. godine u Podgorici (onlajn).

Strateški prioritet Fakulteta je što bolje integrisanje u evropski i međunarodni istraživački prostor i pozicioniranje na polju obrazovanja, kako u regionu tako i šire. Stoga će se, kroz međunarodnu saradnju, i dalje predano raditi na uvođenju inovacija, unapređivanju znanja putem povećanja mobilnosti nastavnika, saradnika i studenata, unapređivanju i širenju naučnih kapaciteta kroz partnerstva i saradnju sa srodnim fakultetima u EU i van Evrope, realizaciji zajedničkih naučnoistraživačkih projekata sa posebnim naglaskom na EU fondove (IPA, ERA, Horizon Europe, COST, Erasmus+).

Konferencija na Žabljaku, 2016. godine – KATUN – INVO HERIC

Izdavačka djelatnost

ČASOPIS „POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVO“

Prvi broj časopisa „Naša poljoprivreda“ (sada „Poljoprivreda i šumarstvo“) štampan je 1955. godine, u štamparskom preduzeću „Obod“ – Cetinje. Publikovanjem sveske 67 (Volume 67/Issue 4), u decembru 2021. godine, zaokružen je ciklus od 67 godina postojanja časopisa „Poljoprivreda i šumarstvo“, naučnog časopisa Biotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore.

Časopis je od prvog broja pa do kraja 1959. godine izlazio pod nazivom „Naša poljoprivreda“, od 1960. do 1963. kao „Naša poljoprivreda i šumarstvo“, a od 1964. godine kao „Poljoprivreda i šumarstvo“. Od 1994. godine i broja 40, koristi se naziv časopisa i na engleskom jeziku „Agriculture and Forestry“.

U periodu 1955–2022. godine publikovano je 205 izdanja/svesaka, u okviru 67 brojeva, i objavljeno 2439 naučno-stručnih priloga i informacija iz oblasti poljoprivrednih nauka, u kojima su predstavljene rezultati brojnih domaćih i stranih istraživača.

Glavni i odgovorni urednici Časopisa od osnivanja do danas bili su:

- Vojislav Mijušković – brojevi od 1 do 7,
- Zlata Radulović – brojevi 8 i 9,
- Branko Bulatović – brojevi 10 i 11,
- Ljubo Pavićević – brojevi od 12 do 39,
- Zora Vučinić – brojevi od 40 do 50,
- Velibor Spalević – brojevi od 51 do 59,
- Milić Čurović – od broja 60 do danas.

Veliki broj domaćih i inostranih eksperata bio je uključen u rad Časopisa. Trenutno, tim redakcije čine 38 eminentnih naučnika iz 17 zemalja.

Kad se govori o značajnim datumima iz istorije Časopisa, treba istaći 1980. godinu, kad je povodom 25 godina izlaženja, Predsjedništvo SFRJ odlikovalo časopis „Poljoprivreda i šumarstvo“ Ordenom zasluga za narod sa srebrnim zracima.

Pored štampane verzije (ISSN 0554-5579), časopis je dostupan i u elektronskoj formi (ISSN 1800-9492), a kompletna arhiva časopisa je postavljena na web-stranici: www.agricultforest.ac.me.

PREDAJA ODLIKOVANJA ČASOPISU »POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVO«

Dvanaestog maja 1981. održana je u Poljoprivrednom institutu u Titogradu prigodna svečanost predaje ORDENA ZASLUGA ZA NAROD SA SREBRNIM ZRACIMA, kojim je časopis »Poljoprivreda i šumarstvo« — Titograd, odlikovan 27. maja 1980. od Predsjedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, povodom 25-godišnjice izlaženja, za naročite zasluge i uspjehe na unapređivanju poljoprivrede i šumarstva u SR Crnoj Gori, kao i značajan doprinos stručnom uzdizanju kadrova.

Odlikovanje je uručio dr Božina Ivanović, republički sekretar za obrazovanje, kulturu i nauku, odgovornom uredniku časopisa dru Ljubu Pavićeviću, u prisustvu predstavnika Saveza društava čiji je časopis organ, zatim ranijih odgovornih urednika i predstavnika odgovarajućih republičkih i opštinskih organa, službi, institucija i organizacija, kao i sredstava javnog informisanja.

Predajući ovo visoko odlikovanje dr Ivanović je u pozdravnom govoru istakao ulogu i značaj koji je časopis imao u toku svog 25-godišnjeg izlaženja u unapređivanju poljoprivrede i šumarstva u Crnoj Gori kao i okupljanju i uzdizanju stručnog i naučnog kadra tih struka — u čemu je časopisu poželio nove, još veće uspjehe.

U ime Redakcije časopisa i Saveza društava čiji je časopis organ zahvalio je njegov sadašnji odgovorni urednik dr Ljubo Pavićević. Pavićević je u svojoj riječi istakao značaj koji jedno ovako visoko društveno priznanje ima za ovaj časopis. Ono ne samo što podiže njegov ugled nego i obavezuje na istrajnost u radu oko njegovog daljeg izlaženja i poboljšavanja kvaliteta. Zatim se kratko osvrnuo na nastanak časopisa, na njegov razvoj i uticaj koji je imao tokom dvije i po decenije redovnog izlaženja u poslijeratnom razvoju poljoprivrede i šumarstva. Pri tome je izrazio uvjerenje da je njegovim dosadašnjim izlaženjem postavljena osnova, a, u određenoj mjeri, i ukazao put daljeg razvoja naučno-izdavačke djelatnosti u navedenim strukama, za kojom se osjeća sve veća potreba u fazi intenzifikacije njihove proizvodnje i brzog razvoja naučne misli i razumnog rada i u ovim granama i oblastima ljudske djelatnosti.

Dr Lj. Pavićević

Orden sa srebrnim zracima

Prilog urednika časopisa
»Poljoprivreda i šumarstvo«
povodom uručjenja Ordena.
Vol. 27/2 (105)

Početak šezdesetih godina prošlog vijeka u radovima se pojavljuju i sažeci na stranim jezicima (francuskom, njemačkom i engleskom), što se vrlo brzo uvodi kao praksa, da bi osamdesetih godina to postalo i obaveza.

Od 51. broja radovi se objavljuju isključivo na engleskom jeziku. Od tada su radove u našem časopisu objavili autori iz više od 50 zemalja svijeta, što jasno ukazuje da je „Poljoprivreda i šumarstvo“ sada prepoznat kao međunarodni naučni časopis.

Časopis je uključen u brojne referentne baze naučnih časopisa, kao što su: AGRICOLA, AGRIS, CABI, CrossRef, DOAJ, EBSCO, ISC, Index Copernicus, ProQuest, SJIF, SCOPUS, Clarivate Analytics.

S obzirom na to da se Časopis nalazi u CrossRef bazi, radovi pri objavljivanju dobijaju jedinstveni DOI broj. Od 2017. godine sertifikovan je pod internacionalnom licencom – Creative Commons Attribution 4.0.

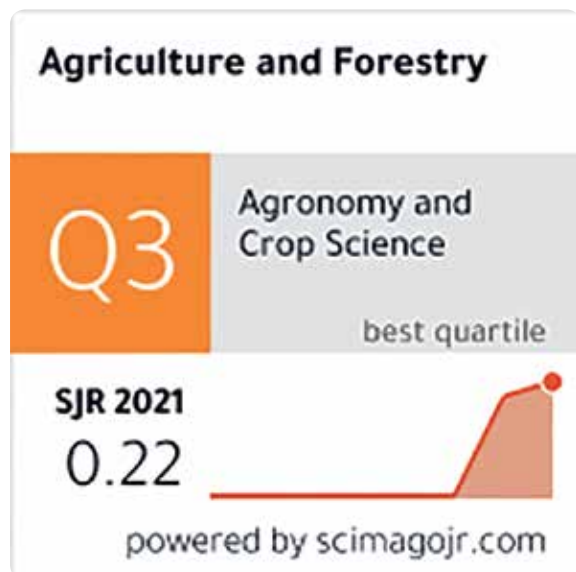
SCOPUS je, 2019. godine, uvrstio časopis „Agriculture and Forestry“ u listu naučnih časopisa za koje se radi redovna evaluacija.

Na najnovijoj rang-listi naučnih časopisa, koja je objavljena na sajtu Scientific Journal Rankings – SJR, „Poljoprivreda i šumarstvo“ (Agriculture and Forestry) klasifikovan je kao časopis iz kvalitativne kategorije Q3 (<https://www.scimagojr.com/journal-search.php?q=37388&tip=sid&clean=0>). Klasifikacija je urađena na osnovu podataka Scopus Elsevier.

Tokom 2020. godine publikovana su 84 rada, čiji su autori iz 34 zemlje. U međuvremenu, indeks citiranosti radova, po podacima SCOPUS-a, dodatno je uvećan, pa se očekuje da na narednoj listi naš časopis bude i bolje pozicioniran.

Časopis „Poljoprivreda i šumarstvo“ se nalazi i u bazi Clarivate Analytics – Web of Science Coverage: Zoological Record. Prema Google Scholar evidenciji, naučni radovi objavljeni u časopisu „Poljoprivreda i šumarstvo“ citirani su više od 4300 puta, a u posljednjih pet godina citiranost objavljenih radova je povećana višestruko u odnosu na pojedinačne godine iz ranijeg perioda.

Dugogodišnji rad na unapređivanju kvaliteta i internacionalizaciji „Poljoprivrede i šumarstva“ rezultirao je time da Univerzitet Crne Gore i Biotehnički fakultet danas mogu sa ponosom istaći da imaju jedan ovakav naučni časopis.

**ZAJEDNIČKE
SLUŽBE
– SEKRETARIJAT**

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

The logo features the number '85' in a bold, black, sans-serif font. A red ribbon-like graphic element is integrated with the number, starting from the top of the '5', looping around its right side, and extending downwards. Below the number, the years '1937–2022' are printed in a smaller, black, sans-serif font.

Zajedničke službe ili Sekretarijat Fakulteta je, shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta na Biotehničkom fakultetu, administrativna jedinica Fakulteta kojom rukovodi sekretar. Ova služba postoji od osnivanja institucije, a shodno potrebama razvijala se i širila. Po prirodi posla, zadužena je za administrativnu i tehničku podršku za sve sektore i zaposlene Fakulteta. U okviru Sekretarijata obavljaju se: pravno-administrativni, računovodstveno-knjigovodstveni poslovi, administrativno-tehnička podrška, poslovi tehničkog održavanja i obezbjeđivanja i poslovi u okviru Studentske službe i Biblioteke.

- Pravno-administrativne poslove obavljaju: Mina Laličić Janjević – sekretar Fakulteta (Luka Šubarić

– zamjena), Biljana Brnović – poslovni sekretar, Ljiljana Boričić – arhivar.

- Računovodstveno-knjigovodstvene poslove obavljaju: Sonja Sekulić – kontista bilansista, Đorđe Brnović – referent za materijalno knjigovodstvo i blagajnu, Dejan Pejović – referent za evidenciju i procjenu imovine, uključujući i javne nabavke.
- Administrativno-tehnička podrška: Marijana Maksimović – IT operater, Mirjana Radulović – kurir i Žarko Četković – vozač.
- Poslove održavanja i obezbjeđenja obavljaju: Dragan Vukčević – referent za održavanje prostora i protivpožarnu zaštitu, Željko Raičević i Duško Mitrović – dnevno obezbjeđenje i higijeničarke: Rajka Vukićević i Dragica Stijović (Podgorica), Nada Maljević (Bar) i Anica Čurović (Bijelo Polje).

Studentska služba

Studentska služba je prva adresa kojoj se studenti obraćaju pri dolasku na Fakultet. Na putu od upisa fakulteta i dobijanja indeksa, do dobijanja potvrde o diplomiranju ili diplome – Studentska služba pruža administrativnu i tehničku podršku, dočekuje i prati sve generacije studenata.

S obzirom na to da Biotehnički fakultet ima organizovane studijske programe u Bijelom Polju i Baru, pored centralne Studentske službe, organizovane na Biotehničkom fakultetu u Podgorici, postoje i pomoćne studentske službe u Baru i Bijelom Polju.

Za obavljanje poslova u Studentskoj službi zadužena su četiri referenta za studentska pitanja, i to dvoje u Podgorici (Dragana Vukčević i Milica Vučković), zatim Irfan Mujanović u Bijelom Polju i Milan Simonović u Baru.

Biblioteka

Biblioteka današnjeg Biotehničkog fakulteta je uspostavljena kada je osnovana Državna stanica, 1937. godine. Sve vrijeme od tada obogaćivan je knjižni fond, tako da je od 300 knjiga, kojim je raspolagala 1949. godine, danas dostigao broj od 13.000 naslova, od kojih se najveći dio primjeraka nalazi u Biblioteci u Podgorici, dio u Centru za suptropske kulture u Baru, a manji broj u Centru za kontinentalno voćarstvo u Bijelom Polju. Najveći broj knjiga dobijen je kupovinom, poklonom ili razmjenom.

Biblioteka raspolaže naslovima iz gotovo svih oblasti poljoprivrede: proučavanja zemljišta i melioracija, ratarstva, povrtarstva, zaštite bilja, hortikulture, voćarstva i vinogradarstva, stočarstva, veterinarstva, agroekonomike, kao i iz opštestručnih i srodnih naučnih disciplina: hemija, biohemija, mikrobiologija, fiziologija biljaka i životinja, genetika, zoologija, botanika, sistematika, zoohigijena i dr. Jedan dio tih naslova je od kapitalne vrijednosti u naučnom i bibliografskom smislu.

Sa osnivanjem studija poljoprivrede, u nabavci literature akcenat je stavljen na poboljšanje udžbeničkog fonda za potrebe studenata. Pored knjiga, Biblioteka posjeduje brojne strane i domaće stručne i naučne serijske publikacije. Za mnoge od njih je decenijama bila redovno pretplaćena. Prelaskom na onlajn pristup bazama naučnih časopisa, broj štampanih serijskih publikacija je smanjen i uglavnom su to naučne i stručne publikacije iz okruženja.

U Biblioteci se čuvaju diplomski radovi (specijalistički i završni), master i magistarski radovi koji su do sada odbranjeni na Biotehničkom fakultetu. U okviru Biblioteke korisnicima je na raspolaganju i čitaonica, iako sa relativno skromnim brojem mjesta (14).

Posljednji detaljni popis bibliotečkog fonda urađen je 2016. godine i od tada se vodi elektronska baza svih raspoloživih naslova, a 2019. godine naša biblioteka je postala punopravni član

COBISS sistema, tako da je studentima i drugim korisnicima Biblioteke omogućeno da preko ovog sistema elektronski pretražuju bibliotečku građu.

Za rad Biblioteke nadležan je bibliotekar Vladimir Dajković, dipl. pravnik.

ZAPOSLENI NA BIOTEHNIČKOM FAKULTETU

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

Redovni profesori

**Đina
BOŽOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	Februar 1993.
Godina i mjesto rođenja	1965, Bijelo Polje
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2003. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala</i> : 1997. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1991. godine, Univerzitet u Kragujevcu, Agronomski fakultet u Čačku
Oblast naučnog rada	Voćarstvo, genetički resursi u voćarstvu; oplemenjivanje i selekcija
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte voćarstvo, Opšta genetika, Oplemenjivanje biljaka, Rasadnička proizvodnja, Samonikle voćke, Koštičave voćke, Genetički resursi u voćarstvu</i>
Oblast stručnog rada	Očuvanje genetičkih resursa, učešće u programima unapređivanja voćarstva u Crnoj Gori

**Aleksandra
DESPOTOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	April 1999.
Godina i mjesto rođenja	1969, Pljevlja
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2005. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala</i> : 2000. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1993. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Agroekonomija: socioekonomske karakteristike porodičnih gazdinstava, organizacija i ekonomika poljoprivredne proizvodnje i ruralni razvoj, menadžment, troškovi, kalkulacije i analiza poslovanja i investicije u poljoprivredi
Oblast nastavnog rada	<i>Troškovi i kalkulacije u poljoprivredi, Sociologija sela, Ekonomika i organizacija biljne proizvodnje, Menadžment u stočarstvu, Agromenadžment, Evaluacija investicija u agrobiznisu, Obracun i analiza troškova i rezultata u poljoprivredi</i>
Oblast stručnog rada	Izrada biznis planova i investicionih projekata, ekonomske analize, ocjena investicija

**Snježana
HRNČIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	Jun 1994.
Godina i mjesto rođenja	1964, Kalinovik, Bosna i Hercegovina
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2002. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala</i> : 1995. godine, Univerzitet u Banjoj Luci, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1986. godine, Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Zaštita bilja, entomologija, akarologija, invazivne štetočine, determinacija štetočina
Oblast nastavnog rada	<i>Entomologija, Štetočine voćaka i vinove loze, Prirodni neprijatelji i mjere biološkog suzbijanja</i>
Oblast stručnog rada	Monitoring štetočina, integralna zaštita bilja, zdravstvena kontrola biljnog materijala iz uvoza, sadnog i sjemenskog materijala

**Vučeta
JAČIMOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlen na BTF-u	Decembar 1995.
Godina i mjesto rođenja	1965, Kostenica, Bijelo Polje
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2006. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 1999. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1991. godine, Univerzitet u Kragujevcu, Agronomski fakultet u Čačku
Oblast naučnog rada	Voćarstvo, genetički resursi u voćarstvu i selekcija, pčelarstvo
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte voćarstvo, Jezgraste voćke, Sistemi uzgoja i rezidba voćaka, Pčelarstvo, Podizanje voćnjaka</i>
Oblast stručnog rada	Očuvanje genetičkih resursa, učešće u programima unapređivanja voćarstva i pčelarstva u Crnoj Gori

**Miomir
JOVANOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlen na BTF-u	Jul 1992.
Godina i mjesto rođenja	1967, Berane
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2000. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 1995. godine, Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet u saradnji sa Eastern Washington University, USA; <i>Diplomirao</i> : 1992. godine, Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet
Oblast naučnog rada	Marketing hrane, ponašanje potrošača, menadžment, tržište hrane, agrarna politika, agrarna ekonomija
Oblast nastavnog rada	<i>Osnovi ekonomije, Tržište i marketing poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, Agrarna politika i ruralni razvoj, Agrarna i ruralna ekonomija, Investicije u poljoprivredi</i>
Oblast stručnog rada	Izrada i ocjena investicionih programa i biznis planova, revizija, tržište kapitala

**Zoran
JOVOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlen na BTF-u	Septembar 1997.
Godina i mjesto rođenja	1966, Nikšić
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2002. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 1998. godine, Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredni fakultet – Sarajevo i Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Poljoprivredni fakultet – Istočno Sarajevo; <i>Diplomirao</i> : 1990. godine, Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Ratarstvo, biljni genetički resursi, klimatske promjene
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte ratarstvo, Specijalno ratarstvo, Tehnologija proizvodnje ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja, Biljni genetički resursi</i>
Oblast stručnog rada	Sertifikacija sjemenskog i sadnog materijala poljoprivrednog bilja, konsalting u biljnoj proizvodnji, izrada strategija, studija i sl.

**Jelena
LATINOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	Decembar 1996.
Godina i mjesto rođenja	1972, Podgorica
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2007. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala</i> : 2001. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1996. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Fitopatologija, prognoza pojave bolesti biljaka, fungicidi, biofungicidi, integralna zaštita bilja
Oblast nastavnog rada	<i>Fitopatologija, Bolesti voćaka i vinove loze, Bolesti ratarsko-povrtnarskih kultura, Mikoze biljaka, Bolesti ukrasnih biljaka, Fitopatogeni mikroorganizmi u proizvodnji hrane</i>
Oblast stručnog rada	Analiza biljnog materijala na prouzrokoivače bolesti

**Nedeljko
LATINOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlen na BTF-u	Februar 1999.
Godina i mjesto rođenja	1971, Bihać, Bosna i Hercegovina
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2007. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 2001. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1997. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Pesticidi, sredstva za zaštitu bilja, fungicidi, biofungicidi, prognoza pojave bolesti, integralna zaštita bilja
Oblast nastavnog rada	<i>Fitofarmacija, Sredstva za zaštitu bilja, Tehnologija zaštite bilja, Pesticidi</i>
Oblast stručnog rada	Integralna zaštita bilja, kontrola biljnog materijala iz uvoza, kontrola sadnog i sjemenskog materijala

**Biljana
LAZOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	April 1990.
Godina i mjesto rođenja	1962, Andrijevića
Obrazovanje	<i>Doktorirala:</i> 1999. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala:</i> 1994. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala:</i> 1985. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Suptropsko voćarstvo, maslinarstvo, genetički resursi suptropskih kultura, biotehnologija u poljoprivredi
Oblast nastavnog rada	<i>Maslinarstvo, Uljarstvo, Oplemenjivanje voćaka i vinove loze, Fiziologija biljaka, Kultura tkiva</i>
Oblast stručnog rada	Očuvanje genetičkih resursa – kolekcija masline, panel za senzorsku ocjenu maslinovog ulja

**Božidarka
MARKOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	Maj 1992.
Godina i mjesto rođenja	1966, Plužine
Obrazovanje	<i>Doktorirala:</i> 2004. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala:</i> 1997. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun; <i>Diplomirala:</i> 1990. godine, Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Stočarstvo, ovčarstvo i kozarstvo, odgajivanje i selekcija
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte stočarstvo, Ovčarstvo i kozarstvo, Animalni genetički resursi, Biotehnologija u stočarstvu</i>
Oblast stručnog rada	Očuvanje genetičkih resursa u stočarstvu

**Nataša
MIRECKI**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	Januar 1994.
Godina i mjesto rođenja	1966, Doboje, Bosna i Hercegovina
Obrazovanje	<i>Doktorirala:</i> 2003. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala:</i> 1999. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala:</i> 1990. godine, Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Tehnologija proizvodnje povrća, organska proizvodnja, kvalitet hrane
Oblast nastavnog rada	<i>Povrtarstvo, Organska proizvodnja povrća, Sistemi biljne proizvodnje</i>
Oblast stručnog rada	Tehnologija proizvodnje povrća na otvorenom polju i u zaštićenom prostoru, organska proizvodnja, održiva proizvodnja povrća

**Slavko
MIRECKI**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlen na BTF-u	Maj 1992.
Godina i mjesto rođenja	1964, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2000. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 1996. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1990. godine, Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredni fakultet u Sarajevu
Oblast naučnog rada	Stočarstvo, mljekarstvo, tehnologija mlječnih proizvoda, stočarstvo i životna sredina
Oblast nastavnog rada	<i>Mljekarstvo, Tehnologija prerade mlijeka, Stočarstvo i životna sredina, Funkcionalni proizvodi anim. porijekla, Tradicionalni proizvodi anim. porijekla, Organska proizvodnja u stočarstvu</i>
Oblast stručnog rada	Kvalitet mlijeka i mlječnih proizvoda, tehnologija mlijeka i mlječnih proizvoda, autohtoni mlječni proizvodi

**Aleksandar
ODALOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlen na BTF-u	Decembar 1993.
Godina i mjesto rođenja	1970, Subotica, Srbija
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2002. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 1998. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1992. godine, Univerzitet u Kragujevcu, Agronomski fakultet – Čačak
Oblast naučnog rada	Voćarstvo, oplemenjivanje voćaka, genetički resursi u voćarstvu, pomologija, prerada voća
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte voćarstvo, Pomotehnika, Prerada voća, Jagodasto voće</i>
Oblast stručnog rada	Kontrola kvaliteta voćnog i loznog sadnog materijala, podizanje voćnjaka i vinograda

**Radmila
PAJOVIĆ-
ŠĆEPANOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	Februar 1997.
Godina i mjesto rođenja	1972, Podgorica
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2006. godine, Univerzitet u Skoplju, Fakultet za poljoprivredne nauke i hranu; <i>Magistrirala</i> : 2001. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Tehnološki fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1996. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Prehrambena tehnologija (vinarstvo, proizvodnja jakih i bezalkoholnih pića, kontrola kvaliteta vina i jakih alkoholnih pića)
Oblast nastavnog rada	<i>Tehnologija vina, Vinarstvo i prerada grožđa, Kontrola kvaliteta vina i jakih alkoholnih pića, Tehnologija prerade ratarskih i povrtnarskih proizvoda</i>
Oblast stručnog rada	Vinarstvo, proizvodnja i kontrola kvaliteta vina i jakih alkoholnih pića

**Ranko
PRENKIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Naučni savjetnik (penzionisan u februaru 2022)
Zaposlen na BTF-u	Septembar 1985.
Godina i mjesto rođenja	1956, Zeta
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 1998. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 1992. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1982. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Voćarstvo i agroekologija
Oblast nastavnog rada	<i>Kontinentalno voćarstvo, Pomologija, Samoniklo voće, Berba, čuvanje i pakovanje voća i grožđa, Agroekologija</i>
Oblast stručnog rada	Kontrola voćnog i loznog sadnog materijala, podizanje voćnjaka i vinograda

**Sanja
RADONIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	Februar 1997.
Godina i mjesto rođenja	1971, Podgorica
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2008. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun; <i>Magistrirala</i> : 2002. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun; <i>Diplomirala</i> : 1996. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun
Oblast naučnog rada	Zaštita bilja – poljoprivredna entomologija, invazivne artropode u poljoprivredi i hortikulturi, insekti vektori biljnih patogena
Oblast nastavnog rada	<i>Štetočine ratarsko-povrtnarskih kultura, Insekti vektori biljnih patogena, Akarologija, Štetočine voćaka</i>
Oblast stručnog rada	Zdravstvena zaštita bilja – nadzor/monitoring štetnih organizama, integralna zaštita bilja, zdravstvena kontrola biljnog materijala iz uvoza, sadnog i sjemenskog materijala

**Momčilo
RADULOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Naučni savjetnik (penzionisan u januaru 2022)
Zaposlen na BTF-u	Jul 1981.
Godina i mjesto rođenja	1955, Danilovgrad
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 1995. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 1989. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1980. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Suptropsko voćarstvo, rasadnička proizvodnja
Oblast nastavnog rada	<i>Mediteransko voćarstvo, Agrumarstvo, Biološke osnove razmnožavanja voćaka, Podloge voćaka, Podizanje i održavanje voćnjaka i vinograda</i>
Oblast stručnog rada	Izrada strategija, studija, projekata, biznis planova iz voćarstva, savjetodavna i stručna djelatnost, rasadnička proizvodnja

**Gordana
ŠEBEK**

Nastavno-naučno zvanje	Redovni profesor
Zaposlena na BTF-u	Januar 1989.
Godina i mjesto rođenja	1965, Vladičin Han, Srbija
Obrazovanje	<i>Doktorirala:</i> 2002. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala:</i> 1995. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala:</i> 1988. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Voćarstvo, fiziologija i biohemija biljaka, organska proizvodnja voća
Oblast nastavnog rada	<i>Fiziologija biljaka, Biohemija biljaka, Jabučaste voćke, Organska proizvodnja voća</i>
Oblast stručnog rada	Tehnologije proizvodnje sadnog materijala koštičavih, jabučastih i jezgrastih voćnih vrsta, razvoj organske proizvodnje

Vanredni profesori

**Mirjana
BOJANIĆ-RAŠOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Vanredni profesor
Zaposlena na BTF-u	Februar 1994.
Godina i mjesto rođenja	1970, Peć, Kosovo
Obrazovanje	<i>Doktorirala:</i> 2000. godine, Univerzitet u Beogradu, Veterinarski fakultet, Beograd; <i>Magistrirala:</i> 1996. godine, Univerzitet u Beogradu, Veterinarski fakultet, Beograd; <i>Diplomirala:</i> 1993. godine, Univerzitet u Beogradu, Veterinarski fakultet, Beograd
Oblast naučnog rada	Mikrobiologija, zoohigijena, zdravstvena zaštita životinja, bezbjednost hrane
Oblast nastavnog rada	<i>Mikrobiologija, Mikrobiologija hrane, Zoohigijena i preventiva bolesti, Bezbjednost hrane, Dobra proizvođačka praksa u proizvodnji hrane</i>
Oblast stručnog rada	Zdravstvena zaštita životinja, bezbjednost hrane

**Radisav
DUBLJEVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Vanredni profesor
Zaposlen na BTF-u	Januar 1985.
Godina i mjesto rođenja	1958, Dubljevići, Plužine
Obrazovanje	<i>Doktorirao:</i> 2001. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao:</i> 1991. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao:</i> 1981. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Ekologija i agrotehnika krmnih biljaka na oranicama i travnjacima, njihovo iskorišćavanje i konzervacije
Oblast nastavnog rada	<i>Krmno bilje, Sjemenarstvo, Agroekologija</i>
Oblast stručnog rada	Unapređivanje proizvodnje, iskorišćavanja i spremanja stočne hrane na oranicama i travnjacima

**Milan
MARKOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Vanredni profesor
Zaposlen na BTF-u	Oktobar 1988.
Godina i mjesto rođenja	1963, Kneževo (Sk. Vakuf), Bosna i Hercegovina
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 1999. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 1994. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1988. godine, Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Stočarstvo, odgajivanje i selekcija domaćih životinja
Oblast nastavnog rada	<i>Oplemenjivanje domaćih životinja, Govedarstvo, Osnove proizvodnje i prerade mesa</i>
Oblast stručnog rada	Selekcija i odgajivanje goveda, genetički resursi, zootehnički propisi i standardi u stočarstvu

Docenti

**Mirjana
ADAKALIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Docent
Zaposlena na BTF-u	Oktobar 2003.
Godina i mjesto rođenja	1969, Bar
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2014. godine, Univerzitet u Mostaru, Agromediterranski fakultet; <i>Magistrirala</i> : 2003. godine, Univerzitet u Kordobi, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1997. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Maslinarstvo, uljarstvo, očuvanje i karakterizacija genetičkih resursa subtropskih vrsta
Oblast nastavnog rada	<i>Maslinarstvo i uljarstvo, Oplemenjivanje voćaka i vinove loze, Fiziologija biljaka, Kultura tkiva, Ekološko voćarstvo, Agrobiodiverzitet i biljni genetički resursi, Mediteransko voćarstvo, Uzgojni oblici u voćarstvu, Agropomotehnika</i>
Oblast stručnog rada	Pružanje stručne pomoći poljoprivrednicima u primjeni agrotehničkih mjera u maslinjacima, izrada studija, strategija i planskih dokumenata

**Milić
ČUROVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Docent
Zaposlen na BTF-u	Novembar 1998.
Godina i mjesto rođenja	1971, Bijelo Polje
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2011. godine, Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet; <i>Magistrirao</i> : 2003. godine, Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1998. godine, Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet
Oblast naučnog rada	Šumarstvo, ekologija šuma, planiranje gazdovanja šumama
Oblast nastavnog rada	<i>Lovstvo, Korišćenje biomase, Šumarstvo u ruralnim područjima, Agrometeorologija, GIS</i>
Oblast stručnog rada	Izrada i revizija projektnih i planskih dokumenata, sektorskih studija iz oblasti šumarstva, zaštite životne sredine i sl.

**Mirko
KNEŽEVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Docent
Zaposlen na BTF-u	Februar 1998.
Godina i mjesto rođenja	1971, Podgorica
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2008. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 2000. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1995. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Uticaj klimatskih promjena na potrebe za vodom, automatizacija sistema za navodnjavanje, digitalizacija i mapiranje nacionalnih podataka o zemljištu
Oblast nastavnog rada	<i>Pedologija, Melioracije, GIS u poljoprivredi</i>
Oblast stručnog rada	Ispitivanje i prenošenje informacija za promovisanje dobrih praksi upravljanja zemljištem i vodnim resursima

**Igor
PAJOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Docent
Zaposlen na BTF-u	Oktobar 2003.
Godina i mjesto rođenja	1972, Berane
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2010. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 2005. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1999. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Nematologija, entomologija, vektorske i invazivne vrste invertebrata i njima prenosivi mikroorganizmi
Oblast nastavnog rada	<i>Mikrobiologija, Nematologija, Urbana zoologija, Biocidi, Sredstva za zaštitu bilja</i>
Oblast stručnog rada	Kontrola biljnog materijala iz uvoza, sjemenskog i sadnog materijala, fitosanitarni poslovi vezani za nematologiju

**Tatjana
PEROVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Docent
Zaposlena na BTF-u	Januar 1993.
Godina i mjesto rođenja	1969, Bar
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2010. godine, Univerzitet u Novom sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala</i> : 2000. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1992. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Zaštita bilja, fitofarmacija, ekotoksikologija
Oblast nastavnog rada	<i>Bolesti voćaka, Štetočine voćaka, Fitofarmacija, Zaštita bilja u ekološkoj proizvodnji, Integralna zaštita voćaka., Fitosanitarna ispravnost sadnog materijala, Ekotoksikologija i zaštita životne sredine</i>
Oblast stručnog rada	Pružanje stručne pomoći proizvođačima u suzbijanju prouzrokovala bolesti, štetočina i korova, učesće u realizaciji programa fitosanitarnih mjera

**Danijela
RAIČEVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Docent
Zaposlena na BTF-u	Jun 2006.
Godina i mjesto rođenja	1969, Rožaje
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2011. godine, Univerzitet u Skoplju, Fakultet za poljoprivredne nauke i hranu; <i>Magistrirala</i> : 2007. godine, Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet u Podgorici; <i>Diplomirala</i> : 1993. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Prehrambena tehnologija (vinarstvo, proizvod. jakih i bezalkoholnih pića, kontrola kvaliteta i bezbjednost hrane)
Oblast nastavnog rada	<i>Tehnologija prerade grožđa, Tehnologija vina i standardi u proizvodnji, Tehnologija jakih alkoholnih pića, Tehnološke operacije u proizvodnji hrane, Kontrola kvaliteta i bezbjednost hrane</i>
Oblast stručnog rada	Proizvodnja vina i lozove rakije, akreditacija laboratorija za ispitivanje hrane, određivanje kvaliteta vina i jakih alkoholnih pića

**Velibor
SPALEVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Docent
Zaposlen na BTF-u	Novembar 1995.
Godina i mjesto rođenja	1970, Berane
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2011. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun; <i>Magistrirao</i> : 1999. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun; <i>Diplomirao</i> : 1995. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun
Oblast naučnog rada	Nauka o zemljištu, ekološki inženjering, mehanizacija u poljoprivredi
Oblast nastavnog rada	<i>Geografija zemljišta, Biogeografija, Geoinformatika, Mehanizacija u poljoprivredi</i>
Oblast stručnog rada	Nauka o zemljištu

**Ana
TOPALOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Docent
Zaposlena na BTF-u	Jun 2000.
Godina i mjesto rođenja	1975, Berane
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2012. godine, Univerzitet u Beogradu, Hemijski fakultet; <i>Magistrirala</i> : 2006. godine, Univerzitet u Beogradu, Hemijski fakultet; <i>Diplomirala</i> : 2000. godine, Univerzitet Crne Gore, Metalurško-tehnološki fakultet
Oblast naučnog rada	Hemija zemljišta, agrohemija, sekundarni metaboliti (fenolna jedinjenja) biljaka
Oblast nastavnog rada	<i>Hemija, Agrohemija</i>
Oblast stručnog rada	Instrumentalna analiza zemljišta i biljnog materijala (status hranljivih elemenata, primarni i sekundarni metaboliti)

**Jelena
ZINDOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Docent
Zaposlena na BTF-u	April 2001.
Godina i mjesto rođenja	1976, Nikšić
Obrazovanje	<i>Doktorirala:</i> 2010. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun; <i>Magistrirala:</i> 2006. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun; <i>Diplomirala:</i> 2000. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet – Zemun
Oblast naučnog rada	Zaštita bilja, fitopatologija, virusologija
Oblast nastavnog rada	<i>Viroze biljaka, Bakterioze biljaka, Bolesti ratarsko-povrtnarskih kultura, Sertifikacija sadnog i sjemenskog materijala</i>
Oblast stručnog rada	Zdravstvena zaštita bilja – nadzor/monitoring štetnih organizama, zdravstvena kontrola biljnog materijala iz uvoza, sadnog i sjemenskog materijala

Saradnici u nastavi i viši istraživači

**Jasmina
BALIJAGIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Viši istraživač – saradnik u nastavi
Zaposlena na BTF-u	2003.
Godina i mjesto rođenja	1964, Bijelo Polje
Obrazovanje	<i>Doktorirala:</i> 2013. godine, Megatrend univerzitet u Beogradu; <i>Magistrirala:</i> 2009. godine, Univerzitet u Podgorici, Prirodno-matematički fakultet; <i>Diplomirala:</i> 1991. godine, Univerzitet u Prištini, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Samoniklo ljekovito bilje, gajenje ljekovitog bilja, održivi razvoj ljekovitog bilja
Oblast nastavnog rada	<i>Samoniklo kontinentalno ljekovito bilje, Tehnologija gajenja ljekovitog bilja, Održivi razvoj prirodnih resursa ljekovitog i aromatičnog bilja, Sertifikacija i akreditacija u proizvodnji i kontroli hrane</i>
Oblast stručnog rada	Proizvodnja, prerada i komercijalna upotreba ljekovitog bilja i šumskih plodova

**Miroslav
ČIZMOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Viši istraživač – saradnik u nastavi
Zaposlen na BTF-u	Jun 1997.
Godina i mjesto rođenja	1964, Zenica, Bosna i Hercegovina
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2013. godine, Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Agromediterranski fakultet; <i>Magistrirao</i> : 2001. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1990. godine, Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredni fakultet u Sarajevu
Oblast naučnog rada	Voćarstvo, rasadničarstvo, pomologija
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte voćarstvo, Rasadnička proizvodnja, Berba, čuvanje i pakovanje voća</i>
Oblast stručnog rada	Kontrola sadnog materijala voćaka, vinove loze i ukrasnog bilja u prometu, monitoring matičnih stabala sadnog materijala, nacionalno odgovorna osoba za bazu podataka EURISCO

**Miljan
JOKSIMOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Saradnik u nastavi
Zaposlen na BTF-u	Avgust 2012.
Godina i mjesto rođenja	1985, Pljevlja
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2022. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 2014. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 2011. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Agroekonomija: ekonomika poljoprivrede, tržište i ruralni razvoj, menadžment u agrobiznisu, troškovi i kalkulacije
Oblast nastavnog rada	<i>Ekonomika i organizacija biljne proizvodnje, Menadžment u stočarstvu, Troškovi i kalkulacije u poljoprivredi, Tržište i marketing poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, Agrarna politika i ruralni razvoj</i>
Oblast stručnog rada	Izrada biznis planova i investicionih projekata, ekonomske analize, ocjena investicija

**Jelena
LAZAREVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Viši istraživač – saradnik u nastavi
Zaposlena na BTF-u	Oktobar 2004.
Godina i mjesto rođenja	1971, Arandjelovac, Srbija
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2013. godine, Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet; <i>Magistrirala</i> : 2001. godine, Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1996. godine, Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet
Oblast naučnog rada	Bolesti šumskog drveća, mikoriza šumskog drveća, zajednice gljiva u planinskim šumama, u šumskom zemljištu, bolesti urbanog zelenila, mikologija
Oblast nastavnog rada	<i>Cvjećarstvo, Proizvodnja dendrološkog sadnog materijala, Ukrajinsko mediteransko bilje</i>
Oblast stručnog rada	Kvalitet šumskog sjemena, kontrola biljnog materijala iz uvoza, rasadničke proizvodnje u šumskim rasadnicima, zdravstvenog stanja drvenastih biljnih vrsta na zelenim površinama

**Tatjana
POPOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Saradnik u nastavi
Zaposlena na BTF-u	Maj 1997.
Godina i mjesto rođenja	1968, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2008. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala</i> : 2003. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1995. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet u Zemunu
Oblast naučnog rada	Vinogradarstvo
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte vinogradarstvo, Posebno vinogradarstvo</i>
Oblast stručnog rada	Kontrola voćnog, loznog i hortikulturnog sadnog materijala, ocjena kvaliteta vina

**Dušica
RADONIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Saradnik u nastavi
Zaposlena na BTF-u	Septembar 2009.
Godina i mjesto rođenja	1986, Kolašin
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2019. godine, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala</i> : 2013. godine, Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet; <i>Diplomirala</i> : 2009. godine, Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet
Oblast naučnog rada	Stočarstvo, osnove ishrane, ishrana preživara i nepreživara, tehnologija anim. proizvoda
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte stočarstvo, Osnove ishrane i hraniva, Ishrana preživara, Ishrana nepreživara, Govedarstvo, Ovčarstvo</i>
Oblast stručnog rada	Analiza hraniva i hrane za životinje, sprovođenje fenotipske karakterizacije domaćih životinja

**Milena
STOJANOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Saradnik u nastavi
Zaposlena na BTF-u	Novembar 2016.
Godina i mjesto rođenja	1992, Podgorica
Obrazovanje	<i>Doktorirala</i> : 2022. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirala</i> : 2015. godine, Bordeaux International Wine Institute, INSEEC; <i>Diplomirala</i> : 2010. godine, Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet
Oblast naučnog rada	Voćarstvo, populaciona genetika, morfološka i fenološka raznovrsnost populacija, biljna fiziologija
Oblast nastavnog rada	<i>Voćarstvo i vinogradarstvo</i>
Oblast stručnog rada	Molekularne analize genetičke raznovrsnosti, analize sadržaja ukupnih fenola i antioksidativne aktivnosti, selekcija perspektivnih genotipova na osnovu morfoloških, fenoloških i UPOV deskriptora

**Miljan
VELJIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Viši istraživač – saradnik u nastavi
Zaposlen na BTF-u	Decembar 1993.
Godina i mjesto rođenja	1968, Berane
Obrazovanje	<i>Doktorirao</i> : 2016. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Magistrirao</i> : 1998. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1993. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Stočarstvo
Oblast nastavnog rada	<i>Svinjarstvo, Živinarstvo, Konjarstvo, Tehnologija gajenja nepreživara</i>
Oblast stručnog rada	Tehnologija gajenja nepreživara (živinarstvo i svinjarstvo)

**Darko
DUBAK**

Nastavno-naučno zvanje	Viši istraživač – saradnik u nastavi
Zaposlen na BTF-u	1998.
Godina i mjesto rođenja	1966, Berane
Obrazovanje	<i>Magistrirao</i> : 2001. godine, Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet; <i>Diplomirao</i> : 1995. godine, Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet
Oblast naučnog rada	Šumarstvo, zaštita šuma, fitopatologija
Oblast nastavnog rada	<i>Pedologija, Mehanizacija, Melioracije</i>
Oblast stručnog rada	Izrada planskih dokumenata i sektorskih studija iz oblasti šumarstva i zaštite šuma

**Milena
ĐOKIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Saradnik u nastavi
Zaposlena na BTF-u	Septembar 2016.
Godina i mjesto rođenja	1992, Berane
Obrazovanje	<i>Magistrirala</i> : 2019. godine, Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet; <i>Diplomirala</i> : 2015. godine, Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet
Oblast naučnog rada	Genetika, genetički resursi u stočarstvu, tehnologija animalnih proizvoda
Oblast nastavnog rada	<i>Opšta genetika, Biotehnologija u stočarstvu, Animalni genetički resursi, Konjarstvo, Osnove proizvodnje i prerade mesa</i>
Oblast stručnog rada	Sprovođenje metoda molekularne i fenotipske karakterizacije domaćih životinja, primjena bioinformatike u analizi genomskih podataka

**Slavojka
MALIDŽAN**

Nastavno-naučno zvanje	Viši istraživač
Zaposlena na BTF-u	Jun 1997.
Godina i mjesto rođenja	1968, Pljevlja
Obrazovanje	<i>Magistrirala</i> : 2003. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1995. godine, Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet
Oblast naučnog rada	Suptropsko voćarstvo, genetika i oplemenjivanje biljaka, citogenetika, histologija
Oblast nastavnog rada	<i>Genetika, Mediteransko voćarstvo, Suptropsko voće, Poljoprivredna botanika, Biološke osnove razmnožavanja voćaka</i>
Oblast stručnog rada	Suptropsko voćarstvo, genetika i oplemenjivanje biljaka

**Stoja
LJUTICA**

Nastavno-naučno zvanje	Viši stručni saradnik
Zaposlen na BTF-u	Septembar 1983 (penzionisana u januaru 2022)
Godina i mjesto rođenja	1955, Medveđa, Srbija
Obrazovanje	<i>Magistrirala</i> : 2009. godine, Univerzitet Crne Gore, Prirodno-matematički fakultet; <i>Diplomirala</i> : 1985. godine, Univerzitet u Nišu, Prirodno-matematički fakultet
Oblast naučnog rada	Maslinarstvo
Oblast nastavnog rada	<i>Biohemija biljaka, Biohemija životinja, Hemija, Biohemija biljaka, Fiziologija biljaka, Agrohemija, Agrumarstvo</i>
Oblast stručnog rada	Maslinarstvo – biohemijska analiza i organoleptička ocjena maslinovog ulja

**Miloš
ŠTURANOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Viši istraživač – saradnik u nastavi
Zaposlen na BTF-u	Jun 2003.
Godina i mjesto rođenja	1977, Podgorica
Obrazovanje	<i>Magistrirao</i> : 2008. godine, Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet; <i>Diplomirao</i> : 2003. godine, Univerzitet u Kragujevcu, Agronomski fakultet – Čačak
Oblast naučnog rada	Suptropsko voćarstvo, rasadnička proizvodnja
Oblast nastavnog rada	<i>Podizanje i održavanje voćnjaka, Melioracije, Pedologija, Podloge voćaka, Listopadno i zimzeleno suptropsko voće</i>
Oblast stručnog rada	Podizanje i održavanje voćnjaka, projektovanje u poljoprivredi, stručni savjeti u praktičnom voćarstvu

**Ana
VELIMIROVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Saradnik u nastavi
Zaposlena na BTF-u	Septembar 2021.
Godina i mjesto rođenja	1982, Cetinje
Obrazovanje	<i>Magistrirala:</i> 2012. godine, Internacionalni centar za napredne mediteranske agronomske studije, Hanja, Grčka; <i>Diplomirala:</i> 2009. godine, Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet
Oblast naučnog rada	biljna proizvodnja
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte ratarstvo, Specijalno ratarstvo, Herbologija, Alternativne ratarske kulture, Biljni genetički resursi, Tehnologija proizvodnje ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja, Postžetvene tehnologije ratarsko-povrtnarskih proizvoda</i>
Oblast stručnog rada	Molekularna i morfološka karakterizacija pšenice, molekularni mehanizmi interakcije biljaka sa spoljašnjom sredinom, izučavanje diverziteta ratarskih kultura, održiva poljoprivreda

**Aleksandar
MARTINOVIĆ**

Nastavno-naučno zvanje	Saradnik u nastavi
Zaposlen na BTF-u	Septembar 2021.
Godina i mjesto rođenja	1998, Cetinje
Obrazovanje	<i>Diplomirao:</i> 2020. godine, Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet
Oblast naučnog rada	Stočarstvo
Oblast nastavnog rada	<i>Opšte stočarstvo, Osnovi ishrane i hraniva, Ishrana preživara i ne-preživara, Govedarstvo, Ovčarstvo i kozarstvo</i>
Oblast stručnog rada	Analiza hemijskog sastava stočne hrane, fenotipska karakterizacija autohtonih rasa

Laboranti

**Daliborka
LEKIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

**Jelena
VUKČEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

**Mirko
BULATOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

**Branislav
VUČKOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

**Periša
VUKČEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

**Nataša
DAJKOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Laborant (Bar)

**Radoica
ŠKATARIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

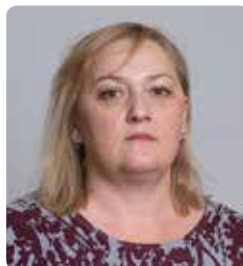
Zaposleni u Laboratoriji za mljekarstvo

**Maja
BLAGOJEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši stručni saradnik
i menadžer kvaliteta

**Nikoleta
NIKOLIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši stručni saradnik
i tehnički menadžer

**Snežana
MAŠULOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši stručni saradnik

**Tanja
ČELECKI**

Radno mjesto/pozicija

Stručni saradnik

**Živko
MILIČIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Stručni saradnik

**Jelka
POPOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

**Ljubinka
BORIČIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

**Stojana
IVANOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

**Irena
MRDAK**

Radno mjesto/pozicija

Viši laborant

Zaposleni u Sekretarijatu fakulteta

**Mina
LALIČIĆ-JANJEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Sekretar

**Biljana
BRNOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Poslovni sekretar

**Luka
ŠUBARIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Sekretar (na zamjeni)

**Sonja
SEKULIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Kontista – bilansista

**Đorđe
BRNOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Blagajnik i materijalno
knjigovodstvo

**Marijana
MAKSIMOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

IT administrator

**Dejan
PEJOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Referent za materijalno
knjigovodstvo i javne
nabavke

**Milica
VUČKOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Referent za studentska
pitanja u Podgorici

**Dragana
VUKČEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Referent u Studentskoj
službi u Podgorici

**Irfan
MUJANOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Referent za studentska
pitanja u Bijelom Polju

**Milan
SIMONVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Referent za studentska
pitanja u Baru

**Vladimir
DAJKOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Bibliotekar

**Ljiljana
BORIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Arhivar

**Mirjana
RADULOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Kurir

**Dragan
VUKČEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Referent za tehničko
održavanje i protivpo-
žarnu zaštitu

**Žarko
ČETKOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Vozač

**Duško
MITROVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Portir

**Željko
RAIČEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Portir

**Ljubiša
KNEŽEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Portir (Bijelo Polje)

**Rajka
VUKIĆEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Higijeničarka

**Dragica
STIJOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Higijeničarka

**Anica
ČUROVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Higijeničarka
(Bijelo Polje)

**Nada
MALJEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Higijeničarka (Bar)

Zaposleni na Oglednom imanju „Lješkoplje“ – Podgorica

**Milorad
VESIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Stručni saradnik na
Oglednom imanju

**Radisav
SPALEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Referent na Oglednom
imanju

**Mitar
OTAŠEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Podrumar

**Miljan
ŽUŽA**

Radno mjesto/pozicija

Traktorista

**Vinka
STEŠEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Pomoćni radnik

**Slaven
RADULOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Portir

**Željko
ČETKOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Portir

**Saša
BANJEVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Portir

**Dragan
RAIČKOVIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Portir

Zaposleni na Oglednom imanju – Bar

**Žarko
KLISIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Upravnik rasadnika
u Baru

**Petar
VUČETIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Pomoćni radnik

**Braim
ĐOKIĆ**

Radno mjesto/pozicija

Pomoćni radnik

Zaposleni kojima je prestao radni odnos od 1997. do aprila 2022. godine

Centar za agroekonomiku i ruralni razvoj

- dr Bogdan Bulatović, naučni savjetnik
- dr Žarko Kalezić, redovni profesor

Centar za zemljište i melioracije

- dr Budimir Fuštić, naučni savjetnik
- dr Natalija Perović, naučni savjetnik
- dr Stanka Filipović, redovni profesor
- dr Mirjana Radulović, naučni saradnik
- Mihailo Đuretić, dipl. inž.
- Petar Čelebić, tehnički saradnik
- Ilija Vukčević, tehnički saradnik
- Stanislava Brnović, laborant
- Dragan Brnović, laborant

Centar za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje

- dr Dragoljub Mitrović, redovni profesor
- mr Milutin Simović, viši istraživač
- Radonja Obradović, tehnički saradnik
- Anton Uglik, tehnički saradnik
- Vojin Đurović, tehnički saradnik
- Tomislav Radulović, PK radnik

Centar za zaštitu bilja

- dr Velizar Velimirović, naučni savjetnik
- dr Zora Vučinić, naučni savjetnik
- dr Jelka Todorović, viši naučni saradnik
- Olga Jakić, dipl. inž. – stručni saradnik
- Zarija Đurović, tehnički saradnik
- Milorad Raičević, tehnički saradnik

Centar za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo

- dr Ljubomir Pejović, naučni savjetnik
- dr Slavko Mijović, naučni savjetnik
- dr Ranko Prenkić, naučni savjetnik
- mr Vesna Maraš, viši istraživač

- Dragomir Lakić, tehnički saradnik
- Nada Lakić, laborant
- Jovanka Ivanović, pomoćni laborant

Centar za stočarstvo

- dr Nikola Adžić, naučni savjetnik
- dr Dejan Milatović, naučni saradnik
- mr Mirjana Damjanović, saradnik u nastavi
- dr Aleksandra Martinović-Stjepanović, istraživač
- Čedomir Bojović, dipl. inž.
- Slobodan Perović, polj. inž., viši tehnički saradnik
- Bojana Terzić, tehnički saradnik
- Miladin Tomović, tehnički saradnik

Centar za veterinarstvo

- dr Danilo Kažić, naučni savjetnik
- dr Darko Mandić, naučni savjetnik
- mr Mirjana Latinović, dipl. inž., stručni saradnik
- Zorica Pavićević, dipl. inž., istraživač saradnik
- Dejan Laušević, dipl. inž., istraživač saradnik
- Mato Vlaović, tehnički saradnik
- Ilinka Pejović, laborant
- Olga Kujović, pomoćni laborant

Centar za suptropske kulture Bar

- dr Ksenija Miranović, naučni savjetnik
- dr Momčilo Radulović, naučni savjetnik
- dr Ranko Popović, redovni profesor
- mr Stoja Ljutica, stručni saradnik
- Srđan Mugoša, dipl. inž., upravnik rasadnika
- mr Veselin Vuletić, viši istraživač
- Vesna Ljujić, dipl. inž.
- Vesko Paladin, tehnički saradnik
- Mihailo Mašanović, knjigovođa
- Anđa Glavanović, laborant
- Bosiljka Raičević, pomoćni laborant

- Remzija Kurtović, čistačica
- Mujo Nikezić, PK radnik
- Bajram Kordić, PK radnik
- Hajdar Hajdarević, PK radnik
- Dragan Kurtović, PK radnik

Centar za kontinentalno voćarstvo, ljekovito i aromatično bilje

- dr Ljubo Krgović, naučni savjetnik
- dr Miodrag Jovančević, naučni savjetnik
- mr Nebojša Veličković,
- Puniša Jasnić, dipl. inž.
- Stanislava Milićević, knjigovođa
- Vesna Krgović, laborant
- Milica Marinković, čistačica, kurir
- Milanko Šestović, tehnički saradnik
- Ivan Šebek, PK radnik
- Obrad Guveljić, NK radnik
- Suljo Sijarić, NK radnik
- Vukojica Rovčanin, NK radnik
- Radiša Lelović, PK radnik

Ogledno imanje „Lješkopolje“

- Ranko Barjaktarović, dipl. inž.,
upravnik imanja „Lješkopolje“
- Snežana Ivanović, evidentičar
- Rajko Ivanović, podrumar
- Veselin Bošković, traktorista
- Đorđije Milačić, vozač, mehaničar
- Hajrija Kočan, KV radnik

- Mijojka Rakočević, PK radnik
- Velimir Đukić, PK radnik
- Desanka Đeljošević, PK radnik
- Vesna Žugić-Milićević, PK radnik
- Božana Ćupić, PK radnik
- Danica Stešević, PK radnik
- Dragica Boričić, PK radnik
- Rosa Koljenšić, PK radnik
- Vesna Ramović, PK radnik
- Dara Ćupić, NK radnik
- Mileva Raičević, NK radnik
- Radovan Stojanović, stražar
- Radomir Radulović, stražar

Zajedničke službe

- Slavko Pešović, dipl. pravnik – sekretar
- Rada Minić, dipl. ekonomista – šef računovodstva
- Marija Kovačević, sekretarica
- Mileva Brnović, knjigovođa
- Milan Popović, knjigovođa
- Vera Vučković, blagajnik
- Darko Marinović, domar
- Golub Obradović, domar
- Fehmo Muhović, vozač
- Vasilj Bulajić, telefonista
- Jovanka Masoničić, higijeničarka
- Bojana Radulović, higijeničarka
- Milijana Lalević, higijeničarka
- Stanka Radonjić, higijeničarka
- Vukica Popović, higijeničarka

NAUČNOISTRAŽIVAČKI PROJEKTI OD 1997. GODINE

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

Višedecenijska tradicija uspješnog naučnoistraživačkog rada, koju su utemeljile generacije naših prethodnika, uspješno se nastavlja i stalno unapređuje, o čemu govore brojni projekti koje istraživači i saradnici Fakulteta uspješno realizuju. Za Biotehnički fakultet se s pravom može kazati da je projektно orijentisana institucija.

Realizacija značajnog broja nacionalnih i međunarodnih projekata najbolja je garancija jačanja i afirmisanja nauke na Fakultetu. Pokrenuti su brojni bilateralni i multilateralni projekti, kao i drugi vidovi saradnje sa institucijama iz inostranstva, a u posljednje vrijeme realizuju se brojni projekti i programi koji imaju za cilj jačanje i unapređivanje visokog obrazovanja. Biotehnički fakultet je prvi u Crnoj Gori dobio i u periodu 2010–2013. godine realizovao FP7 REGPOT projekat: „Unapređivanje naučne osnove za održivi razvoj crnogorske poljoprivrede“ – AgriSciMont, što je do tada bio najveći projekat koji je crnogorska nauka dobila iz EU fondova (1,1 mil. eura), a potom su slijedili i drugi veliki projekti, kao što su HERD, HERIC projekti (LOVĆEN, KATUN i BIO-ICT), HORIZON 2020, IAEA, ICGEB i drugi.

Nacionalni naučnoistraživački projekti

PROJEKTI REALIZOVANI U PERIODU OD 1997. DO 2007. GODINE

NAZIV PROJEKTA	RUKOVODILAC
Istraživanje erozionih procesa Beranske kotline	Dr Budimir Fušić
Istraživanje erozionih procesa Polimlja	Dr Budimir Fušić
Proučavanje nekih bioekoloških karakteristika gljive <i>Cryphonectria parasitica</i> (Murr.) Barr. u Crnoj Gori	Prof. dr Dragan Karadžić*
Metode gazdovanja mješovitim šumama bukve, jele i smrče na Ljubišnji	Prof. dr Milan Medarević*
Model optimalnog upravljanja razvojem poljoprivrede u Crnoj Gori	Dr Bogdan Bulatović
Ekonomičnost proizvodnje krompira u Crnoj Gori	Dr Bogdan Bulatović
Promet u funkciji razvoja poljoprivredne proizvodnje	Dr Miomir Jovanović
Implikacije integracionih procesa na crnogorsko tržište agroindustrijskih proizvoda	Dr Miomir Jovanović
Konkurentnost poljoprivrednih gazdinstava u Zetsko-bjelopavličkoj ravnici	Dr Bogdan Bulatović
Ruralni razvoj i strukturne promjene crnogorskog sela	Dr Bogdan Bulatović
Uticaj roka sadnje na kvalitet i visinu prinosa kelja pupčara	Prof. dr Vladan Marković*
Unapređenje proizvodnje i spremanje kabaste stočne hrane	Dr Dragoljub Mitrović
Unapređenje tehnologije proizvodnje novointrodotovanih sorti krompira za različite namjene	Dr Dragoljub Mitrović
Mogućnost gajenja brokole u sistemu organske i konvencionalne poljoprivrede u agroekološkim uslovima Crne Gore	Dr Nataša Mirecki
Uticaj međuredne kultivacije i načina aplikacije mineralnih đubriva za zakorovljenost i prinos krompira	Dr Dragoljub Mitrović
Gajenje nekih stonih sorti vinove loze na pergoli-tendoni	Dr Ljubomir Pejović
Ispitivanje savremenih metoda ishrane usjeva krompira primjenom organskih i vodorastvorljivih mineralnih đubriva	Dr Zoran Jovović
Prinos i hranljiva vrijednost sijena u zavisnosti od đubrenja travnjaka i načina sušenja zelene krme	Dr Dragoljub Mitrović
Ispitivanje kvaliteta vode za navodnjavanje u području Zetsko-bjelopavličke ravnice	Dr Stanka Filipović
Istraživanje erozionih procesa Crnogorskog primorja	Dr Budimir Fušić
Proučavanje sadržaja pristupačnih mikroelemenata u ulcinjskim poljima	Dr Natalija Perović
Identifikacija hemijske prirode pristupačnog fosfora u zemljištu Ćemovskog polja	Dr Natalija Perović
Izrada modela odvodnjavanja i navodnjavanja Bjelopavličke ravnice primjenom geografskog informacionog sistema	Prof. dr Dragan Rudić*

Ispitivanje novostvorenih hibridnih linija (potencijalno novih sorti) vinove loze	Dr Slavko Mijović
Introdukcija i proučavanje novih sorti koštičavog voća (breskve, nektarine i trešnje) u agroekološkim uslovima Zetsko-bjelopavličke ravnice	Dr Ranko Prenkić
Varijabilnost sorte kratošije u crnogorskom vinogradarskom rejonu	Dr Ljubomir Pejović
Uticao organskih i mineralnih đubriva različitog porijekla na biološke i privredno-tehnološke osobine sorte vranac	Dr Slavko Mijović
Uticao dužine držanja vina na komini na kvalitet crnih vina: merlo, kaberne sovinjon, vranac i kratošija proizvedenih u podgoričkom vinogorju	Dr Vesna Maraš
Novo bolesti i štetočine suptropskih kultura	Dr Zora Vučinić
Proučavanje parazitoidnog kompleksa minera citrusa <i>phyllocnistis citrella stainton</i> veoma opasne štetočine citrusa u Crnoj Gori	Prof. dr Radoslava Spasić*
Proučavanje mogućnosti suzbijanja <i>phomopsis viticola</i> sacc. parazita vinove loze u Crnoj Gori	Prof. dr Petar Vukša*
Štetni insekti na grožđu	Prof. dr Radmila Almaši*
Bolesti i štetočine maline u Crnoj Gori	Dr Zora Vučinić
Proučavanje voćne muve <i>Ceratitis capitata</i> Wiedmann na području Crnogorskog primorja	Prof. dr Radoslava Spasić*
Mikoze paradajza, paprike i plavog patlidžana u Crnoj Gori	Dr Jelka Todorović
Proučavanje ekonomski štetnih virusa krompira u Crnoj Gori	Prof. dr Branka Krstić*
Proučavanje genetske varijabilnosti i proizvodnih osobina autohtonih rasa goveda, ovaca i koza u Crnoj Gori	Dr Nikola Adžić
Uticao kvaliteta mlijeka i tehnologije na kvalitet mliječnih proizvoda	Dr Nikola Adžić
Tipološka proučavanja populacije smeđe i crno-bijele rase goveda u Crnoj Gori	Dr Milan Marković
Mikrobiološka slika autohtonih mliječnih fermentisanih proizvoda Crne Gore i izolacija i identifikacija sojeva BMK iz tih proizvoda	Prof. dr Dragojlo Obradović*
Uticao uzgojnog područja i stadija laktacije na kvalitet mlijeka krava, koza i ovaca u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na broj somatskih ćelija i tačku mržnjenja mlijeka	Dr Slavko Mirecki
Varijabilnost genetskih svojstava i proizvodni potencijali važnijih sojeva i ekotipova ovaca Crne Gore	Dr Nikola Adžić
Proučavanje tovnih osobina, prinosa i kvaliteta mesa jaradi domaće balkanske koze	Dr Božidarka Marković
Kolekcionisanje i proučavanje autohtonih i introdukovanih vrsta listopadnog suptropskog voća u uslovima crnogorske suptropske zone	Dr Ranko Popović
Efekat neonikotinoida na lisnog minera citrusa <i>phyllocnistis citrella stainton</i>	Prof. dr Dušanka Indić*
Agrobiološke i pomološke osobine šipka u Primorskom i Zetsko-bjelopavličkom regionu	Prof. dr Zoran Keserović*
Biopomološka ispitivanja nekih vrsta agruma u uslovima Bara	Dr Momčilo Radulović

Klonska selekcija i hibridizacija agruma	Dr Momčilo Radulović
Morfološko-pomološka karakterizacija autohtonog materijala masline	Dr Biljana Lazović
Proučavanje agrobioloških i pomoloških osobina listopadnog suptropskog voća u uslovima crnogorske suptropske zone	Dr Ranko Popović
Proučavanje biologije oplodnje kod nekih autohtonih sorti masline na Crnogorskom primorju	Dr Biljana Lazović
Uporedna proučavanja nekih načina razmnožavanja masline kao uslova za dobijanje podloga i sadnica	Dr Biljana Lazović
Populacija džanarike u području Polimlja	Prof. dr Vladislav Ognjenov*
Vrijednost selekcija drijena iz rejonu Bijelog Polja i mogućnost njihovog razmnožavanja	Prof. dr Milovan Korac*
Proučavanje i selekcija oraha u Crnoj Gori	Prof. dr Ranko Popović
Intenzifikacija voćarstva selekcijom genotipova i uzgojem novih sorti trešanja, višanja i šljiva na podlogama slabije bujnosti	Dr Miodrag Jovančević
Pogodnost autohtonih sorti kruške za proizvodnju generativnih podloga otpornih na niske temperature i sušu	Dr Ranko Prekić
Varijabilnost i hemijski sastav nane i prirodne populacije sjeveroistočnog dijela Crne Gore	Dr Miodrag Jovančević
Selekcija šipurka u Gornjem Polimlju	Dr Miodrag Jovančević
Selekcija divlje kupine u Gornjem Polimlju	Dr Đina Božović
Proučavanje najznačajnijih bolesti smrče u prirodnim sastojinama u Crnoj Gori	Prof. dr Dragan Karadžić*
Proučavanje neparazitskih (fizioloških) bolesti citrusa	Dr Natalija Perović
Formiranje kolekcionih zasada kontinentalnih i mediteranskih voćnih vrsta	Dr Miodrag Jovančević Dr Momčilo Radulović
Uticaj zoohigijenskih uslova na pojavu mastitisa kod visokomlječnih krava	Dr Mirjana Bojanić
Ispitivanje raširenosti infekcija krava sa <i>Mycoplasma bovis</i> na području Crne Gore	Dr Mirjana Bojanić
Proučavanje savremenih metoda ishrane krompira primjenom organskih i vodotopivih đubriva	Dr Zoran Jovović
Pogodnost autohtonih sorti i odabranih tipova šumske jabuke (<i>Malus sylvestris</i> L.) za proizvodnju generativnih podloga	Prof. dr Evica Nenadović-Mratinić*

*Rukovodioci projekta su sa drugih univerziteta, i to su bili mentori master i doktorskih teza.

PROJEKTI REALIZOVANI U PERIODU OD 2007. DO 2022. GODINE

NAZIV PROJEKTA	VRIJEME REALIZACIJE	RUKOVODILAC
Pozitivna klonska selekcija mandarine unshiu i masline cv. žutica	2008–2010.	Dr Momčilo Radulović
Osnov prirodnog vrednovanja šuma u NP Biogradska gora	2008–2010.	Prof. dr Milan Medarević*
Intenzifikacija proizvodnje krompira u ruralnom području Crne Gore u uslovima održivog razvoja	2009–2010.	Dr Zoran Jovović
Farm management u funkciji razvoja organske poljoprivrede	2009–2010.	Dr Miomir Jovanović
Proučavanje ESCA bolesti vinove loze u Crnoj Gori	2009–2011.	Dr Zora Vučinić
Molekularna karakterizacija virusa bronzavosti paradajza (TSWV)	2009–2011.	Prof. dr Branka Krstić*
Nematode u platenicima u Zetsko-bjelopavličkoj ravnici	2009–2011.	Dr Laslo Barši*
Novo metode praćenja i modeli prognoze voćnih muva (<i>Bactrocera oleae</i> Gmel. i <i>Ceratitis capitata</i> Wied.)	2009–2011.	Prof. dr Snježana Hrnčić
Ispitivanje biološko-tehnoloških osobina novijih sorti šljiva u sjevernoj Crnoj Gori radi preporuke sortimenata	2009–2011.	Dr Đina Božović
Uticaj različitih metoda vinifikacije na polifenolni sastav i kvalitet crvenog vina vranac	2009–2011.	Dr Vesna Maraš
Ispitivanje novih stonih sorti vinove loze u podgoričkom vinogorju	2009–2011.	Dr Slavko Mijović
Ispitivanje uticaja folijarne prihrane na sadržaj polifenolnih jedinjenja tokom sazrijevanja grožđa stonih sorti vinove loze u podgoričkom vinogorju	2009–2011.	Dr Natalija Perović
Limfoproliferativne bolesti živine na epizootiološkom području Crne Gore	2009–2011.	Dr Milijana Knežević
Ispitivanje mogućnosti proizvodnje rasada lincure kao zaštita životne okoline i biodiverziteta	2009–2011.	Dr Jovan Crnošarac*
Izolacija i karakterizacija autohtonih bakterija mliječne kiseline u cilju proizvodnje specifičnih sireva u Crnoj Gori	2009–2011.	Dr Mirjana Bojanić-Rašović
Fenotipska i molekularno genetska karakterizacija nekih autohtonih rasa ovaca u Crnoj Gori (GENSHEEP)	2012–2015.	Prof. dr Božidarka Marković
Identifikacija i molekularna karakterizacija virusa vinove loze i sitnog voća u Crnoj Gori	2012–2015.	Dr Jelena Zindović
Proučavanje cikada (<i>Auchenorrhyncha</i>) – prenosioca fitoplazmatičnih bolesti (CIKADE)	2012–2015.	Prof. dr Sanja Radonjić
Ispitivanje uticaja navodnjavanja i đubrenja na antioksidativnu aktivnost i sadržaj fenola u plodovima poljoprivrednih kultura (INGAF)	2012–2015.	Dr Ana Topalović
Utvrđivanje rasprostranjenja i brojnosti invazivne vrste invertebrata <i>St. albopicta</i> u Crnoj Gori (UBIVI)	2012–2015.	Dr Igor Pajović

Ektomikorizacija sadnica u rasadničkoj proizvodnji u šumarstvu u Crnoj Gori	2012–2015.	Prof. dr Nenad Keča*
Novointrodotivane invazivne štetočine u biljnoj proizvodnji u Crnoj Gori (INVAZIVNE)	2012–2015.	Prof. dr Snježana Hrnčić
Karakterizacija germplazme masline molekularnim markerima (KAGEMA)	2012–2015.	Dr Biljana Lazović
Ispitivanje biološko-tehnoloških osobina sorti i selekcija drijena (<i>Cornus mas L.</i>) u Crnoj Gori radi preporuke za plantažno gajenje	2012–2015.	Dr Vučeta Jaćimović
Unapređenje tehnologije gajenja i konzervisanja kukuruza za silažu u ravničarskom i dolinskom području Crne Gore	2012–2015.	Prof. dr Nenad Đorđević*
Istraživačke infrastrukture za kontrolu vektorskih bolesti – „Studija izvodljivosti za uvoz, oslobađanje na terenu i procjenu efikasnosti sterilnih mužjaka <i>Aedes albopictus</i> u Crnoj Gori“	2017–2019.	Dr Igor Pajović
Individualna selekcija divljeg šipka (nara) iz heterogene prirodne populacije	2018–2019.	Prof. dr Vučeta Jaćimović
Ispitivanje biološke efikasnosti novosintetisanih jedinjenja i biljnog ekstrakta prema najznačajnijim oboljenjima vinove loze u Crnoj Gori (BIOEXTRA)	2018–2020.	Prof. dr Nedeljko Latinović
Sistemi podrške odlučivanju na bazi veb-platforrne u cilju unapređenja održivosti vinogradarskog sektora u Crnoj Gori i Italiji (VITISUST)	2018–2020.	Prof. dr Nedeljko Latinović
Ispitivanje uticaja aplikacije fungicida na suzbijanje prouzročivača bolesti vinove loze	2019–2022.	Prof. dr Nedeljko Latinović
Primjena sekvencioniranja nove generacije u proučavanju i dijagnostici virusnih oboljenja paradajza nepoznate etiologije	2018–2020.	Dr Jelena Zindović

PROJEKTI MINISTARSTVA NAUKE CRNE GORE I SVJETSKJE BANKE (INVO-HERIC PROJEKTI)

NAZIV PROJEKTA	GODINA REALIZACIJE	RUKOVODILAC
BIO-ICT Centar izvrsnosti	2014–2018.	ETF lider, BTF (partner)
Praćenje invazivnih i nativnih vrsta komaraca vektora i patogena koje prenose u Crnoj Gori – LOVČEN	2014–2017.	Doc. dr Igor Pajović
Valorizacija crnogorskih katuna kroz održivi razvoj poljoprivrede i turizma (KATUN)	2015–2017.	Prof. dr Milan Marković

Međunarodni projekti

NAZIV PROJEKTA	VRSTA PROJEKTA	GODINA REALIZACIJE	RUKOVODILAC
Competence transfer and institutional contact and cooperation between Faculties of Agriculture and Veterinary Medicine in South Eastern Europe	HERD	2002–2005.	Dr Nikola Adžić
Identification and conservation of animal genetic resources in South Eastern Europe	HERD	2002–2006.	Dr Božidarka Marković
Selenium, heavy metals and radionuclides in soil – plants – animals continuum	HERD	2002–2006.	Dr Božidarka Marković
Unapređenje sjemenske proizvodnje krompira u cilju smanjenja zavisnosti od uvoza i stvaranja povoljnih uslova za reintegraciju povratnika	FAO	2003–2005.	Dr Radisav Dubljević
South East European Development Network on Plant Genetic Resources (SEEDNet)	SIDA	2004–2011.	Dr Ljubomir Pejović Dr Zoran Jovović
Survey of autochthonous apple populations in the area South East Europe	SIDA	2007–2008.	Dr Biljana Lazović
Survey of autochthonous <i>Prunus domestica</i> population in the South East Europe countries with regard on inventory, collecting, identification and description	SIDA	2007–2008.	Dr Biljana Lazović
Exploring, collecting and characterizing the local forms of industrial crops from SEEDNet area	SIDA	2009–2010.	Dr Zoran Jovović
Collection and field evaluation of local plum (<i>Prunus domestica</i>) genetic resources from South East European network	SIDA	2009–2010.	Dr Biljana Lazović
Characterization of apple local varieties (<i>Malus domestica</i> Borkh.) from South East Europe region	SIDA	2009–2010.	Dr Biljana Lazović
Collecting local landraces of maize and cereals (wheat, barley, rye, oat, millet and buckwheat) in South Eastern Europe	SIDA	2009–2010.	Dr Zoran Jovović
Intensification of potato seed production in Montenegro	Lux Development	2004–2005.	Dr Zoran Jovović
Održivi seoski razvoj u regionu Ulcinja	CINS	2004–2007.	Dr Momčilo Radulović
Development of Molecular Tools for Genetics Resources Characterization and Preservation West Balkan Countries – pilot-projekat	SEE ERA-net	2007–2008.	Dr Ranko Popović
Landscape and Regional Context of Insect Agrobiodiversity in Southeastern Europe: a Pilot Survey of Selected Hemipteran Pests, their Parasitoids and Predators, and Bee Pollinator Diversity – pilot-projekat	SEE ERA-net	2007–2008.	Dr Snježana Hrnčić

HRV & MNE ENDANGERED GRAPES, Preservation and establishment of true-to-type and virus free material of endangered grapevine cultivars in Croatia and Montenegro	SEE-ERA. NET Plus Joint Call	2011–2012.	Dr Vesna Maraš
Support Network for Improvement of the Strategic Planning	Tempus CARDS	2007–2009.	Dr Zora Vučinić
Improvement and establishment of biotechnology in higher education	Tempus CARDS	2009–2011.	Dr Biljana Lazović
Organic agriculture in Montenegro: concerted support for small-scale growers in organic agriculture	FAO	2008–2011.	Dr Nataša Mirecki
Program razvoja organske poljoprivrede u Crnoj Gori	DANIDA	2009–2011.	Dr Nataša Mirecki
Acquisition of practical knowledge and skills in the field of continental fruit science and medical plants	WUS	2010–2011.	Dr Aleksandra Despotović
Enlargement Network for Agripolicy Analysis	FP7	2008–2010.	Dr Milan Marković
Unapređivanje naučne osnove za održivi razvoj crnogorske poljoprivrede – Fostering a science-based development of a sustainable Montenegrin agriculture (AGRISCIMONT)	FP7 REGPOT	2010–2013.	Dr Milan Marković
Research capacity for the implementation of genetic control of mosquitoes – „Testing the shipment methods and the international regulation for sterile mosquitoes delivery“ (INFRAVEC 1)	FP7	2012–2013.	Dr Igor Pajović
Agricultural Adaption to Climate Change – Networking, Education, Research and Extension in the West Balkans	HERD	2010–2015.	Dr Mirko Knežević
Comparison of lamb carcass and meat quality of breeds in Western Balkans and Norway achieving improved palatability, sale and sustainability	HERD	2011–2014.	Prof. dr Božidarka Marković
Program ruralnog razvoja u sklopu pomoći pretpristupnog instrumenta za Crnu Goru	MPŠV	2011–2013.	Dr Miomir Jovanović
Citizens and urban forest governance in South East Europe: Case studies in selected cities (FORCITY)	FOPER, EFI	2011–2013.	Dr Jelena Lazarević
Education of Teachers in the field of Ecological Food Production and Management	TEMPUS	2011–2014.	Prof. dr Nataša Mirecki
Lifelong learning for sustainable agriculture in Alps – Danube – Adriatic Region (LifeADA)	TEMPUS	2013–2016.	Prof. dr Nedeljko Latinović
Renewable Energy Studies in Western Balkan Countries (RESI)	TEMPUS	2013–2016.	Dr Milić Čurović
Project for the conservation, characterisation, collection and utilisation of genetic resources in olive (RESGEN)	IOC	2012–2013.	Dr Biljana Lazović
Prevention and Management of Fruit Flies in the Balkans and the Eastern Mediterranean	FAO/ IAEA TC	2012–2013.	Prof. dr Sanja Radonjić
Agricultural adaptation to climate change – Networking, Education, Research and Extension in the West Balkan	HERD	2013–2015.	Dr Radisav Dubljević

Mobility of students and staff between program and partner countries (KA107)	ERASMUS+	2019–2021.	Prof. dr Radmila Pajović-Šćepanović
Harmonization and Innovation in PhD Study Programs for Plant Health in Sustainable Agriculture (HarISA)	ERASMUS+	2019–2022.	Prof. dr Nedeljko Latinović
Development & demonstration of management plans against – the climate change enhanced- invasive mosquitoes in S. Europe	EC (LIFE +)	2013–2018.	Dr Igor Pajović
Controlling Fruit Flies in the Balkans and the Eastern Mediterranean	FAO/IAEA TC project	2014–2015.	Prof. dr Sanja Radonjić
Preventing Vector Borne Diseases Around the Mediterranean and Black Sea Regions by Creating New Networks (MediLabSecure 1)	EU Health Programme	2014–2018.	Doc. dr Igor Pajović
A European network for sharing data on the geographic distribution of arthropod vectors, transmitting human and animal disease agents (VectorNet 1)	EFSA and ECDC	2015–2018.	Dr Igor Pajović
Supporting the Management of Fruit Flies in the Balkans and the Eastern Mediterranean	FAO/IAEA TC	2016–2017.	Prof. dr Sanja Radonjić
Western Balkans Academic Education Evolution and Professional's Sustainable Training for Spatial Data Infrastructures (BESTSDI)	ERASMUS	2016–2019.	Dr Mirko Knežević
Sharing Knowledge on the Sterile Insect and Related Techniques for the Integrated Area-Wide Management of Insect Pests and Human Disease Vectors (INT5155)	FAO/IAEA	2016–2018.	Dr Igor Pajović
SUstainable PERmanent Grasslands systems & policies (SUPER-G)	H2020	2018–2023.	Prof. dr Milan Marković
Research Infrastructures for the control of vector-borne diseases – „Feasibility study on importation, field release and efficacy evaluation of <i>Aedes albopictus</i> sterile males in Montenegro“ (INFRAVEC 2)	H2020	2017–2021.	Doc. dr Igor Pajović
One Health Network for the Prevention of Vector-Borne Diseases around the Mediterranean, Black Sea and Sahel Regions (MediLabSecure 2)	EU Health Programme	2019–2022.	Doc. dr Igor Pajović
A European network for sharing data on the geographic distribution of arthropod vectors, transmitting human and animal disease agents (VectorNet 2)	EFSA, ECDC	2019–2022.	Doc. dr Igor Pajović
A European entomology network for vector borne disease surveillance (VectorNet 2)	EFSA, ECDC	2019–2022.	Doc. dr Igor Pajović
Next generation diagnostics and characterization for emerging viruses and virus-like agents of pome and stone fruits in Montenegro	ICGEB	2020–2023.	Doc. dr Jelena Zindović
Evaluation and Utilization of Natural and Mutant Cereals Germplasm	IAEA	2009–2011.	Dr Zoran Jovović
RER5022 – Establishing Genetic Control Programmes for <i>Aedes</i> Invasive Mosquitoes	IAEA	2016–2020.	Dr Igor Pajović

RER5024 – Enhancing Productivity and Resilience to Climate Change of Major Food Crops in Europe and Central Asia	IAEA	2020–2024.	Doc. dr Jelena Zindović
RER5025 – Improving Early Detection and Rapid Response to Potential Outbreaks of Priority Animal and Zoonotic Diseases	IAEA	2020–2022.	Doc. dr Igor Pajović
RER5026 – Enhancing the Capacity to Integrate Sterile Insect Technique in the Effective Management of Invasive Aedes Mosquitoes	IAEA	2021–2023.	Doc. dr Igor Pajović
True healthy olive cultivars	IOC	2019–2023.	Prof. dr Biljana Lazović
Collective Approach of Research and Innovation for Sustainable Development in Highland (HIGHLANDS3)	H2020	2020–2024.	Prof. dr Milan Marković

Zaposleni na Biotehničkom fakultetu učestvuju u realizaciji velikog broja COST akcija, kojih je, za ključno sa 2021. godinom, bilo više od 20.

Pored toga, naši istraživači realizovali su veći broj bilateralnih projekata, koje je finansijski podržalo Ministarstvo nauke Crne Gore. Projekti bilateralne saradnje ostvareni su sa srodnim institucijama iz više zemalja:

- **Bosna i Hercegovina:** Agromediteranski fakultet „Džemal Bijedić“ – Mostar, Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, Institut za genetičke resurse Banja Luka;
- **Srbija:** Poljoprivredni fakultet – Novi Sad, Institut za biološka istraživanja „Siniša Stanković“ – Beograd, Institut za ratarstvo i povrtarstvo – Novi Sad, Tehnološki fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Institut za zaštitu bilja i životnu sredinu, Odsjek za štetočine bilja, Beograd;
- **Hrvatska:** Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Institut za jadranske kulture i melioraciju krša – Split, Institut za turizam i poljoprivredu – Poreč, Poljoprivredni fakultet – Osijek;

- **Slovenija:** Biotehnički fakultet Univerziteta u Ljubljani, Znanstveno-raziskovalno središće Kopar, Kmetijski Institut Ljubljana, Veterinarski fakultet Univerziteta u Ljubljani, Šumarski institut Slovenije, Farmaceutski fakultet Univerziteta u Ljubljani;
- **Sjeverna Makedonija:** Univerzitet „Goce Delčev“ – Zemljodelski fakultet – Štip;
- **Austrija:** Univerzitet BOKU – Beč, Institut za vinogradarstvo i voćarstvo Saveznog koledža – Beč, Federalni institut za obrazovanje i istraživanje „Francisco Josephinum“, Wieselburg, BFW – Austrijski federalni istraživački centar za šume, Odsjek za šumsku genetiku;
- **Italija:** CNR – Institute for sustainable plant protection, Bari, CNR – Institute of Biosciences and Bioresources, Firenze, CNR – Istituto per la Valorizzazione del Legno e delle Specie Arboree, Firenze;
- **Grčka:** Institut za maslinu i suptropske kulture, Hanja, Krit;
- **NR Kina:** South China Agricultural University (Guangzhou).

NAUČNE I STRUČNE PUBLIKACIJE

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

The logo for the 85th anniversary of the Faculty of Biotechnology, University of Montenegro. It features the number '85' in a large, bold, black font. A red ribbon-like graphic element is integrated with the number, starting from the top of the '5' and curving upwards and to the right. Below the number, the years '1937–2022' are printed in a smaller, black, sans-serif font.

Knjige, monografije, udžbenici

Značajan segment rada istraživača i nastavnog osoblja Biotehničkog fakulteta jeste priprema i publikovanje udžbenika, stručnih i naučnih knjiga, monografija, poglavlja u monografijama i sl.

PUBLIKACIJE U IZDANJU BIOTEHNIČKOG FAKULTETA ILI UNIVERZITETA CRNE GORE

- **Milorad Mijušković** (1999): Bolesti i štetočine suptropskih kultura, ISBN: 86-81039-37-7.
- **Radulović Momčilo** (2000): Mandarina unšiu – Japanska mandarina.
- **Nikola Adžić, Natalija Dozet** (2001): Crnogorski skorup.
- **Medarevic, M., Curovic, M., Cvjeticanin, R., Spalevic, V., Dubak, D.** (2003): Structural Characteristics of Mixed Forests of Spruce, Beech And Fir in the National Park Biogradska Gora. U monografiji: „Biodiversity of the Biogradska Gora National Park“, br. 1, str. 20–29, ISBN: 86-9051905-0-5.
- **Spalević, V., Čurović, M., Povilaitis, A., Radusinović, S.** (2003): Estimate of Maximum Outflow and Soil Erosion in the Biogradska River Basin. U monografiji: „Biodiversity of the Biogradska Gora National Park“, br. 1, str. 1–20, ISBN: 86-9051905-0-5.
- **Radulović, M., Šturanović, M.** (2011): Egzotično voće, ISBN: 978-86-907211-9-1.
- **Dragoljub Mitrović** (2012): Mehanizacija u poljoprivredi, ISBN: 978-9940-606-02-2.
- **Zoran Jovović, Danijela Stešević, Vladimir Meglič, Peter Dolničar** (2013): Old potato varieties in Montenegro / Stare sorte krompira u Crnoj Gori, ISBN: 978-9940-606-04-6.
- **Senada Čengić-Džomba, Pakeza Drkenda, Mirha Đikić, Drena Gadžo, Nedeljko Latinović, Nataša Mirecki, Slavko Mirecki** (2014): Organska proizvodnja, urednik: Nataša Mirecki, ISBN: 978-9940-606-07-7.
- **Jelena Lazarević, Dragica Bojović** (2017): Hrana i ljekovi iz prirode, ISBN: 7-940-606-11-4.
- **Jelena Lazarević** (2017): Šume i biodiverzitet Kučke planine, Poglavlje u monografiji „Katuni Kučke planine“, ISBN: 978-86-7664-143-7, str. 64–78.
- **Božidarka Marković, Milan Marković** (2017): Poljoprivredna djelatnost na području Kuča i Kučke planine. Poglavlje u monografiji „Katuni Kučke planine“, ISBN: 978-86-7664-143-7.
- **Milan Marković, Božidarka Marković, Radisav Dubljević, Dušica Radonjić, Milena Đokić, Slavko Mirecki, Zoran Jovović, Nataša Mirecki** (2017): Poljoprivreda planinskih područja, ISBN: 978-9940-606-09-1.

- **Mirjana Bojanić Rašović** (2018): Zoohigijena i preventiva bolesti – udžbenik, ISBN: 978-86-7664-158-1.
- **Nikola St. Adžić** (2019): Konjarstvo – udžbenik, ISBN: 978-86-7664-150-5.
- **Mirjana Bojanić Rašović** (2020): Mikrobiologija – udžbenik, ISBN: 978-86-7664-189-5.
- **Zoran Jovović**, Ševal Muminović, Dea Baričević, Danijela Stešević (2020): Tehnologija proizvodnje ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja – stručna monografija, ISBN: 978-86-7664-193-2.
- **Ana Topalović**, Praktikum iz agrohemije. Metode hemijske analize i obrada podataka. *Prihvaćen za publikovanje Odlukom Senata UCG, br. 03-32/1, od 21. 01. 2021. godine.*

PUBLIKACIJE DRUGIH IZDAVAČA

- **Lazović, B., Božović, Đ.** i dr. (2004): Voćarski rečnik. Institut za istraživanja u poljoprivredi, Srbija.
- **Marković, B., Adžić, N., Marković, M.** (2006): Pramenka breed type of Montenegro. Catalog of West Balkan pramenka sheep breed types (etitors: Porcu Koco end Markovic Bozidarka). Faculty of Agricultural Sciences and Food – Skopje, Macedonia, str. 61–73, ISBN: 9989-845-23-9.
- Roberta Allilla, R., Speranza, S., **Perović, T., Hrnčić, S.,** Pesolillo, S., Pucci, C. (2009): Modelo a ritardo variabile per la simulazione della fenologia e della demografia della *Bactrocera oleae* (GMEL.) (Diptera, Tephritidae) in due diversi ambienti olivicoli e in condizioni di aumento di temperature. U monografiji „Modelli per la difesa delle piante“, str. 169–172, Aracne editrice, Italija.
- Tomanović, Ž., ... **Hrnčić, S., Radonjić, S.** i dr. (2009): Landscape and regional context of insect agrobiodiversity in Southeastern Europe: a pilot survey of selected hemipteran pests, their parasitoids and predators, and bee pollinator diversity. U „Scientific results of the SEE-ERA.NET Pilot Joint Call Pilot“. Centre for Social Innovation, Austria.
- **Hrnčić, S.,** Trkulja, V., Kadić, J., Kutić, A. (2009): Analiza zdravstvenog stanja stabala sa prijedlogom mjera sanacije u parku „Petar Kočić“. Poljoprivredni fakultet – Banja Luka, Bosna i Hercegovina.
- **Hrnčić, S.,** Trkulja, V., Kadić, J., Kutić, A. (2009): Analiza zdravstvenog stanja stabala sa prijedlogom mjera sanacije u parku „Mladen Stojanović“. Poljoprivredni fakultet – Banja Luka, Bosna i Hercegovina.
- **Balijagić, J.,** Jovančević, M., Vreva, M. (2010): Atlas ljekovitih biljaka bjelopoljskog kraja. Merkator international d.o.o., Bijelo Polje.
- **Radulović, M.,** Nikolić, M. D. (2010): Suptropske i tropske voćke. Naučno voćarsko društvo Srbije, Beograd, str. 288.
- **Raičević, D.** (2010): Laboratorija i kvalitet vina. Zadužbina Andrejević, Srbija, str. 86.
- **Raičević, D., Malidžan, S., Šturanović, M.,** Radović T., Rajković, D. (2010): Dijagnostifikovanje postojećeg stanja Enološke laboratorije Biotehničkog instituta u Podgorici sa aspekta primjene QMS-a, Arsovski S., ed. U monografiji „Bezbednost prehrambenih proizvoda i kvalitet usluga: uslov za ostvarivanje konkurentnosti“, str. 61–68. Mašinski fakultet, Kragujevac, Srbija.
- **Marković, M., Lazović, B., Marković, B.** (2010): Životna sredina i održivi razvoj – Obezbeđivanje hrane. U „Crna Gora u XXI stoljeću – u eri kompetitivnosti“. Obrazovanje, Posebna izdanja (monografije i studije), 73/10, str. 283–313. Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Crna Gora.
- **Marković, B., Marković, M.** (2010): Review of Agriculture and agricultural policy in Montenegro. U knjizi „Agriculture in the Western Balkan Countries“, str. 165–188. Leibniz Institute of Agricultural Development in Central and Eastern Europe – IAMO, Njemačka.

- **Radulović, M., Šturanović, M.** (2011): Egzotično voće. Biotehnički fakultet, Univerzitet Crne Gore.
- **Jovančević, M., Balijagić, J.** (2011): Održivi razvoj prirodnih resursa ljekovitog i aromatičnog bilja. The development of this script is supported by the Austrian Development Agency, which is implemented by the WUS Austria and University of Montenegro.
- **Šebek, G.** (2011): Organska proizvodnja voća. The development of this script is supported within LMOC (Labor Market Oriented Curriculum) project, which is implemented by the WUS Austria and the Faculty of Tourism and Hotel Management, and financed by the Austrian Development Agency.
- Cvetković, M., Tomić L., Botu, M., Gjamovski, V., Jemrić, T., **Lazović, B.**, Ognjanov, V., Pintea, M., Sevo, R., Achim, G., **Božović, Đ.**, Bucarciuk, V., Carka, F., Čiček, D., Fruk, G., **Jaćimović, V.**, Kiprijanovski, M. and Hjalmarsson I. (2012): Balkan Pomology Apple. Monografija. SEEDNet, Švedska.
- Botu, M., Tomić, L., Cvetković, M., Gjamovski, V., Jemrić, T., **Lazović, B.**, Ognjanov, V., Pintea, M., Sevo, R., Achim, G., **Božović, Đ.**, Carka, F., Čiček, D., Fruk, G., **Jaćimović, V.**, Kiprijanovski, M., Juraveli A. and Hjalmarsson I. (2012): Balkan Pomology Plum. Monografija. SEEDNet, Švedska.
- **Lazović, B., Adakalić, M.** (2012): Following Olive Footprints in Montenegro. U knjizi „Following Olive Footprints (*Olea europaea* L.), Cultivation and Culture, Folklore and History, Traditions and Uses“. Scripta Horticulturae. International Society of Horticultural Science, Belgija.
- **Marković, M., Marković, B., Lazović, B.** (2012): High nature value farming in Montenegro. U monografiji „High nature farming in Europe“, str. 302–310. ISBN 978-3-89735-657-3, Institute for Agroecology and Biodiversity, Njemačka.
- Dimić N., **Hrnčić, S.**, Dautbašić, M. (2013): Opšta entomologija – univerzitetski udžbenik. Univerzitet u Sarajevu, Šumarski fakultet, Bosna i Hercegovina.
- Kopper, G., **Mirecki, S.**, Kljujev, I. S., Raicevic, V. B., Lalevic, B. T., Jovicic-Petrovic, J., Stojanovski, S., Blazekovic-Dimovska, D. (2013): Hygiene in Primary Production. U „Food safety management: a practical guide for the food industry“. Elsevier Inc, Holandija.
- **Božović, Đ., Jaćimović, V., Lazović, B.** (2014): Following Walnut Footprints in Montenegro. Following Walnut Footprints (*Juglans regia* L.) Cultivation and Culture Folklore and History, Traditions and Uses. Monografija. Scripta Horticulturae. International Society of Horticultural Science, Belgija.
- Muminović, Š., Karić, L., **Jovović, Z.**, Žurovec, J. (2014): Krompir. Monografija. Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet – Sarajevo, Bosna i Hercegovina. ISBN: 978-9958-597-39-8, str. 176.
- **Mitrović, D.**, Railić, B., Maličević, Z., Jugović, M. (2014): Mehanizacija i oprema u stočarstvu. Poljoprivredni fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci. ISBN 978-99938-93-28-8, str. 345.
- **Jovančević, M., Balijagić, J.** (2015): Plantažno gajenje ljekovitog bilja. NVO NATURA, Crna Gora.
- **Hrnčić, S., Perović, T.** (2015): Sezonska dinamika populacije muve masline *Bactrocera oleae* Gmel (Diptera, *Tephritidae*) na području Paštrovića. U knjizi „Prirodni resursi Paštrovića u kontekstu Crnogorskog primorja“. Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Crna Gora.
- **Spalević, V., Latinović, J.** (2015): Spomenica akademiku Miloradu Mijuškoviću 1922–2011. Spomenica preminulim članovima Akademije. Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Crna Gora.
- **Čurović, M., Čurović, Ž.**: Non-Native Tree Species in Montenegro; In book: Non-Native Tree Species for European Forests: Experiences, Risks and Opportunities, 2016, University of Natural Resources and Life Sciences (BOKU), Austria.
- **Jovović, Z.**, Kratovalieva, S. (2016): Global Strategies for Sustainable Use of Agricultural Genetic and Indigenous Traditional Knowledge. U knjizi „Plant Genetic Resources and Traditional Knowledge for Food Security“, str. 39–72. ISBN: 978-981-10-0060-7. Springer, Njemačka.

- **Mirecki, S.** i grupa od 325 autora (2016): Lisnati cheese, str. 437–438, Njeguški cheese, str. 517, Pljevlja cheese, str. 575–576, Skorup, str. 659–660. U knjizi „The Oxford companion to cheese“. Oxford University Press, Velika Britanija.
- **Marković, M., Marković, B.** (2016): Goat breeding in Montenegro – current status and prospects. U knjizi „Sustainable goat breeding and goat farming in Central and Eastern European countries“. Str. 81–90, ISBN 978-92-5-109123-4, FAO.
- Gadžo, D., Đikić, M., **Jovović, Z.**, Mijić, A. (2017): Alternativni ratarski usjevi. Univerzitetski udžbenik. Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina. ISBN: 978-9958-597-58-9, str. 246.
- Barović, G., **Spalević, V.**, Pešić, V., Vujačić, D. (2018): The Physical and Geographical Characteristics of the Lake Skadar Basin. Springer, Njemačka.
- **Čurović, M., Jovančević, M., Balijagić, J.** (2019): Wild Fruit Tree Species of Montenegrin Forests. U knjizi „Forests of Southeast Europe Under a Changing Climate“, str. 21–28, ISBN: 978-3-319-95267-3. Springer, Njemačka.
- Popović, V., Marjanović-Jeromela A., **Jovović, Z.**, Filipović, V., Kolarić, Lj., Ugrenović, V., Šarčević-Todosijević, Lj. (2019): Linseed (*Linum usitatissimum* L.) Production Trends in the World and in Serbia. U Knjizi „Serbia: Current Political, Economic and Social Issues and Challenges“, str. 123–147. Nova Science Publishers, SAD. ISBN: 978-1-53614-897-8, str. 123–147.
- Véték, G., Zach, P., Matošević, D., Tuba, K., Lakatos, F., Kulfan, J., Csóka, G., Gomboc, S., Nagy, S., Glavendekić, M., Avtzis, D. M., De Groot, M., Szócs, L., Papazova-Anakieva, I., Nacheski, S., **Hrnčić, S., Radonjić, S.**, Fekete, V. (2019): Box tree moth: the conquest of Europe and not only – Invasion by the box tree moth, *Cydalima perspectalis* (Lepidoptera: *Crambidae*), in southeastern Europe. U monografiji „Invasive dendrophilous organisms: Challenges and Protection Operations“. Russian Research Institute for Silviculture and Mechanization of Forestry, Rusija.
- **Mirecki, S.**, Kirdar, S. S. (2019): Montenegrin Traditional Cheeses. U knjizi „Traditional Cheeses from Selected Regions in Asia, Europe, and South America“. ISBN: 978-981-14-3235-4, Bentham Science Publishers, UAE.
- **Marković, B., Marković, M., Adžić, N.** (2020): Genetički resursi u stočarstvu Crne Gore. Posebna izdanja (monografije i studije), knjiga 49. ISBN: 978-86-7215-470-2, str. 299. Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Crna Gora.
- **Jovovic, Z.**, Andjelkovic, V., Przulj, N., Mandic, D. (2020): Untapped Genetic Diversity of Wild Relatives for Crop Improvement. U knjizi „Rediscovery of Genetic and Genomic Resources for Future Food Security“, str. 25–65. Springer, Njemačka. ISBN: 978-981-15-0156-2, str. 25–65.
- Jordanovska, S., **Jovovic, Z.**, Andjelkovic, V. (2020): Potential of Wild Species in the Scenario of Climate Change. U knjizi „Rediscovery of Genetic and Genomic Resources for Future Food Security“, str. 263–301. Springer, Njemačka. ISBN: 978-981-15-0156-2, str. 263–301.
- **Jovović, Z.**, Pržulj, N., Anđelković, V., Mandić, D. (2020): Značaj očuvanja biodiverziteta u održivom korišćenju biljnih genetičkih resursa. U monografiji „Od genetike i spoljne sredine do hrane“. Akademija nauka i umjetnosti Republike Srpske, Bosna i Hercegovina. ISBN: 978-99976-42-32-5, str. 35–90.
- Pržulj, N., **Jovović, Z.** (2020): Oplemenjivanje biljaka za uslove suše. U monografiji „Od genetike i spoljne sredine do hrane“. Akademija nauka i umjetnosti Republike Srpske, Bosna i Hercegovina. ISBN: 978-99976-42-32-5, str. 127–180.
- Anđelković, V., **Jovović, Z.**, Pržulj, N. (2020): Značaj genetičke varijabilnosti divljih srodnika u oplemenjivanju gajenih biljaka. U monografiji „Od genetike i spoljne sredine do hrane“. Akademija nauka i umjetnosti Republike Srpske, Bosna i Hercegovina. ISBN: 978-99976-42-32-5, str. 91–126.

- Martinović, A., **Mirecki, S.** (2020): Food, nutrition and health in Montenegro. U knjizi „Nutritional and health aspects of food in the Balkans“ ISBN: 978-012-820782-6, Elsevier Inc, Holandija.
- Pejanović, R., Pržulj, N., **Spalević, V.**, Zejak, D., Markoska, V., Tafiloska, P. (2020): Poljoprivreda i zelena ekonomija. Centar za razvoj agrara Bijelo Polje. ISBN 978-9940-9364-4-0, str. 122.
- **Topalović, A., Knežević, M.**, Bajagić, B., Ivanović, Lj., Milašević, I., Đurović, D., Mugoša, B., Podolski-Renić, A., Pešić, M. (2020): Grape (*Vitis vinifera* L.): Health benefits and effects of growing conditions on quality parameters (385–403). U knjizi: „Biodiversity and Biomedicine: Our Future“. Elsevier Inc, Holandija. ISBN: 978-0-12-819541-3, str. 561.
- **Balijagić, J.** (2021): Ljekovito bilje sjevera Crne Gore. ISBN: 978-9940-9660-1-0, str. 132. NVO Natura. Crna Gora.
- **Lazović, B., Marković, M., Jovović, Z., Božović, Đ., Jaćimović, V., Čizmović, M.**, Savić, S., **Radulović, M., Mirecki, N., Adakalić, M., Dubljević, R.** (2021): Genetički resursi u biljnoj proizvodnji Crne Gore. Obrazovanje, Posebna izdanja (monografije i studije). ISBN: 978-86-7215-470-2, str. 436, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Crna Gora.
- **Čurović, M., Spalević, V.**, Stijović, A., Čurović, Ž., Bušković, V. (2021): Forests of the Coast of Montenegro. U knjizi „The Montenegrin Adriatic Coast“, pp. 51–67, ISBN: 978-3-030-77628-2; Springer, Njemačka.
- Čurović, Ž., Marović, T., **Čurović, M.**, Popović, S. G. (2021): Landscaped Green Areas of the Coast of Montenegro. U knjizi „The Montenegrin Adriatic Coast“, pp. 235–255, ISBN: 978-3-030-77628-2; Springer, Njemačka.
- Petrović, B., Vukomanović, P., Popović, V., **Jovović, Z.**, Nikolić, M., Šarčević-Todosijević, Lj., Jović, S. (2021): Herbal Remedies in the Treatment of Anxiety Disorders. U knjizi „An Introduction to Medicinal Herbs“, str. 205–236. Nova Science Publishers, SAD.
- Barović, G., Vujačić, D., **Spalević, V.** (2021): Rivers of the Coast of Montenegro. U knjizi „The Montenegrin Adriatic Coast“, pp. 27–50, Springer, Njemačka, ISBN 978-3-030-77628-2.
- Škatarić, G., Pejanović, R., **Spalević, V.**, Zejak, D., Radović, G., Dudić, B. (2021): Agrarna politika i ruralni razvoj. Monografija, str. 47–130, Centar za razvoj agrara, ISBN 978-9940-9364-5-7.

Naučni radovi objavljeni u referentnim časopisima

Naučnoistraživački potencijal istraživača i saradnika Biotehničkog fakulteta najbolje se ogleda u broju objavljenih naučnih radova u referentnim časopisima, broju ostalih publikacija (monografija i knjiga) štampanih kod nas ili u inostranstvu, kao i u broju realizovanih istraživačkih projekata.

Na osnovu popisa naučnih publikacija koje su evidentirane na personalnim stranicama zaposlenih na sajtu Univerziteta Crne Gore, može se reći da je druga decenija 21. vijeka za Biotehnički fakultet u naučnom smislu bila izuzetno plodna.

U periodu od 2011. do 2016. godine istraživači i saradnici Biotehničkog fakulteta objavili su 92 naučna rada u referentnim časopisima (SCI, SCIE), a u periodu od 2017. do maja 2022. godine čak 204 rada, pri čemu treba istaći da dio radova nije unesen u univerzitetsku bazu, tako da je realni broj objavljenih naučnih publikacija znatno veći. S druge strane, u periodu od 1997. do 2010. godine bilo je svega 30 naučnih radova objavljenih u indeksiranim časopisima.

- Novakovic-Vukovic, M., Milosevic, R., **Curovic, M.** (2022): Diversity of plant species in beech and firforests on various geological substrates in Serbia and national park “Biogradska Gora” in Montenegro. *Fresenius Environmental Bulletin*. 31 (1), 721–727.
- **Lazarević, J.**, Menkis, A. (2022): Cytospora friesii and Sydowia polyspora are associated with the sudden dieback of Abies concolor in Southern Europe. *Plant Protect. Sci.*, 58: 258–263.
- **Latinović, J.**, Sabovljević, M., Vujičić, M., **Latinović, N.** and Sabovljević, A. (2022): Effects of the leafy liverwort extract on plant pathogenic fungi causing olive fruit rot and gray mold of strawberry. *Phytopathologia Mediterranea* 61/1, 225–226.
- Domínguez, E.G., Paolini, T.C.A., Magnai, L., **Latinovic, N.**, **Latinovic, J.**, Languasco, L., Rossi, V. (2022): Development and Validation of a Mechanistic Model That Predicts Infection by Diaporthe ampelina, the Causal Agent of Phomopsis Cane and Leaf Spot of Grapevines. *Frontiers in Plant Science*, Vol. 13, Art. no. 872333 (1–12).
- Cubric-Curik, V., Novosel, D., Brajkovic, V., Rota Stabelli, O., Krebs, S., Sölkner, J., Šalamon, D., Ristov, S., Berger, B., Trivizaki, S., Bizelis, I., Ferencaković, M., Rothhammer, S., Kunz, E., Simčić, M., Dovč, P., Bunevski, G., Bytyqi, H., **Marković, B.**, Brka, M., Kume, K., ... Medugorac, I. (2022). Large-scale mitogenome sequencing reveals consecutive expansions of domestic taurine cattle and supports sporadic aurochs introgression. *Evolutionary Applications*, Vol. 15/4 (663–678).
- **Raičević, D.**, **Popović, T.**, Jančić D., Šuković D. and **Pajović-Šćepanović R.** (2022): The Impact of Type of Brandy on the Volatile Aroma Compounds and Sensory Properties of Grape Brandy in Montenegro. *Molecules* 27/9 (1420–3049).
- Lense, G.H., Servidoni, L.E., Parreiras, T.C., Santana, D.T., Bolleli, T.M., Ayer, J.B., **Spalevic, V.**, Mincato, R.L. (2022): Modeling of soil loss by water erosion in the Tietê River Hydrographic Basin, São Paulo, Brazil. *Semina-Ciencias Agrarias* (1403–1422).
- Billi, P., **Spalevic, V.** (2022): Suspended sediment yield in Italian rivers. *Catena*, 212, no. 106119
- Roman, A., Truta, A., Viman, O., Morar, I., **Spalevic, V.**, Dan, C., Sestras, R., Holonec, L., Sestras, A. (2022): Seed Germination and Seedling Growth of Robiniapseudoacacia Depending on the Origin of Different Geographical Provenances. *Diversity* 14 (1), Art. no. 34 (1–15).

2021. godina

- **Balijagić, J.**, Arslanović, S., Mustajbašić, D. (2021): Medicinal plants fam. Asteraceae from Bjelasica Mountain used in folk and scientific medicine. *Agriculture and Forestry*, 67 (1), 271–281.
- Arslanović-Lukač, S., Đurić, N., Zečević, V., **Balijagić, J.**, Poštić, D. (2021): The effect of year and genotype on productivity and quality of potato. *Genetika*, 53 (1), 305–322.
- **Bojanić Rašović, M.** (2021): The most important methods of disinfection in beekeeping. *Agriculture and Forestry*, 67 (3), 167–176.
- **Bojanić Rašović M.**, **Jaćimović, V.** (2021): The importance of protection of honey bees from infestation with Aethina tumida (with special focus on Montenegro). *Journal of Hygienic Engineering and Design*, Vol. 34, p. 1–9.
- Baghe, D., Cirilini, M., Beneventi, E., Čizmović M., Perović, T., Ganino, T., Petrucelli, R., Dalasta, C. (2021): Volatile profile of Italian and Montenegrine pomegranate juices for geographical origin classification. *European Food Research and Technology*, 247 (1), 211–220.

- Palandrani, C., Motta, R., Cherubini, P., **Curović, M.**, Dukić, V., Tonon, G., Ceccon, C., Peressotti, A. Alberti, G. (2021): Role of photosynthesis and stomatal conductance on the long-term rising of intrinsic water use efficiency in dominant trees in three old-growth forests in Bosnia-Herzegovina and Montenegro. *Forest-Biogeosciences and Forestry*, 14 (1), 53.
- Cagliero, E., Morresi, D., Paradis, L., **Čurović, M.**, **Spalevic, V.**, Marchi, N., Meloni, F., Bentaleb, I., Motta, R., Garbarino, M. and Lingua, E. (2021): Legacies of past human activities on one of the largest old-growth forests in the south-east European mountains. *Vegetation History and Archaeobotany*, 1–16.
- **Jovovic, Z.**, Dolijanovic, Z., **Spalevic, V.**, Dudic, B., Przulj, N., **Velimirovic, A.**, Popovic, V. (2021): Effects of Liming and Nutrient Management on Yield and Other Parameters of Potato Productivity on Acid Soils in Montenegro. *Agronomy*, 11 (5), 980.
- **Šeremešić, S.**, **Jovović, Z.**, Jug, D., Đikić, M., Dolijanović, Ž., Bavec, F., Jordanovska, S., Bavec, M., Đurđević, B. Jug, I. (2021): Agroecology in the West Balkans: pathway of development and future perspectives, *Agroecology and Sustainable Food Systems*, 1–33.
- Babic, V., Andjelkovic, V., **Jovovic, Z.**, Babic, M., Vasic, V., Kravic, N. (2021): Diversity Assessment of the Montenegrin Maize Landrace Gene Pool Maintained in Two Gene Banks. *Plants*, 10 (8), 1503.
- **Šeremešić, S.**, **Marinković, D.**, **Manojlović, M.**, **Jovović, Z.**, Ćirić, V., Vasin, J. & Vojnov, B. (2021): Soil Organic Matter Pools And Aggregate Fractions In Organic And Conventional Winter Wheat Cropping In Vojvodina Province Of Serbia. *Agriculture & Forestry/Poljoprivreda i Sumarstvo*, 67 (3).
- Mijić, A., Liović I., Sudarić, A., Duvnjak, T., Jug, D., Kranjac, D., **Jovović, Z.**, Markulj Kulundžić, A. (2021): Status and perspectives of sunflower production in Croatia. *Agriculture and Forestry*, 67 (1), 35–45.
- González-Domínguez, E., Caffi, T., Languasco, L., **Latinovic, N.**, **Latinovic, J.**, Rossi, V. (2021): Dynamics of Diaphorte ampelina conidia produced on grape canes overwintered in the vineyard. *Plant Disease*, 105 (10), 3092–3100.
- Hasanbegović, J., Hadžiabulić, S., Kurtović, M., Gasi, F., **Lazović, B.**, Dorbić, B., Skender, A. (2021): Genetic characterisation of almond (*Prunus amygdalus* L.) using microsatellite markers in the area of Adriatic sea. *Tourkish Journal of Agriculture and Forestry*, 45 (6), 797–806.
- **Marković, M.**, **Radonjić, D.**, **Đokić, M.**, Kandić, A., **Marković, B.** (2021): Allelic Polymorphism of K-Casein Gene (*Csn3*) in Three Montenegrin Cattle Breeds. *Agriculture and Forestry*, 67 (3), 61–70.
- Janković, D., **Marković, B.**, Đedović, R., Trivunović, S., Šaran, M. (2021): Genetic parameters of the type traits of Holstein-Friesian primiparous dairy cows. *Genetika*, 53 (2), 533–544.
- **Radonjić, S.**, **Hrnčić, S.** (2021): Spreading of *Aleurocanthus spiniferus* (Quaintance) (Hemiptera: Aleyrodidae) in coastal area of Montenegro. *Acta Horticulturae* 1308, 311–318 (ISSN: 0567-7572).
- **Spalevic, V.**, Zejak, D., **Curovic, M.**, Glisic, I., Radovic, A. (2021): Analysis of the Impact of Fruit Growing Development on the Intensity of Soil Erosion and Runoff: Case Study Of Krusevo, Bijelo Polje, Montenegro. *Agriculture and Forestry*, 67 (2), 37–51.
- Zaric, N., **Spalevic, V.**, Bulatovic, N., Pavlicevic, N., Dudic, B. (2021): Measurement of Air Pollution Parameters in Montenegro Using the Ecomar System. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18 (12), 6565.
- Hysa, A., **Spalevic, V.**, Dudic, B., Roșca, S., Kuriqi, A., Bilașco, Ș., Sestras, P. (2021): Utilizing the available open-source remotely sensed data in assessing the wildfire ignition and spread capacities of vegetated surfaces in Romania. *Remote Sensing*, 13 (14), 2737.

- Felix, F. C., **Spalevic, V.**, **Curovic, M.**, Mincato, R. L. (2021): Comparing pixel-and object-based forest canopy gaps classification using low-cost unmanned aerial vehicle imagery. *Agriculture and Forestry*, 67 (3), 19–29.
- Skataric, G., **Spalevic, V.**, Popovic, S., Perosevic, N., Novicevic, R. (2021): The vernacular and rural houses of Agrarian areas in the Zeta region, Montenegro. *Agriculture*, 11 (8), 717.
- Zejak, D., Glisic, I., **Spalevic, V.**, Maskovic, P., Dudic, B. (2021): Sustainable Management of Fruit Growing in Rural Areas of Montenegro: The Impact of Location on the Phenological and Nutritional Properties on Raspberry (*Rubus idaeus* L.). *Agronomy*, 11 (8), 1663.
- Zejak, D., Radović, A., **Spalevic, V.**, Glišić, I. (2021): Production of Planting Material of Raspberry Variety „Glen Ample“ in the North Montenegro. *Agriculture and Forestry*, 67 (2), 245–259.
- Barovic, G., Vujacic, D., **Spalevic, V.** (2021): Cartography in Sports and Sports in Cartography. *Sport Mont*, 19 (1), 115–118.
- Kolehhouei, M., Hazbavi, Z., **Spalevic, V.**, Mincato, R. L., Sestras, P. (2021): What is Smart Watershed Management? *Agriculture and Forestry*, 67 (2), 195–209.
- Tavares, A. S., Uagoda, R. E. S., **Spalevic, V.**, Mincato, R. L. (2021): Analysis of the Erosion Potential and Sediment Yield Using the Intero Model in an Experimental Water shed Dominated By Karst In Brazil. *Agriculture and Forestry*, 67 (2), 153–162.
- Lense, G. H. E., Parreiras, T. C., **Spalevic, V.**, Avanzi, J. C., Mincato, R. L. (2021): Soil losses in the State of Rondônia, Brazil. *Ciência Rural*, 51.
- De Oliveira, G. H., Servidoni, L. E., **Spalevic, V.**, Gaspar Junior, L. A., Mincato, R. L. (2021): Geological Heritage Management and Preservation Instruments: Case Study of the Municipality of Conceição Da Aparecida, Minas Gerais – Brazil. *Agriculture and Forestry*, 67 (3), 71–82
- Gholami, L., Khaledi Darvishan, A., **Spalevic, V.**, Cerdà, A., Kavian, A. (2021): Effect of storm pattern on soil erosion in damaged rangeland; field rainfall simulation approach. *Journal of Mountain Science*, 18 (3), 706–715.
- Škatarić, G., Vlahović, B., Užar, D., **Spalević, V.**, Novičević, R. (2021): The Influence of Green Marketing on Consumer Environmental Awareness. *Agriculture and Forestry*, 67 (2), 21–36.
- Mohammadi, M., Khaledi Darvishan, A. K., **Spalevic, V.**, Dudic, B., Billi, P. (2021): Analysis of the Impact of Land Use Changes on Soil Erosion Intensity and Sediment Yield Using the IntErO Model in the Talar Watershed of Iran. *Water*, 13 (6), 881.
- Markoski, M., Mitkova, T., Tanaskovik, V., **Spalevic, V.**, Novicevic, R. (2021): Soil distribution in Crna River basin and its importance for agricultural production. *Agriculture and Forestry*, 67 (1), 125–138.
- Sestras, P., Bilašco, Š., Rošca, S., Dudic, B., Hysa, A., **Spalević, V.** (2021): Geodetic and UAV Monitoring in the Sustainable Management of Shallow Landslides and Erosion of a Susceptible Urban Environment. *Remote Sensing*, 13 (3), 385.
- Santana, D. B., Bolleli, T. M., Lense, G. H. E., Silva, L. F. P. M., Sestras, P., **Spalevic, V.**, Mincato, R. L. (2021): Estimate of water erosion in coffee growing areas in Serra da Mantiqueira, Minas Gerais State, Brazil. *Agriculture and Forestry*, 67 (2), 75–88.
- Rajaei, F., Dahmardeh Behrooz, R., Ahmadisharaf, E., Galalizadeh, S., Dudic, B., **Spalevic, V.**, Novicevic, R. (2021): Application of integrated watershed management measures to minimize the land use change impacts. *Water*, 13 (15), 2039.
- De Amorim Silva, V., Perez Filho, A., Moreira, V. B., Lämmle, L., Torres, B. A., Ayer, J. E. B., **Spalevic, V.**, Mincato, R. L. (2021): Characterization and Geochronology Of the Deltaic System from Jequitinhonha River, Brazil. *Agriculture and Forestry*, 67 (3), 121–134.

- Servidoni, L. E., Silva, L. F. P., Santana, D. B., Rodrigues Neto, M. R., Lense, G. H. E., Ayer, J. E. B., **Spalevic, V.**, Mincato, R. L. (2021): Monitoring of regeneration of native forest fragment impacted by fire. *Agriculture and Forestry*, 67 (4), 71–80.
- **Topalović, A., Knežević, M.**, Ivanović, Lj., Gačnik, S., Mikulic-Petkovsek, M. (2021): Phytochemical screening of wild pomegranate (*Punica granatum* L.) juices from the market. *Journal of Food Composition and Analysis*, 100, 103933.
- Ivanović, L., **Topalović, A.**, Bogdanović, V., Đurović, D., Mugoša, B., Jadranin, M., Tešević, V., Beškoski, V. (2021): Antiproliferative activity and antioxidative potential of Swiss chard from Montenegro, grown under different irrigation and fertilization regimes. *British Food Journal*, 123, 7, 2335–2348.
- **Velimirović, A., Jovović, Z.**, Pržulj, N. (2021): From neolithic to late modern period: Brief history of wheat. *Genetika*, 53 (1), 407–417.
- Balatsos, G., Puggioli, A., Karras, V., Lytra, I., Mastronikolos, G., Carrieri, M., Papachristos, D. P., Malfacini, M., Stefopoulou, A., Ioannou, C. S., Balestrino, F., Bouyer, J., Petrić, D., **Pajović, I.**, Kapranas, A., Papadopoulos, N. T., Milonas, P. G., Bellini, R., Michaelakis, A. (2021): Reduction in egg fertility of *Aedes albopictus* mosquitoes in Greece following releases of imported sterile males. *Insects* 2021, 12 (2), 110.

2020. godina

- **Adakalić, M., Lazović, B.**, Baruca Arbeiter A., Hladnik, M., Jakše, J., Bandelj, D. (2020): Morphological and microsatellite analysis of ancient Montenegrin olive variety 'Žutica' revealed different clones. *Acta Agriculturae Slovenica*, 116 (2), 205–216.
- **Curovic, M., Spalevic, V.**, Sestras, P., Motta, R., Dan, C., Garbarino, M., Vitali, A., Urbinati, C. (2020): Structural and ecological characteristics of mixed broadleaved oldgrowth forest (Biogradska Gora – Montenegro). *Turkish Journal of Agriculture and Forestry*, 44 (4), 428–438.
- **Curovic, M.**, Stijovic, A., **Spalevic, V.**, Dudic, B., Pajic, M. (2020): Structural characteristics of the mixed spruce - fir - beech forests on Mountain Bjelasica in Montenegro. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, 48 (3), 1699–1708.
- **Dubljević, R., Marković, B., Radonjić, D., Stešević, D., Marković, M.** (2020): Influence of changes in botanical diversity and quality of wet grasslands through phenological phases on cow milk fatty acid composition. *Sustainability*, 12 (16), 6320.
- **Dubljević, R.**, Djordjević, N., **Radonjić, D., Djokić, M.** (2020): Quality of silage of mixed sunchoke and lucerne forage. *Agriculture and Forestry*, 66 (2), 151–156.
- **Dubljević, R., Radonjić, D., Marković, M.** (2020): Production traits of major types of grasslands in the Durmitor area. *Agriculture and Forestry*, 66 (2), 229–236.
- **Đokić, M., Marković, B.**, Gantner, V., **Marković, M.** (2020): Association Of Genetic Variants of β -Lactoglobulin Gene with Milk Traits of Jezeropivska Sheep Breed. *Agriculture and Forestry*, 66 (3), 15–23.
- **Jaćimović, V., Adakalić, M.**, Ercisli, S., **Božović, Dj.**, Bujdosó, G. (2020): Fruit Quality Properties of Walnut (*Juglans regia* L.) Genetic Resources in Montenegro. *Sustainability* 2020, 12 (23), 9963.
- **Jaćimović, V., Božović, Dj.**, Ercisli, S., Bosančić, B., Necas, T. (2020): Sustainable Cornelian Cherry Production in Montenegro: Importance of Local Genetic Resources. *Sustainability*, 12 (20), 8651.
- Pržulj, N., **Jovović, Z., Velimirović, A.** (2020): Breeding Small Grain Cereals for Drought Tolerance in a Changing Climate. *Agriculture and Forestry*, 66 (2), 109–123.

- Komnenić, A., **Jovović, Z., Velimirović, A.** (2020): Impact of Different Organic Fertilizers on Lavender Productivity (*Lavandula officinalis* Chaix). Agriculture and Forestry, 66 (2), 51–56.
- Popović, V., Vučković, S., **Jovović, Z.,** Rakašćan, N., Kostić, M., Ljubičić, N., Mladenović-Glamočlija, M., Ikanović, J. (2020): Genotype by year interaction effects on soybean morpho-productive traits and biogas production. Genetika, 52 (3), 1055–1073.
- Rajčić, V., Popović, V., Perišić, V., Biberdžić, M., **Jovović, Z.,** Gudžić, N., Mihailović, V., Čolić, V., Đurić, N., Terzić, D. (2020): Impact of nitrogen and phosphorus on grain yield in winter triticale grown on degraded Vertisol. Agronomy, 10 (6), 757.
- Mijić, A., Liović, I., Sudarić, A., Gadžo, D., Duvnjak, T., Markuljkulundžić, A., **Jovović, Z.,** Jankulovska, M. (2020): Preliminary Results of the Influence of Sowing Dates on the Most Important Sunflower Agronomic Traits. Agriculture and Forestry, 66 (1), 233–240.
- Vujanovic, V., Kim, S. H., **Latinovic, J., Latinovic, N.** (2020): Natural Fungicolous Regulators of *Biscogniauxia destructiva* sp. nov. that causes Beech Bark Tarcrust in Southern European (*Fagus sylvatica*) Forests. Microorganisms, 8 (12), 1999.
- Sabovljević, M. S., Tomović, G., Niketić, M., Lazarević, P., Lazarević, M., **Latinović, J., Latinović, N.,** Kabaš, E., Đurović, S. Z., Kutnar, L. and Skudnik, M. (2020): New records and noteworthy data of plants, algae and fungi in SE Europe and adjacent regions. 1. Botanica Serbica, 44 (1), 81–87.
- **Lazarević, J.,** Menkis, A. (2020): Fungal Diversity in the Phyllosphere of *Pinus heldreichii* H. Christ – An Endemic and High-Altitude Pine of the Mediterranean Region, Diversity, 12 (5), 172.
- **Lazović, B., Adakalić, M.** (2020): Intra-varietal Morphological Diversity of Montenegrin Olive Variety ‘Žutica’ Based on Multivariate Analysis. Erwerbs-Obstbau, 62 (4), 443–453.
- Bitz, L., **Malidzan, S.,** Stajner, N., Tenhola-Roininen, T., Javornik, B. (2020): Identification of Citruses from Montenegro Based on Microsatellite Clustering Analyses. Erwerbs-Obstbau, 62 (3), 347–354.
- **Marković, B., Marković, M., Radonjić, D., Mirecki, S., Veljić, M.** (2020): Factors Affecting Milk Yield and Composition of Indigenous Balkan Goat Breed Reared in Semi Extensive Conditions. Indian Journal of Animal Research, 54 (3), 379–383.
- Jokanović, O., **Marković, B.,** Miočinović, J., **Mirecki, S.** (2020): Technology and quality of Kučki cheese – traditional Montenegrin brined cheese. Journal of Hygienic Engineering and Design, 33, 76–84.
- Gantner, V., **Marković, B.,** Gavran, M., Šperanda, M., Kučević, D., Gregić, M., Bobić, T. (2020): The effect of response to heat stress, parity, breed and breeding region on somatic cell count in dairy cattle. Veterinarski arhiv, 90 (5), 435–442.
- Ciani, E., Cubric Curik, V., Simcic, M., **Markovic, B.,** Esmerov, I., Ružić Muslić, D., Pieragostini, E., Salustio, F., Arjen Lenstra, J. (2015): Genetic structure and admixture in Western Balkans and Central European sheep: preliminary results from 50K SNP genotypic data. Italian Journal of Animal Science, 14 (1), 104–105.
- Ciani, E., Mastrangelo, S., Da Silva, A., Marroni, F., Ferencaković, M., Ajmone-Marsan, P., Baird, H., Barbato, M., Colli, L., Delvento, C., Dovenski, T., Gorjanc, G., Hall, S. J. G., Hoda, A., Li, M. H., **Marković, B.,** McEwan, J., Moradi, M. H., RuizLarrañaga, O., RužićMuslić, D., Šalamon, D., Simčić, M., Stepanek, O., Econogene Consortium, Sheephapmap Consortium, Curik, I., CubricCurik, V., Lenstra, J. A. (2020): On the origin of European sheep as revealed by the diversity of the Balkan breeds and by optimizing population-genetic analysis tools. Genetics Selection Evolution, 52, 1–14.
- Kavran, M., **Pajović, I.,** Petrić, D., Ignjatović-Ćupina, A., **Latinović, N.,** Jovanović, M., Quarrie, S. A., Zgomba, M. (2020): Aquatain AMF efficacy on juvenile mosquito stages in control of *Culex pipiens complex* and *Aedes albopictus*. Entomol Exp Appl, 168, 148–157.

- Dvorak, V., Kasap, O. E., Ivovic, V., Mikov, O., Stefanovska, J., Martinkovic, F., Omeragic, J., **Pajovic, I.**, Baymak, D., Oguz, G., Hlavackova, K. (2020): Sand flies (Diptera: *Psychodidae*) in eight Balkan countries: historical review and region-wide entomological survey. *Parasites and vectors*, 13 (1), 1–15.
- Bellini, R., Michaelakis, A., Petrić, D., Schaffner, F., Alten, B., Angelini, P., Aranda, C., Becker, N., Carrieri, M., Di Luca, M., Falcuta, E., Flacio, E., Klobučar, A., Lagneau, C., Merdić, E., Mikov, O., **Pajović, I.**, Papachristos, D., Sousa C. A., Stroo, A., Toma, L., Vasquez, M. I., Velo, E., Venturelli, C., Zgomba, M. (2020): Practical management plan for invasive mosquito species in Europe: I. Asian tiger mosquito (*Aedes albopictus*). *Travel Medicine and Infectious Disease*, 35 (2020), 101691–101697.
- **Popović, T., Mijović, S., Šćepanović, R. P., Raičević, D.** (2020): Analysis of possibilities of reducing the quantity of mineral fertilizer application using different types of organic fertilizers in Cardinal grape variety. *Agriculture and Forestry*, 66 (1), 261–268.
- **Popović, T., Matijašević, S., Raičević, D., Mijović, S.** (2020): Influence of vine loads with fertile buds on grape yield and quality of variety Žižak in Podgorica vineyard area. *Agriculture and Forestry*, 66 (3), 241–250.
- Maraš, V., Tello, J., Gazivoda, A., Mugoša, M., Perišić, M., Raičević, J., Štajner, N., Ocete, R., Božović, V., **Popović, T.**, García-Escudero, E. (2020): Population genetic analysis in old Montenegrin vineyards reveals ancient ways currently active to generate diversity in *Vitis vinifera*. *Scientific reports*, 10 (1), 1–13.
- **Raicevic, D., Popovic, T.**, Ivanova-Petropulos, V., Petreska Stanoeva, J., Maras, V. (2020): HPLC-DAD-ESI/MS Monitoring of Stilbenes Content in Vranac Red Wines Produced with Traditional and Modern Fermentation Methods. *Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering*, 39 (1), 49–58.
- **Radonjic, S., Hrcic, S.** (2020): Overview of the Arthropod Pests of Citrus Plants in Montenegro. *Acta Zoologica Bulgarica*, 72 (4), 635–648.
- **Spalevic, V.**, Barovic, G., Vujacic, D., **Curovic, M.**, Behzadfar, M., Djurovic, N., Dudic, B., Billi, P. (2020): The Impact of Land Use Changes on Soil Erosion in the River Basin of Miocki Potok, Montenegro. *Water*, 12 (11), 2973.
- Markoska, V., **Spalevic, V.** (2020): The Adsorption Character of Perlite, Influence on Nitrogen Dynamics in Soil. *Agriculture and Forestry*, 66 (4), 45–55.
- Artan, H. Y. S. A., **Spalevic, V.** (2020): Testing NDVI, tree cover density and land cover type as fuel indicators in the wildfire spread capacity index (WSCI): case of Montenegro. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, 48 (4), 2368–2384.
- Mickovic, B., Mijanovic, D., **Spalevic, V.**, Skataric, G., Dudic, B. (2020): Contribution to the analysis of depopulation in rural areas of the Balkans: Case study of the Municipality of Niksic, Montenegro. *Sustainability*, 12 (8), 3328.
- Šimunić, I., Vukelić-Shutoska, M., **Spalević, V.**, Škatarić, G., Tanaskovik, V., Markoski, M. (2020): Ameliorative measures aimed at prevention/mitigation consequences of Climate Change in Agriculture in Croatia. *Agriculture and Forestry*, 66 (2), 99–107.
- Sakuno, N. R. R., Guiçardi, A. C. F., **Spalevic, V.**, Avanzi, J. C., Silva, M. L. N., Mincato, R. L. (2020): Adaptation and application of the erosion potential method for tropical soils1. *Revista Ciência Agronômica*, 51.
- Andjelkovic, A., Djekovic, V., Janić, M., **Spalevic, V.**, Đukanović, G., Nikolic, V. (2020): Floods on the River Belica at Jagodina, Serbia in 2014. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 21 (1), 308–316.
- Drazic, M., Gligorevic, K., Pajic, M., Zlatanovic, I., **Spalevic, V.**, Sestras, P., Skataric, G., Dudic, B. (2020): The influence of the application technique and amount of liquid starter fertilizer on corn yield. *Agriculture*, 10 (8), 347.
- Markoski, M., Mitkova, T., Tanaskovik, V., Nechkovski, S., **Spalevic, V.** (2020): The influence of soil texture

and organic matter on the retention curves at soil moisture in the humic calcaric regosol of the Ovche Pole region, north Macedonia. *Agriculture and Forestry*, 66 (2), 33–44.

- Sestras, P., Roşca, S., Bilaşco, Ş., Naş, S., Buru, S. M., Kovacs, L., **Spalević, V.**, Sestras, A. F. (2020): Feasibility assessments using unmanned aerial vehicle technology in heritage buildings: Rehabilitation-restoration, spatial analysis and tourism potential analysis. *Sensors*, 20 (7), 2054.
- Ouallali, A., Aassoumi, H., Moukhchane, M., Moumou, A., Houssni, M., **Spalevic, V.**, Keesstra, S. (2020): Sediment mobilization study on Cretaceous, Tertiary and Quaternary lithological formations of an external Rif catchment, Morocco. *Hydrological Sciences Journal*, 65 (9), 1568–1582.
- Bocoli, F. A., Marcon, J. A., Izidoro, M., De Toledo Bortolon, P., De Oliveira, S. E. R., **Spalevic, V.**, De Souza, P. S. (2020): Bokashi use in the passionfruit (*Passiflora edulis* L.) germination and initial growth. *Agriculture and Forestry*, 66 (4), 101–111.
- Božović, D., Popović, V., Rajčić, V., Kostić, M., Filipović, V., Kolarić, L., Ugrenović, V., **Spalević, V.** (2020): Stability of the expression of the maize productivity parameters by AMMI models and GGE-biplot analysis. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, 48 (3), 1387–1397.
- De Melo Bolleli, T., Lense, G. H. E., Santana, D. B., Moreira, R. S., Sestras, P., Billi, P., **Spalevic, V.**, Mincato, R. L. (2020): Estimates of soil losses in watershed under tropical of altitude climate in Brazil. *Agriculture and Forestry*, 66 (4), 73–88.
- Lense, G. H. E., Moreira, R. S., Bócoli, F. A., Parreiras, T. C., De Miranda Teodoro, A. E., **Spalevic, V.**, Mincato, R. L. (2020): Soil organic matter loss by water erosion in a coffee organic farm. *Agriculture and Forestry*, 66 (2), 45–50.
- Ayer, J. E. B., Mincato, R. L., Lammle, L., Silva, L. F. P. M., Garofalo, D. F. T., Servidoni, L. E., **Spalevic, V.**, Pereira, S. Y. (2020): Hydrosedimentological dynamics in the Guarani Aquifer System, Ribeirão Preto, State of São Paulo, Brazil. *Agriculture and Forestry*, 66 (1), 215–232.
- **Stojanović, M.**, Magazin, N. (2020): Variability of sweet chestnut (*Castanea sativa* Mill.) in Montenegro according to morphological traits of fruits and UPOV descriptors. *Genetika*, 52 (2), 571–584.
- **Topalović, A.**, **Knežević, M.**, Gačnik, S., Mikulic-Petkovsek, M. (2020): Detailed chemical composition of juice from autochthonous pomegranate genotypes (*Punica granatum* L.) grown in different locations in Montenegro, *Food Chemistry*, 330, 127261.

2019. godina

- **Bojanić Rašović, M.** (2019): Significance of the Protection of Honey Bees from Braulosis (with a Special Focus on Montenegro). *Agriculture and Forestry*, 65 (2), 113–121.
- **Bojanić Rašović, M.** (2019): Importance and measures of the protection of honey bees from *tropilelosis* (with a special focus on Montenegro). *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 28, 117–124.
- **Bojanić Rašović, M.**, Davidović, V., Joksimović-Todorović, M. (2019): Importance and measures of health protection of honey bees in Montenegro. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 29, 50–54.
- Čurović, Ž., **Čurović, M.**, **Spalević, V.**, Janic, M., Sestras, P., Popović, S. G. (2019): Identification and Evaluation of Landscape as a Precondition for Planning Revitalization and Development of Mediterranean Rural Settlements – Case Study: Mrkovi Village, Bay of Kotor, Montenegro. *Sustainability*, 11, 2039.
- Milosevic, R., **Curovic, M.**, Novakovic Vukovic, M. (2019): Analysis of the floristic composition of mountain beech forests on the territory of Serbia and Montenegro. *Fresenius Environmental Bulletin*, 28 (8), 5727–5733.

- Miladinovic, Z., Radulovic, M., **Hrcic, S.**, Delic, D. (2019): Genetic variability of *Scaphoideus titanus* populations and a new host plant of 16SrV group phytoplasmas in Bosnia and Herzegovina, *Phytopathogenic Mollicutes*, 9 (1), 111–112.
- **Latinović, J., Latinović, N.**, Jakše, J., Radišek, S. (2019): First Report of White Rust of Rocket (*Eruca sativa*) Caused by *Albugo candida* in Montenegro. *Plant disease*, 103 (1), 163–163.
- **Latinovic, J., Latinovic, N.**, Jakse, J., Radisek, S. (2019): First report of *Erysiphe elevata* causing powdery mildew on *Catalpa bignonioides* in Montenegro. *Phytopathologia Mediterranea*, 58 (3), 693–698.
- **Latinovic, J.**, Radisek, S., Bajceta, M., Jakse, J., **Latinović, N.** (2019): Viruses associated with fig mosaic disease in different fig varieties in Montenegro. *The Plant Pathology Journal*, 35 (1), 32–40.
- Đerić, M., **Latinović, J., Odalović, A., Latinović, N.** (2019): Influence of Temperature and Light Conditions to Colony Growth of Brown Rot Fungi of Stone Fruits in Montenegro. *Agriculture and Forestry*, 65 (3), 147–155.
- **Latinovic, N.**, Sabovljevic S. M., Vujicic, M., **Latinovic, J.**, Sabovljevic, D. A. (2019): Growth suppression of plant pathogenic fungi using bryophyte extracts. *Bioscience Journal*, 35 (4), 1213–1219.
- **Latinovic, N.**, Sabovljevic S. M., Vujicic, M., **Latinovic, J.**, Sabovljevic, D. A. (2019): Bryophyte extracts suppress growth of plant pathogenic fungus *Botrytis cinerea*. *Botanica Serbica*, 43 (1), 9–12.
- **Marković, B.**, Dovč, P., **Marković, M., Radonjić, D., Adakalić, M.,** Simčić, M. (2019): Differentiation of some Pramenka sheep breeds based on morphometric characteristics. *Archives Animal Breeding*, 62, 393–402.
- Jourdain, F., Samy, A. M., Hamidi, A., Bouattour, A., Alten, B., Faraj, C., Roiz, D., Petrić, D., Pérez-Ramírez, E., Velo, E., Günay, F., Bosevska, G., Salem, I., **Pajovic, I.**, Marić, J., Kanani, K., Paronyan, L., Dente, M. G., Picard, M., Zgomba, M., Sarih, M., Haddad, N., Gaidash, O., Sukhiasvili, R., Declich, S., Shaibi, T., Sulesco, T., Harrat, T., Robert, V. (2019): Towards harmonisation of entomological surveillance in the Mediterranean area. *PLoS neglected tropical diseases*, 13 (6), e0007314.
- Sherpa, S., Guéguen, M., Renaud, J., Blum, M. G., Gaude, T., Laporte, F., Akiner, M., Aranda, C., Barre-Cardi, H., Bellini, R., Bengoa Paulis, M., Chen, X. G., Eritja, R., Flacio, E., Foxi, C., Ishak, I. H., Kalan, K., Kasai, S., Montarsi, F., **Pajović, I.**, Petrić, D., Termine, R., Turić, N., Vazquez-Prokopec, G. M., Velo, E., Vignjević, G., Zhou, X., Després, L. (2019): Predicting the success of an invader: Niche shift versus niche conservatism. *Ecology and evolution*, 9 (22), 12658–12675.
- **Pajović Šćepanović, R.**, Wendelin, S., **Raičević, D.**, Eder, R. (2019): Characterization of the phenolic profile of commercial Montenegrin red and white wines. *European Food Research and Technology*, 245, 2233–2245.
- **Pajović Šćepanović, R.**, Wendelin, S., Forneck, A., Eder, R. (2019): Suitability of flavan-3-ol analysis to differentiate grapes from Vranac, Kratošija and Cabernet Sauvignon (*Vitis vinifera* L.) grown in Montenegro. *Australian journal of grape and wine research*, 25, 376–383.
- **Pajović Šćepanović, R.**, Madžgalj, V., Vukoslavljevic, V. (2019): Assay of polyphenols in Montenegrin Vranac wines. *Mitteilungen Klosterneuburg*, 69 (1), 65–75.
- Rončević, Z., Bajić, B., Dodić, S., Grahovac, J., **Pajović Šćepanović, R.**, Dodić, J. (2019): Optimization of bioethanol production from soybean molasses using different strains of *Saccharomyces cerevisiae*. *Hemijska industrija*, 73 (1), 1–12.
- **Radonjic, D.**, Djordjevic, N., **Markovic, B., Markovic, M., Stesevic, D.,** Dajic Stevanovic, Z. (2019): Effect of phenological phase of dry grazing pasture on fatty acid composition of cows' milk. *Chilean journal of agricultural research*, 79 (2), 278–287.

- **Radonjić, S., Hrnčić, S., Perović, T.** (2019): Overview of fruit flies important for fruit production on the Montenegro seacoast. *Biotechnology. Agronomy, Society and Environment*, 23 (1), 46–56.
- Krstic, O., Cvrkovic, T., Mitrovic, M., **Radonjić S., Hrnčić S.**, Toševski, I., Jovic, J. (2019): Clematis vitalba-sourced ‘flavescence dorée’ phytoplasmas and Wolbachia in naturally infected populations of *Dictyophara europaea*, 9 (1), 113–114.
- **Spalevic, V.** (2019): Assessment of Soil Erosion Processes by Using the ‘IntErO’ Model: Case Study of the Duboki Potok, Montenegro. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 20 (2), 657–665.
- Nikolic, G., **Spalevic, V., Curovic, M.**, Darvishan, A. K., Skataric, G., Pajic, M., Kavian, A., Tanaskovik, V. (2019): Variability of soil erosion intensity due to vegetation cover changes: Case study of Orahovacka Rijeka, Montenegro. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, 47 (1), 237–248.
- Palevic, M., **Spalevic, V.**, Skataric, G., Milisavljevic, B., Spalevic, Z., Rapajic, B., Jovanovic, L. J. (2019): Environmental responsibility of Member States of the European Union and Candidate countries. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 19 (2), 886–895.
- Tavares, A. S., **Spalevic, V.**, Avanzi, J. C., Alves, D. (2019): Modeling of water erosion by the erosion potential method in a pilot subbasin in southern Minas Gerais. *Modelagem da erosão hídrica pelo método de erosão potencial em uma sub-bacia hidrográfica de referência no sul de Minas Gerais. Semina: Ciências Agrárias, Londrina*, 40 (2), 555–572.
- Chalise, D., Kumar, L., **Spalevic, V.**, Skataric, G. (2019): Estimation of sediment yield and maximum outflow using the IntErO model in the Sarada river basin of Nepal. *Water*, 11 (5), 952.
- Nouraein, M., Skataric, G., **Spalevic, V.**, Dudic, B., Gregus, M. (2019): Short-term effects of tillage intensity and fertilization on sunflower yield, achene quality, and soil physicochemical properties under semi-arid conditions. *Applied Sciences*, 9 (24), 5482.
- Parsipour, H., Popović, S. G., Behzadfar, M., Skataric, G., **Spalevic, V.** (2019): Cities expansion and land use changes of agricultural and garden lands in peri-urban villages (case study: Bojnurd). *Agriculture and Forestry*, 65 (3), 173–187.
- Vitali, A., Garbarino, M., Camarero, J., Malandra, F., Toromani, E., **Spalevic, V., Čurović, M.**, Urbinati, C. (2019): Pine recolonization dynamics in Mediterranean human-disturbed treeline ecotones; *Forest Ecology and Management*, 435, 28–37.
- Šimunić, I., Likso, T., Miseckaite, O., Orlović-Leko, P., Ciglencečki, I., **Spalević, V.** (2019): Climate changes and soil water regime. *Agriculture and Forestry*, 65 (3), 5–18.
- Sestraș, P., Sălăgean, T., Bilașco, Ș., Bondrea, M. V., Naș, S., Fountas, S., **Spalevic, V.**, Cimpeanu, S. M. (2019): Prospect of a GIS based digitization and 3D model for a better management and land use in a specific micro-areal for crop trees. *Environmental Engineering and Management Journal*, 18 (6).
- Sestraș, P., Bilașco, Ș., Roșca, S., Naș, S., Bondrea, M. V., Gălgău, R., Vereș, I., Sălăgean, T., **Spalević, V.**, Cimpeanu, S. M. (2019): Landslides Susceptibility Assessment Based on GIS Statistical Bivariate Analysis in the Hills Surrounding a Metropolitan Area. *Sustainability*, 11 (5), 1362.
- Darvishan, A. K., Mohammadi, M., Skataric, G., Popović, S. G., Behzadfar, M., Sakuno, N. R. R., Mincato, R. L., **Spalevic, V.** (2019): Assessment of soil erosion, sediment yield and maximum outflow, using IntErO model (Case study: S8-IntA Shirindarreh Watershed, Iran). *Agriculture and Forestry*, 65 (4), 203–210.
- El Mouatassime, S., Boukdir, A., Karaoui, I., Skataric, G., Nacka, M., Darvishan, A. K., Sestraș, P., **Spalevic, V.** (2019): Modelling of soil erosion processes and runoff for sustainable watershed management: Case study Oued el Abid Watershed, Morocco. *Agriculture and Forestry*, 65 (4), 241–250.

- **Šebek, G.** (2019): Pomological and chemical characteristics of fruit of some sour cherry cultivars grown in the conditions of Bijelo Polje. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 26, 100–104.
- **Šebek, G.** (2019): The phenological and pomological traits of selected genotypes of wild pear [*Pyrus pyraster* (L.) Du Roi] important for the production of generative rootstocks. *Acta Scientiarum Polonorum-Hortorum Cultus*, 18 (2), 133–145.
- **Šebek, G.** (2019): The phenological and pomological traits of biotypes of service tree (*Sorbus domestica* L.) in the area of Donja Morača important for the production of generative rootstocks. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 29, 58–67.
- **Šebek, G.** (2019): Influence of air pollution to amount of total organic acids in wild fruits plants in Pljevlja region. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, Vol. 29, 81–85.
- Ivanović, L., Milašević, I., **Topalović, A.**, Đurović, D., Mugoša, B., **Knežević, M.**, Vrvic, M. (2019): Nutritional and phytochemical content of Swiss chard from Montenegro, under different fertilization and irrigation treatments. *British Food Journal*, Vol. 121 No. 2, pp. 411–425.

2018. godina

- **Adakalić, M., Lazović, B.** (2018): Morphological, chemical and molecular characterization of 'Old olive' (*Olea europaea* L.) from Montenegro. *Brazilian Archives of Biology and Technology*, 61, e18170767.
- **Balijagić, J., Crnobarac, J., Jovančević, M.,** Mujanović, I. (2018): The effect of variety and plant density on pot marigold flower yield (*Calendula officinalis* L.) in agro-ecological conditions of Bijelo Polje. *Agriculture and Forestry*, 64 (1), 113–120.
- **Bojanić Rašović, M.** (2018): The importance of transmission tick-borne encephalitis through milk of infected animals. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 25, 87–90.
- **Bojanić Rašović, M.** (2018): Helminthes that are transmitted through food to humans. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 22, 11–17.
- **Bojanić Rasović, M.,** Mayrhofer, S., Ochome, A. A. M., Ajanović, E., Zunabović, M., Martinović, A., Domig, J. K. (2018): Diversity of lactic acid bacteria isolated from traditional Montenegrin dairy products, *Genetika*, Belgrade, 50 (2), 465–482.
- Gozlekci, S., Esringu, A., Ercisli, S., Eyduran, S. P., Akin, M., **Božović, Đ.,** Nehgreanu-Pirjol, T., Sagbas, H. I. (2018): Mineral content of Cornelian cherry (*Cornus mas* L.) fruits. *Oxidation Communications*, 40 (1–1), 301–308.
- O'Hara, K. L., Ina, A. B., Diaci, J., Anić, I., Boydak, M., **Curovic, M.,** Govedar, Z., Grigoriadis, N., Ivojevic, S., Keren, S., Kola, H. (2018): Culture and silviculture: Origins and evolution of silviculture in Southeast Europe. *International Forestry Review*, 20 (1), 130–143.
- Tepić Horecki, A., Vakula, A., Pavlić, B., Jokanović, M., Malbaša, R., Vitas, J., **Jaćimović, V.,** Šumić, Z. (2018): Comparative drying of cornelian cherries: Kinetics modeling and physico-chemical properties. *Journal of Food Processing and Preservation*, 42 (3), e13562.
- **Knežević, M.,** Životić, Lj., Čereković, N., **Topalović, A.,** Koković, N., Todorović, M. (2018): Impact of climate change on water requirements and growth of potato in different climatic zones of Montenegro, *Journal of Water and Climate Change*, 9 (4), 657–671.
- Salković E., Djurović I., **Knežević, M.,** Popović-Bugarin V., **Topalović, A.** (2018): Digitization and mapping of national legacy soil data of Montenegro. *Soil & Water Res.*, 13, 83–89.
- **Latinovic, N.,** Sabovljevic, A., **Latinovic, J.,** Vujcic, M., Sabovljevic, M. (2018): Experimental approaches

- on biotic relationships among bryophytes and fungi in the controlled conditions. *Bioscience Journal*, 35 (4), 1213–1219.
- Jaćimović, Ž., Kosović, M., Kastratović, V., Barta Hollo, B., Mészáros Szécsényi, K., Miklos Szilagy, I., **Latinović, N.**, Vojinović-Ješić, Lj., Rodić, M. (2018): Synthesis and characterization of copper, nickel, cobalt, zinc complexes with 4-nitro-3-pyrazolecarboxylic acid ligand. *Journal of Thermal Analysis and Calorimetry*, 133 (1), 813–821.
 - **Lazarević, J.**, Menkis, A. (2018): Fungi inhabiting fine roots of *Pinus heldreichii* in the Montenegrin montane forests, *Symbiosis*, 74, 189–197.
 - **Lazović, B.**, **Perović, T.**, **Adakalić, M.** (2018): Fruit and endocarp properties in relation to intra-varietal morphological diversity of Montenegrin olive variety Žutica. *Acta Sci. Pol. Hortorum Cultus*, 17 (2), 71–81.
 - **Lazović, B.**, Klepo, T., **Adakalić, M.**, Šatović, Z., Baruca Arbeiter, A., Hladnik, M., Strikić, F., Liber, Z., Bandelj, D. (2018): Intra-varietal variability and genetic relationships among the homonymic East Adriatic olive (*Olea europaea* L.) varieties. *Scientia Horticulturae*, 236, 175–185.
 - Ramljak, J., Bunevski, G., Bytyqi, H., **Marković, B.**, Brka, M., Ivanković, A., Kume, K., Stojanović, S., Nikolov, V., Simcic, M., Solkner, J., Kunz, E., Rothhammer, S., Seichter, S., Grunenfelder, H. P., Broxham, E., Kugler, W., Medugorac, I. (2018): Conservation of a domestic metapopulation structured into related and partly admixed strains. *Molecular ecology*, 27 (7), 1633–1650.
 - Petrić, M., Lalić, B., **Pajović, I.**, Micev, S., Đurđević, V., Petrić, D. (2018): Expected changes of Montenegrin climate, impact on the establishment and spread of the Asian tiger mosquito (*Aedes albopictus*), and validation of the model and model-based field sampling. *Atmosphere*, 9 (11), 453.
 - Jourdain, F., Picard, M., Sulesco, T., Haddad, N., Harrat, Z., Sawalha, S. S., Gunay, F., Kanani, K., Shaibi, T., Akhramenko, D., Sarih, M., Velo, E., Paronyan, L., **Pajovic, I.**, Faraj, C., Sikharulidze, I., Putkaradze, D., Maric, J., Bosevska, G., Janceska, E., Bouattour, A., Hamidi, A., Sherifi, K., Alten, B., Petric, D., Robert, V. (2018): Identification of mosquitoes (Diptera: *Culicidae*): an external quality assessment of medical entomology laboratories in the MediLabSecure Network, *Parasites and Vectors*, 11, 553.
 - Pudar, D., Petrić, D., Allène, X., Alten, B., Ayhan, N., Cvetkovikj, A., Garros, C., Goletić, T., Gunay, F., Hlavackova, K., Čupina, A. I., Kavran, M., Lestinova, T., Mathieu, B., Mikov, O., **Pajović, I.**, Rakotoarivony, I., Stefanovska, J., Vaselek, S., Zuko, A., Balenghien, T. (2018): An update of the Culicoides (Diptera: *Ceratopogonidae*) checklist for the Balkans. *Parasites and vectors*, 11 (1), 1–10.
 - **Pajović Šćepanović, R.**, Wendelin, S., Eder, R. (2018): Phenolic composition and varietal discrimination of Montenegrin red wines (*Vitis vinifera* var. Vranac, Kratošija, and Cabernet Sauvignon). *European Food Research and Technology*, 244, 2243–2254.
 - Godena, S., Dminić Rojnić, I., Hlevnjak Pastrovicchio, B., Krapac, M., **Perović, T.**, Ban, D. (2018): Influence of different treatments of olive fruit fly in Croatian Istria. *Acta Hortic.*, 1199, 427–432.
 - Krstić, O., Cvrković, T., Mitrović, M., **Radonjić, S.**, **Hrnčić, S.**, Toševski, I., Jović, J. (2018): Wolbachia infection in natural populations of *Dictyophara europaea*, an alternative vector of grapevine *Flavescence doree* phytoplasma: effects and interactions. *Annals of Applied Biology*, 172 (1), 47–64.
 - Radoman, K., Živković, V., Nikolić, T., Stojić, I., **Raičević, D.**, Jeremić, J., Srejšević, I., Jakovljević, V. (2018): Differences between α -linolenic and linoleic acid supplementation on the redox status and cardiodynamic parameters of male and female wistar albino rats. *Archives of Biological Sciences*, 36 (2), 223–231.
 - Kavian, A., Gholami, L., Mohammadi, M., **Spalevic, V.**, Soraki, M. F. (2018): Impact of wheat residue on soil erosion processes. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, 46 (2), 553–562.

- Brajuskovic, M., Brajuskovic, D., Mijanovic, D., **Spalevic, V.** (2018): Indicators of the Regional Differences in the Ageing Population of Montenegro. *J. Environ. Prot. Ecol*, 19, 309–318.
- Markoski, M., Barovic, G., Mitkova, T., Tanaskovic, V., **Spalevic, V.** (2018): Contents of exchangeable cations of soils formed upon limestones and dolomites. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 19 (1), 127–138.
- Sestras, P., Bondrea, M. V., Cetean, H., SĂalagan, T., Bilasco, Ș., Sanda, N. A. Ș., **Spalevic, V.**, Fountas, S., Cimpeanu, S. M. (2018): Ameliorative, ecological and landscape roles of Făget Forest, Cluj-Napoca, Romania, and possibilities of avoiding risks based on GIS landslide susceptibility map. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, 46 (1), 292–300.
- **Šebek, G.** (2018): Privilege of Selected Biotypes of Wild Apples (*Malus Sylvestris* Miller) for the Production of Generative Rootstocks. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 23, 103–113.
- **Šebek, G.** (2018): Chemical and pomological characteristics of fruit of some commercial pear cultivars grown in conditions of Bijelo Polje. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, Vol. 25, 56–61.
- **Topalović, A., Knežević, M.,** Trifunović, S., Novaković, M., Pešić, M., Đurović, D. (2018): Effects of Soil Properties and Fertilization on Quality and Biological Activity of Swiss Chard, *European Journal of Horticultural Science*, 83 (6), 374–381.
- Sardaru, P., Sinausia, L., López-González, S., **Zindovic, J.,** Sánchez, F. & Ponz, F. (2018): The apparent non-host resistance of Ethiopian mustard to a radish-infecting strain of Turnip mosaic virus is largely determined by the C-terminal region of the P3 viral protein. *Molecular plant pathology*, 19 (8), 1984–1994.

2017. godina

- **Balijagic, J.,** Boskovic, J., Crnobarac, J., Zecevic, V., Radanovic, D., Dozet, G. & **Jovancevic, M.** (2017): Morpho-Physiological characteristics of gentian (*Gentiana lutea* L.) genotype seedlings from natural populations in Montenegro. *Agriculture and Forestry*, 63 (1), 159–169.
- **Bojanic Rasovic, M.,** Mayrhofer, S., Martinovic, A., Dürr, K., Domig, J. K. (2017): *Lactococci* of Local Origin as Potential Starter Cultures for Traditional Montenegrin Cheeses, *Food Technology and Biotechnology*, 55 (1), 55–66.
- **Bojanic Rasovic, M.,** Nikolić, N., Rasovic, R. (2017): Quality of ‘Urda’ obtained after production of Montenegrin semi-hard cheese. *Food Research*, 1 (5), 166–170.
- **Bojanić Rašović, M.** (2017): Potential of indigenous lactobacilli as starter culture in dairy products. *Acta Periodica Technologica*, 48, 3952.
- Knap, T., Baruca Arbeiter, A., Jakše, J., **Čizmović, M.,** Adakalić, M., Popović, R., Lazović, B., Strikić, F., Podgornik, M. and Bandelj, D. (2017): Diversity of figs (*Ficus carica* L.) from the east Adriatic coast, *Acta Hort.*, 1173, 11–16.
- **Hrnčić, S., Radonjić, S.** (2017): *Cydalima perspectalis* Walker (Lepidoptera: *Crambidae*) Presence and Distribution in Montenegro, *Agro-knowledge Journal*, 18 (4), 275–284.
- **Hrnčić, S., Radonjić, S., Perović, T.** (2017): The Impact of Alien Horticultural Pests on Urban Landscape in the Southern Part of Montenegro. *Acta Zoologica Bulgarica*, 9, 191–202.
- Đurić, Z., **Hrnčić, S.,** Delić, D. (2017): Morphological and molecular identification of *Hyalesthes obsoletus* Signoret (Auchenorrhyncha: *Cixiidae*) in Herzegovina vineyards. *Mitt. Klosterneuburg*, 67, 177–181.
- Maras, M., Aleš, S., Reid, A., Božović, V., **Jovović, Z.,** Meglič, V., Dolničar, P. (2017): Genetic Diversity and Redundancy among Potato Accessions in the Montenegrin Collection as Revealed by Microsatellite Markers. *American Journal of Potato Research*, 94 (4), 306–313.

- **Jovanović, M.**, Kaščelan, L., **Joksimović, M.**, Kaščelan, V. (2017): Decision tree analysis of wine consumers' preferences: evidence from an emerging market. *British Food Journal*, 119 (6).
- **Knežević, M.**, Životić, Lj., Perović, V., **Topalović, A.**, Todorović, M. (2017): Impact of climate change on olive growth suitability, water requirements and yield in Montenegro. *Italian Journal of Agrometeorology*, 2, 39–52.
- **Latinović, J.**, Kandić, B., **Latinović, N.** (2017): Survey on the distribution of fire blight pathogen, *Erwinia amylovora*, on pome fruits in Montenegro. *Phytopathologia Mediterranea*, 56 (2), 2, 322.
- **Latinović, J.**, Karaoglanidis, G. S., **Latinović, N.** (2017): First Report of Brown Rot Caused by *Monilinia fructicola* on Nectarine Fruit in Montenegro. *Plant Disease*, 101 (6), 1045.
- **Latinović, N.**, **Latinović, J.** (2017): Influence of rainfall on development of Esca disease. *Phytopathologia Mediterranea*. 56 (3), 537–538.
- **Lazarević, J.**, Davydenko, K., Millberg, H. (2017): Dothistroma needle blight on high altitude pine forests in Montenegro. *Baltic Forestry*, 23 (1), 294–302.
- Krajter Ostoić, S., Konijnendijk van den Bosch, C. C., Vuletić, D., Stevanov, M., Živojinović, I., Mutabdžija-Bećirović, S., **Lazarević, J.**, Stojanova, B., Blagojević, D., Stojanovska, M., Nevenić, R., Pezdevšek Malovrh Š. (2017): Citizens' perception of and satisfaction with urban forests and green space: Results from selected Southeast European cities. *Urban forestry and urban greening*, 23, 93–103.
- Karić, L., **Mirecki, N.**, Sinkovič, L. (2017): The effects of different growing techniques on yield and quality of tomato (*Lycopersicon esculentum* Mill.). *Radovi Poljoprivrednog Fakulteta Univerziteta u Sarajevu* \Works of the Faculty of Agriculture University of Sarajevo, 62/67 (2), 77–85.
- Sinkovič, L., **Mirecki, N.**, Žnidarčič, D. (2017): Effect of polypropylene cover and plant density on yield and ascorbic acid content of bell pepper fruits. *Agriculture and Forestry*, 63 (1), 329–336.
- **Mirecki, S.**, Tomić, D., Vučinić, S., **Marković, M.**, **Marković, B.** (2017): Technology and quality of Skorup – traditional Montenegrin dairy product. *Mljekarstvo*, 67 (3), 197–207.
- Petric, D., **Pajovic, I.**, Bellini, R., Pajovic, L., Quarrie, S. T. E. V. E. (2017): First record of *Anoplophora glabripennis* (Coleoptera: *Cerambycidae*) in Montenegro. *Baltic Forestry* 23 (3), 706–710.
- Delić, D., **Perović, T.**, **Hrnčić, S.**, Lolić, B., Đurić, G., Elbeaini, T. (2017): Detection and phylogenetic analyses of fig-infecting viruses in Bosnia and Herzegovina and Montenegro. *Phytopathologia Mediterranea*, 56 (3), 470–478.
- Ivanović, Ž., **Perović, T.**, **Popović, T.**, Blagojević J., Trkulja, N., **Hrnčić, S.** (2017): Characterization of *Pseudomonas syringae* pv. *syringae*, Causal Agent of Citrus Blast of Mandarin in Montenegro. *The Plant Pathology Journal*, 33 (1), 21–33.
- **Popović, T.**, **Latinović, N.**, Pešić, A., Zečević, Ž., Krstajić, B., Djukanović, S. (2017): Architecting an IoT-enabled platform for precision agriculture and ecological monitoring: A case study. *Computers and electronics in agriculture*, 140, 255–265.
- **Raicevic, D.**, Bozinovic, Z., Petkov, M., Ivanova-Petropulos, V., Kodzulovic, V., Mugosa, M., Sucur, S., Maras, V. (2017): Polyphenolic content and sensory profile of Montenegrin Vranac wines produced with different oenological products and maceration. *Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering*, 36 (2), 229–238.
- **Radonjić, S.**, **Hrnčić, S.** (2017): First Record of the Alien Psyllid *Macrohomonotoma Gladiata* (Hemiptera Psylloidea *Homotomidae*) in Montenegro. *Redia-Giornale Di Zoologia*, 100, 77–80.
- **Radonjić, S.**, **Hrnčić, S.** (2017): A Review of New Alien Arthropod Pests and their Impact on Agriculture Crops in Montenegro. *Acta Zoologica Bulgarica. Suppl.* 9, 203–210.

- **Spalevic, V.**, Lakicevic, M., Radanovic, D., Billi, P., Barovic, G., Vujacic, D., Sestras, P., Khaledi Darvishan, A. (2017): Ecological-Economic (Eco-Eco) modelling in the river basins of Mountainous regions: Impact of land cover changes on sediment yield in the Velicka Rijeka in Montenegro. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*: 45 (2), 602–610.
- Fikfak, A., **Spalevic, V.**, Kosanovic, S., Popovic, S. G., Djurovic, M., Konjar, M. (2017): Land Use Development of Vineyards in Goriška Brda, Slovenia. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, 45 (2), 611–622.
- Barović, G., Vujačić, D., **Spalević, V.** (2017): The River Network of Montenegro in the GIS Database. *Cartography and Geoinformation*, 16 (27), 44–60.
- Kisić, I., Bogunović, I., Birkás, M., Jurisic, A., **Spalevic, V.** (2017): The role of tillage and crops on a soil loss of an arable Stagnic Luvisol. *Archives of Agronomy and Soil Science*, 63 (3), 403–413.
- Mijanovic, D., Brajuskovic, M., Vujacic, D., **Spalevic, V.** (2017): Causes and Effects of Aging of Montenegrin Population. *J. Environ. Prot. Ecol*, 18, 1249–1259.
- Andjelkovic, A., Ristic, R., Janic, M., Djekovic, V., **Spalevic, V.** (2017): Genesis of Sediments and Siltation of the accumulation „Duboki Potok“ of the Barajevska River Basin, Serbia. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 18 (4), 1735–1745.
- Vujačić, D., Barović, G., Đeković V., Anđelković, A., Khaledi Darvishan, A., Gholami, L., Jovanovic, M., **Spalević, V.** (2017): Calculation of Sediment Yield using the „River Basin“ and „Surface and Distance“ Models: A Case Study of the Sheremetski Potok Watershed, Montenegro. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 18 (3), 1193–1201.
- **Šebek, G.** (2017): Possibility of Producing One-Year Old Seedlings of the Autochthonous Apple Varieties in the Region of North Montenegro. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 21, 56–63.
- **Zindovic, J.**, Mangli, A., **Hrncic, S.**, **Radonjic, S.**, **Perovic, T.**, Tomassoli, L. (2017): First report of Cucurbit aphid-borne yellows virus affecting summer squash and melon in Montenegro. *Journal of Plant Pathology*, 99 (1).

2016. godina

- **Božović, Dj.**, **Lazović, B.**, Ercisli, S., **Adakalić, M.**, **Jaćimović, V.**, Sezer, I., Koc., A. (2016): Morphological Characterization of Autochthonous Apple Genetic Resources in Montenegro. *Erwerbs-Obstbau*, 58 (2), 93–102.
- **Lazarević, J.**, Stojičić, D., Keča, N. (2016): Effects of temperature, pH and carbon and nitrogen sources on growth of in vitro cultures of ectomycorrhizal isolates from *Pinus heldreichii* forest. *Forest systems*, 25 (1), 3.
- Bulman, L., Bradshaw, R., Fraser, S., Martín-García, J., Barnes, I., Musolin, D., La Porta, N., Woods, A., Diez, J., Koltay, A., Drenkhan, R., Ahumada, R., Polaković-Pajnik, L., Queloz, V., Piškur, B., Doğmuş-Lehtijärvi, H. T., Chira, D., Tomešová-Haataja, V., Georgieva, M., Jankovsky, L., Anselmi, N., Markovskaja, S., Papazova, I., Sotirovski, K., **Lazarević, J.**, Adamčíková, K., Boron, P., Bragança, H., Vettraino, A. M., Selikhovkin, A., Bulgakov, T., Tubby, K. (2016): A worldwide perspective on the management and control of *Dothistroma* needle blight. *Forest Pathology*, 46 (5), 472–488.
- Drenkhan, R., Tomešová-Haataja, V., Fraser, S., Bradshaw, R., Vahalik, P., Mullett, M., Martín-García, J., Bulman, L., Wingfield, M., Kirisits, T., Cech, T., Schmitz, S., Baden, R., Tubby, K., Brown, A., Georgieva, M., Woods, A., Ahumada, R., Jankovsky, L., Thomsen, I., Adamson, K., Marçais, B., Vuorinen, M., Tsopeles, P., Koltay, A., Halasz, A., La Porta, N., Anselmi, N., Kiesnere, R., Markovskaja, S., Kačergius, A., Papazova-Anakieva, I., Risteski, M., Sotirovski, K., **Lazarević, J.**, Solheim, H., Boroń, P., Bragança, H., Chira, D., Musolin, D., Selikhovkin, A., Bulgakov, T., Keča, N., Karadžić, D., Galovic, V., Pap, P., Markovic, M., Polaković-Pajnik, L., Vasić, V., Ondrušková, E., Piskur, B., Sadikovic, D., Diez, J., Solla, A., Millberg, H., Stenlid,

- J., Angst, A., Queloz, V., Lehtijärvi, A., Doğmuş-Lehtijärvi, H. T., Oskay, F., Davydenko, K., Meshkova, V., Craig, D., Woodward, S., Barnes, I. (2016): Global geographic distribution and host range of *Dothistroma* species: a comprehensive review, *Forest Pathology*, 46 (5), 408–442.
- **Lazović, B., Adakalić, M.,** Pucci, C., **Perović, T.,** Bandelj, D., Belaj, A., Mariotti, R., Baldoni, L. (2016): Characterizing ancient and local olive germplasm from Montenegro. *Scientia Horticulturae*, 209, 117–123.
 - Sakar, E., Unver, H., Mehmet, U. L. A. S., **Lazovic, B.,** Ercisli, S. (2016): Genetic Diversity and Relationships among Local Olive (*Olea europaea* L.) Genotypes from Gaziantep Province and Notable Cultivars in Turkey, Based on SSR Markers. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, 44 (2), 557–562.
 - **Mirecki, S.,** Nikolić, N. (2016): Influence of Preservative Concentration, pH Value and Fat Content in Raw Milk at Detection Limit of Microbial Inhibitor Tests (Delvotest® Accelerator) for Amoxicillin and Oxytetracycline. *Food Analytical Methods*, 9 (10), 2864–2871.
 - Vukosavljević, V. D., **Pajović Šćepanović, R.,** Matijašević, S. M., Maletić, R. O. (2016): Fermentation activity of yeast in pinot noir must. *Romanian Biotechnological Letters*, 21 (2), 11337–11345.
 - **Perović, T., Hrnčić, S., Čizmović, M.,** Lolić, B., Đurić, G., Delić, D. (2016): First Report of Fig Mosaic Virus, Fig Leaf Mottle-Associated Virus 1 and Fig Mild Mottle-Associated Virus Infecting Fig (*Ficus carica*) in Montenegro. *Journal of Plant Pathology*, 98 (3), 678.
 - **Perović, T.,** Marsilio, R., Mazaggia, A., Balestra, G. M. (2016): First Report of *Agrobacterium tumefaciens* as a Causal Agent of Crown Gall on Grapevine in Montenegro. *Plant Disease*, 100, 515.
 - **Radonjić, S., Hrnčić, S.,** Kosovac, A., Krstić, O., Mitrović, M., Jović, J., Toševski, I. (2016): First Report of ‘Candidatus Phytoplasma solani’ Associated with Potato Stolbur disease in Montenegro. *Plant Disease*, 100 (8), 1775–1775.
 - Kosovac, A., **Radonjić, S., Hrnčić, S.,** Krstić, O., Toševski, I., Jović, J. (2016): Molecular tracing of the transmission routes of bois noir in Mediterranean vineyards of Montenegro and experimental evidence for the epidemiological role of *Vitex agnus-castus* (*Lamiaceae*) and associated *Hyalesthes obsoletus* (*Cixiidae*). *Plant Pathology*, 65, 285–298.
 - Kosovac, A., **Radonjić, S., Hrnčić, S.,** Krstić, O., Toševski, I., Jović, J. (2016): The role of *Vitex agnus-castus* and associated *Hyalesthes obsoletus* in the epidemiology of bois noir in Mediterranean vineyards. *Mitteilungen Klosterneuburg*, 66, 1–3.
 - **Spalevic, V.,** Barovic, G., Fikfak, A., Kosanovic, S., Djurovic, M., Popovic, S. (2016): Sediment yield and Land use changes in the Northern Montenegrin Watersheds: Case study of Seocki Potok of the Polimlje Region. *Journal of Environmental Protection and Ecology*: 17 (3), 990–1002.
 - Kerckhof, A., **Spalevic, V.,** Van Eetvelde, V., Nyssen, J. (2016): Factors of land abandonment in mountainous Mediterranean areas: the case of Montenegrin settlements. *SpringerPlus*, 5 (1), 1–15.
 - Frankl, A., Lenaerts, T., Radusinovic, S., **Spalevic, V.,** Nyssen, J. (2016): The regional geomorphology of Montenegro mapped using Land Surface Parameters. *Zeitschrift für Geomorphologie*, 60 (1), 1–14.
 - Tanaskovik, V., Cukaliev, O., Kanwar, R. S., Markoski, M., **Spalevic, V.** (2016): Nitrogen Fertilizer Use Efficiency of Pepper as Affected by Irrigation and Fertilization Regime. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, 44 (2), 525–532.
 - Djekovic, V., Milosevic, N., Andjelkovic, A., Djurovic, N., Barovic, G., Vujacic, D., **Spalevic, V.** (2016): Channel morphology changes in the river Pestan, Serbia. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 17 (3), 1203–1213.
 - **Šebek, G.** (2016): Application of NAA and BA in chemical thinning of some commercial cultivars of apple. *Pakistan Journal of Agricultural Sciences*, 53 (2), 315–320.

- Šebek, G. (2016): The phenological and pomological traits of autochthonous plum cultivars in the area of north Montenegro. *Acta Scientiarum Polonorum-Hortorum Cultus*, 15 (4), 45–63.
- Luigi, M., Zindovic, J., Stojanovic, I., Faggioli, F. (2016): First report of Potato spindle tuber viroid in Montenegro. *Journal of Plant Pathology*, 98 (1).

2015. godina

- Motta, R., Garbarino, M., Berretti, R., Bjelanovic, I., Borgogno Mondino, E., Čurović, M., Keren, S., Meloni, F., Nosenzo, A. (2015): Structure, spatio-temporal dynamics and disturbance regime of the mixed beech-silver fir-Norway spruce old-growth forest of Biogradska Gora (Montenegro). *Plant Biosystems-An International Journal Dealing with all Aspects of Plant Biology*, 149 (6), 966–975.
- Jaćimović, V., Božović, Dj., Ercisli, S., Ognjanov, V., Bosančić, B. (2015): Some Fruit Characteristics of Selected Cornelian Cherries (*Cornus mas* L.) from Montenegro. *Erwerbs-Obstbau*, 57, 119–124.
- Jovanović, M., Kaščelan, L., Despotović, A., Kaščelan, V. (2015): The impact of agro-economic factors on GHG emissions: Evidence from European developing and advanced economies. *Sustainability*, 7 (12), 16290–16310.
- Kaščelan, L., Kaščelan, V., Jovanović, M. (2015): Hybrid support vector machine rule extraction method for discovering the preferences of stock market investors: Evidence from Montenegro. *Intelligent Automation Soft Computing*, 21 (4), 503–522.
- Zhang, M., Gao, L., Shang, S., Han, X., Zhang, R., Latinović, J., Latinović, N., Batzer, J. C., Gleason, M. L., Sun, G. (2015): New species and record of *Zygophiala* (Capnodiales, *Mycosphaerellaceae*) on apple from Montenegro. *Phytotaxa*, 195 (3), 227–235.
- Antunović, Z., Marković, B., Šperanda, M., Didara, M. (2015): Blood Metabolic profile and oxidative status of endangered Mediterranean sheep breeds during pregnancy. *Bulgarian Journal of Agricultural Science*, 21 (3), 655–661.
- Mirecki, S., Popović, N., Antunac, N., Mikulec, N., Plavljančić, D. (2015): Production technology and some quality parameters of Njeguši cheese. *Mljekarstvo*, 65 (4), 280–286.
- Perović, T., Renzi, M., Mazzaglia, A., Balestra, G. M. (2015): First report of *Agrobacterium tumefaciens* as a causal agent of crown gall on grapevine in Montenegro. *Plant Dis*, 100, 515.
- Djurovic, N., Domazet, M., Stricevic, R., Pocuca, V., Spalevic, V., Pivic, R., Gregoric, E., Domazet, U. (2015): Comparison of groundwater level models based on artificial neural networks and ANFIS. *The Scientific World Journal*, 2015, 742138.
- Zindović, J., Autonell, C. R., Ratti, C. (2015): Molecular characterization of the coat protein gene of prunus necrotic ringspot virus infecting peach in Montenegro. *European journal of plant pathology*, 143 (4), 881–891.
- Zindović, J., Marn, M. V., Pleško, I. M. (2015): First report of Raspberry leaf blotch virus in red raspberry in Montenegro. *Journal of Plant Pathology*, 97 (2).

2014. godina

- Adakalić, M., Lazović, B., Perović, T., Čizmović, M. (2014): Variability of bio-pomological properties of olive variety Crnica in Montenegro. *Agriculture and Forestry*, 60 (2), 69–75.
- Boncina, A., Cavlovic, J., Curovic, M., Govedar, Z., Klopčic, M., Medarevic, M. (2014): A comparative analysis of recent changes in Dinaric uneven-aged forests of the NW Balkans. *Forestry*, 87 (1), 71–84.

- Vasić, P., Krivošej, Z., Topuzović, M., **Dubak, D.**, Prodanović, D. (2014): Morphological-anatomical characteristics of two common Junipers (*Juniperus communis* and *Juniperus oxycedrus*) from the area of mountain Kopaonik in Serbia. *Agriculture and Forestry*, 60 (1), 91–104.
- Kovačević, M., Đurić, Z., Jović, J., Perković, G., Lolić, B., **Hrnčić, S.**, Toševski, I., Delić, D. (2014): First report of stolbur phytoplasma associated with Maize redness disease of maize in Bosnia and Herzegovina. *Plant Disease*, 98 (3), 418–418.
- **Jaćimović, V., Božović Dj.** (2014): Biological traits of Cornelian cherry genotypes (*Cornus mas* L.) from territory of Montenegro. *Genetika*, 46 (2), 427–436.
- Kaščelan, L., Kaščelan, V., **Jovanović, M.** (2014): Analysis of investors' preferences in the Montenegro stock market using data mining techniques. *Economic research*, 27 (1), 463–482.
- **Latinović, N.**, Radišek, S., **Latinović, J.** (2014): First report of *Alternaria alternata* causing fruit rot on fig (*Ficus carica*) in Montenegro. *Plant disease*, 98 (3), 424–424.
- Pérez-Pardal, L., Grizelj, J., Traore, A., Cubric-Curik, V., Arsenos, G., Dovenski, T., **Marković, B.**, Fernandez, I., Cuervo, M., Alvarez, I., Beja-Pereira, A. (2014): Lack of mitochondrial DNA structure in Balkan donkey is consistent with a quick spread of the species after domestication. *Animal Genetics*, 45 (1), 144–147.
- **Pajović, R.**, Wendelin, S., Forneck, A., Eder, R. (2014): Varietal differentiation of grapes cv. 'Vranac', 'Kratošija' and 'Cabernet Sauvignon' from Montenegro according to their polyphenolic composition. *Mitt. Klosterneuburg*, 64, 9–19.
- **Pajovic, R., Raicevic, D., Popovic, T.**, Sivilotti, P., Lisjak, K., Vanzo, A. (2014): Polyphenol Characterisation of Vranac, Kratosija and Cabernet Sauvignon (*Vitis vinifera* L. cv.) Grapes and Wines from Different Vineyard Locations in Montenegro. *South African Journal of Enology and Viticulture*, 35 (1), 139–148.
- **Radonjic, S., Hrnčić, S.**, Malumphy, C. (2014): First record of *Aleurocanthus spiniferus* (*Quaintance*) (Hemiptera *Aleyrodidae*) in Montenegro. *Redia*, 97, 141–145.
- Šimunić, I., **Spalević, V.**, Vukelić-Shutoska, M., Šoštarić, J., Marković, M. (2014): Impact of water shortage in the soil on crop yields. *Hrvatske Vode*, 22 (89), 203–212.
- Annys, K., Frankl, A., **Spalević, V., Čurović, M.**, Borota, D., Nyssen, J. (2014): Geomorphology of the Durmitor Mountains and surrounding plateau Jezerska Površ (Montenegro). *Journal of Maps*, 10 (4), 600–611.
- Nyssen, J., Den Branden, J. V., **Spalević, V.**, Frankl, A., Van de Velde, L., **Čurović, M.**, Billi, P. (2014): Twentieth century land resilience in Montenegro and consequent hydrological response. *Land Degradation and Development*, 25 (4), 336–349.
- **Šebek, G.**, Kovačević, V. (2014): Compatibility and verdure of seedling for autochthonous peer in the region of north Montenegro. *Genetika*. 46 (1), 277–286.
- **Zindović, J.**, Dall'Ara, M., Autonell, C. R., Ratti, C. (2014): First report of Apple chlorotic leaf spot virus, Cherry green ring mottle virus, and Cherry necrotic rusty mottle virus on peach in Montenegro. *Plant disease*, 98 (7), 1014–1014.
- **Zindovic, J.**, Ciuffo, M., Turina, M. (2014): Molecular characterization of tomato spotted wilt virus in Montenegro. *Journal of plant pathology*, 96 (1), 201–205.
- **Zindović, J.**, Viršček Marn, M. & Mavrič Pleško, I. (2014): Phytosanitary status of grapevine in Montenegro. *EPP0 bulletin*, 44 (1), 60–64.

- **Bojanić Rašović, M.**, Nikolić, N., Martinović, A., Katić, V., Rašović, R., Walzer, M., Domig, J. K. (2013): Correlation between protein to fat ratio of milk and chemical parameters and the yield of semi-hard cheese. *Biotechnology in Animal Husbandry*, 29 (1), 145–159.
- Bouriaud, L., Nichiforel, L., Weiss, G., Bajraktari, A., **Curovic, M.**, Dobsinska, Z., Glavonjic, P., Jarský, V., Sarvasova, Z., Teder, M., Zalite, Z. (2013): Governance of private forests in Eastern and Central Europe: An analysis of forest harvesting and management rights. *Annals of forest research*, 56 (1), 199–215.
- **Škaljac, M., Žanić K., Hrnčić, S., Radonjić, S., Perović, T.**, Ghanim M. (2013): Diversity and localization of bacterial symbionts in three whitefly species (Hemiptera: *Aleyrodidae*) from the east coast of the Adriatic Sea, *Bulletin of Entomological Research*, 103 (1), 48–59.
- Simeonovska, E., Gadžo, D., **Jovović, Z.**, Murariu, D., Kondic, D., Mandic, D., Fetahu, S., Šarčević, H., Elezi, F., Prodanović, S., Rozman, L. (2013): Collecting local landraces of maize and cereals in South Eastern Europe during 2009 and 2010. *Rom Agric Res*, 30, 1–7.
- **Latinović, J., Božović, Dj., Jaćimović, V., Latinović, N.** (2013): Susceptibility of some plum cultivars to *Polystigma rubrum* in Montenegro. *Journal of Plant Pathology*, S1.39-S1.44, S1.41, ISSN: 1125-4653.
- **Latinović, J.**, Mazzaglia, A., **Latinović, N.**, Ivanović, M., Gleason, M. L. (2013): Resistance of olive cultivars to *Botryosphaeria dothidea*, causal agent of olive fruit rot in Montenegro. *Crop Protection*, 48, 35–40.
- **Latinović, N.**, Vuksa, P., **Latinovic, J.** (2013): In vitro influence of some fungicides on the mycelium of *Alternaria* spp. isolated from fig fruits. *Journal of Plant Pathology*, 1.
- Arbanasić, H., Galov, A., Ambriović-Ristov, A., Grizelj, J., Arsenos, G., **Marković, B.**, Dovenski, T., Vinice, S., Čurik, I. (2013): Extensive polymorphism of the major histocompatibility complex DRA gene in Balkan donkeys: perspectives on selection and genealogy. *Animal genetics*, 44 (6), 711–716.
- **Odalović, A., Prenkić, R., Dubak, D., Jovančević, M., Čizmović, M., Radunović, M.** (2013): Effect of ecological conditions on expression of biopomological characteristics of chestnut (*Castanea sativa* Mill.) in natural populations of Montenegro. *Genetika*, 45 (1), 251–260.
- **Pajovic, I.**, Petrić D., Bellini R., Dragičević S., Pajović Lj. (2013): *Stegomyia albopicta* Skuse, 1894 (Diptera: *Culicidae*) on Luštica peninsula 2011–2012 (Montenegro). *Archives of Biological Science*, 65 (3).
- **Perović, T., Hrnčić, S.** (2013): Population Dynamics of Pre-Imaginal Stages of Olive Fruit Fly *Bactrocera oleae* Gmel. (Diptera, *Tephritidae*) in the Region of Bar (Montenegro). *Pestic. Phytomed*, 28 (1), 23–29.
- **Radonjić, S., Čizmović, M., Pereira, R.** (2013): Population Dynamics of the Mediterranean Fruit Fly in Montenegro. *International Journal of Insect Science*, 5, 35–40.
- **Radonjić, S., Hrnčić, S., Krstić, O., Cvrković, T., Mitrović, M., Jović, J., Toševski, I.** (2013): First report of alder yellows phytoplasma infecting common and grey alder (*Alnus glutinosa* and *A. incana*) in Montenegro. *Plant disease*, 97 (5), 686–686.
- **Spalevic, V.**, Djurovic, N., Mijovic, S., Vukelic-Sutoska, M., **Curovic, M.** (2013): Soil erosion intensity and runoff on the Djuricka River Basin (North of Montenegro). *Malaysian Journal of Soil Science*, 17 (1), 49–68.
- **Zindović, J.**, Lanzoni, C., Autonell, C. R., Ratti, C. (2013): First Report of Prune dwarf virus and Prunus necrotic ringspot virus on Peach in Montenegro. *Plant disease*, 97 (9), 1259–1259.

- **Balijagić, J.**, Markišić, H., Jovančević, M., Praščević, M., Vincek, D., Menković, N. (2012): Contribution To The Research Of Medicinal And Other Plants In The Mountainous Region Of Čakor, Montenegro. *Agriculture and Forestry*, 57 (11), 67–92.
- **Balijagić, J.**, Janković, T., Zdunić, G., Bošković, J., Šavikin, K., Gočevac, D., Stanojković, T., **Jovančević, M.**, Menković, N. (2012): Chemical profile, radical scavenging and cytotoxic activity of yellow gentian leaves (*Gentianeae luteae folium*) grown in northern regions of Montenegro. *Natural product communications*, 7 (11).
- **Božović, D.**, **Jaćimović, V.**, **Lazović, B.** (2012): Biological and pomological properties of autochthonous plum varieties of Montenegro. *Acta Horticulturae*, 968, 67–74.
- Vasić, P., **Dubak, D.** (2012): Anatomical analysis of red Juniper leaf (*Juniperus oxycedrus*) taken from Kopanik Mountain, Serbia. *Turkish Journal of Botany*, 36 (5), 473–479.
- **Hrnčić, S.**, **Radonjić, S.** (2012): Tomato leafminer – *Tuta absoluta* Meyrick (Lepidoptera: *Gelechiidae*), the current status in Montenegro. *EPPPO bulletin*, 42 (2), 341–343.
- **Đurić, Z.**, **Hrnčić, S.**, Vujanović, M., Đurić, B., Mitrić, S. (2012): *Tuta absoluta* (Meyrick) (Lepidoptera, Gelechiidae) in the Republic of Srpska (Bosnia and Herzegovina), *Bulletin OEPP/EPPO Bulletin* 42 (2), 337–340 (Online ISSN: 1365-2338).
- **Hrnčić, S.**, **Radonjić, S.**, (2012): A Survey of Raspberry Pests in Montenegro. *Acta Horticulturae (ISHS)* 946, 243–246 (ISSN: 0567-7572).
- **Jovović, Z.**, Dolijanović, Ž., Kovačević, D., **Velimirović, A.**, Biberdžić, M. (2012): The productive traits of different potato genotypes in mountainous region of Montenegro. *Genetika*, 44 (2), 389–397.
- **Latinovic, J.**, **Latinovic, N.**, **Tiodorovic, J.**, **Odalovic, A.** (2012): First report of anthracnose fruit rot of strawberry caused by *Colletotrichum acutatum* in Montenegro. *Plant disease*, 96 (7), 1066–1066.
- **Lazarević, J.**, Keča, N., Martinović, A. (2012): Mycorrhization of containerized *Pinus nigra* seedlings with *Suillus granulatus* under open field conditions, *Forest Systems*, 21 (3), 498–507.
- **Odalović, A.**, **Prekić, R.**, Mrdak, M. (2012): The production of natural fruit syrups in Montenegro, *Natura Montenegrina*, 11 (3), 525–529.
- **Radulović, M.**, **Ljutica, S.**, **Malidžan, S.** (2012): Biological-pomological features of mandarin Clementine in the conditions of the Montenegrin subtropical zone. *Agriculture and Forestry*, 55 (1–4), 39–47.
- Maras, V., **Raičević, D.**, Tomić, M., Kodžulović, V., Knežević, B., **Cizmović, M.** (2012): Yield and quality of grapes and wine of the varieties Vranac, Primitivo and Negro amaro. *Acta Hortic*, 931, 371–375.
- Maras, V., Tomić, M., Kodžulović, V., **Raičević, D.**, **Cizmović, M.** (2012): Selection of ‘Vranac’ Cultivar in Montenegro. *Acta Hortic*. 931, 485–488.
- **Topalović, A.**, Godevac, D., **Perović, N.**, Trifunović, S. (2012): Comparative study of the phenolic composition of seeds from grapes cv. Cardinal and Alphonse Lavalée during last month of ripening. *Italian Journal of Food Science*, 24 (2), 159–166.
- Marn, M. V., Pleško, I. M., **Zindović, J.** (2012): First Report of Citrus exocortis viroid in a Verbena sp. in Montenegro. *Plant disease*, 96 (4), 593–593.
- Marn, M. V., Pleško, I. M., **Zindović, J.**, Miladinović, Z. (2012): Diversity of Plum pox virus isolates in Montenegro. *Journal of Plant Pathology*, 201–204.
- Pleško, I. M., Marn, M. V., Miladinović, Z., **Zindović, J.** (2012): First Report of Peach latent mosaic viroid in Peach Trees in Montenegro. *Plant disease*, 96 (1), 150–150.

2011. godina

- **Čurović, M.**, Medarević, M., Pantić, D., **Spalević, V.** (2011): Major types of mixed forests of spruce, fir and beech in Montenegro; *Austrian Journal of Forest Science*, 28 (2), 93–111.
- **Čurović, M.**, **Stešević, D.**, Medarević, M., Cvjetičanin, R., Pantić, D., **Spalević, V.** (2011): Ecological and structural characteristics of monodominant montane beech forests in the national park Biogradska Gora – Montenegro, *Archives of biological sciences*, 63 (2), 429–440.
- Delić, D., Contaldo, N., Paltrinieri, S., Lolić, B., Đurić, Z., **Hrnčić, S.**, Bertaccini, A. (2011): Grapevine yellows in Bosnia and Herzegovina: Surveys to identify phytoplasmas in grapevine, weeds and insect vectors. *Bulletin of Insectology*, 64, 245–246.
- **Latinovic, N.**, **Latinovic, J.**, **Hrnčić, S.**, Sukovic, D. (2011): Health Protection of Strawberry In Montenegro. *Journal of Plant Pathology*, 93 (1), S1.19–S1.26.
- **Latinović, N.** (2011): Importance of the Time of Treatment on Phomopsis Cane and Leaf Spot Control in Grapevines. *Journal of Plant Pathology*, 93, S1.43–S1.51.
- Medugorac, I., Veit-Kensch, C. E., Ramljak, J., Brka, M., **Marković, B.**, Stojanović, S., Bytyqi, H., Kochoski, L., Kume, K., Grünenfelder, H. P., Bennewitz, J. (2011): Conservation priorities of genetic diversity in domesticated metapopulations: a study in taurine cattle breeds. *Ecology and Evolution*, 1 (3), 408–420.
- Nikolić, N., **Mirecki, S.**, Blagojević, M. (2011): Presence of inhibitory substances in raw milk in the area of Montenegro. *Mljekarstvo*, 61 (2), 182.
- **Topalović, A.**, Slatnar, A., Štampar, F., **Knežević, M.**, Veberič, R. (2011): Influence of foliar fertilization with P and K on chemical constituents of grapes cv. 'Cardinal'. *Journal of Agricultural and Food Chemistry*, 59 (18), 10303–10310.
- **Zindović, J.**, Bulajić, A., Krstić, B., Ciuffo, M., Margaria, P., Turina, M. (2011): First report of Tomato spotted wilt virus on pepper in Montenegro. *Plant disease*, 95 (7), 882–882.

od 1997. do 2010. godine

- Ivanović, M. M., Ivanović, M. S., Batzer, J. C., Tatalović, N., Oertel, B., **Latinović, J.**, **Latinović, N.**, Gleason, M. L. (2010): Fungi in the apple sooty blotch and flyspeck complex from Serbia and Montenegro. *Journal of Plant Pathology*, 65–72.
- Petrović-Obradović, O., Tomanović, Ž., Poljaković-Pajnik, L., **Hrnčić, S.**, Vučetić, A., **Radonjić, S.** (2010): New invasive species of aphids (Hemiptera, *Aphididae*) in Serbia and Montenegro. *Archives of biological sciences*, 62 (3), 775–780.
- **Šebek, G.** (2010): Chemical and pomological characteristics of fruit of some commercial pear cultivars grown in conditions of Bijelo Polje. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 634, 13–152.
- **Latinovic, N.**, **Latinovic, J.** (2009): Influence of ESCA disease on reduction in grapevine yield. In *Phytopathologia Mediterranea*, 48 (1), 173–173.
- **Marković, B.**, **Marković, M.**, Jovanović, S., Krajinović, M. (2009): Gene frequencies of caprine alpha S1 casein polymorphism in Montenegrin Balkan Breed of goat. *Acta Veterinaria*, 59 (5–6), 613–619.
- **Radonjić, S.**, **Hrnčić, S.**, Jović, J., Cvrković, T., Krstić, O., Krnjajić, S., Toševski, I. (2009): Occurrence and distribution of grapevine yellows caused by stolbur phytoplasma in Montenegro. *Journal of Phytopathology*, 157 (11–12), 682–685.
- Ivanovic, M., **Latinovic, J.**, **Latinovic, N.**, Batzer, J. C., Hemnani, K., Gleason, M. L. (2008): Diversity of sooty blotch and flyspeck fungi from Serbia and Montenegro. In *Phytopathology*, 98 (6), 72–72.

- Činkulov, M., Popovski, Z., Porcu, K., Tanaskovska, B., Hodžić, A., Bytyqi, H., Margeta, V., Đedović, R., Hoda, A., Trailović, R., Brka, M., **Marković, B.**, Vazic, B., Vegara, M., Olsaker, I., Kantanen, J. (2008): Genetic diversity and structure of the West Balkan Pramenka sheep types as revealed by microsatellite and mitochondrial DNA analysis. *Journal of Animal Breeding and Genetic*, 125 (6), 417–426.
- **Latinović, J.**, Batzer, J. C., Duttweiler, K., Gleason, M. L., Sun, G. (2007): First report of five sooty blotch and flyspeck fungi on *Prunus americana* in the United States. *Plant disease*, 91 (12), 1685.
- **Pajović, I.**, Širca, S., Geric-Stare, B., Urek, G. (2007): The Incidence of Root-Knot Nematodes *Meloidogyne arenaria*, *M. incognita* and *M. javanica* on vegetables and weeds in Montenegro. *Plant Disease*, 91 (11), 1514.
- Viršcek Marn, M., Mavric Pleško, I., **Zindovic, J.** (2007): The discovery and characterisation of Plum pox virus (PPV) isolates in Montenegro. *New Disease Reports*, 15, 53.
- **Latinovic, J.**, Batzer, J. C., Gleason, M., Duttweiler, K. (2006): First report of sooty blotch and flyspeck fungi on plum in the U. S. A. *Phytopathology*, 96 (6).
- **Topalović, A.**, Pfindt, L. B., **Perović, N.**, Đorđević, D., Trifunović, S., Pfindt, P. A. (2006): Soil chemical characteristics which determine phosphorus partitioning in highly calcareous soils. *Journal of the Serbian Chemical Society*, 71 (11), 1219–1236.
- Omarov, R., Sparks, K., Smith, L., **Zindovic, J.**, Scholthof, H. B. (2006): Biological relevance of a stable biochemical interaction between the tombusvirus-encoded P19 and short interfering RNAs. *Journal of virology*, 80 (6), 3000–3008.
- **Malidžan, S.**, **Radulović, M.**, **Čizmović, M.**, **Lazović, B.**, **Perović, T.** (2005): Obrazovanje sjemenih zametaka i nucelarna poliembrionija kod mandarine (*Citrus unshiu* Marc.). *Voćarstvo*, 39 (150), 197–204.
- **Malidžan, S.**, **Radulović, M.**, **Lazović, B.**, **Čizmović, M.**, **Perović, T.**, **Ljujić, V.** (2005): Izdvajanje selekcija ranog zrenja iz heterogene klonske sorte mandarine unshiu Kawano Wase. *Voćarstvo*, 39 (150), 205–212.
- Omarov, R., **Zindovic, J.**, Scholthof, H. (2005): Isolation of a plant nucleoprotein complex that targets and degrades virus RNA in a size-selective manner in vitro. *Phytopathology*, 95 (6).
- Scholthof, H. B., Zhexembekova, M., Rubio, T., Jackson, A. O., **Zindovic, J.**, Hsieh, J., Sparks, K., Yamamura, Y., Omarov, R. (2005): Nuclear localization of the Tomato bushy stunt virus cell-to-cell movement protein P22 and its interactive host protein HFi22. *Phytopathology*, 95 (6), 134–135.
- **Hrnčić, S.** (2004): Susceptibility of some grapevine cultivars in area of vineyards of Podgorica on the attack of European grape berry moth-Lobesia botrana Den & Schiff, Lepidoptera, Tortricidae. *Acta Horticulturae*, No. 652, 355–358.
- **Radulović, M.**, **Malidžan, S.**, **Čizmović, M.** (2004): Investigations of agrobiological properties of early maturing genotypes of mandarin unshiu cv. Kawano Wase. *Agriculture and Forestry*, 50 (1–2), 63–71.
- **Hrncic, S.** (2002): A Survey of Olive Pests In Montenegro. *Acta Horticulturae* 586, 819–821 (ISSN: 0567-7572).
- **Bojanić, M.**, Piccinini, R., Katić, V., Zecconi, A. (2001): Influence of some factors on adherence of *S. aureus* and *S. agalactiae* to a bovine mammary secretory epithelial cells (BME-UV1). *Acta Veterinaria*, 51 (1), 45–52.
- **Preškić, R.** (1998): Sadržaj kalijuma kod listova i plodova breskve u zavisnosti od sorte, podloge i primjene različitih doza hraniva. *Poljoprivreda i šumarstvo*, 44 (1), 41–49.
- **Radulović, M.**, Plamenac, M. (1997): Uticaj različitog načina održavanja zemljišta na bujnost i rodnost mandarine unšiu cv. Owari. *Jugoslovensko voćarstvo*, 31 (117–118), 197–202.

NAGRADE I PRIZNANJA

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

Za izuzetan doprinos razvoju crnogorske poljoprivrede i društvene zajednice, naša institucija je tokom svog višedecenijskog postojanja dobila veliki broj vrijednih priznanja i nagrada. Tokom tog perioda, značajan broj naučnih radnika Biotehničkog fakulteta je, takođe, za postignute rezultate u oblasti naučnoistraživačkog i stručnog rada nagrađivan brojnim domaćim i međunarodnim priznanjima. Svojim istraživačkim umijećem, posvećenošću i entuzijazmom, oni su ostavili dubok trag u poljoprivrednoj nauci Crne Gore, ali i mnogo šire. Osim toga, i kvalitet naše „Institutove loze“ i „Institutovog vina“ nebrojeno puta je prepoznat na mnogim nacionalnim i međunarodnim takmičenjima. Osvojene nagrade na tim manifestacijama nedvosmislena su potvrda kvaliteta naših proizvoda. U nastavku je dat prikaz samo nekih od njih.

Zgrada Rektorata i kampus Univerziteta Crne Gore

Nagrade i priznanja instituciji

ORDEN ZASLUGA ZA NAROD SA SREBRNIM ZRACIMA

Ukazom predsjednika Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije Josipa Broza Tita, broj 58, od 17. aprila 1978. godine, povodom četrdesetogodišnjice postojanja, a za naročite zasluge i postignute uspjehe u naučnoistraživačkom radu i doprinosu razvoju poljoprivrede u Crnoj Gori, Poljoprivredni institut – Titograd odlikovan je **Ordenom zasluga za narod sa srebrnim zracima**.

Beograd, 17. aprila 1978. godine

ZAHVALNICA POLJOPRIVREDNOG FAKULTETA U BEOGRADU

Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu dodjeljuje **Zahvalnicu Fakulteta** Zavodu za unapređivanje poljoprivrede i šumarstva – Titograd za razvijanje saradnje sa Fakultetom.

Beograd, 12. decembra 1970. godine

PLAKETA ZA DOSTIGNUĆA U ZAŠTITI I UNAPREĐIVANJU ČOVJEKOVE SREDINE

Savezna konferencija SSRN Jugoslavije, Savjet za zaštitu i unapređivanje čovjekove sredine dodjeljuje **Srebrnu plaketu** Poljoprivrednom institutu – Titograd za izuzetan doprinos zaštiti i unapređivanju životne i radne sredine.

Beograd, 1980. godine

PLAKETA UNIVERZITETA „VELJKO VLAHOVIĆ“ U TITOGRAU

Univerzitet „Veljko Vlahović“ dodjeljuje **Plaketu** Poljoprivrednom institutu – Titograd povodom 50 godina postojanja.

Titograd, jula 1988. godine

PLAKETA UNIVERZITETA CRNE GORE

Univerzitet Crne Gore dodjeljuje **Plaketu** Poljoprivrednom institutu – Podgorica za izuzetan doprinos razvoju Univerziteta.

Podgorica, decembra 1994. godine

ZLATNA POVELJA

Institut za zaštitu bilja i životnu sredinu – Beograd, povodom pedeset godina rada, dodjeljuje **Zlatnu povelju** Poljoprivrednom institutu – Podgorica za višegodišnju saradnju i doprinos razvoju Instituta.

Beograd, 29. septembra 1995. godine

PLAKETA AGRONOMSKOG FAKULTETA – ČAČAK

Univerzitet u Kragujevcu, Agronomski fakultet – Čačak povodom 20 godina rada dodjeljuje **Plaketu** Biotehničkom institutu u Podgorici za izuzetan doprinos razvoju Agronomskog fakulteta.

Čačak, 1998. godine

PLAKETA INSTITUTA ZA RATARSTVO I POVRTARSTVO - NOVI SAD

Institut za ratarstvo i povrtarstvo – Novi Sad, povodom obilježavanja 60 godina rada, dodjeljuje **Plaketu** Poljoprivrednom institutu – Podgorica u znak posebnog priznanja za uspješnu saradnju i doprinos razvoju Instituta.

Novi Sad, 16. juna 1998. godine

JUBILARNA POVELJA POLJOPRIVREDNOG FAKULTETA UNIVERZITETA U BEOGRADU

Povodom proslave jubileja 100 godina Poljoprivrednog fakulteta Univerziteta u Beogradu, dodjeljuje se **Jubilarna povelja** Biotehničkom fakultetu Univerziteta Crne Gore.

Beograd, marta 2019. godine

ZAHVALNICA FAKULTETA AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI, OSIJEK

Fakultet agrobiotehničkih znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera – Osijek, povodom 60 godina postojanja, dodjeljuje **Zahvalnicu** Biotehničkom fakultetu Univerziteta Crne Gore za uspješnu saradnju na području naučnih i stručnih djelatnosti.

Osijek, 22. oktobra 2020. godine

Nagrade istaknutim pojedincima u periodu 1997–2022.

GODIŠNJA NAGRADA MINISTARSTVA NAUKE ZA NAUČNA DOSTIGNUĆA

Uručenje nagrade dr Igoru Pajoviću, 2017. godine

Dr Igor Pajović dobitnik je godišnje nagrade **Najuspješnijeg naučnika u 2017. godini**, koju je Ministarstvo nauke Crne Gore dodjeljivalo za naučna dostignuća.

Dr Igor Pajović je nagradu dobio za izuzetan naučni doprinos u proučavanju i praćenju autohtonih i invazivnih vrsta vektora zaraznih bolesti ljudi i životinja, mahom komaraca. Pored nesumnjivog naučnog doprinosa, najvažniji motiv za dodjelu ove prestižne nagrade, kako je navedeno u odluci Ministarstva nauke, bila je činjenica što su rezultati dobijeni istraživanjima, evidentnog društvenog izazova, sa visokim stepenom opšte društvene korisnosti.

NAGRADA ZA POSEBAN DOPRINOS RAZVOJU NAUČNOISTRAŽIVAČKOG, STRUČNOG I UMJETNIČKOG RADA I MEĐUNARODNO POZICIONIRANJE UNIVERZITETA CRNE GORE

Univerzitet Crne Gore je od 2018. godine uspostavio dodjelu godišnje nagrade za naučnike – istraživače Univerziteta koji imaju poseban doprinos razvoju naučnoistraživačkog i stručnog rada i međunarodnom pozicioniranju Univerziteta. U prethodne tri godine nagradu su dobili sljedeći naučnici sa Biotehničkog fakulteta:

Prof. dr Nedeljko Latinović
za ostvarene rezultate u 2019. godini,

Doc. dr Milić Čurović
za ostvarene rezultate u 2020. godini,

Doc. dr Velibor Spalević
za ostvarene rezultate u 2021. godini.

Uručenje nagrada 2020. i 2021. godine

Nagrade i priznanja studenata

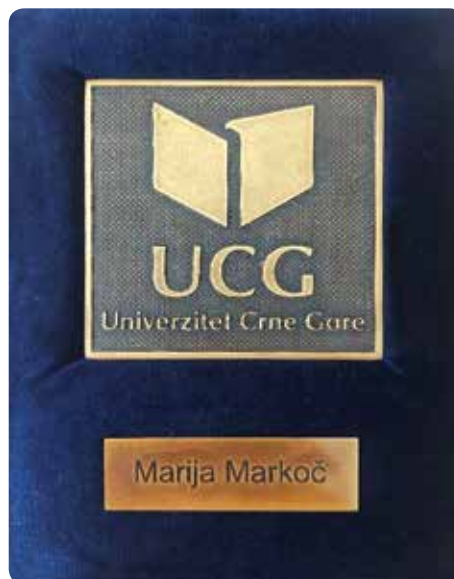
Svake godine naši najbolji studenti, sa najvišom prosječnom ocjenom, budu nagrađeni od strane Univerziteta Crne Gore, Opština Podgorica, Bar i Bijelo Polje, kao i drugih institucija. Za najbolje studente Biotehničkog fakulteta nagradni fond povremeno obezbijedi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

PLAKETA UNIVERZITETA CRNE GORE

Plaketa Univerziteta Crne Gore je najprestižnija nagrada koja se dodjeljuje studentima za završene studije sa najboljim uspjehom ostvarenim na osnovnim studijama (prosječnom ocjenom najmanje 9,5). Nagrada se dodjeljuje svake godine u susret obilježavanju Dana Univerziteta (29. april), i to za po pet najboljih studenata Univerziteta Crne Gore (po dvije za studente tehničkih, prirodno-matematičkih i medicinskih nauka, po dvije za studente društvenih nauka i jedna za studente umjetničkih nauka). Odluku o nagradi za završene studije sa najboljim uspjehom donosi Senat Univerziteta, na predlog Vijeća organizacionih jedinica.

U proteklom periodu, dvije studentkinje Biotehničkog fakulteta dobile su Plaketu Univerziteta Crne Gore:

- **Milena Đokić**, 2015. godine, koja je osnovne studije na studijskom programu Stočarstvo završila sa prosječnom ocjenom „A“ (9,96), Bilten UCG, br. 344;
- **Marija Markoč**, 2017. godine, koja je osnovne studije na studijskom programu Biljna proizvodnja završila sa prosječnom ocjenom „A“ (10,00), Bilten UCG, br. 399.

NAGRADA ZA USPJEH POSTIGNUT TOKOM STUDIJA

Krajem svake kalendarske godine Univerzitet Crne Gore dodjeljuje nagradu najboljim studentima završne godine osnovnih studija (po jednom studentu sa svakog fakulteta) koji su prethodne godine studija završili u redovnom roku i koji su iz svih položenih ispita postigli ukupnu prosječnu ocjenu najmanje 9,00. Odluku o nagradi donosi Rektor, na predlog Vijeća organizacionih jedinica.

Studenti Biotehničkog fakulteta koji su dobili nagradu Univerziteta Crne Gore u proteklom periodu:

IME I PREZIME	GODINA	STUDIJSKI PROGRAM	PROSJEČNA OCJENA
Đuričanin Bojana	2007.	<i>Biljna proizvodnja</i>	9,47
Pajović Valentina	2008.	<i>Biljna proizvodnja</i>	9,85
Vuković Ivana	2009.	<i>Biljna proizvodnja</i>	10,0
Pavlović Dragana	2010.	<i>Biljna proizvodnja</i>	9,65
Olga Jokanović	2011.	<i>Stočarstvo</i>	9,83
Draga Jovanović	2012.	<i>Biljna proizvodnja</i>	9,94
Bezmarević Ivana	2013.	<i>Biljna proizvodnja</i>	9,67
Milena Đokić	2014.	<i>Stočarstvo</i>	9,96
Markoč Marija	2015.	<i>Biljna proizvodnja</i>	10,0
Aleksandra Jočić	2016.	<i>Biljna proizvodnja</i>	9,65
Sofija Palibrk	2017.	<i>Biljna proizvodnja</i>	9,39
Ivana Rondović	2018.	<i>Biljna proizvodnja</i>	9,09
Anela Nurković	2019.	<i>Mediterransko voćarstvo</i>	9,89
Amanda Dibra	2020.	<i>Mediterransko voćarstvo</i>	9,76
Premović Bojana	2021.	<i>Mediterransko voćarstvo</i>	9,80

Nagrade i priznanja za proizvode

Vino i rakija Biotehničkog fakulteta, koji se već šest decenija proizvode na oglednom imanju „Lješkopolje“, odavno su prepoznati po izuzetnom kvalitetu. To je potvrđivano na skoro svim manifestacijama i sajmovima na kojima smo izlagali naše proizvode. Najčešće su izlagani na Novosadskom sajmu, koji je najveći i najznačajniji sajam poljoprivrede i hrane u Jugoistočnoj Evropi i jedan od deset najvećih sajmova u Evropi, a ovdje su navedene najznačajnije nagrade i priznanja iz posljednje dvije decenije.

NOVOSADSKI SAJAM – 2010. GODINE

- Diploma sa zlatnom medaljom za kvalitet, vino „Vranac“, 14,0% v. a., berba 2008.
- Diploma sa zlatnom medaljom za kvalitet, „Vranac“, 13,5% v. a., berba 2009.

NOVOSADSKI SAJAM – 2011. GODINE

- Diploma sa zlatnom medaljom za kvalitet, vino „Vranac“, 14,0% v. a., berba 2009.
- Diploma sa zlatnom medaljom za kvalitet, „Vranac“, 13,5% v. a., berba 2008.

NOVOSADSKI SAJAM – 2015. GODINE

- Diploma sa zlatnom medaljom za kvalitet, „Vranac“, 14,0% v. a., berba 2012.

NOVOSADSKI SAJAM – 2017. GODINE

- Diploma sa zlatnom medaljom za kvalitet, „Vranac barrique“, 14,0% v. a., berba 2013.

MONTEVINO 2018. GODINE, PODGORICA

- Prvo mjesto.

NOVOSADSKI SAJAM – 2019. GODINE

- Diploma sa plaketom za veoma visok kvalitet crvenih vina.
- Diploma sa zvanjem ŠAMPIONA u GRUPI za „Vranac barrique“, vrhunsko crveno vino, berba 2016, 14% v. a.
- Diploma sa zlatnom medaljom za „Vranac“ – vrhunsko crveno vino, berba 2017, 14% v. a.

NOVOSADSKI SAJAM – 2021. GODINE

- Diploma sa zlatnom medaljom, „Vranac barrique“, vrhunsko crveno vino, berba 2018, 14% v. a.
- Diploma sa zlatnom medaljom, „Vranac barrique“, vrhunsko crveno vino, berba 2017, 14% v. a.

SAVEZ STUDENATA I STUDENTSKE AKTIVNOSTI

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

SAVEZ STUDENATA BIOTEHNIČKOG FAKULTETA osnovan je već tokom prve godine osnivanja studija (krajem 2005. godine). Najznačajnije aktivnosti Saveza studenata su: zastupanje interesa studenata pred organima Fakulteta, rad na poboljšanju uslova studiranja, zaštita studentskog standarda, organizovanje vannastavnih aktivnosti i širenje međufakultetske saradnje.

Od osnivanja Saveza studenata Biotehničkog fakulteta funkciju predsjednika, odnosno „studenta povjerenika“ obavljali su:

Radoš Malidžan	2005–2007. godine
Miroslav Cimbalević	2007–2009. godine
Darko Badnjar	2009–2011. godine
Miloš Bulatović	2011–2014. godine
Miloš Vuksanović	2014–2018. godine
Saša Roćen	2018–2022. godine

Student Saša Roćen je u periodu 2020–2022. obavljao i funkciju predsjednika Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore.

Savez je ostvario zapažene rezultate u organizovanju vannastavnih aktivnosti, a posebno u sportskim aktivnostima.

Već duži niz godina Savez studenata učestvuje u organizaciji Agronomijada, organizuje posjete studenata Međunarodnom sajmu poljoprivrede u Novom Sadu, razne humanitarne akcije (dobrovoljno davanje krvi, skupljanje pomoći za nezbri nutu djecu i druge ugrožene grupacije i sl.), sportske i kulturne događaje i dr.

Saša Roćen, predsjednik Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore

AGRONOMIJADA je veoma važna sportsko-naučno-zabavna manifestacija, na kojoj se tradicionalno svake godine u aprilu ili maju okupljaju studenti poljoprivrednih i šumarskih fakulteta iz država regiona (bivša Jugoslavija). Tradicija Agromijade duga je 60 godina i predstavlja jedinstvenu priliku gdje se okupljaju studenti poljoprivrednih fakulteta, nadmeću u znanju i sportskim vještinama, grade nova prijateljstva, dobrosusjedske odnose, razmjenjuju iskustva i, na kraju, ostvaruju kontakte koji im mogu biti od velike koristi u kasnijim profesionalnim karijerama. Savez studenata Biotehničkog fakulteta je u više navrata bio organizator Agromijade. Najveća do sada organizovana Agromijada, kako po broju učesnika (20 fakulteta iz šest država, sa preko 1300 učesnika) tako i po ostvarenim uspjesima, bila je Agromijada 2016. godine, koja je održana u Budvi. Na toj Agromijadi studenti Biotehničkog fakulteta su osvojili sva prva mjesta na kvizovima znanja, drugo mjesto u fudbalu i košarci, prvo mjesto u odbojci (za muškarce i žene), a u ukupnom plasmanu za sve discipline zauzeli su drugo mjesto od 20 fakulteta koliko ih je učestvovalo.

SPORTSKA TAKMIČENJA. Studenti Biotehničkog fakulteta učestvovali su u sportskim takmičenjima koja su organizovana na Univerzitetu Crne Gore (*Dani sporta Univerziteta Crne Gore*) i takmičenjima u organizaciji Studentskog sportskog saveza Crne Gore (*Studentska liga i Studentski kup*). Naši studenti su se takmičili u fudbalu, košarci i rukometu, a najbolje rezultate su ostvarivali u odbojci, osvojivši više medalja i pehara.

HUMANITARNE AKCIJE. Savez studenata Biotehničkog fakulteta, u saradnji sa Zavodom za transfuziju krvi, svake godine organizuje akciju dobrovoljnog davanja krvi u prostorijama Fakulteta. Studenti takođe imaju zapaženu ulogu i u

drugim humanitarnim akcijama, kao što je prikupljanje pomoći za nezbrinutu djecu i za druge ugrožene grupe, učestvuju u akcijama čišćenja, pošumljavanja i u drugim sličnim aktivnostima.

DANI OTVORENIH VRATA. Studenti Biotehničkog fakulteta, zajedno sa nastavnim osobljem, redovno učestvuju u manifestaciji *Dani otvorenih vrata* koju organizuje Karijerni centar i Studentski parlament Univerziteta Crne Gore u susret upisu svake nove generacije studenata. Manifestacija ima za cilj da se maturantima pruži mogućnost da na neposredan način, primjeren njihovom uzrastu i nivou obrazovanja, dobiju informacije o mogućnostima i šansama za nastavak školovanja. Studenti na najbolji način promovišu naše studijske programe, prenose budućim brucosima svoja iskustva, pružaju im informacije o studentskim servisima, programima mobilnosti i dr.

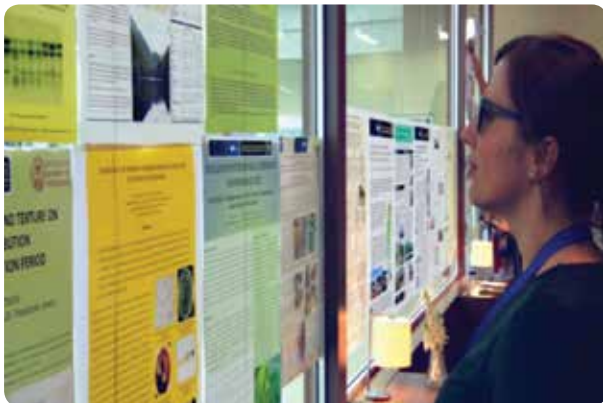

STUDENTSKE KONFERENCIJE. Najbolji studenti Biotehničkog fakulteta često su uključeni u realizaciju naučnoistraživačkih projekata, bilo kroz programe stručnog osposobljavanja ili su dio istraživačkih timova.

Za potrebe izrade master i završnih radova, a sada i doktorskih disertacija, studenti često organizuju oglede u poljima ili rade istraživanja u laboratorijama. Rezultate istraživanja često prezentuju na međunarodnim konferencijama, seminarima i smotrama studentskih radova (Čačak, Novi Sad, Banja Luka, Sarajevo, GEA, KATUN i dr.), gdje osvajaju veoma vrijedne nagrade.

Studenti su uključeni i u manifestaciji *Dani nauke* gdje se promovišu aktuelna naučna istraživanja.

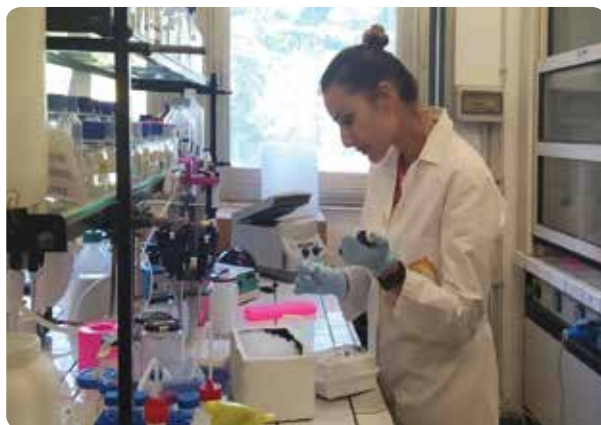
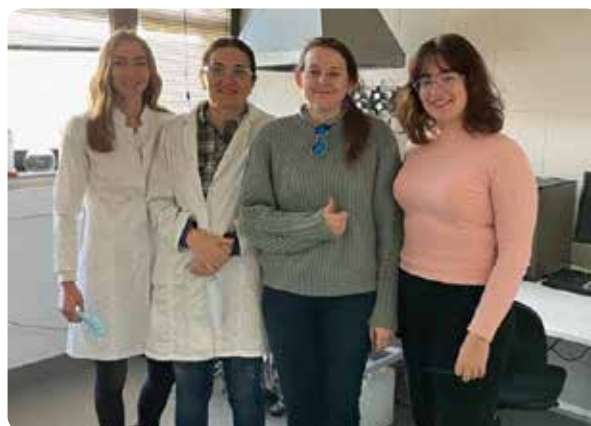
MOBILNOST STUDENATA Biotehničkog fakulteta uglavnom se realizuje kroz ERASMUS +, odnosno ERASMUS + KA107 i CEPUS programe, a na osnovu sklopljenih sporazuma između Univerziteta Crne Gore i inostranih visokoškolskih ustanova iz grupe programskih zemalja.

U program kreditne mobilnosti, studenti Biotehničkog fakulteta intenzivnije su se počeli uključivati tek posljednjih tri godine, dok se u ranijem periodu mobilnost studenata realizovala uglavnom kroz projektne aktivnosti Biotehničkog fakulteta ili u vidu nastavka školovanja na master ili doktorskim studijama.

Odlaskom na inostrane srodne visokobrazovne ustanove, pored pohađanja nastave, studenti su u prilici da realizuju dio istraživanja za potrebe izrade master radova ili doktorskih disertacija.

Tokom posljednje dvije studijske godine, studenti Biotehničkog fakulteta, različitih nivoa studija, realizovali su jednomjesečnu, jednosemestralnu ili višesemestralnu mobilnost u visokoobrazovnim ustanovama u Hrvatskoj, Sloveniji, Poljskoj, Slovačkoj i Grčkoj.

Osim odlazne mobilnosti naših studenata, počela je sa realizacijom i dolazna mobilnost kroz dolazak studenata iz inostranih visokoškolskih ustanova i pohađanje dijela nastave na našem fakultetu. U posljednje dvije godine, u okviru CEEPUS i ERASMUS+ programa, na Biotehničkom fakultetu realizovane su dolazne mobilnosti studenata iz Poljske, Bosne i Hercegovine i Bugarske.

INSTITUCIJE SA KOJIMA JE USPOSTAVLJENA MOBILNOST

MOBILNOST STUDENATA

Dolazna

Odlazna

ERASMUS +

Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Hrvatska	2	4
Agronomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska	-	2
Slovački poljoprivredni univerzitet, Nitra, Slovačka	-	1
Fakultet za poljoprivredu i prirodne nauke, Univerzitet u Mariboru, Slovenija	-	1
Poljoprivredni univerzitet u Atini, Grčka		1
Poljoprivredni univerzitet Plovidiv, Bugarska	1	

CEEPUS

Prirodno-matematički fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci, Bosna i Hercegovina	1	-
Poljoprivredni univerzitet u Krakovu, Poljska	2	1

Alumni klub

Rukovodstvo Fakulteta je, u saradnji sa Savezom studenata Biotehničkog fakulteta, u susret obilježavanju 85 godina postojanja i naučnog rada u oblasti poljoprivrede i 17 godina visokog obrazovanja, pokrenulo inicijativu za osnivanje Alumni kluba studenata i prijatelja Biotehničkog fakulteta sa željom da poveže svoje svršene studente, kolege, saradnike i prijatelje.

Alumni klub je osnovan s ciljem da se:

- uspostavi tijesna saradnja sa svim studentima koji su na našem fakultetu završili osnovne, master ili uskoro i doktorske studije;
- razvija i jača saradnja sa našim kolegama i prijateljima u Crnoj Gori i inostranstvu;
- razvija i jača saradnja između Fakulteta i institucija u kojima rade naši svršeni studenti;
- podstiče saradnja među članovima Alumni kluba, posebno između sadašnjih studenata i njihovih starijih kolega koji su se već profesionalno ostvarili;
- unaprijedi obrazovna i naučna djelatnost Biotehničkog fakulteta i afirmiše uloga poljoprivrede u društvu;
- promovišu dostignuća svih članova Alumni kluba.

U proteklih šest mjeseci pristupnicu Alumni klubu dostavilo je oko 100 svršenih studenata i oko 50 prijatelja i kolega koji tijesno saraduju sa Fakultetom.

Inače, veliki broj naših bivših studenata našao je svoje zaposlenje u javnim ustanovama, na državnom ili lokalnom nivou, u privredi, a mnogi su pokrenuli i sopstveni biznis.

Značajan broj naših studenata je uspješno nastavio školovanje u inostranstvu. U nastavku navodimo samo par primjera uspješno završenih studija u prestižnim visokoobrazovnim institucijama Evrope i šire:

- Ana Velimirović i Anita Gazivoda – magistarske studije iz oblasti Održiva poljoprivreda završile na Mediteranskom poljoprivrednom institutu, Chania, Grčka (2009–2011);
- Gordana Đurović – magistrirala na Ankara University, Faculty of Agriculture, Department of plant protection (2012–2015); doktorske studije (2017–2020) pohađala na istom univerzitetu i doktorirala 2021. godine, a od septembra 2021. angažovana na Cardiff University, Cardiff School of Chemistry kao istraživač saradnik;
- Milena Backović – magistrirala na University of Pannonia Georgikon Faculty, Institute of plant protection, Keszthely, Mađarska (2018–2020);
- Marija Markoč – magistarske studije završila na Mediteranskom poljoprivrednom institutu u Bariju (CIHEAM 2018–2019) u oblasti: Upravljanje zemljištem i vodnim resursima–navodnjavana poljoprivreda;
- Božidar Krunic – pohađa Joint degree Master iz oblasti Enologija i vinogradarstvo na Univerzitetu prirodnih resursa i prirodnih nauka (BOKU), Beč, Austrija i Hochschule Geisenheim Univerzitet (HGU), Gajzenhajm, Njemačka (2020);
- Vladimir Grujić – magistarske studije, oblast Opšta biotehnologija, završio na Biotehničkom fakultetu u Ljubljani, Slovenija (2021) i na istom fakultetu upisao doktorske studije kao stipendista Vlade Slovenije.

**STUDENTI KOJI SU
ZAVRŠILI STUDIJE
(do 30. aprila 2022)**

**BIOTEHNIČKI
FAKULTET**
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937–2022

Osnovne akademske studije

Studijski program

BILJNA PROIZVODNJA

2008. godina		
1. Petrović Maja	13. Bulatović Ivan	25. Malidžan Radoš
2. Čukić Ilija	14. Mrdović Vesna	26. Šipčić Gordana
3. Agović Kasim	15. Vlasisavljević Sanja	27. Jovetić Milica
4. Ličina Adis	16. Gazivoda Anita	28. Leković Miodrag
5. Živković Sanja	17. Obradović Jelena	29. Krkeljić Sanja
6. Burzanović Ivana	18. Ičević Vanja	30. Đuričanin Bojana
7. Čirović Ivana	19. Redžepagić Irma	31. Šarčević Adrijana
8. Malidžan Đordije	20. Raičković Marija	32. Luburić Radojka
9. Jović Gorica	21. Kovačević Milica	33. Bakrač Branka
10. Bulatović Marijana	22. Velimirović Ana	34. Vukčević Tamara
11. Kaluđerović Gavro	23. Radunović Marija	35. Krivokapić Nikola
12. Jocović Dušan	24. Šabotić Selvudin	
2009. godina		
36. Drecun Ana	48. Bakrač Slavica	60. Lješković Nataša
37. Mrdak Milica	49. Pavićević Ana	61. Vidačić Milica
38. Radošević Milica	50. Đuković Vanja	62. Papić Jakov
39. Vujošević Snežana	51. Bećirović Jelena	63. Mrdak Vesna
40. Radović Nedeljko	52. Mitrović Olivera	64. Perović Igor
41. Jovanović Vesna	53. Čolović Jelena	65. Mitrović Milena
42. Fuštić Dijana	54. Ivanović Branka	66. Vukčević Biljana
43. Vujisić Svetlana	55. Vuković Ivan	67. Agović Irfan
44. Petrović Vesna	56. Đurović Gordana	68. Peković Jelena
45. Pajović Valentina	57. Smolović Marijana	69. Lakić Marija
46. Kovačević Sandra	58. Rovčanin Ljiljana	
47. Vujović Biljana	59. Marinović Novak	
2010. godina		
70. Bogavac Biljana	79. Živković Nataša	88. Brujić Bojana
71. Smolović Bojana	80. Brnović Željko	89. Pajović Nemanja
72. Vuković Ivana	81. Despotović Bojan	90. Čabarkapa Kristina
73. Radoičić Ana	82. Lješević Nina	91. Vukčević Branka
74. Krgović Ikonija	83. Jašović Božidar	92. Dašić Marina
75. Radulović Bojana	84. Krkotić Marina	93. Agović Suad
76. Jeknić Stevanija	85. Jovanović Verica	94. Ilić Zorana
77. Vukčević Dražen	86. Dulović Sandra	95. Vučinić Jovana
78. Rakočević Andrijana	87. Džaković Marko	

2011. godina		
96. Duletić Dejan	108. Davidović Vido	120. Pavićević Nevenka
97. Brnović Milena	109. Janković Marko	121. Bošković Dejan
98. Lakčević Jelena	110. Razić Jovana	122. Radević Jelena
99. Radović Milica	111. Stevančević Duško	123. Đerić Maja
100. Đurišić Goran	112. Strunjaš Miloš	124. Bakić Neda
101. Raonić Dragana	113. Rondić Sanela	125. Blagojević Mileva
102. Dervišević Nermina	114. Popović Goran	126. Kekeć Miloš
103. Lekić Velimir	115. Ostojić Danijela	127. Boričić Jelena
104. Asanović Ana	116. Mugoša Marija	128. Rajović Vidosava
105. Mijajlović Marija	117. Bojanović Jovana	129. Perišić Mirko
106. Rebronja Adnan	118. Stijepović Dijana	
107. Popović Bojana	119. Đurović Branko	
2012. godina		
130. Božović Marija	140. Pavlović Dragana	150. Došljak Vladimir
131. Radulović Pavle	141. Čekaj Anđela	151. Novaković Marko
132. Kandić Bogoljub	142. Pavićević Andrija	152. Badnjar Darko
133. Vukićević Filip	143. Grgurović Aleksandar	153. Cerović Živana
134. Otašević Ivana	144. Pešić Milosav	154. Dobrović Aleksandar
135. Brajković Sanja	145. Janković Luka	155. Bakrač Tanja
136. Cvijović Neda	146. Jovanović Nina	156. Vujović Vanja
137. Istijanović Mileva	147. Kandić Mirjana	157. Zverotić Edis
138. Milićević Milijana	148. Asanović Anđela	158. Petrović Marko
139. Strunjaš Katarina	149. Zejak Ana	
2013. godina		
159. Badnjar Milica	166. Barjaktarović Vasilija	173. Mačkić Amir
160. Stojanović Milena	167. Šofranac Nina	174. Orbović Tomo
161. Mandrapa Boris	168. Božović Snežana	175. Đurović Milica
162. Jovanović Draga	179. Grahovac Sanja	176. Maraš Ljubiša
163. Minić Nikolina	170. Lekić Daliborka	177. Popadić Sonja
164. Despotović Danijela	171. Bećirović Željko	178. Cerović Ljubica
165. Kalač Armin	172. Minić Miloš	179. Bulatović Radonja
2014. godina		
180. Raićević Nikolina	192. Mijović Jovana	204. Ilić Saša
181. Bezmarević Ivana	193. Janković Milena	205. Mašnić Vuk
182. Ružičić Bojana	194. Pavićević Katarina	206. Čvorović Bojana
183. Dešić Larisa	195. Bajagić Balša	207. Tomković Ivana
184. Vujović Milena	196. Laušević Marina	208. Vratnica Slobodan
185. Jovanović Jovana	197. Jaredić Nikola	209. Vučinić Anđela
186. Nikočević Aida	198. Vukićević Darko	210. Radinović Goran
187. Božović Dejan	199. Dašić Ana	211. Kaluđerović Aleksandar
188. Đurović Nikola	200. Kovačević Bojana	212. Raketić Aleksandar
189. Guzina Dragana	201. Bulatović Bojan	213. Hadžić Aida
190. Vujačić Milica	202. Radović Danilo	214. Bulajić Marija
191. Bučković Radanka	203. Čolević Ivona	215. Tomković Maša

2015. godina		
216. Todorović Anica	230. Dervanović Sabrina	244. Mišnić Bojan
217. Čampar Jovana	231. Hodžić Elvis	245. Milić Marija
218. Zajović Vanja	232. Bošković Andrijana	246. Dragojević Petar
219. Kalač Ilma	233. Bulajić Sanja	247. Karović Bojan
220. Drobniak Bojana	234. Vujošević Marko	248. Novaković Boris
221. Draganić Jovana	235. Lalićević Ivana	249. Vujičić Bajo
222. Bulajić Biljana	236. Matijašević Željko	250. Nikač Sandra
223. Mitrović Marija	237. Kolić Ilda	251. Šarenac Goran
224. Vučetić Zorica	238. Grbović Aleksandar	252. Sudarević Marta
225. Ružić Gavriilo	239. Bučković Milica	253. Žunjić Ivana
226. Drobniak Stefan	240. Vukmanović Višnja	254. Mustafić Mirza
227. Mihailović Gordana	241. Hodžić Rijad	255. Obradović Đorđije
228. Kraljević Darja	242. Čavić Bobana	256. Šibalić Marko
229. Šćepanović Jasna	243. Bulatović Marijana	
2016. godina		
257. Katnić Nina	273. Markoč Marija	289. Marković Ivana
258. Vukčević Marko	274. Brajović Stefan	290. Nenezić Tijana
259. Đeković Tijana	275. Đokić Irena	291. Vukićević Predrag
260. Paljević Vladana	276. Vukčević Milica	292. Jovović Marijana
261. Dačević Stevan	277. Ajković Slavica	293. Doman Milica
262. Sekulić Isidora	278. Ljekočević Sandra	294. Bijelić Jelena
263. Anđić Nikola	279. Otović Saida	295. Radićević Jelena
264. Bučković Tijana	280. Iličković Milo	296. Mandić Aleksandra
265. Čolević Zorana	281. Grujić Vladimir	297. Đurđević Kemal
266. Đukanović Mladen	282. Kadović Julija	298. Vujačić Nemanja
267. Petrić Marko	283. Petrićević Matija	299. Bulatović Stefan
268. Mandić Đoko	284. Džankić Tanja	300. Vuković Luka
269. Krsmanović Ksenija	285. Miljanić Vanja	301. Planinić Milo
270. Sekulić Ivana	286. Božović Marija	302. Zeković Boško
271. Dubljević Jovana	287. Dragnić Stefan	303. Žarić Maja
272. Vuksanović Stefan	288. Komnenić Anđela	
2017. godina		
304. Drobniak Ana	315. Purović Azra	326. Doman Željko
305. Nikčević Aleksandar	316. Saičić Miloš	327. Pantović Darko
306. Grbović Adrian	317. Drobniak Mladen	328. Bošković Marijana
307. Krunic Božidar	318. Tanjević Radomir	329. Turković Alma
308. Bogavac Danijela	319. Zečević Radoslav	330. Ralević Miladin
309. Jočić Aleksandra	320. Bajčeta Miomir	331. Kovačević Miloš
310. Džuver Bojana	321. Jakšić Jovana	332. Ivanović Dušan
311. Ivanović Pero	322. Karadžić Milan	333. Ramusović Armin
312. Vlahović Dražen	323. Karadžić Žarko	334. ČurovićDobrana
313. Mićunović Nikola	324. Dačević Vesna	335. Milikić Jelena
314. Vukčević Maja	325. Backović Milena	336. Adžić Milanka

2018. godina		
337. Milašević Anđela	351. Ražnatović Vojislav	365. Drašković Kristina
338. Bobičić Ivan	352. Stanišić Valentina	366. Đukanović Jovana
339. Savić Aleksandra	353. Caričić Petar	367. Stanković Nela
340. Palibrk Sofija	354. Vukanić Gordana	368. Aranitović Neda
341. Bukilić Nemanja	355. Barjaktarović Nevena	369. Čogurić Marija
342. Ročenović Luka	356. Komnenić Andreja	370. Pepić Amina
343. Obadović Marija	357. Jovanović Aleksandra	371. Radulović Marijana
344. Vukadinović Milica	358. Šćepanović Jelena	372. Mitrić Jelena
345. Šabotić Jasmin	359. Škatarić Anđela	373. Janković Miloš
346. Bektešević Armen	360. Mališić Anđela	374. Džaković Svetlana
347. Burić Miraš	361. Ivanović Nataša	375. Gutić Semir
348. Šimun Jovana	362. Drobniak Željka	376. Trebješanin Jelica
349. Dragičević Mirjana	363. Bošković Bojana	377. Klikovac Luka
350. Lopičić Milica	364. Žugić Luka	
2019. godina		
378. Ljujić Anđela	392. Drinčić Matija	406. Todorović Jelena
379. Marković Nikoleta	393. Roganović Kristina	407. Perović Milica
380. Turčinović Milo	394. Zvizdić Jovana	408. Roganović Marija
381. Peković Nemanja	395. Kostić Anđela	409. Eraković Bojana
382. Keković Nađa	396. Radunović Miloš	410. Božović Pavle
383. Popović Vojislav	397. Pođanin Snežana	411. Peković Marija
384. Rondović Ivana	398. Perović Milica	412. Dukić Marta
385. Đukanović Mitar	399. Agić Amar	413. Maraš Dajana
386. Bulatović Anđela	400. Đurišić Milan	414. Raković Vukaštin
387. Palibrk Dosta	401. Novović Marko	415. Kovačević Miruna
388. Đapić Zorka	402. Petrović Ana	416. Suljević Fatiha
389. Matović Uroš	403. Žižić Damjan	417. Mitrović Marijana
390. Sokić Pavle	404. Simonović Snežana	418. Popović Ivana
391. Begović Blagota	405. Božović Ivana	
2020. godina		
419. Krivokapić Anita	434. Tomčić Jelena	449. Bulatović Darko
420. Bulatović Tatjana	435. Jokić Anastasija	450. Obradović Radmila
421. Nikolić Tatjana	436. Obradović Nikola	451. Živković Danijela
422. Vukadinović Stanko	437. Dubljević Anđela	452. Rašović Aleksandar
423. Radić Rajka	438. Živković Tijana	453. Malović Ivana
424. Stijepović Nađa	439. Vuletić Duško	454. Spasojević Jovana
425. Noković Mladen	440. Šekularac Hristina	455. Čuković Katarina
426. Kljajević Zorana	441. Bubanja Vojislav	456. Babajić Edina
427. Zindović Ana	442. Milačić Anđelka	457. Paunović Stefan
428. Ljekočević Marija	443. Rončević Jela	458. Đurđevac Milica
429. Čvorović Ana	444. Ostojić Dijana	459. Šćepanović Pavle
430. Miranović Lazar	445. Đurović Violeta	460. Malović Milijana
431. Sošić Suzana	446. Mandić Milovan	461. Bailović Đurđina
432. Muškić Nikolina	447. Bošković Radovan	462. Bulajić Ivona
433. Grbović Dragana	448. Miljević Srđan	

2021. godina		
463. Dubljević Radojka	474. Knežević Anđa	485. Lučić Helena
464. Obrenović Tijana	475. Krstović Živko	486. Mitrić Kristina
465. Babić Marija	476. Kovačević Marija	487. Mahmutović Atija
466. Pejanović Tamara	477. Vuksanović Luka	488. Aprčović Dragica
467. Jevtović Nina	478. Nikić Jovana	489. Mrdak Ivana
468. Đurišić Milena	479. Lalatović Đuro	490. Hodović Hana
469. Vulić Luka	480. Kastratović Andrea	491. Roćen Saša
470. Zejak Duško	481. Rajković Jelena	492. Bojičić Nemanja
471. Džoganović Sandra	482. Fuštić Balša	493. Žižić Nemanja
472. Bečanović Ana	483. Alibašić Džemila	
473. Tomić Matija	484. Piperović Mihailo	
2022. godina		
494. Radović Tamara	496. Pejović Anastasija	498. Zejak Bojana
495. Đurđevac Tijana	497. Šabotić Jasmina	499. Popov Milica

Osnovne akademske studije

Studijski program

STOČARSTVO

2008. godina		
1. Kuč Jelena	3. Cimbaljević Miroslav	5. Radonjić Dušica
2. Ivanović Ivan	4. Jovanović Radivoje	6. Gomilanović Verica
2009. godina		
7. Sjekloća Marko	14. Vlaović Nikola	21. Slavković Božidar
8. Došljak Miodrag	15. Petrušić Danilo	22. Drinčić Gordana
9. Karadžić Ranko	16. Tomović Željko	23. Dujović Duško
10. Zečević Željko	17. Radulović Milan	24. Raković Milenko
11. Jokić Borislav	18. Mijatović Milenko	25. Kočalo Danka
12. Tutić Marija	19. Kovačević Stanimir	26. Milašinović Maja
13. Bošković Bojan	20. Grdinić Magdalena	27. Merdović Dragan
2010. godina		
28. Knežević Snežana	33. Kusovac Miloš	38. Adžić Marina
29. Babić Milica	34. Šahman Mirela	39. Jovičić Damjan
30. Đukić Bojan	35. Bokan Maja	40. Šarac Branko
31. Kuč Bojana	36. Bakrač Marija	41. Čalić Veljko
32. Radonjić Marko	37. Marković Ahmet	
2011. godina		
42. Čadenović Pero	47. Tomić Danilo	52. Sjekloća Bogdan
43. Mičović Milutin	48. Medojević Ivan	53. Vukić Darko
44. Kostić Sanja	49. Bačović Darko	54. Marsenić Borislav
45. Pejović Milica	50. Radulović Rajko	
46. Šutović Dragana	51. Krstajić Nemanja	

2012. godina		
55. Tahirović Mirza	59. Manojlović Dragana	63. Fuštić Boban
56. Gardašević Danijela	60. Popović Anđela	64. Čorić Sandra
57. Maraš Bogdan	61. Raičković Slađana	
58. Fuštić Bojan	62. Bajčeta Nikol	
2013. godina		
65. Svrkota Danica	72. Kuveljić Milić	79. Spasojević Vojkan
66. Kočan Arnela	73. Zonjić Marko	80. Karadžić Boško
67. Hodžić Arnes	74. Bošković Jelena	81. Popović Nikola
68. Dević Vuk	75. Mrdak Željko	82. Dešević Salem
69. Kalezić Tamara	76. Bulatović Uroš	83. Kovačević Milenko
70. Jokanović Olga	77. Bakić Radenko	84. Vučelić Ratomir
71. Vukčević Slađana	78. Kalač Anes	
2014. godina		
85. Muratović Ermila	90. Mugoša Budimir	95. Radović Darko
86. Čipranić Tijana	91. Vukčević Milica	96. Vuković Mileta
87. Drobnjak Dragana	92. Peruničić Slađana	97. Agović Samir
88. Đokić Milena	93. Mugoša Miloš	
89. Saičić Ivana	94. Bojić Milka	
2015. godina		
98. Šljivančanin Radonja	104. Muratović Mersiha	110. Andesilić Dragiša
99. Kljajić Dragana	105. Mirković Žana	110. Delić Boško
100. Mićović Krsto	106. Milović Andrijana	112. Radojević Vesko
101. Ščekić Ilija	107. Pepeljak Haris	113. Šljivančanin Mitar
102. Đalović Metodije	108. Ečo Denisa	
103. Kandić Aleksandra	109. Joksimović Milica	
2016. godina		
114. Jakić Marko	118. Savić Rade	122. Bijedić Sanja
115. Laban Petar	119. Martinović Rijad	123. Bubanja Jovana
116. Strunjaš Ana	120. Marković Bojan	
117. Backović Boban	121. Lekić Gordana	
2017. godina		
124. Martić Marta	129. Čosović Nataša	134. Ašanin Milica
125. Goranović Gojko	130. Savić Maja	135. Đundić Mirjana
126. Marčetić Bojan	131. Šabotić Adis	136. Božović Anđela
127. Šušić Danilo	132. Mehović Elma	137. Vulević Jovana
128. Miletić Andrijana	133. Kostić Maja	138. Krsmanović Vanja
2018. godina		
139. Barjaktarović Vladimir	142. Novović Jovan	145. Lojpur Stefani
140. Minić Mihailo	143. Dragović Vojislav	146. Gajović Svetlana
141. Matijašević Maja	144. Anđić Žarko	
2019. godina		
147. Matijašević Batrić	152. Ivanović Ksenija	157. Radović Dragana
148. Hajduković Milica	153. Bojić Anđela	158. Milić Dimitrije
149. Martinović Aleksandar	154. Trifunović Nikola	159. Nedić Marko
150. Maljević Dina	155. Škuletić Branka	
151. Delibašić Slavica	156. Kuč Kristina	

2020. godina		
160. Perović Nada	163. Kalač Meliha	166. Palević Miloš
161. Čvorović Jelena	164. Delević Marija	167. Kandić Balša
162. Krivokapić Marija	165. Kaluđerović Boris	168. Langer Anđela
2021. godina		
169. Cerović Marko	170. Ćirović Jelica	

Osnovne akademske studije

Studijski program

ANIMALNA PROIZVODNJA

2020. godina		
1. Đurđevac Aleksandar		
2021. godina		
2. Bjelica Jelena	5. Dukić Miljan	8. Jelić Tijana
3. Nikolić Rajko	6. Aleksić Mirko	9. Nikčević Tamara
4. Stojanović Maja	7. Butorović Filip	

Osnovne studije primijenjene poljoprivrede

Studijski program

KONTINENTALNO VOČARSTVO

2009. godina		
1. Bubanja Mira	8. Konatar Nada	15. Arslanović Sanida
2. Ćindrak Dalila	9. Perović Snežana	16. Karalić Delila
3. Radović Marija	10. Marinković Zoran	17. Mrdak Danijela
4. Bulatović Danijela	11. Sošić Vladan	18. Suljević Seka
5. Lukač Bernad	12. Medojević Milan	19. Bulatović Danilo
6. Korać Slađana	13. Vučetić Branko	
7. Fetić Enver	14. Vreva Mujo	
2010. godina		
20. Ćardaklija Mersida	25. Bandović Snežana	30. Mujanović Irfan
21. Ramčilović Mersudin	26. Rutović Slađana	31. Janjušević Zoran
22. Popović Miodrag	27. Živković Jelena	32. Mešter Nikola
23. Kujović Sado	28. Lekić Svetlana	33. Gojačanin Marija
24. Pepeljak Mevludin	29. Ramčilović Mevludin	34. Stijović Dragana
2011. godina		
35. Smakić Irma	38. Balić Mithad	41. Bošković Danilo
36. Martinović Alen	39. Baljagić Jasminka	42. Nišavić Boris
37. Bubanja Zoran	40. Kolić Almira	43. Bajčeta Jela
2012. godina		
44. Kalić Sanela	49. Šabotić Jasmina	54. Kuč Amina
45. Martinović Azra	50. Krgović Dragana	55. Gojačanin Zoran
46. Bučan Nisvet	51. Kočan Sanela	56. Marojević Dragan
47. Adrović Sadat	52. Šukurica Adela	
48. Tiganj Eldar	53. Suljević Alen	

2013. godina		
57. Butrić Duško	61. Đalović Sanja	65. Adamović Miladin
58. Sadiković Elida	62. Kolić Bajro	66. Kajević Šeila
59. Drobniak Danojla	63. Radović Snežana	67. Andrijašević Snežana
60. Hasanović Dalila	64. Leković Dejan	
2014. godina		
68. Šutković Semir	73. Dreić Fatmir	78. Grbović Mirela
69. Durović Emir	74. Durović Minela	79. Sotiroški Miloš
70. Kalač Alen	75. Rebronja Edita	80. Lončar Nataša
71. Prebiračević Ivana	76. Hasanović Benjamin	81. Čorović Aldin
72. Mušović Najda	77. Šunjevarić Bojan	82. Hasanović Alisa
2015. godina		
83. Dizdarević Sanela	89. Korać Dijana	95. Zoronjić Edita
84. Šćekić Dragan	90. Krgović Svetlana	96. Durović Malića
85. Sošić Marko	91. Baltić Saša	97. Veljić Nemanja
86. Zeković Tripko	92. Bošković Nemanja	98. Nasufović Fahreta
87. Tutić Irma	93. Arslanović Said	
88. Muratović Edin	94. Cmiljanić Lidija	
2016. godina		
99. Međedović Belma	104. Mustajbašić Safet	109. Bakić Teodora
100. Vuković Aleksandar	105. Adžibulić Samira	110. Muratović Amar
101. Kolić Rialda	106. Crnovršanin Jasmina	111. Durović Anita
102. Spahić Ajsela	107. Adrović Anis	112. Vuković Milutin
103. Vreva Edis	108. Begović Amar	113. Mekić Mirela
2017. godina		
114. Kajević Amra	119. Kanalić Alma	124. Račić Miladin
115. Poljak Amerisa	120. Bošković Milica	125. Čatović Adisa
116. Borančić Sanela	121. Agović Edvin	126. Bećirović Elma
117. Filipović Žarko	122. Šćekić Kristina	127. Bektašević Damir
118. Omerović Merima	123. Šćekić Dejan	128. Alilović Salmir
2018. godina		
129. Šćekić Aleksandar	135. Adžović Belma	141. Brakočević Nadica
130. Korać Snežana	136. Čorić Kristina	142. Ralević Nikola
131. Radojević Jasna	137. Krunić Miloš	143. Krgović Božidar
132. Adrović Eldar	138. Trubljanin Kemal	144. Šahman Arnela
133. Vojinović Mileva	139. Čukić Aleksandar	145. Popović Danijel
134. Mrdak Mirjana	140. Hadžović Adela	
2019. godina		
146. Dacić Ermin	149. Veljić Jovana	152. Vešović Nemanja
147. Joksimović Neda	150. Knežević Anica	
148. Zajmović Jasmina	151. Miličić Nevena	
2020. godina		
153. Tomović Jovana	154. Mekić Aida	155. Adrović Nevad
2021. godina		
156. Baltić Milijana	158. Jokić Lela	
157. Šukurica Lejla	159. Milatović Nikola	

Osnovne primijenjene studije

Studijski program

KONTINENTALNO VOĆARSTVO I LJEKOVITO BILJE

2020. godina		
1. Mučić Adelisa	3. Madžgalj Đordije	5. Pešić Jelena
2. Damjanović Violeta	4. Grbović Sanela	

2021. godina		
6. Korać Nebojša	9. Gojačanin Dijana	12. Pilica Armina
7. Kolić Erna	10. Marković Obrad	13. Tomović Tijana
8. Čokrlija Alida	11. Redžović Džemil	

Osnovne studije primijenjene poljoprivrede

Studijski program

MEDITERANSKO VOĆARSTVO

2009. godina		
1. Jovović Zoran	5. Aligrudić Dijana	9. Jakšić Milan
2. Klisić Žarko	6. Aligrudić Mladen	10. Marić Dragan
3. Jovičević Nataša	7. Šaković Vladimir	
4. Kalezić Skender	8. Dedić Marina	

2010. godina		
11. Bulatović Milan	15. Vuleković Ivo	19. Ukšanović Tomislav
12. Milenković Zoran	16. Ivović Nebojša	20. Raičević Bojana
13. Milić Zorica	17. Plamenac Nataša	21. Knežević Danilo
14. Ivović Petar	18. Uskoković Žarko	22. Peruničić Radoman

2011. godina		
23. Mustajbašić Danira	27. Kažić Svetlana	31. Vulević Tatjana
24. Atić Sabina	28. Krnić Adela	32. Boljević Milena
25. Pavičević Danijela	29. Vučković Branislav	
26. Đurović Dragana	30. Nikolić Mihailo	

2012. godina		
33. Perović Dubravka	35. Andrović Milica	37. Raičević Jovana
34. Bogdanović Anita	36. Odža Sanja	38. Avdić Irma

2013. godina		
39. Mugoša Mirko	42. Mirković Jelena	45. Orlandić Vesna
40. Mandrapa Milorad	43. Bogdanović Filip	46. Kovačević Ilija
41. Moric Petar	44. Živanović Ratko	47. Stešević Suzana

2014. godina		
48. Janjević Mirjana	50. Mandrapa Stefan	52. Krekun Božo
49. Knežević Đina	51. Čelanović Dejan	53. Jovović Dejan

2015. godina		
54. Sekulić Irena	57. Raičević Stefan	60. Sekulić Filip
55. Šušakvević Igor	58. Raičević Anđela	61. Jovanović Radovan
56. Kovačević Miljan	59. Remiković Miloš	62. Jakić Miro

2016. godina		
63. Lučić Milica	68. Sijarić Majda	73. Vukčević Dijana
64. Rakić Radovan	69. Nedić Božo	74. Janković Božidar
65. Ivanović Ljubomir	70. Pajović Minja	75. Četković Radivoje
66. Jakić Bojana	71. Popović Danilo	76. Džaković Bojana
67. Ražnatović Nataša	72. Jovanović Vanja	77. Peličić Filip
2017. godina		
78. Dimić Petar	84. Čorac Borislav	90. Majić Draško
79. Odža Kristina	85. Džankić Sava	91. Đonović Marjan
80. Čeka Zajim	86. Radulović Nikola	92. Radman Srđan
81. Vojvodić Tanja	87. Leković Rade	93. Janković Zoran
82. Savović Danilo	88. Jakić Dejan	
83. Miličević Milija	89. Krunić Stefan	
2018. godina		
94. Jakić Filip	100. Mugoša Stefan	106. Grujičić Predrag
95. Rakić Ranko	101. Selčanin Kristijan	107. Radonjić Predrag
96. Maraš Milena	102. Perišić Ognjen	108. Marjanović Mihailo
97. Mirović Danka	103. Pepeljak Asmir	109. Dacić Mileta
98. Pavičević Miodrag	104. Ševaljević Nikola	110. Bitrović Aleksa
99. Bejatović Bratislav	105. Niković Esad	
2019. godina		
111. Mirotić Jovana	116. Rutović Nikola	121. Demirović Nikola
112. Knežević Bojana	117. Đurišić Petar	122. Popović Slobodan
113. Čirić Boško	118. Cicmil Nikola	123. Jovović Dejana
114. Majić Nikola	119. Uskoković Dušanka	124. Rosić Radovan
115. Radonjić Srđan	120. Vuković Anđela	
2020. godina		
125. Keković Žana		
2021. godina		
126. Popović Davor	127. Kaluđerović Ljubica	

Osnovne primijenjene studije

Studijski program

MEDITERANSKO VOĆARSTVO

2020. godina		
1. Nurković Anela	2. Zogović Vojin	3. Dašić Marijana
2021. godina		
4. Drenovac Andrijana	7. Šukurica Amar	10. Dašić Dragana
5. Dibra Amanda	8. Jokić Milena	11. Jokić Ivana
6. Maljević Jelena	9. Popović Nađa	

Diploma osnovnih studija primijenjene poljoprivrede

Studijski program

VINOGRADARSTVO I VINARSTVO

2009. godina	
1. Lekočaj Vinko	2. Zogović Bojan
2010. godina	
3. Otašević Mitar	
2012. godina	
4. Sudarević Andrea	
2013. godina	
5. Maksuti Edvin	
2014. godina	
6. Vujošević Todor	

Specijalističke akademske studije

Studijski program

VOĆARSTVO I VINOGRADARSTVO

2009. godina		
1. Čukić Ilija	7. Raičković Marija	13. Čirović Ivana
2. Krivokapić Nikola	8. Živković Sanja	14. Jović Gorica
3. Mrdović Vesna	9. Peković Jelena	15. Šipčić Gordana
4. Burzanović Ivana	10. Vukčević Tamara	16. Malidžan Đorđije
5. Radunović Marija	11. Ličina Adis	17. Bulatović Marijana
6. Vlajsavljević Sanja	12. Bakrač Branka	
2010. godina		
18. Fuštić Dijana	25. Radošević Milica	32. Lakić Marija
19. Vuković Ivan	26. Mrdak Vesna	33. Perović Igor
20. Marinović Novak	27. Vujošević Snežana	34. Bakrač Slavica
21. Vukčević Biljana	28. Čolović Jelena	35. Bećirović Jelena
22. Ivanović Branka	29. Jovanović Vesna	36. Kovačević Sandra
23. Mrdak Milica	30. Lukić Ana	37. Papić Jakov
24. Pavićević Ana	31. Smolović Marijana	
2011. godina		
38. Leković Miodrag	43. Džaković Marko	48. Smolović Bojana
39. Krkotić Marina	44. Radulović Bojana	49. Sekulić Milica
40. Agović Suad	45. Brnović Željko	50. Rebronja Adnan
41. Vukčević Dražen	46. Pajović Nemanja	51. Vidačić Milica
42. Brujić Bojana	47. Bogavac Biljana	
2012. godina		
52. Brnović Milena	62. Popović Goran	72. Cvijović Neda
53. Đurišić Goran	63. Popović Bojana	73. Jovanović Nina
54. Krgović Ikonija	64. Perišić Mirko	74. Božović Marija
55. Bakić Neda	65. Bošković Dejan	75. Badnjar Darko
56. Asanović Ana	66. Duletić Dejan	76. Došljak Vladimir

57. Rondić Sanela	67. Rajović Vidosava	77. Zejak Ana
58. Lekić Velimir	68. Davidović Vido	78. Cerović Živana
59. Stevančević Duško	69. Dobrović Aleksandar	79. Petrović Marko
60. Strunjaš Miloš	70. Asanović Anđela	80. Bakrač Tanja
61. Mugoša Marija	71. Miličević Milijana	81. Kaluđerović Gavro
2013. godina		
82. Novaković Marko	88. Pešić Milosav	94. Maraš Ljubiša
83. Zverotić Edis	89. Radulović Pavle	95. Orbović Tomo
84. Grgurović Aleksandar	90. Vukičević Filip	96. Brajković Sanja
85. Strunjaš Katarina	91. Minić Miloš	97. Popadić Sonja
86. Otašević Ivana	92. Janković Luka	
87. Pavičević Andrija	93. Mačkić Amir	
2014. godina		
98. Kalač Armin	103. Bećirović Željko	108. Vučinić Anđela
99. Jovanović Draga	104. Ilić Saša	109. Radinović Goran
100. Bulatović Radonja	105. Vukičević Darko	110. Hadžić Aida
101. Šofranac Nina	106. Bulajić Marija	
102. Ostojić Danijela	107. Čolević Ivona	
2015. godina		
111. Bulatović Bojan	117. Janković Milena	123. Raičević Nikolina
112. Bezmarević Ivana	118. Pavičević Katarina	124. Radović Danilo
113. Jovanović Jovana	119. Mijović Jovana	125. Kovačević Bojana
114. Ružičić Bojana	120. Nikočević Aida	126. Jaredić Nikola
115. Gužina Dragana	121. Vujačić Milica	127. Božović Dejan
116. Vujović Milena	122. Dešić Larisa	128. Sudarević Marta
2016. godina		
129. Lekić Daliborka	135. Bošković Andrijana	141. Matijašević Željko
130. Mihailović Gordana	136. Čavić Bobana	142. Vujičić Bajó
131. Bulajić Sanja	137. Mišnić Bojan	143. Ružić Gavrilo
132. Zajović Vanja	138. Novaković Boris	144. Sekulić Ivana
133. Karović Bojan	139. Todorović Anica	
134. Milić Marija	140. Hodžić Elvis	
2017. godina		
145. Planinić Milo	151. Katnić Nina	157. Đokić Irena
146. Doman Milica	152. Janković Marko	158. Nenezić Tijana
147. Dubljević Jovana	153. Bijelić Jelena	159. Kadović Julija
148. Bučković Tijana	154. Markoč Marija	160. Bulatović Stefan
149. Dragnić Stefan	155. Petričević Matija	161. Marković Ivana
150. Čolević Zorana	156. Ajković Slavica	162. Đurđević Kemal
2018. godina		
163. Mandić Aleksandra	171. Bajčeta Miomir	179. Zečević Radoslav
164. Petrić Marko	172. Karadžić Žarko	180. Grbović Aleksandar
165. Vukčević Marko	173. Mićunović Nikola	181. Pantović Darko
166. Adžić Milanka	174. Džuver Bojana	182. Milikić Jelena
167. Purović Azra	175. Vukčević Maja	183. Drobnjak Mladen
168. Karadžić Milan	176. Doman Željko	184. Ramusović Armin

169. Turković Alma	177. Bošković Marijana	185. Dačević Vesna
170. Čurović Dobrana	178. Bogavac Danijela	186. Ivanović Pero
2019. godina		
187. Stanković Nela	193. Ivanović Nataša	199. Roćenović Luka
188. Drašković Kristina	194. Stanišić Valentina	200. Mališić Anđela
189. Jovanović Aleksandra	195. Milašević Anđela	201. Dragičević Mirjana
190. Janković Miloš	196. Vukadinović Milica	202. Lopičić Milica
191. Žugić Luka	197. Mitrić Jelena	203. Džaković Svetlana
192. Škatarić Anđela	198. Ražnatović Vojislav	204. Bobičić Ivan
2020. godina		
205. Vlahović Dražen	214. Tomković Maša	223. Raković Vukašin
206. Turčinović Milo	215. Božović Ivana	224. Maraš Dajana
207. Matović Uroš	216. Drinčić Matija	225. Vujačić Nemanja
208. Popović Vojislav	217. Petrović Ana	226. Roganović Marija
209. Ljujić Anđela	218. Zvizdić Jovana	227. Žižić Damjan
210. Mitrović Marijana	219. Roganović Kristina	228. Marković Nikoleta
211. Vučetić Zorica	220. Pođanin Snežana	229. Keković Nađa
212. Eraković Bojana	221. Palibrk Dosta	
213. Peković Marija	222. Rondović Ivana	
2021. godina		
230. Rašović Aleksandar	234. Bulatović Darko	238. Đurđevac Milica
231. Obradović Radmila	235. Dervišević Nermina	239. Đurović Violeta
232. Živković Danijela	236. Ostojić Dijana	240. Bošković Radovan
233. Paunović Stefan	237. Šabotić Jasmin	
2022. godina		
241. Miljević Srđan		

Specijalističke akademske studije

Studijski program

RATARSTVO I POVRTARSTVO

2009. godina		
1. Šabotić Selvudin	4. Luburić Radojka	7. Obradović Jelena
2. Bulatović Ivan	5. Kovačević Milica	8. Kaluđerović Gavro
3. Jocović Dušan	6. Velimirović Ana	
2010. godina		
9. Šipčić Gordana	12. Agović Irfan	15. Vujović Biljana
10. Mitrović Olivera	13. Đuković Vanja	
11. Vujisić Svetlana	14. Rovčanin Ljiljana	
2011. godina		
16. Jašović Božidar	18. Vuković Ivana	
17. Despotović Bojan	19. Dulović Sandra	
2012. godina		
20. Keke Miloš	21. Mijajlović Marija	

2014. godina		
22. Badnjar Milica		
2015. godina		
23. Bajagić Balša	24. Dašić Ana	25. Čvorović Bojana
2016. godina		
26. Mitrović Marija	28. Dervanović Sabrina	30. Bučković Milica
27. Vujošević Marko	29. Bulajić Biljana	31. Drobniak Stefan
2017. godina		
32. Laušević Marina	36. Džankić Tanja	40. Vuković Luka
33. Kaluđerović Aleksandar	37. Vukićević Predrag	41. Dačević Stevan
34. Paljević Vladana	38. Iličković Milo	
35. Božović Marija	39. Đukanović Mladen	
2018. godina		
42. Mašnić Vuk	43. Jovović Marijana	44. Tanjević Radomir
2019. godina		
45. Šimun Jovana	48. Pepić Amina	51. Komnenić Andreja
46. Gutić Semir	49. Šćepanović Jelena	52. Ivanović Dušan
47. Aranitović Neda	50. Drobniak Željka	
2020. godina		
53. Suljević Fatiha	55. Todorović Jelena	57. Peković Nemanja
54. Krsmanović Ksenija	56. Kostić Anđela	58. Barjaktarović Vasilija
2021. godina		
59. Popović Ivana		

Specijalističke akademske studije

Studijski program

ZAŠTITA BILJA

2009. godina		
1. Malidžan Radoš	4. Petrović Maja	7. Ičević Vanja
2. Šarčević Adrijana	5. Redžepagić Irma	8. Gazivoda Anita
3. Agović Kasim	6. Đurićanin Bojana	9. Jovetić Milica
2010. godina		
10. Pajović Valentina	13. Lješković Nataša	16. Đurović Gordana
11. Vučinić Jovana	14. Mitrović Milena	
12. Čabarkapa Kristina	15. Vukčević Branka	
2011. godina		
17. Dašić Marina	20. Jeknić Stevanija	23. Jovanović Verica
18. Krkeljić Sanja	21. Lješević Nina	24. Radoičić Ana
19. Radović Nedeljko	22. Rakočević Andrijana	25. Živković Nataša
2012. godina		
26. Lakčević Jelena	30. Raonić Dragana	34. Razić Jovana
27. Đerić Maja	31. Boričić Jelena	35. Blagojević Mileva
28. Stijepović Dijana	32. Pavićević Nevenka	
29. Bojanović Jovana	33. Radević Jelena	

2013. godina		
36. Kandić Bogoljub	38. Istijanović Mileva	40. Đurović Milica
37. Pavlović Dragana	39. Kandić Mirjana	41. Čekaj Anđela
2014. godina		
42. Grahovac Sanja	43. Mandrapa Boris	44. Minić Nikolina
2015. godina		
45. Despotović Danijela	46. Šibalić Marko	
2016. godina		
47. Bučković Radanka	50. Drobniak Bojana	53. Vukmanović Višnja
48. Lalićević Ivana	51. Čampar Jovana	54. Kolić Ilda
49. Kraljević Darja	52. Kalač Ilma	55. Dragojević Petar
2017. godina		
56. Anđić Nikola	60. Vuksanović Stefan	64. Šćepanović Jasna
57. Miljanić Vanja	61. Ljekočević Sandra	65. Brajović Stefan
58. Otović Saida	62. Komnenić Anđela	66. Draganić Jovana
59. Hođić Rijad	63. Vukčević Milica	67. Mandić Đoko
2018. godina		
68. Jakšić Jovana	70. Ralević Miladin	
69. Jočić Aleksandra	71. Obradović Đordije	
2019. godina		
72. Sekulić Isidora	74. Barjaktarović Nevena	76. Bukilić Nemanja
73. Savić Aleksandra	75. Đukanović Jovana	77. Palibrk Sofija
2020. godina		
78. Perović Milica	83. Đukanović Mitar	88. Simonović Snežana
79. Vukanić Gordana	84. Perović Milica	89. Radunović Miloš
80. Bektešević Armen	85. Saičić Miloš	90. Sokić Pavle
81. Grbović Adrian	86. Begović Blagota	
82. Kovačević Miloš	87. Đapić Zorka	
2021. godina		
91. Radulović Marijana		

Specijalističke akademske studije

Studijski program

STOČARSTVO

2009. godina		
1. Jovanović Radivoje	4. Kuč Jelena	7. Vlaović Nikola
2. Radonjić Dušica	5. Ivanović Ivan	8. Bošković Bojan
3. Cimbaljević Miroslav	6. Gomilanović Verica	
2010. godina		
9. Slavković Božidar	16. Zečević Željko	23. Drinčić Gordana
10. Merdović Dragan	17. Kovačević Stanimir	24. Jokić Borislav
11. Knežević Snežana	18. Čalić Veljko	25. Mijatović Milenko
12. Grdinić Magdalena	19. Raković Milenko	26. Karadžić Ranko

13. Sjekloća Marko	20. Došljak Miodrag	27. Radulović Milan
14. Tomović Željko	21. Kočalo Danka	28. Tutić Marija
15. Petrušić Danilo	22. Dujović Duško	29. Milašinović Maja
2011. godina		
30. Bokan Maja	34. Šarac Branko	38. Đukić Bojan
31. Marković Ahmet	35. Jovičić Damjan	39. Kuč Bojana
32. Radonjić Marko	36. Kusovac Miloš	40. Šahman Mirela
33. Bakrač Marija	37. Adžić Marina	41. Medojević Ivan
2012. godina		
42. Sjekloća Bogdan	46. Vukić Darko	50. Pejović Milica
43. Kostić Sanja	47. Marsenić Borislav	51. Šutović Dragana
44. Bačović Darko	48. Fuštić Bojan	52. Krstajić Nemanja
45. Tomić Danilo	49. Maraš Bogdan	
2013. godina		
53. Manojlović Dragana	56. Mićović Milutin	59. Kuveljić Milić
54. Kovačević Milenko	57. Bošković Jelena	60. Bajčeta Nikol
55. Gardašević Danijela	58. Fuštić Boban	61. Ćorić Sandra
2014. godina		
62. Mrdak Željko	66. Popović Anđela	70. Dević Vuk
63. Kalač Anes	67. Jokanović Olga	71. Zonjić Marko
64. Popović Nikola	68. Raičković Slađana	72. Đešević Salem
65. Tahirović Mirza	69. Vukčević Slađana	
2015. godina		
73. Karadžić Boško	77. Čipranić Tijana	81. Mugoša Budimir
74. Svrkota Danica	78. Peruničić Slađana	82. Saičić Ivana
75. Muratović Ermila	79. Drobnjak Dragana	
76. Vukčević Milica	80. Đokić Milena	
2016. godina		
83. Šćekić Ilija	87. Mirković Žana	91. Šljivančanin Mitar
84. Kljajić Dragana	88. Joksimović Milica	92. Kočan Arnela
85. Delić Boško	89. Muratović Mersiha	
86. Andesilić Dragiša	90. Pepeljak Haris	
2017. godina		
93. Radović Darko	95. Spasojević Vojkan	97. Bijedić Sanja
94. Kandić Aleksandra	96. Martinović Rijad	98. Laban Petar
2018. godina		
99. Lekić Gordana	104. Bakić Radenko	109. Krsmanović Vanja
100. Savić Rade	105. Backović Boban	110. Miletić Andrijana
101. Jakić Marko	106. Đundić Mirjana	111. Ćosović Nataša
102. Strunjaš Ana	107. Šabotić Adis	112. Mehović Elma
103. Bubanja Jovana	108. Šušić Danilo	
2019. godina		
113. Božović Anđela	116. Marković Bojan	119. Novović Jovan
114. Marčetić Bojan	117. Lojpur Stefani	
115. Kostić Maja	118. Gajović Svetlana	

2020. godina		
120. Barjaktarović Vladimir	123. Delibašić Slavica	126. Kuć Kristina
121. Minić Mihailo	124. Škuletić Branka	
122. Martinović Aleksandar	125. Hajduković Milica	
2021. godina		
127. Ivanović Ksenija	129. Milić Dimitrije	131. Anđić Žarko
128. Vulević Jovana	130. Delević Marija	
2022. godina		
132. Kandić Balša	133. Bojić Anđela	134. Čvorović Jelena

Specijalističke primijenjene studije

Studijski program

KONTINENTALNO VOĆARSTVO I LJEKOVITO BILJE

2011. godina		
1. Konatar Nada	8. Vučetić Branko	15. Mrdak Danijela
2. Mujanović Irfan	9. Lekić Svetlana	16. Čindrak Dalila
3. Šaković Vladimir	10. Perović Snežana	17. Ramčilović Mevludin
4. Bubanja Mira	11. Pepeljak Mevludin	18. Živković Jelena
5. Stijović Dragana	12. Rutović Slađana	19. Janjušević Zoran
6. Radović Marija	13. Kujović Sado	20. Gojačanin Marija
7. Ramčilović Mersudin	14. Lukač Bernad	
2012. godina		
21. Bulatović Danilo	25. Marinković Zoran	29. Martinović Alen
22. Korać Slađana	26. Mešter Nikola	30. Kolić Almira
23. Bulatović Danijela	27. Marojević Dragan	
24. Nišavić Boris	28. Bubanja Zoran	
2013. godina		
31. Hrapović Mersida	36. Leković Dejan	41. Adrović Sadat
32. Bošković danilo	37. Bučan Nisvet	42. Suljević Alen
33. Kalić Sanela	38. Kuć Amina	43. Andrijašević Snežana
34. Kočan Sanela	39. Kajević Šeila	44. Krgović Dragana
35. Adamović Miladin	40. Radović Snežana	
2014. godina		
45. Šabotić Jasmina	48. Đalović Sanja	51. Sadiković Elida
46. Martinović Azra	49. Butrić Duško	52. Drobnjak Danojla
47. Tiganj Eldar	50. Čorović Aldin	
2015. godina		
53. Kolić Bajro	57. Sotiroški Miloš	61. Dreić Fatmir
54. Veljić Nemanja	58. Šunjevarić Bojan	62. Durović Emir
55. Mušović Najda	59. Prebiračević Ivana	63. Grbović Mirela
56. Lončar Nataša	60. Hasanović Benjamin	
2016. godina		
64. Durović Minela	69. Cmiljanić Lidija	74. Baltić Saša
65. Hasanović Dalila	70. Zoronjić Edita	75. Sošić Marko

66. Rebronja Edita	71. Adrović Anis	76. Krgović Svetlana
67. Korać Dijana	72. Kaltak Fahreta	77. Muratović Edin
68. Tutić Irma	73. Zeković Tripko	78. Balić Mithad
2017. godina		
79. Bandović Snežana	84. Spahić Ajsela	89. Bakić Teodora
80. Vučković Branislav	85. Muratović Amar	90. Vuković Aleksandar
81. Mustajbašić Safet	86. Adžibulić Samira	91. Arslanović Said
82. Mekić Mirela	87. Vreva Edis	
83. Kolić Rialda	88. Begović Amar	
2018. godina		
92. Bošković Milica	97. Kanalić Alma	102. Taruh Malića
93. Bećirović Elma	98. Alilović Salmir	103. Ščekić Dejan
94. Bektašević Damir	99. Ščekić Kristina	104. Agović Edvin
95. Kajević Amra	100. Poljak Amerisa	
96. Filipović Žarko	101. Račić Miladin	
2019. godina		
105. Čukić Aleksandar	110. Korać Snežana	115. Ralević Nikola
106. Adrović Eldar	111. Vojinović Mileva	116. Brakočević Nadica
107. Ščekić Aleksandar	112. Trubljanin Kemal	117. Mrdak Mirjana
108. Radojević Jasna	113. Šahman Arnela	
109. Krgović Božidar	114. Čorić Kristina	
2020 godina		
118. Knežević Anica	120. Dacić Ermin	121. Čatović Adisa
119. Joksimović Neda		
2021 godina		
122. Adrović Nevad	124. Zajmović Jasmina	126. Krunic Miloš
123. Tomović Jovana	125. Veljić Jovana	

Specijalističke primijenjene studije

Studijski program RASADNIČARSTVO

2011. godina		
1. Milić Zorica	6. Kalezić Skender	11. Jakšić Milan
2. Lekočaj Vinko	7. Plamenac Nataša	12. Novaković Marko
3. Rabrenović Jovan	8. Ukšanović Tomislav	13. Ivović Nebojša
4. Zogović Bojan	9. Vuleković Ivo	14. Vulević Tajana
5. Ivović Petar	10. Bulatović Milan	
2012. godina		
15. Milenković Zoran	18. Kažić Svetlana	21. Raičević Bojana
16. Jovičević Nataša	19. Atić Sabina	22. Krnić Adela
17. Nikolić Mihailo	20. Pavičević Danijela	23. Mustajbašić Danira
2013. godina		
24. Odža Sanja	26. Bogdanović Anita	28. Perović Dubravka
25. Avdić Irma	27. Andrović Milica	29. Uskoković Žarko

2014. godina		
30. Stešević Suzana	33. Moric Petar	36. Kovačević Ilija
31. Mugoša Mirko	34. Mirković Jelena	37. Bogdanović Filip
32. Mandrapa Milorad	35. Živanović Ratko	38. Orlandić Vesna
2015. godina		
39. Mandrapa Stefan	41. Knežević Đina	43. Čelanović Dejan
40. Krekun Božo	42. Janjević Mirjana	44. Ranitović Jovana
2016. godina		
45. Jovović Dejan	48. Kovačević Miljan	51. Remiković Miloš
46. Raičević Stefan	49. Sekulić Irena	
47. Raičević Andela	50. Sekulić Filip	
2017. godina		
52. Sijarić Majda	57. Peličić Filip	62. Ivanović Ljubomir
53. Jovanović Vanja	58. Pajović Minja	63. Vukčević Dijana
54. Lučić Milica	59. Četković Radivoje	64. Džaković Bojana
55. Nedić Božo	60. Ražnatović Nataša	65. Marić Dragan
56. Šušakvević Igor	61. Popović Danilo	
2018. godina		
66. Krunić Stefan	70. Leković Rade	74. Džankić Sava
67. Majić Draško	71. Čorac Borislav	75. Jovanović Radovan
68. Miličević Milija	72. Rakezić Radovan	
69. Radulović Nikola	73. Ceka Zajim	
2019. godina		
76. Savović Danilo	81. Maraš Milena	86. Janković Zoran
77. Đonović Marjan	82. Pepeljak Asmir	87. Mirović Danka
78. Radonjić Predrag	83. Pavičević Miodrag	88. Jakić Filip
79. Mugoša Stefan	84. Bitrović Aleksa	89. Bejatović Bratislav
80. Ševaljević Nikola	85. Marjanović Mihailo	90. Selčanin Krisitijan
2020. godina		
91. Mirotić Jovana	96. Đurišić Petar	101. Cicmil Nikola
92. Knežević Bojana	97. Čirić Boško	102. Demirović Nikola
93. Rutović Nikola	98. Rosić Radovan	103. Vuković Andela
94. Popović Slobodan	99. Grujičić Predrag	104. Uskoković Dušanka
95. Majić Nikola	100. Jovović Dejana	105. Radonjić Srđan
2021. godina		
106. Vujošević Todor		

Magistarske akademske studije

Studijski program

VOĆARSTVO, VINOGRADARSTVO I VINARSTVO

	Prezime i ime	Naziv magistarskog rada	God. mađ.	Mentor
1.	Brnović Goran	Uticao opterećenja čokota rodnim okcima na prinos i kvalitet grožđa nekih stonih sorti vinove loze gajenih na Čemovskom polju	2011.	Dr Slavko Mijović
2.	Nuculović Petar	Proučavanje bioloških i tehnoloških karakteristika nekih besjemenih sorti vinove loze na Oglednom imanju Biotehničkog fakulteta u Podgorici	2011.	Dr Slavko Mijović
3.	Čukić Ilija	Uticao folijarnih đubriva na biološke i tehnološke karakteristike sorte vranac na Čemovskom polju	2011.	Dr Natalija Perović
4.	Burzanović Ivana	Proučavanje bioloških i tehnoloških karakteristika nekih novih sorti vinove loze stvorenih na Biotehničkom fakultetu u Podgorici	2011.	Dr Slavko Mijović
5.	Krivokapić Nikola	Ožiljavanje zrelih reznica šipka (<i>Punica gravatum L.</i>)	2012.	Prof. dr Ranko Popović
6.	Pavićević Ana	Uticao načina održavanja zemljišta u vinogradu na neke biološke i tehnološke karakteristike sorte vranac	2012.	Dr Slavko Mijović
7.	Galić Dalia	Pomološko-tehnološka proučavanja sorti maline u agroekološkim uslovima Slacka – Lijeve rijeke	2012.	Dr Miodrag Jovančević
8.	Radunović Marija	Uticao vremena i razmaka prorjeđivanja plodova na prinos kod breskve i nektarine	2012.	Dr Ranko Prenkić
9.	Ličina Adis	Karakteristike i kvalitet vina vranac podgoričkog vinogorja	2013.	Doc. dr Radmila Pajović-Šćepanović
10.	Đukić Merima	Uporedna proučavanja kvaliteta ploda važnijih sorti mandarine Unshiu (<i>Citrus unshiu marc.</i>) u agroekološkim uslovima Bara	2013.	Dr Momčilo Radulović
11.	Duletić Dejan	Uticao folijarne prihrane na agroekološke i privredno-tehnološke karakteristike sorte kardinal	2014.	Dr Slavko Mijović
12.	Goran R. Popović	Ožiljavanje zrelih reznica smokve (<i>Ficus carica L.</i>)	2014.	Dr Miodrag Jovančević
13.	Jelić Darko	Uticao primjene IBA (INDOL – 3 buterne kiseline) I NAA (Alfa – naftil sirćetne kiseline) na rizogenezu reznica masline	2014.	Prof. dr Ranko Popović
14.	Bogdanović Miodrag	Uticao indol-buterne kiseline na rizogenezu svojstva u nekih sorti aktinidije (<i>Actinida chinensis Pl.</i>)	2014.	Prof. dr Ranko Popović
15.	Radulović Dubravka	Analiza razvoja maslinarstva u Crnoj Gori	2015.	Prof. dr Miomir Jovanović

16.	Davidović Vido	Ožiljavanje zrelih reznica limuna (<i>Citrus limona</i> (L.) <i>Burm. I citrus meyerii</i> Y. Tan.)	2015.	Prof. dr Ranko Popović
17.	Filipović Milica	Uticaj primjene fitohormona na uspješnost ožiljavanja zrelih reznica kupine (<i>Rubus fruticosus</i> L.)	2016.	Prof. dr Ranko Popović
18.	Radulović Bojana	Proučavanje pomološko-tehnoloških osobina nekih sorti breskve i nektarine gajenih na Čemovskom polju	2016.	Dr Momčilo Radulović
19.	Ilić Saša	Uticaj folijarne primjene makro i mikro elemenata na agrobiološke i privredno-tehnološke karakteristike nekih sorti vinove loze na Čemovskom polju	2016.	Dr Slavko Mijović
20.	Janković Luka	Biopomološke karakteristike introdukovanih sorti trešnje okalemljene na vegetativnoj podlozi Gisela – 6 u agroekološkim uslovima Zetske ravnice	2017.	Dr Ranko Prenkić
21.	Vlaisavljević Sanja	Uticaj opterećenja čokota rodnim okcima na biološke i tehnološke karakteristike nekih vinskih sorti gajenih na Čemovskom polju	2017.	Dr Slavko Mijović
22.	Armin Kalač	Uticaj različitih načina suzbijanja korova na zakorovljenost, agrobiološke i privredno-tehnološke karakteristike sorte vranac	2019.	Dr Tatjana Popović
23.	Vukčević Darko	Uticaj opterećenja čokota okcima na neke biološke i tehnološke karakteristike kod bijelih vinskih sorti na Čemovskom polju	2020.	Dr Slavko Mijović
24.	Drašković Kristina	Uticaj vegetativnog rasta na rodnost novih sorti jagode u rejonu Podgorice	2021.	Prof. dr Aleksandar Odalović
25.	Čolević Zorana	Uticaj različitih termina defolijacije na biološke i tehnološke karakteristike mušakaće i žižka u Podgoričkom subregionu	2021.	Dr Tatjana Popović
26.	Jovanović Jovana	Uticaj različitih vrsta i koncentracija sintetičkih fitohormona na ožiljavanje poluzrelih reznica aktinidije (<i>Actinidia chinensis</i> Pl.)	2021.	Prof. dr Ranko Popović
27.	Vujović Milena	Određivanje optimalnog perioda rizogeneze šipka (<i>Punica granatum</i> L.) zelenim reznicama	2021.	Prof. dr Ranko Popović
28.	Ružičić Bojana	Rizogeneza zrelih reznica bijelog dudu (<i>Morus alba</i> L.), crvenog dudu (<i>Morus rubra</i> L.) i crnog dudu (<i>Morus nigra</i> L.)	2021.	Prof. dr Ranko Popović
29.	Kontić Slavica	Egzogena primjena sintetičkih fitohormona i biostimulatora na proces rizogeneze zrelih reznica grožđa (<i>Cycum barbarum</i> L.)	2021.	Prof. dr Ranko Popović

Magistarske akademske studije

Studijski program

ZAŠTITA BILJA

	Prezime i ime	Naziv magistarskog rada	God. mag.	Mentor
1.	Šabanić Amra	Proučavanje <i>venturia inaequalis</i> (Cooke) winter – uzročnika čađave pjegavosti lista i krastavosti ploda jabuke u agroekološkim uslovima Crne Gore	2013.	Prof. dr Jelena Latinović
2.	Raonić Dragana	Proučavanje prisustva bakterije <i>Cravibacter mic higan-sis subsp. Stepedonicus</i> (Spieckermann et. Kotthoff) <i>da vis et al.</i> u Crnoj Gori	2014.	Prof. dr Jelena Latinović
3.	Bojanović Jovana	Proučavanje prisustva bakterije <i>Ralstonia solanaceari-um</i> (Smit 1896) <i>Yabuuchi et al.</i> u Crnoj Gori	2014.	Prof. dr Jelena Latinović
4.	Agović Kasim	Ispitivanje biološke efikasnosti insekticida na bazi hlorantraniliprola u suzbijanju krompirove zlatice (<i>Leptinotarsa decemlineta say</i>) u Crnoj Gori	2014.	Prof. dr Nedeljko Latinović
5.	Kandić Bogoljub	Prilog proučavanju bakterije <i>Erwinia amylovora</i> (Bur-rill) <i>Winslow et Al.</i> , proizvođača bakteriozne plamen-jače jabučastih voćnih vrsta u Crnoj Gori	2016.	Prof. dr Jelena Latinović
6.	Pavlović Dragana	Prognoza pojave plamenjače vinove loze i njeno suz-bijanje fungicidima na bazi ametoktradina + dimeto-morfa i ciazofamica + dinatrijum – fosfita	2016.	Prof. dr Nedeljko Latinović
7.	Kraljević Darja	Sezonska dinamika populacije muve masline <i>Bactro-cera oleae gmelin</i> (Diptera: <i>Tephritidae</i>) na području Valdanosa i Bara	2019.	Prof. dr Snježana Hrnčić
8.	Čampar Jovana	Osjetljivost izolata <i>Botrytis cinerea Pers.</i> sa područja Zete i Malesije prema fungicidima	2019.	Prof. dr Nedeljko Latinović
9.	Đerić Maja	Ispitivanje izolata <i>Monilina spp.</i> na koštičavim voćnim vrstama u Crnoj Gori	2020.	Prof. dr Jelena Latinović
10.	Kalač Ilma	Prisustvo, rasprostranjenosti i dinamika leta <i>Drosoph-ila suzukii matsumura</i> (Diptera: <i>Dros ophilidae</i>) na sjeveru Crne Gore	2020.	Prof. dr Sanja Radonjić
11.	Bukilić Nemanja	Osjetljivost izolata <i>Plasmopara viticola</i> prema aktivnoj materiji metalaksil-M	2021.	Prof. dr Nedeljko Latinović

Magistarske akademske studije

Studijski program

RATARSTVO I POVRTARSTVO

	Prezime i ime	Naziv magistarskog rada	God. mag.	Mentor
1.	Kaluđerović Gavro	Uticao kvaliteta rasada i primijenjenih agrotehničkih mjera na prinos salate (<i>Lactuca sativa L.</i>)	2012.	Prof. dr Nataša Mirecki
2.	Šilj Milana	Efekat mineralne ishrane rastućim dozama azota na produktivnost i tehnološka svojstva jarog ječma u agroekološkim uslovima sjevera Crne Gore	2012.	Prof. dr Zoran Jovović
3.	Dulović Sandra	Uticao različitih organskih supstrata na kvalitet rasada paprike <i>Capsicum annum</i>	2015.	Prof. dr Nataša Mirecki
4.	Mijajlović Marija	Organska proizvodnja salate (<i>Lactuca sativa L.</i>)	2015.	Prof. dr Nataša Mirecki
5.	Keker Miloš	Ispitivanje pogodnosti supstrata za organsku proizvodnju rasada paradajza (<i>Solanum lycopersicum L.</i>)	2016.	Prof. dr Nataša Mirecki
6.	Vujačić Milica	Sadržaj minerala i teških metala u peršunu (<i>Petroselinum sativum</i>) u zavisnosti od sistema proizvodnje	2017.	Prof. dr Nataša Mirecki
7.	Bajagić Balša	Automatizacija sistema za navodnjavanje u povrtarstvu	2017.	Prof. dr Dragoljub Mitrović
8.	Kerović Sabrina	Kvalitet povrća u zavisnosti od sistema proizvodnje	2018.	Prof. dr Nataša Mirecki
9.	Kaluđerović Aleksandar	Efekat različitih vrsta đubriva na proizvodnju crnog luka (<i>Allium Cepa L.</i>)	2019.	Prof. dr Nataša Mirecki
10.	Andrea Komnenić	Proizvodnja matičnjaka (<i>Melissa officinalis L.</i>) po principima organske proizvodnje	2020.	Prof. dr Zoran Jovović
11.	Badnjar Milica	Sistematizacija savremenih metoda organske proizvodnje hrane: Mogućnost i efekti primjene u Crnoj Gori	2021.	Prof. dr Nataša Mirecki

Magistarske akademske studije

Studijski program

STOČARSTVO

	Prezime i ime	Naziv magistarskog rada	God. mag.	Mentor
1.	Radonjić Dušica	Proizvodne i eksterijerne osobine smeđe rase goveda u Crnoj Gori	2013.	Prof. dr Milan Marković
2.	Mumović Radisav	Morfološke karakteristike domaćeg brdskog konja u Crnoj Gori	2015.	Prof. dr Božidarka Marković
3.	Kostić Sanja	Proučavanje parametara oksidacije lipida u svježem mesu različitih rasa ovaca	2017.	Prof. dr Božidarka Marković
4.	Tomić Danilo	Definisanje kvaliteta i tehnologije durmitorskog skorupa u svrhu zaštite oznake porijekla	2017.	Prof. dr Slavko Mirecki
5.	Jokanović Olga	Definisanje tehnologije kvaliteta i optimalnog zrenja kučkog sira u svrhu zaštite oznake porijekla	2018.	Prof. dr Slavko Mirecki
6.	Đokić Milena	Polimorfizam gena B – Laktoglobina i osobine mlječnosti autohtonih rasa ovaca – jezeropivske pramenke i sore	2019.	Prof. dr Božidarka Marković
7.	Baćović Darko	Uticaj upotreba novog soja <i>streptococcus thermophilus</i> na tehnološki proces, kvalitet i senzorne osobine probiotskih mlječnih napitaka	2021.	Prof. dr Slavko Mirecki
8.	Novaković Ivana	Uticaj primjene autohtonog izolata <i>Lactococcus lactis ssp. Lactis</i> na kvalitet i senzorne osobine lisnatog sira	2021.	Prof. dr Mirjana Bojanić-Rašović
9.	Kandić Aleksandra	Morfološke karakteristike i genetski polimorfizam K-kazeina kod goveda sive tirolske rase na području Crne Gore	2022.	Prof. dr Milan Marković

Doktorske studije

Doktorske studije „Biotehnika“ na Biotehničkom fakultetu do sada je upisalo 11 studenata. U junu 2022. godine odbranjena je prva doktorska disertacija na Biotehničkom fakultetu, a za šest doktoranada prihvaćene su prijave doktorskih teza.

ODBRANJENA DOKTORSKA TEZA

	Prezime i ime	Naziv doktorske teze	Mentor
1.	Ana Velimirović	Karakterizacija crnogorskih autohtonih populacija tetraploidne pšenice (<i>T. durum</i> i <i>T. turgidum</i>) molekularnim i morfološkim markerima	Prof. dr Zoran Jovović

PRIHVAĆENE PRIJAVE DOKTORSKE TEZE

	Prezime i ime	Naziv doktorske teze	Mentor
1.	Balša Bajagić	Ispitivanje uticaja aplikacije fungicida na suzbijanje patogena vinove loze	Prof. dr Nedeljko Latinović
2.	Olga Jokanović	Karakterizacija i biohemijske promjene tokom zrenja polutvrđih sireva u Crnoj Gori	Prof. dr Božidarka Marković
3.	Milena Đokić	Genetički diverzitet i struktura crnogorskih populacija ovaca	Prof. dr Božidarka Marković
4.	Vladan Rakonjac	Parametri kvaliteta, senzorne osobine i randman tradicionalnih mlječnih proizvoda sa dodatkom enzima transglutaminaza	Prof. dr Slavko Mirecki
5.	Andreja Komnenić	Ocjena kvaliteta sredozemnog smilja (<i>Helichrysum italicum</i> (Roth) G. Don fil.) u prirodnim i populacijama gajenim po principima organske proizvodnje u Crnoj Gori	Prof. dr Zoran Jovović
6.	Marija Markoč	Biopomološke i biohemijske karakteristike autohtonih sorti masline i sporednih proizvoda	Prof. dr Biljana Lazović

Literatura

- Četrdeset godina Poljoprivrednog instituta Titograd (1937–1977). Spomenica, urednik: dr Žarko Kalezić. Poljoprivredni institut, Titograd 1977.
- 50 godina Poljoprivrednog instituta Titograd. Zbornik radova, urednik dr Milorad Mijušković. Poljoprivredni institut – Titograd i NIO „Univerzitetska riječ“, Nikšić 1987.
- 60 godina Poljoprivrednog – Biotehničkog instituta Podgorica. Monografija, urednik: dr Ljubomir Pejović. Biotehnički institut Podgorica, 1997.
- Univerzitet „Veljko Vlahović“ (1974–1984). Spomenica, urednik: dr Milorad Šaranović. Univerzitet „Veljko Vlahović“, Titograd 1984.
- Marović Branislav, Stočarstvo Crne Gore 1860–1953. Istorijski institut Crne Gore, Podgorica 1998.
- Strategija naučnoistraživačkog rada Biotehničkog fakulteta 2014–2020. Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet, ISBN 978-9940-606-06-0, Podgorica 2013.
- Strategija razvoja Biotehničkog fakulteta 2020–2024. Biotehnički fakultet, Podgorica 2019.
- Dokumenta preuzeta iz Arhiva Crne Gore.
- Dokumenta preuzeta iz Muzeja Crne Gore.
- Arhivska dokumenta Biotehničkog fakulteta, Univerzitet Crne Gore.

SARADNICI NA PROJEKTU

Prof. dr Zoran Jovović, prof. dr Milan Marković, prof. dr Biljana Lazović, Doc. dr Tatjana Perović, dr Momčilo Radulović, Doc. dr Mirko Knežević, Doc. dr Ana Topalović, prof. dr Nataša Mirecki, prof. dr Sanja Radonjić, prof. dr Nedeljko Latinović, prof. dr Radmila Pajović-Šćepanović, dr Tatjana Popović, Doc. dr Danijela Raičević, prof. dr Slavko Mirecki, prof. dr Mirjana Bojanić-Rašović, prof. dr Đina Božović, prof. dr Gordana Šebek, prof. dr Miomir Jovanović, prof. dr Aleksandra Despotović, Doc. dr Milić Čurović, dr Jelena Lazarević

FOTOGRAFIJA

Goran Roganović

Arhiva saradnika na projektu

Arhiva Biotehničkog fakulteta i Univerziteta Crne Gore

LEKTURA I KOREKTURA

Irena Stevović

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Suzana Pajović

ŠTAMPA

Grafo Group, Podgorica

TIRAŽ

500

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna biblioteka Crne Gore, Cetinje

ISBN 978-9940-606-13-8
COBISS.CG-ID 23399428

BIOTEHNIČKI
FAKULTET
UNIVERZITET CRNE GORE

85
1937-2022

ISBN 978-9940-606-13-8

9 789940 606138 >

